



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Avla ... Thesavrorvm Dei In Passione D. N. Iesv Christi
Effusorum ad Resvrrectionem Mvltorum**

Eyschen, Georg von

Coloniæ, 1658

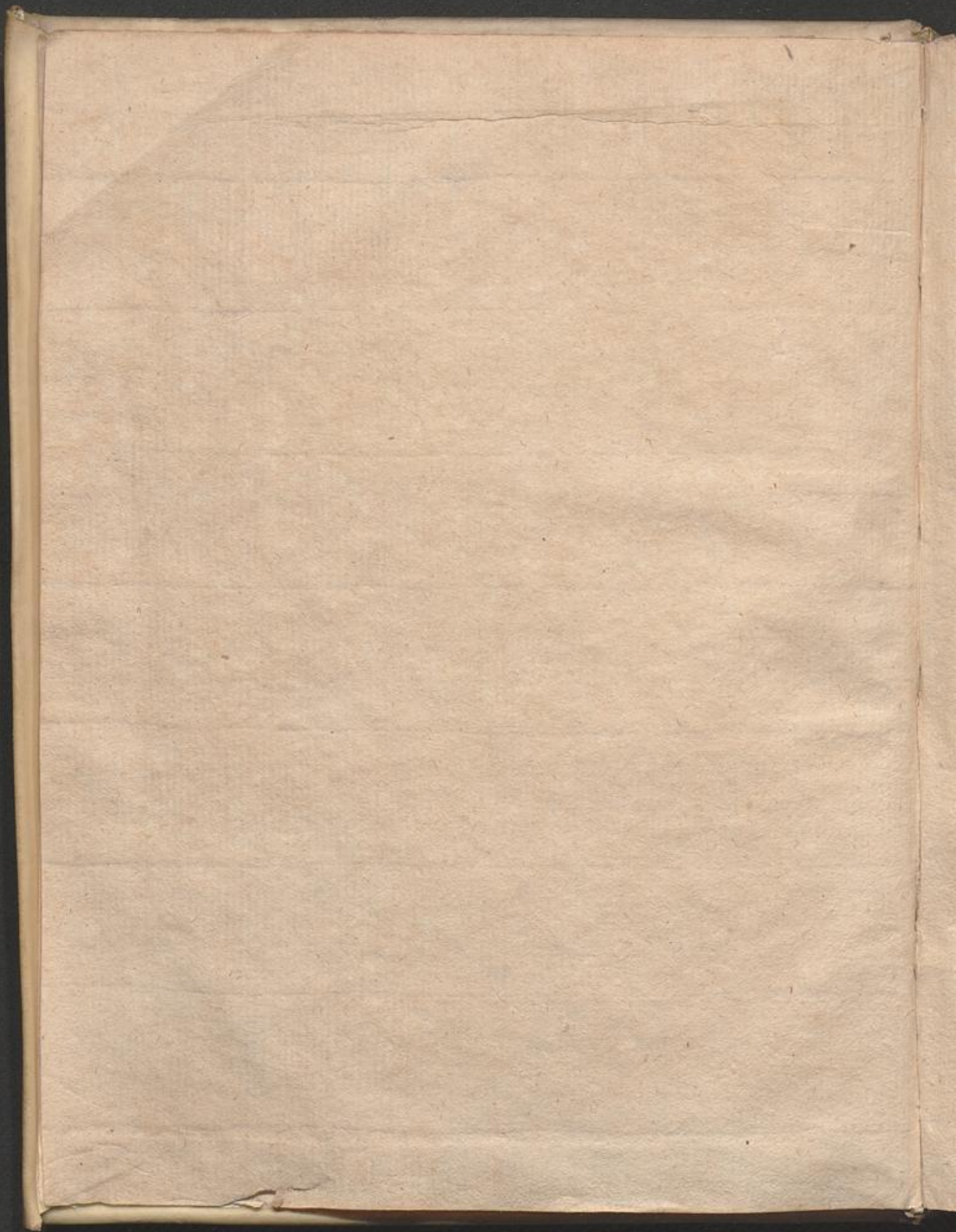
urn:nbn:de:hbz:466:1-45556

Th. 2584

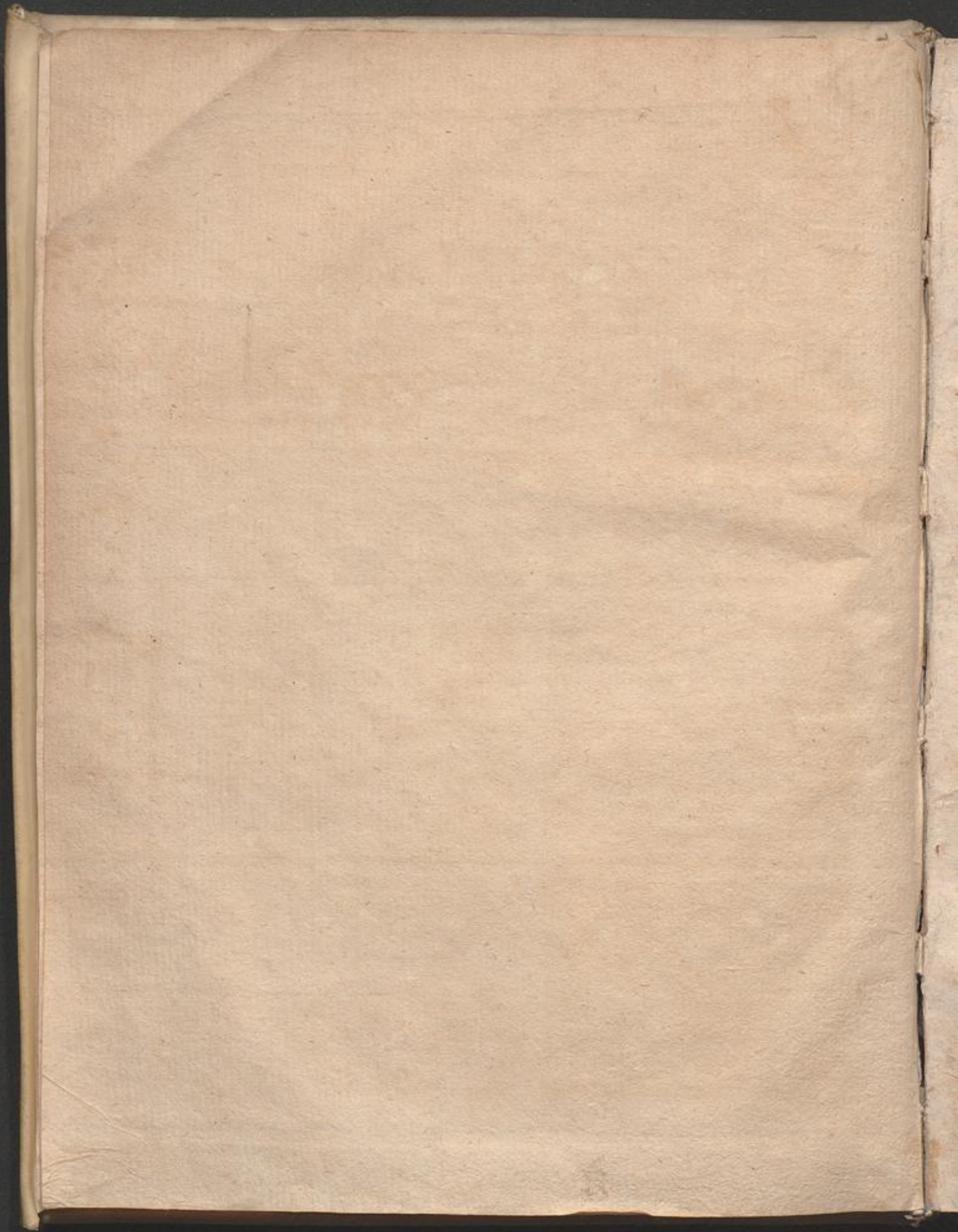
J. 17
21













AVLA IV.
THESA VROR VM
DEI

IN PASSIONE D. N. IESV CHRISTI

EFFUSORUM AD

RESVRRECTIONEM MVLTORVM

Demonstrante

Admodum Reverendo, Prænobili & Amplissimo
Viro ac Domino,

D. GEORGIO ^{ab} EYSCHEN
ARLVNENSI

SS. THEOL. LICENTIATO

Nec non Metropolitanae Ecclesiae Colonienfis
Presbytero Capitulari ac Seniore &c.



COLONIAE,

Apud IOANNEM BVSÆVM Bibliopol.

Typis URBANI KRAFFT, Anno M.DC.LVIII.

CENSURA ORDINARI

PASSIONEM SALVATORIS NOSTRI
SECUNDUM IOANNEM, *Discursibus*
atque exhortationibus ad fidelium
devotionem augendam ab Admodum
Reverendo, Nobili & Amplissimo D. Georgio ab
Eyschen SS. Theol. Licent. & Metrop. Adu-
Colonienfis Presbytero Canonico Seniore illustra-
tam, neque fidei neque bonis moribus quippiam
contrarium continentem, typis committi concedo.
Colonia. 1658.

Adrianus de V Valenburg Metrop. Eccle-
siæ Colonienf. Presb. Canonicus &
Censor Librorum Ordinarius.

EX.

EXCELLENTISSIMO
AC REVERENDISSIMO
DOMINO

D. FRANCISCO
EGONI
COMITI DE FVRSTENBERG
HEILIGENBERG

ET WERDENBERG, LAND-GRAVIO BAHRENSI
ET STAELINGENSI.

DOMINO HAVSENSI IN KVNTZ-
INGERTHAEL SVpra WEITRA &c.



Metropolitanæ Electoralis Colonien-
sis Ecclesiæ Decano: Cathedralium Argentinenfis &
Leodiensis Ecclesiarum respectiue Thesaurario, Cano-
nico & Capitulari. Regalium & Illustrum Ecclesiarum
S. Gereonis Colon. & B. M. V. Aquisgran. Præposito:
Serenissimorum ac Reverendissimorum Principum
Maximiliani Henrici Archiepiscopi Colon. Vtriusque Bavariz Ducis;
nec non Leopoldi Guilielmi Archiducis Austria &c. respectiue secreti &
supremi Consilij Aulici Præsidi, supremo Aulae Præfecto, supremo Ca-
merario &c.

2
SERE-

SERENISSIMIS
ITEM AC ILLVSTRISSIMIS
REVERENDISSIMIS

Dominis Dominis.

Eiusdem Metropolitana Ecclesia Colon.

PRÆPOSITO DVCI FRANCISCO
à LOTHARINGIA &c.

PRODECANO ILLUST^{mo}. D. COMITI IOANNI IACOBO
à KONIGSECK &c.

CHORI EPISCOPO ILL.^{mo}. PRINCIPI D. HERMANNO
NASSAV &c.

SCHOLASTICO ILL. D. COMITI BERCHTOLDO A KO-
NIGSECK &c.

DIACONO SENIORI ILL. D. COMITI PHILIPPO SALEN-
INO à MANDERSCHEID. &c.

DIACONO IUN. ILL. D. COMITI LEOPOLDO FRIDERICO
S. R. IMP. DAPIFERO. &c.

ILL. COMITI D. WILHELMO WUNIBALDO. S. R. IMP.
DAPIFERO. &c.

ILL. COMITI D. WILHELMO EGONI à FURSTENBERG. &c.

ILL. COMITI D. PHILIPPO AB HOHENZOLLEREN &c.

ILL. COMITI D. CAROLO à MANDERSCHEIT BLAN-
CKENHEIM &c.

ILL. COMITI D. IOANNI CAROLO DE SCHWARTZ-
ENBERG &c.

ILL. COMITI D. FRANCISCO ERNESTO DE KRICHIN-
GEN. &c.

ILL. COMITI D. IOANNI GERARDO à MANDERSCHEIT
& BLANCKENHEIM &c.

Dominis meis Clementissimis, Gratosissimis.

R. M.

Reverendisssimis item perillustribus, Admodum

*Reverendisssimis, Clarissimis Doctiss.
Dominis.*

D. GEORGIO PAULO STRAUHO EPISCOPO JOPPENSIS, SUP-
FRAG. ET VIC. GEN. COLON. &c.
D. IOANNI TYTZ SS. THEOL. DOCTORI &c.
D. ALBERTO RENSING. I. V. D. ET OFFICIALI CUR. CO-
LON. &c.
D. ADRIANO DE WALENBURG LICENT. &c.
D. LAURENTIO PELLIONIS DOCTORI &c.
D. MARTINO AB'ACH DOCTORI &c.
D. PAULO AUSEMIO LICENT. ET AD. S. CUNIBERTI DE-
CANO. &c.

Totique Clero eiusdem Ecclesiæ Metropolitanae Dominis ac Colle-
gis Colendissimis ac dilectissimis salutem ac prosperitatem.



oportune euenit, Serenissime, Ex-
cellentissime, Illustrissimi, Reveren-
dissimi &c. Domini mei gratiosissi-
mi &c. quod eodem tempore, quo
ego Aulam IV. Passionis Domini
N. Secundum Ioannem perficio, Excellentissi-
mus Dominus Noster Decanus, post alia Pala-
tia, ad honorem Dei & Ecclesiæ vtilitatem con-
structa, etiam Decanalem Aulam Metropolita-
næ nostræ Colon. Ecclesiæ, insigni cultu &
sumptu, instauret erigatque, ad visendā ac lau-
dandam à posteris gloriam. Cum igitur ego o-
pellam illam meam in hac ipsa Decanali curia

* 3

maxi-

maxima parte elaborauerim, post Pastorale Of-
ficiū, ac curam in aliam translata cogitanti
cui & quibus eandem IV. Aulam post Primam
Deo secundam Eminentissimo Electori & ter-
tiam Serenis. Præposito oblatam potissimum
dedicarem, non poterant sanè occurrere alijs,
quam hi, quos modo reuerendissime compel-
laui. Vtpote in quorum Collegio, Societateque
ac conuietui mihi sub manibus sensim est nata
pijssima illa opera, etsi forte ingenio multorum
non sit æquata certe Domini, pro nobis passi,
dignitate multo est inferior.

Facio igitur hoc, quod aliter vt faciam, indu-
ci nequeo, & Illustrissimæ Gratiæ T. Excellen-
tissime Domine, Decane, altè memorate, opus-
culum meum inscribo, & quoniam Non tibi
SED CUNCTIS STUDES PRODESSE, etiam collegis,
quos in Societatem honoris libentissime admit-
tis, eandem opellam meam addico.

Causas cur ita faciam, facile peruidet Excel-
lentissima Gratia Tua, quæ etiam Totius Archi-
Diocesis negotia cuncta, cum Serenissimo Ele-
ctore Nostro adeo peruidet, vt non facile in ea
prouidentia sit parem optare, nedum nomina-

re. Et si quidem nulla alia causa esset, ea certe sufficientissima poterat videri, quod me *SANIOREM* inter Collegas, decet *utilia* & sapientia his, qui minores sunt vel in ætate vel in collegij societate, ministrare, & si possibile sit, exemplo sacro anteire. Ut igitur horum alterutrum saltem, ante meum hinc discessum, haud dubie imminenter, præstarem, præstantissimæ doctrinæ & exempli perfectissimi Magistrum Iesum Christum D. N. maxime in passione sua vegetum, substituendum assumpsi: cuius passio quanta sit Virtutis, quanti meriti, plenissime loquuntur libri, plenissime sapientiam voces explanant, ita ut prolixius hoc dici sit supervacaneum & pene otiosum nisi semper esset Deo gloriosum.

Cur verò in Tuæ Excellentie personam potissimum intenderim forte magis intererit dici. Video namque T. Illustrissimam ac Reverendissimam Excellentiam ex Bavaricæ Austriacæque Domus consortio ac pietate concepisse flammæ zeli sacri, intendentis assidue in honorem Dei & utilitatem Ecclesiæ promovendam, & alios Tuo ac Serenissimi Principis Nostri Electoris Colon. exemplo, mirifice ad eadem studia commoveri; & incitari. Videbar igitur insigne opellæ meæ pretium facturum si ad hoc commune decus, meam quoque quantumcunque tenuem operam conferrem, incentivo maximo pietatis facto in legentium cordibus tanto, quantum subministrat passio Domini, maxime à S. Ioanne Evangelista, qui super pectus Domini recubuit in coena, & flammis Charitatis de eodem pectore fuit ignitus, descripta. Redit hic iterum oratio & mens in vberitatem & vim Dominicæ Passionis, sed iterum ab ea retraho calamum & ad causas meas reduco.

Accedit igitur ad priorem rationem consilij mei isthac altera, quod iam septuagesimum ætatis annum non longe à limine ætatis meæ prospiciens forte aliam commodiorem, meos in officio collegas alloquendi non habebō potestatem, imminente mihi mortis, quod scriptum est contra omnes Filios Adam, Decreto. Idcirco cum pia Bethaniensi muliere præuenio ungere corpus Domini, & interprete Mellifluo Doctore Bernardo, Homini-

minibus cunctis, meis in Christo fratribus, præbeo Alabastrum pretiosi unguentum exhortationis & sacrae doctrinae, quo possunt, si velint, muniri contra corruptionem, imò aliorum spiritualiter mortuorum mentes ungeri ne faveant, donec eas Dominus vitae, vitae restituat.

Edendo itaque Dominicam Passionem propono opus pigmentarii, pretiosorumque aromatum, quibus condiam, non corpora, uti Mumiae illae Aegyptiacae conditae comperiuntur, sed animae capaces vitae aeternae à peccati & aeternae mortis corruptione seruentur illatae. Ita enim decet me, qui & sacerdos sum, & pastoris munere diutius perfunctus fui, & in concilium sacrum regendae Archidiocesis iam pridem assumptus sum.

Satis iam dedi causarum pro meo instituto superest, ut maximis pro Rep. & Ecclesia curis intentos Dominos & collegas meos longo sermone non morer, sed intimo cordis affectu & oris mihi ignata hilaritate precer, ut si hic, Deo ordinante, finis meus postremus, ex typo prodiens vel renascens labor, ille tanquam ultimus inter fratres suos Beniaminus sit Castissimi Iosephi aemulatoribus carus. In quo typis votum animi mei depingo aeternum valiturum, nimirum, ut vobis, & his, qui mea scripta, sibi dicata, benigne excipere & legere fuerint dignati, omnis prosperitas huius atque aeternae vitae lucrescat, & ego in pace dormiam ac requiescam. Quod si tantum vitae Dominus addiderit, ut etiam Medulla, ex quatuor hisce commentariis excerpta, Germanico idiomate vestita, producarur in lucem, quod ut omnibus prosum intendo, quid eo tempore Dominus daturus sit animo meo, ipse à quo omnia sunt bona, prouidebit. Prouideat Tuae Excellentissimae Gratiae & Vobis, ceteri Illustrissimi ac Reverendissimi, Perillustres ac Reverendissimi & Adm. Rever. Pranobiles Domini mei Collegae, ex voto meo optimo, pissimi cæli Terraeque moderator Coloniae Anno 1658. D. Matth. Apostoli Festo Vestrum omnium seruus in Christo sum & amicus.

GEORGIUS AB EYSCHEN Senior Capitulari
Presbyter Canonici Metrop. Coloniensis

I.

AVLA IV.

MEDITATIONVM AD SPIRA-
TIONVM ET EXHORTATIONVM
IN SINGULAS SENTENTIAS
PASSIONIS D. N. IESU CHRISTI
SECUNDUM IOANNEM.
CAP. XVIII.

§. 1. Egressus est Iesus cum Discipulis suis. v. 1.

Iesus, quem misit Deus in mun-
dum, ut salvetur mundus per ipsum, è cælo quodam-
modo egressus ante triginta tres annos perditas oves
domus Israel quæ sivit, & congregavit, plantavitque vi-
neam Patris sui, in æstu, in frigore, in siti & fame, in vigi-
lijs & laboribus multis. Idem nunc appropinquante
tempore gratiæ & misericordiæ, quo constituerat perficere salutem no-
stram, nosque redimere, non corruptibilibus auro vel argento, sed pretioso
sanguine suo, post plurimas egressiones iterum egreditur ex cœnaculo, in
quo celebrem cum Discipulis suis cœnam perfecerat, & testamentum
suum condiderat, hora vespertina infra octavam circiter.

Ecce anima mea; Iesus egreditur à mensa, in qua post legem Iudaicam
Agnum figurantem converterat in veritatem; Panem in Corpus tran-
substantiando, vinum in sanguinem: Sacerdotes etiam novos instituerat,
tradens eis potestatem consecrandi, & iuxta formam datam conficiendi
pro se suum corpus & sanguinem, ex pane & vino per verbum. Noli igitur
etiam timere vel reculare egredi, non solum à commodis & utilitatibus
tuis: sed etiam ab uno bono ad aliud bonum melius, maximè ad id quod

A

magis

magis sensualitati repugnat. Ita enim Christus ante oculos suos fecit. Cnaculam sanctum deseruit, horum faciatorem adiit.

§. 2. *Trans torrentem Cedron. v. 1.*

Torrentis, cuius mentio hic fit, in valle Iosaphat inter Hierusalem & montem Oliveti decurrebat, & illi propinqua erat villa Getsemani ad radicem montis Olivarum. Quid autem est torrentis, aquarum abundantia maximo impetu currentium. Quid autem aqua in sacris literis? dum agitur de tristi materia, solent indicare dolores animi & corporis angustias. Testis est Psalmus Davidis: *salvum me fac Deus. quoniam intraverunt aquae, scilicet tribulationes, usque ad animam meam.* Cum autem dolor Passionis quem Christus pro nobis passus est, fuerit omnium vehementissimus, aptissime est per torrentem adumbratus, & adhuc magis per nomen ipsum torrentis; Cedron quippe nigredinem & melancholiam & tristitiam significat. Quem sane D. N. dum pariebatur non solum adiit sed & pertransiit. Neque verò Sacramento caret, quod Christus ad montem Oliveti pergens torrentem pertransiit: subindicabat enim, quod priusquam caelos ascenderet, erat amaram mortem subiurus, & quemadmodum à monte Oliveti dulcis Olivæ liquor effluit curandis vulneribus maxime opportunus: similiter à Passione Christi in monte Oliveti inchoata emanaret dulcor divinx commiserationis medendis peccatorum morbis necessarius & apprimè opportunus. Nam vallis illa Cedron quæ etiam vallis Iosaphat & *vallis montium* vocatur, inter ipsum montem Oliveti ac Hierusalem, in montibus sanctis collocata, ob arborum frequentia, ac situs profunditate umbrosa erat ac velut obscura; distabat autem ab urbe stadiis sex ut videre est apud Ioseph. 6. belli Iud. c. 3. & eam secabat fluviolus, fere semper arefscens, qui pluvialibus aquis auctus, undique de montibus, fontibus, piscinisque affluentibus, dulci quodam murmure per mediam vallem Iosaphat, atque gehennon & per plana deserti in mare mortuum defluens absorbeatur. Passionis Christi mysterijs convenientissimum sane adjunctum.

Domine Deus video quod non solum tribulationes ingentes suscipias in te sed etiam imagines ipsas miseriarum adhibeas super cruces tuas, & nomina horrorem habentia, ideo dico te iustissime à Deo Parte exaltatum ut & multos salvos faceres & in omnibus clarificeris, qui temere ipsum humiliando adeo humilitate summa denigrasti. Dignus es accipere divinitatem & gloriam & honorem & amorem omnem in celo & in terra.

§. 3. *Vbi erat hortus. v. 1.*

Aliquid singulare debuit hic hortus habuisse, ut tot hortis circum urbem regalem positus praeferretur. an forte communis? ut quisquis vellet eo uteretur, quomodo etiam putei & campi quidam communes sunt. An forte præ aliis hortis amœnus & gratior? sed non solebat Dominus sectari sensuality & carni placita, & quid in nocte poterat prodesse amœnitas horti? alia itaque causa fuerit nempe situs illius opportunitas, erat enim hortus ille ad viam qua ibatur ex Bethphage in Ierusalem per portam vallis quæ dicitur Gregis, quoniam in ea valle erant ovilia servandis gregibus pecorum, quæ festis diebus & aliis à sacerdotibus debebant immolari in templo super montem Moria sito super crepidine efficiente ex parte urbis vallem torrentis Cedron, & sic verus ille agnus paschalis eo loco inveniri voluit & capi ad immolationem sui à sacerdotibus sibi imminuentem, quo loco & alij agni paschales & oves sacrificæ servabantur. videri potest descriptio Ierusalem, maxime illa quæ theatro urbium inserta est. vel Calcariz Clivorum Anno 1570. edita est.

Domine Iesu video te revera legem valde exacte implere, quia non solum substantiam eius servas, sed & caeremonias eo tempore usitatas, non erat scriptum in lege ibi deberent sacrifici agni custodiri quia tamen sacerdotes eum locum deputaverant, tu etiam te ei mori accommodasti, & nobis exemplum dedisti, ut morem non damnatum teneamus.

§. 4. *In quem introivit ipse & discipuli eius. v. 2.*

Quia hortus ille erat Paradisi locum designabat, ad pristinum omnia recurrere oportebat & cum in paradiso malorum initium factum esset, ita etiam initium omnis boni, passio scilicet Christi in horto incepit, per quam à malis liberati in pristinum habitum restituti sumus. In hortum ergo Olivarum fertur illustris illa oliva, ubi incidi & ligari inciperet, nos vero inseri illi, fierique membra unius corporis optare oportet, ut inseri unum cum eo simus, & ab eo eiusque humore, id est meritis ac influxu fecundi facti fructum vitæ æternæ proferamus.

Dilectus meus olea est, perpetuum pacis symbolum, pace enim natus, paci natus, pacis nuntius, pacis magister, pacis author, qui fecit utraque unum: quidni ergo nunc ear in montem Olivarum ostensurus non se arma, aut bellum sed pacem orbi allaturum? passione sua se homines Deo reconciliaturum. Sed veniant etiam eo discipuli eius, omnes Christiani.

ut veniens Dominus, dilectus meus, in hortum suum inveniat & comedat fructum pomorum pacis Sit pax Hispanos inter & Gallos, Lusitanos & Castellanos, tollatur discrimen nationum non sit in Ecclesia ego Cepha, ego Apollo, ego Pauli &c. comportent se omnes ordines religiosi, clerici, secularis regularem, & regularis secularem ne spernat, fiat pax in virtute tua Iesu.

§. 5. Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locum, v. 2.

Ne Christi Domini egressus ab urbe videretur esse species occultantis se & subducentis contra prodicionem diserte addit per egressionem illam non fuisse impeditam prodicionem quoniam proditori illud diversorium Domini erat notissimum ex consuetudine crebra Domini.

O Sancte Dei historice Luca, tu certe insignis es medicus non tam corporum quam animorum; nam praevidens periculum discipulandi de quaestione, quomodo Christum nocte ex urbe digressum potuerit audax Dux sceleratorum reperire, causam das & imponis emplastrum vulneri nostro, nempe locum illum probe notum fuisse Iudae. Gratias ago tibi praevide scriptor.

§. 6. Quia Iesus frequenter convenerat illuc cum discipulis suis, v. 2.

Etiā causam ex qua proditor locum illum Dominicae mansionis novisset, indicat, dicens quod intrare solebat hunc hortum cum discipulis ad orandum, post labores, post conciones, post diem Hierosolymae exhaustum. Vnde bene intelligo Christum Dominum revera magnas saepe adversitates & inopiam acerbam tolerasse. an non enim magna molestia est fatigatum diurnis actibus noctem in aliquo horto suburbano, qui omni re culinaria destitutus erat, diversari sub Iove frigido? si itaque magister ita pauperrime vixit quomodo non & discipulos pauperem vitam duxisse est putandum? Verè Dominus noster Iesus Christus Apostolicae paupertatis fundator nuncupatur, quam ita ipso exemplo stabilivit & suos discipulos adeo exercendo assuefecit, & tamen illi ipsi in cena interrogati apud S. Lucam, an aliquid eis aliquando defuisset, dicebant candidè: nihil possumus etiam considerare in eo quod Dominus cum discipulis frequenter eo convenerat Dominum in suburbano loco scholam quandam vel academiam ad modum Philosophorum Athenis constituisse, ubi liberae strepitu civitatis philosophari possent cum ijs qui ad audiendos eos venirent.

Quis

Quis ergo erit, qui minus necessarium sibi existimet certa habere & orandi & agendi & loca & tempora? cum id ne Dominus quidem neglexerit; cui tamen nihil horum necessarium erat. Loca enim eligimus ne rerum variarum imaginibus occurrentibus, aut hominum interventione turbemur. Tempora designamus, tum ut apuia hæc quoque nanciscamur, tum ne nobis inter varias occupationes dies effugiat, priusquam orationi vacemus, nam & in mediis turbis, imo & in humanis cruciatibus Deo conjunctissimum animum habebat & non egebat monitore, quo commonesceret, ne dies prius elaberetur quam patrem orasset, cum ipse & pater unum essent, non modo una divinitatis essentia, sed etiam mentis ac voluntatis humanæ cum eo conjunctione perpetua: quod igitur certū habuit orandi tempus ac locum id procul dubio nostra causa factum est. Nihil enim ita necessarium vitæ bene instituendæ est, atque oratio. Nihil orationi magis quam loci, ac temporis constitutio. David septies in die laudem dicere consueverat, Petrus & Ioannes. ascendebant ad templum ad horam orationis nonam, Christus monet: Cum oraveris intra in cubiculum tuum & clauso ostio ora patrem tuum. Vagæ illius & erraticæ orationis vix ulla utilitas & profectus est, quemadmodum sææ valetudini ac vitæ malè conluleret, qui incertis temporibus ac fortuito cibum caperet: ita multo magis qui eadem negligentia hunc animæ cibum sumit. Fatebatur David percussus sum ut fœnum & aruit cor meum quia oblitus sum comedere panem meum: panis procul dubio quotidianus supersubstantialis, oratio est, eo pane cor hominis confirmatur, eum certo loco ac tempore quotidie sumat, qui Deo vivere curat, quotidie dicimus. *Et ne nos inducas in tentationem.* Christus autem nobis respondet, *Orate ne intretis in tentationem.* Si negligis orare, quid mirum si tentaris & vinceris? Quid mirum autem si negligis orare, cum nullum ad id certum habeas tempus ac locum? quod loco aut tempore caret, id nusquam vel nunquam esse affirmare solemus. Affiduum igitur oportet esse te, semperque certo loco ac tempore precibus vacare, ut ea re, quantum potes, te confirmes.

Benignissime Deus, tu me rege semper ac posside, ut preces & actiones ordinem bene, atque debite ac devote persolvam, ad nominis tui gloriam & ad meam totiusque populi Christiani salutem. Amen.

§. 7. Iudas ergo cum accepisset cohortem. v. 3.

Cum congregatis Principibus Sacerdotum, & Senioribus populi, precedenti die, feria scilicet quarta, in concilio suo de Iesu per dolum tenendo

A 3

nendo

nendo & occidendo, apparuisse Iudas Ischariotes se offerens, ad delum contra Christum Dominum suum, eumque in finem consensisset sibi dari triginta argenteos in pretium & cohortem militum in defensionem, in casu quo se vellet Christus defendere: & ipsi spopondissent omnia que petierat. Sequenti die cæna facta cum intrasset diabolus in cor Iudæ proditoris, surrexit & abiit ad summos sacerdotes & petijt sibi dari promissam cohortem, sciens quia Iesus iturus esset in hortum Gethsemani iuxta morem ad preces ibidem fundendas. Principes audito lato nuncio continuo miserunt ad Pilatum ut cohortem aliquam eis commodare ad tempus non dedignaretur ad capiendum seditiosum & malignum hominem, hanc cohortem habebat Pilatus in Ierusalem pro sui capitis & principatus tutela & securitate & ad compescendos seditiosos & populares motus, ut constat ex Iosepho Iudæo historico. quam cohortem cum accepissent Principes ipsi statim tradiderunt ducendam Iudæ ad locum insidiarum & Iudas factus est ex Apostolo Christi, legatus Antichristorum, ex Salvatoris discipulo magister perditionis. ô miram sed infelicem conversionem aut potius perversionem! verè iste Apostolus est reformatus Apostolus, uti hodie sunt reformati Christiani & reformati Catholici, qui ex Catholicis facti sunt hæretici & ex Christianis infideles Christo & Ecclesiæ eius persecutores.

Domine Iesu Iudas proditor petit à Principibus sacerdotum cohortem militum ad te captandum, ligandum, crucifigendum, morti tradendum. Ego invoco & supplico Deo Patri ut concedat mihi ad te laudandum, benedicendum, exaltandum nunc & semper & per infinita sæcula, novem choros angelorum imo aliquam hominum congregationem, quæ tecum dum vivo & post mortem meam te laudet & honoret. Ecce Domine bona mea impendo in fundationes factorum & monasteria & collegia clericorum ut in eis pia cohors hominum collecta semper te laudet & glorificet, pro contumelia, quam tibi irrogavit Iudas cum sua mala cohorte.

§. 8. *Et à Pontificibus & Phariseis ministros.*

Quia non audebant per semetipsos soli subire periculum Iudas & milites, timentes turbam, quæ Christum sicut Prophetam habebant, ne forte tumultus fieret ab amicis Christi Domini, aut discipulorum eius factoribus, statim adiunguntur civili potestati & brachio sæculari virgiferi & similes ministri Ecclesiastici, ut captivas Christi omni authoritate manica ac rata haberetur, in quam & civilis potestas & Ecclesiastica authoritas

conspiraret. Vnde intelligo quod Romani, licet Gentiles essent tamen Iudaeorum auctoritatem Ecclesiasticam non diruerunt, sed saluam reliquerunt, probiores in hac parte nostri temporis haeticis, qui si aliquem locum civilibus armis occupaverint statim sunt omnia, & Imperatores & Pontifices & populus & Sacerdotes, melius in hac re Catholici, qui discrimen faciunt inter saecularem potestatem & Ecclesiasticam, ita ut singula intra suos terminos operentur, apud Catholicos viger mos, ut, quando aliqua Ecclesiastici fori res est tractanda, per civilem potestatem tunc hac ab Ecclesiastico magistratu invocetur, & quando aliquam rem Ecclesiastici fori habet agendam saecularis magistratus ipse invocet Ecclesiasticum magistratum sic iurisdictiones saluæ manent singulis suæ & Deus colitur ritè.

Domine Iesu da obsecro hanc mentem omnibus magistratibus ut nolint dilatare phylacteria sua vel fimbrias suæ potestatis, sed intra suos limites se contineant ne percutiantur cum Ozia, qui voluit, cum esset Rex, etiam esse Pontifex, conspirent magistratus Ecclesiasticus & civilis in bonum & non in malum; sed quisque intra suas metas manens, non confundat rempublicam.

§. 9. *Veni illuc cum laternis, facibus & armis. v. 3.*

Satis altute & caute secundum saeculi prudentiam instituit suam rem Iudas, nam quia tenebre erant, faces & laternas assumpsit, & quia vis timeri potest, assumpsit arma. etsi enim eo tempore paschale foret plenilunium & ideo nox esset illustris, tamen decorum erat faces adhibere ne nocturni grassatores esse crederentur & quia faces potuissent valido vento extinguí, ideo his etiam laternæ sunt adhibita, quæ sunt secretiora & munita luminarium conditoria, imo talia in quibus lux servari potest & tamen foris à nemine videri, nisi is, qui fert laternam, velit, verè filij huius saeculi, imo tenebrarum in suis rebus & foro sunt prudentiores filijs lucis in suo foro aliquid tractantibus, Quoties enim in rebus spiritualibus impingitur quam turpes errores committuntur & saeculi huius filij, quam providi sunt in rebus saecularibus Dominus hoc testimonium præbuit.

Deus qui unigenitum tuum laternis & facibus & gladiis ac fustibus impiorum caute in horro quæri & circumcingi permisisti: da nobis ita caute tractare cœlestia, uti filij isti tenebrarum tractantur terrena sua negotia.

§. 10.

§. 10. Iesus itaque sciens omnia quæ ventura erant super eum. v. 4.

Iesus sapientia Patris, cui omnia parent ab æterno, cui omnia nuda, nil absconditum, nihil tam altum est aut profundum, quod ipse non penetraret, tam de futuro quam in presenti, cognoscens perfectissime quod est, quod fuit, quod erit & quod esse potest, etiam occultissima cordium, lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, sol illuminans res omnes, quo cessante offunderentur omnia tenebris, nec res cognosceretur momentum aut pulchritudo; cognoscens quæ ventura erant super eum in ipso hoc quasi momento, quomodo Iudas iam adesset extra portas Hierosolymitanas & progredieretur cum milite suo ad hortum, in quo ipse deprecabatur Patrem, iuxta naturam humanam anxius & pro angustia captivitatis imminuentis, pavens ante, post orationem fervens astitisse nobis à S. Ioanne depingitur non temeritate aliqua orta ex ignorantia periculorum imminuentium per insidias & dolos, uti nobis fieri solet, sed per scientiam beatificam clarus videntque futura.

O Splendor lucis æternæ quam tunc decorus & pulcher stabas in stola tua? sed tenebræ te non comprehendebant, ideo laternas & faces accendebant, ut viderent te lux illuminans omnia, non erant hi Diogeniani, sed potius similes isti ebrio, qui in meridie per laternam domum obtempescente populo, ducebatur & præeuntem sequebatur, utriusque solent, non videns cæli luminare coruscare.

§. 11. Processit. v. 4.

Confortatus Iesus ab Angelo non modo constantissime locutus est, sed promptissimo stetit animo hostiles manus expectans: tantum enim abest ut instar hominis meticulosi, vel trepidaverit, vel aufergerit, ut & inimicis obviam processerit. Tantum enim animi robur ab Angelica consolatione sumplerat adversus passionis procellam, ut nullum vel pavoris, vel tardij signum habuerit. Contra quoniam discipulos prospiciebat factos animo imbecilles, eos utcunque stimulavit secum obviam ire, factis declarans mortis horrorem non esse illis metuendum, qui cum Domino stant. Et cum sciret Christus Dei Patris voluntatem esse, ut pro nobis redimendis moreretur, & quod hora passionis instaret veniensibus inimicis prudentissime occurrit, ut nos etiam redderet caros, quoties Deus aliquot nobis afflictiones immittit, oportere quod eas patienter sufferamus, & tunc maxime quando alia via, quam impietate, eas effugere vel à nobis depellere non valemus.

O Beate

O Benedicte Iesu, ubi iam ille timor, qui paulo ante te occupabat? ubi iam illi gemitus? illæ anxietates? terribilis ille mortis horror? paulo ante, cum etiam procul essent hostes, tristis eras usque ad mortem: nunc cum coram ante tuos oculos præsentibus adstant, & tanquam leones rugiunt, tui sanguinis cupiditate furentes, non exanimaris; non times; imo forti animo vadis obviam. Video, video: amor pro me salvando cogit te vehementer; voluntas quam in manus Patris resignasti ultionem pro me compellit te ita insurgere, uti gallina pro pullis consuevit pugnare. O ineffabilis benignitas & amor! seipsum Dominus lupis exponit, ut oves suæ evadant immunes à moribus eorum. Da igitur mihi clementissime Deus, ut abneget propriam voluntatem meam adeoque submittram sub te Domino meo, ut, si opus sit, pro te vicissim exponam vitam meam.

§. 12. Et dixit eis, quem quaritis. v. 4.

Ecce animum promptum Christi ad patiendum, non solum enim adversariis occurrit, sed prior interrogat, quem quarant? idque humano & amico quodam tono, non increpatorio & severo ad eos percellendos apto, quo, uti postea, statim percussus fuisset & retrocedendo cecidisset. Sed non sic Dominus meus; mitis est, suavis est. non agit uti nos passionibus agi & agere solemus.

O Iesu dulcis amator hominum; quis amor cor tuum absorbit, ut ad mortem quasi ad nuptias properes! hostibus perinde ac amicis obviam procedas? expectare saltem poteras, donec ipsi te alloquerentur; sed sicut salutaris amicus in via ita eos prior allocutus, dicens: *Quem quaritis?* nimirum amoris ignis per tua se membra diviserat, & medullas animæ tuæ liquefecerat, & urebat, postquam sudore sanguineo ex te exierat omne frigus naturalis timoris, ut iam totus esses propensissimus ad satisfaciendum dilectionis exactioni & per charitatem animatus, ut Gygas imperterritus ad currendam viam salutis nostræ alloquens inimicos ut te arriperent cito citius. O amor indicibilis salutis nostræ, da gratiam Domine, ut saltem aliquo amore tui ferveam & ad aliqua levia pro te, offeram me.

§. 13. Responderunt ei, Iesum Nazarenum. v. 5.

Si hoc verbum eo animo protulissent, quo ipsum in se significat, fuisset responsio & inquisitio plane sancta. quid enim est querere Iesum Nazarenum? utique non aliud quam illum quem scimus venire debere ut salvet mundum à peccatis & à diabolica potestate. at ille non fuit sensus respondentium, sed talis qualem habebant etiam Scribæ, Pharisei, Pontifices

B

fices

fices & Seniores populi; qui eos miserant, ut eum caperent, morte torpiffima afficerent, eraderent de terra viventium; ut non maneret eius memoria in æternum, iste fuit sensus eorum, qui bonum imo optimum verbum responderunt.

Domine Deus, satis clarè video idem verbum posse esse in ore fidelis mel, & in ore infidelis hominis esse fel. video verbum tuum posse dici ab homine catholico & ab homine Apostata: sed tamen longe diverso sensu & animo. Iesum Nazarenum hi milites quærunt & se quærere dicunt, sed quam diversa intentione ab illis scæminis quæ post paucos dies venerunt ad tuum sepulchrum, itaque non statim credam omnes esse sanctos qui verbum tuum crepant, sed examinabo eorum intentionem quia video idem verbum posse esse in ore iusti & reprobari diverso fine.

§. 14. Dicit eis Iesus: Ego sum. v. 5.

Quasi eis diceret: Erratis amici mei, Ego ipse sum quem quæritis insidiosè per Principum vestrorum mandata capere, & idem ego ipse sum Iesus, de quo Prophetæ vestri prædixere venturum Messiam ad liberandum populum suum à peccatis eorum, à morte ad vitam, & vitam æternam. nolite ergo alium quærere Iesum, præter me, Iesus enim sum & salvator vester, quem quæritis, si igitur & vos quæritis salutem, eni adsum præstiturus etiam vobis, quam iam aliis sæpe dedi.

O Christiane, si impijs hominibus se & gratiam suam tam promptè obtulit Christus, quanto promptius eandem gratiam, imo se ipsum quoque offerret his, qui ipsum in veritate perquirunt! Discamus iam ex hoc verbo Christiano candorem prudentem, ut nomen nostrum, nomen Iesu Christi, fidem nostram libere confiteamur; si à Tyranno audis, es Christianus; es Catholicus: libere responde, *Ego sum*, ut, per constantem fidei confessionem, cum Christo esse merearis, disce blandis verbis respondere etiam inimicis & calumniantibus te. disce quam blande excepturus sit electos in reditu suo victores, si tam benevole excepit hostes in prociectu ad bellum.

§. 15. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. v. 5.

Non sine causa hic dicit adfuisse Iudam proditorem tanquam belluarum furentium ferocissimum, & Ducem militiæ infastæ stetit ante cohortem, ut prior apprehenderet Iesum Magistrum suum, dum hæret: basu via profugeret. Ego sum. ut ostenderet animum peccatorum, qui in pre-

profundum devenerunt, quam ille sit impudens & perditus, ita ut omnia verecundiam exuerit. sane si unquam impudentis hominis exemplum extitit, illud certe fuit.

O Filij hominum ratione utentium nolite malis moribus vos dare, nolite discere peccatum, videte in hoc impudente speculo, quousque pervenire possit homo, si sibi non caveat ab initio peccati, uti ludas, qui sibi non cavit ab initio, à parvis furtis, & pervenit ad magnas prodiciones & tantam impudentiam.

§. 16. *Vt ergo dixit Iesus, Ego sum. v. 6.*

Videamus quid sit hoc verbum *Ego sum*. Cum Moyses mittebatur à Deo ad liberandum populum Israëliticum à servitute Ægypti & interrogaret nomen mittentis se, responsum accepit, Dei mittentis nomen esse: *Ego sum qui sum; vel qui est*. quod nomen si ruditer expendatur videretur esse ridiculum, quia nobis apparet quod etiam alii sint qui sunt. Sed si hoc ipsum exacte perpendatur, revera nomen est, quod soli Deo convenire potest per essentiam, aliis per aliqualem tenuemque participationem. Deus enim solus est de quo semper verum est *Ego sum*, de aliis creaturis non semper est verum: *Ego sum*. Sed verum est, fuit tempus cum non erat. cum ergo Dominus noster Iesus dicit, *Ego sum*, mirificum verbum eructavit, nempe eundem se esse, qui olim Moyli locutus sit, *Ego sum*. Hoc nomen est illud quod Iudæi sub quatuor literarum notis pictum ineffabile censebant esse, nempe qualibet litera verbum notante integrum ut esset perinde ac si diceretur Deus EST, FUIT, ET ERIT uti Buxtorfius in Lexico suo, licet acatholicus, contra suos fratres faretur, qui cum suo inscitissimo Iehoua solent Bacchanalia celebrare quasi magnam rem fecissent legendo, quod legi non potest.

Gratias ago tibi Domine Iesu quod confessus es esse te illum, quies, & qui fuisti semper, & qui semper eris. Hæc confessio est fidei nostræ prima propositio & basis. Da obsecro gratiam ut hoc nomen tuum semper contra Arianos confitear & bonam eius vim in me experiar.

§. 17. *Abierunt retrorsum & ceciderunt in terram. v. 6.*

Etiam infaustam vim habet idem nomen Dei & verbum *Ego sum*, quia Iudas & socii eius illud audientes cadunt, terrentur, deficiunt. Agnosco evenire huic nomini, quod evenit etiam solis radio, ille lutum indurat, picem liquat, arenam exurit, germen fovet. itaque verificatur etiam hic proverbium, Vnumquodque iuxta quod capax est recipit actionem agentis.

ris. Iudas ergo & societas eius, quoniam improberant, capaces erant ter-
roris & ruinæ à Deo. at discipulis laborantibus bono animo in remigan-
do ex obedientia, idem verbum auditum solatio fuit.

Deus meus cupio esse in societate eorum qui per verbum tuum ego san-
animentur, non conturbentur. Cupio esse in numero discipulorum re-
migrantium, non autem te nequiter tentantium & prodentium; ne verbum
tuum sit mihi causa ruinæ, sed consolationis.

§. 18. Iterum ergo interrogavit eos. v. 7.

Erectos à terra & sanos, inimicos tamen Principes Iudæorum, qui
aderant eorumque ministros, Iudam discipulum suum, sed proditorem, &
militem, perpetrato & viso hoc insigni miraculo, potentia suæ in ipso, ut
magnitudinem cæcitatibus eorum in medium proferret, iterum interrogavit,
vel nunc errorem suum vellent corrigere & tandem aperirent oculos men-
tis suæ, & agnoscerent divinum quid esse in hoc homine, qui verbo eos
profligasset, in terram prostravisset & exissetque sanos, & incolumes.

Hic iam paulisper, ad te conversa vide quæso ô anima mea, quam im-
patiens, quam sæva & vindictæ appetens sis, unico verbo ad iram ad
contumeliosa verba, & ad tui ultionem expetendam commoveris & com-
mota semel non potes loqui adversariis tuis. Certe hic Christus non de-
dignatus alloqui vilissimum proditorem suum, eumque amicum dicere &
dulciter osculari: deinde etiam cæteros inimicos amice admodum inter-
rogavit, dicens: *Quem queritis?* cum surrexissent prostrati, ut eis locum resip-
iscentiæ daret licet sciret non emendandos. Tu autem præteris proxi-
mos tuos, eis loqui contemnens, talique dedignatione seu aspernatione ad
odium maius eos invidiamque provocas, sicque animas eorum perdis,
quas amicali aspectu & suavi verbo placare & ad charitatem commo-
vere posses: certe sic non fecit Christus, Dominus meus, qui etiam inimi-
cos suos amice admodum affatus est, ut lucraretur animas eorum, & do-
ceret nos mansuetudinem admiscere correptionibus, potuisset sane ter-
ram scindere & reprobos demergere aliisque modis ulcisci, sed maluit ad
terram affligere nobis in exemplum ut nostros inimicos potius ad resipis-
centiam trahere quam delere studeremus.

§. 19. *Quem queritis.* v. 7.

Cum iam surrexissent inimici una voce Christi retro pulsi & inter-
ram cadere coacti, & starent ad vindictam parati, odiis ferociore,

que terribiliores, oculis micantibus instar leonum ore spumante, rubicundo vultu, apertis galeis, strictis gladijs, minantibus hastis, & fustibus in Iesum: sedato iterum & mansueto animo, voce amica interrogat eos, quem quærent, ut ostenderet se non comprehendi vi vex inbecillitate, neque ex improviso. Homines quidem capiuntur vel ex impotentia, quia nequeunt resistere, vel ex ignorantia, quia insidiis circumveniuntur. Neutrum horum in Christo locum habet, nam sciens omnia quæ ventura sunt super eum processisse eis obviam, deinde cum abdere se posset, prodidit se, dicens. *Ego sum*, nullius occursum, timens. Leo de Tribu Iuda modo & longè postea, sed mox agnus occidendus, audet interrogare, quem quærent, imò non respondentibus suggerere volens: dixi vobis, quia ego sum, ostendens impotentiam ipsorum ipsis, si sese ipsis tradere noller.

Cæci quem quæritis ante vos est & vobiscum loquitur nec tamen agnoscitis? En quam facile est Deo humanam deludere astutiam! frustra osculatur Iudas, frustra afferuntur faces ad Christum agnoscendum, nisi enim sol iustitiæ se ipsum prodidisset, nullis indagaretur facibus, nimirum *oblatus est quia ipse voluit*, non quia Iudas prodidit: altera fortasse causa quia iam in cæna constituerat novam Ecclesiam, *Novum testamentum in sanguine suo*, ut ostenderet Ecclesiæ suæ & testamenti firmitatem & invincibilitatem contra Iudæos, paganos & hæreticos. Aderant in hac turba ministri Pontificum, Seniorum, Scribarum, Phariseorum, gentilium. Isti omnes designant aliquos ordines persequentium Ecclesiam Christi, Pontificum ministri falsos fratres inter Catholicos quales solent esse subinde Ministri ipsi Episcoporum. Ministri Seniorum sunt Politici & Machiavellistæ Ministri Scribarum sunt Doctorum perversorum sectatores. Ministri Phariseorum, Hæretici; denique Pilati Ministri sunt Gentiles & Turcæ, omnes isti conati sunt & conantur Christi Ecclesiam perdere: sed periit synagoga, periit Idololatria, periit Hæreses, periit Politici, & falsi fratres, stetit autem Ecclesia & stabit etiam in posterum. Cadent vero Hæreses quotquot sunt adhuc aut erunt.

§. 20. Illi autem dixerunt Iesum Nazarenum. v. 7.

Communis est Patrum sententia Christum Dominum à puncto Nativitatis usque ad mortem opera divinitatis & humanitatis ita inter se permiscuisse atque conciliasse, ut utriusque manifestissime omnium oculis paterent signa & clarissima argumenta. Natus enim est ut homo parvulus, & plorans; sed ut Deus ab Angelis adoratur: circumciditur ut homo,

B 3

sed

sed nomen Iesus illi imponitur, quod Salvatorem significat: fugit in Egyptum ut homo, sed ut Deus cum primum ingreditur Egyptum idola eius concidere fecit, praesentatur ut homo in templo sed ibi tanquam Deus a Simeone & Anna recognoscitur, & divinis Canticis honoratur; baptizatur in Iordane ut homo, sed tunc Patris vox intonuit filium Dei naturalem illum attestans: Esurit in deserto ut homo, sed virtute divinitatis per quadraginta dies absque cibo & potu corpus sustinet: tentatur ibidem a Diabolo ut homo, sed ecce Angelus tanquam legitimo suo Domino ministrabat: Modo tristabatur & pavebat & sudabat ut homo, in horrore; sed ibidem potentiam divinitatis suae palam facit unico verbo *Ego sum*, armatos Duces, & milites in terram prosteruens, quo facto eum tamen non cognoverunt, unde etiam ad verbum veritatis *Ego sum*, non respondentes. te quaerimus, quasi eum agnoscere, sed quasi ad incognitum dicunt. Iesum Nazarenum quaerimus, quem te non esse scimus. Hoc autem non fuit propter tenebras quia habebant lucernas & faces, sed divina virtute factum est, primo ad ipsorum confusionem, ut vel hinc discerent se frustra insanire, maxime autem ad consolationem nostram, ut sciamus hostes nostros, ut maxime nos facie noverint, nihil tamen malorum posse contra Dei voluntatem nobis intentare, cum nec agnoscere nedum occidere possint.

NOli, noli, o anima mea, unquam in tenebris obscurae, caecutientisque conscientiae agere, quasi ibi Iesum invenire, possis, sed in lumine gratiae. Nunquid cognoscuntur in tenebris mirabilia eius aut iustitia eius in terra oblivionis. Per noctem quaesivit sponsa, quem diligebat anima eius & non invenit, quid mirum igitur, si & tu frustre sis, eum quaerens in tenebris: non sumus ergo noctis & tenebrarum, sed filij lucis. sed si te unquam tistes mentis tenebrae comprehenderunt: accede lucernam tuam, modicum adhuc lumen quod in te est, nempe conscientiae rodentis, & quaere drachmas salutis quam perdideras. Accede per verae poenitentiam ad lucem, alioquin pedibus inaccessibilem, & lucerna fulgoris eius illuminabit te, quia illuminat omnem hominem, sic ad se venientem. Sic o milites vos illum quaerere oportebat caecutientes, scrutatores & nocturnae: sed per diem incurtilis in tenebras, & quasi nocte, sic palpastis in meridie. Quando lucerna haec ardens sub modico corpusculo, tanquam sub modio, in modico tugurio locabatur: tunc Reges illi, stellae adminiculo solem quaerebant quia ipse necdum suo fulgore prodebat se; lumen quaerebant lumine, quod ipse sol eis accenderat. At vos hanc illustrem mundi lampadem, tot iam miraculis radian-

tem, hoc cœli iubar tot divinis splendens eloquiis, tot charitatis igr iculis, quasi scintillis iniectis mundum incendens. seque palam modis omnibus manifestans; vos, inquam, illud cœleste sidus ac lumen divinum, facibus secularis industriæ fumigantibus, laternis latentis nequitie, lucernisque male lucentibus, quærebaris: idque (quod omnium est pessimum) ut unicum & solum hunc solem exstingueretis.

I Deirco videritis Impii Iudæi, lucifugæ, & quotquot in vestris aliorum-ue cordibus accensum Christi lumen exstinguitis. Videritis (inquam) quid in die iræ, sitis facturi, vel dicturi; quando discussis ubique tenebris, nuda omnia & aperta futura sunt oculis Domini, quem iam vestris later- nis & facibus hypocritarum more investigatis. Audite miseri noctambu- lones quid ipse tum, vice versa, se facturum promittat: ne ridicula vos fallat opinio. *Et erit, inquit, in tempore illo scrutabor Hierusalem in lucernis, & visitabo super viros defixos in facibus suis. Nihil in scrutatum relinquet oculus eius: renes & corda remabitur: vitia & virtutes, cogitatus, verba & actio- nes. Cum accipere tempus Ego, inquit, iustitias iudicabo. Si iustitias iudicabit an- rectæ iustæque per omnia fuerint, quid de iniustitijs & iniquitatibus expe- ctandum, Si Hierusalem, urbs sancta, & conscientia religiosa ac timorata discutienda veniet, quid tutum in Ieri cho vitæ fluxæ & inconstantis, in Babylone confusæ conscientie, & in Sodoma animæ abominandæ futu- rum est. Vbi mundi vanitas, ac stultitia, scelerum universorum confusio, summaque impuritas viguisse dignoscetur!!*

§. 21. Respondit Iesus: dixi vobis, quia Ego sum. v. 8.

Nolebat Iesus ut alium quærerent Iesum quam ipsum sive ad vitam, sive ad mortem, ad vitam quia non est aliud nomen sub cœlo in quo nos oporteat salvos fieri, ad mortem, quia nemo alius est agnus Dei, dignus a- perire librum clausum & solvere signacula eius & offerre semetipsum ho- stiam viventem ad honorem & gloriam patris, pro salute hominum, & antiquum illud hostis maligni delere chirographum sanguine suo, & ho- minem ab æternæ redimere morte. Certe Pontifex vester vaticinatus est, necesse esse ut unus moriatur homo pro populo, ne tota gens pereat: ille ergo homo Ego sum: Ego, Ego, agnus innocens sum pro salute populi offerendus: ideoque nunc vestris me tradomanius. Sæpe quidem & ca- pere me & occidere desiderastis, sed nondum venerat hora mea. Iam vero adest hora illa & potestas tenebrarum, explete iam sitim & ferocitatem vestram in me, Ego sum quem quæritis: paratus sum ferre quidquid in me

EXCOL.

excogitare potestis. Capite me, rapite me, ligate me, ad mortem quoque ipsam ducite me. Adsum.

O Domine quantam erga nos ostendisti charitatem! quando solus pati & nullum hominem tua de causa affligi voluisti, qui passione tua temporalis nos ab aeterna liberare decrevisti, non ut nos sine tribulatione & dolore huius praesentis vitae pelagus enavigaremus, sed ut nobis praeteritis temporis afflictio esset salutaris & ut illam toleraremus nati ex Adam, exemplum nobis insigne proposuisti, in quo videmus quid possimus. Dicam ergo morbo, paupertate, calumnia, humilitate adventante & quatenus me: Ego sum, ego sum illa pati dignus. Imo dignissimus.

§. 22. Si ergo me queritis, sinite hos abire. v. 8.

O amicam vocem Iesu: Ecce curam maiorem habet de suis, & nobis quam de se! Nota charitatem ineffabilem & atudentem Iesu, Christiane, & imitare, vult ipse perire volens, libens, ut nos salvet; vult mori, ut nos vivamus. O stupendam charitatem Iesu! quiseam comprehendet. vere hic ostendit quod alias dixit. *Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis*, salutem enim Apostolorum eligens, ultro se obrulit. Unum dat sufficientem pro vita omnium redemptorem ut & mortuorum & vivorum imperium acciperet solus ergo qui ex vivo Patre est vita pro vita omnium vitam suam carnalem tradidit, ut nos vivificaret sua vita spiritali. Primitiae dormientium Christus, & primogenitus ex mortuis ad immortalem vitam hominibus per resurrectionem suam viam aperuit. Semovit igitur à periculo illo discipulos, non ignorans ad se solum certamen illud & opus salutis nostrae pertinere: regnantis enim & non servientis naturae opus est. Iussit autem sinere discipulos abire, ut impleretur sermo quem dixit: *Quia quos dedisti mihi non peridi ex iis quemquam*. Neque expediebat, ut discipuli cum eo morerentur, i. ne & ipsi à simplicioribus mediatores reputarentur & Christo aequiparentur, unde convaluit illa Pauli exhortatio ad eiusmodi genus hominum qui dicebant. *Ego sum Pauli, Ego autem Apollo Ego vero Cepha, Ego autem Christi: nunquid Paulus crucifixus est pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati estis. i. Cor. 1.* Solus Christus est qui redimere nos potuit. *Torcular calcavi solus*, inquit Isaias, & de gentibus non est vir mecum. Solus ergo ipse sufficientissimum pretium fuit ad nos omnes redimendos, adeoque sub typo discipulorum nos omnes in libertatem asseruit, dum ipse pro nobis ligari voluit. Pulchre hoc indicavit Dominus cum dixit: *Si ergo me queritis sinite hos abire*, quasi dixerit: si ego victima esse pro peccatis debetis,

debeo; Ergo homines dimittendi sunt, quia pretium sufficiens pro omnibus Deo pendam. 2. si & ipsi capti & supplicis subiecti fuissent, non potuissent Christi esse testes & Legati per mundum annuntiare redemptorem in nomine eius. Omnibus igitur profuit Dominus, quando se pro Apostolis orbem converteris substituit.

O Domine quam promptus & paratus & praeclius omnium te ipsum pro nobis in mortem tradidisti, & tu ex obedientia Patris in omni contumelia, tormentis & poenis perferendis; patri es obsecutus: & discipulis pepercisti. Te quidem obtulisti, verum illos illaesos abire fecisti. Noveras quippe ad tolerandas passiones, ipsos adhuc minus esse idoneos. Distulisti ad tempus quoaduique habiles fierent: quemadmodum nutrix circa infantis curam materno vigilat affectu, donec educatus validior fiat. tunc & ipsa quem prius fovebat gremio, exerceat laboribus & ad mundi perferenda mala non parcat. Hinc dicebas: *Si ergo me queritis, finite hos abire.* Eia Domine da mihi, ut tibi in omnibus obediam, nec respiciam ad proximos, qui me per iniuriam contristant, sed ad tuam immensam charitatem ex qua tribulationem mihi immisisti: sic gratiam tuam in me agnoscam pra omnibus excaecatis, qui tibi in mea vocatione quotidie contradicunt; ac illis magis compatiar, quam me ipsum contristem. Verum sicuti pepercisti discipulis tanquam adhuc ad passionem imparatis: ita benignus intueri meam infirmitatem & supple tua divina gratia quod in me desideratur. Amen.

§. 23. *Ut impleretur sermo quem dixit: quia quos dedisti mihi non perdidisti ex eis quengquam. v. 9.*

In oratione illa post cenam, apud S. Joannem, rogaverat patrem Christus, ut servaret eos quos sibi dedisset Apostolos, in Passione, & post mortem eius ne deficerent a se, quorum curam habuisset usque eo, nec quengquam perdidisset, ut ipsi manentes post resurrectionem praedicarent veritatem, euntes in orbem terrarum, omni populo sive Iudaeorum, sive Gentium, & horum Apostolorum Christo in carne mortali viuo, nullum ipse Christus perdidit, sive destruxit; sua incuria aliaue causa data amisit. solus Iudas, a se ipso occisus fuit, non ex negligentia Christi aut contemptu, sed propria ex malitia. Quengquam etiam aliter idem dictum exponi possit, nempe sic: quos mihi absolute dedisti, & non ut solum ad tempus aliquod mecum essent, ex his nullum perdidisti. Iudam autem praevidens non perseveraturum finaliter; solum ad tempus accommodasti, ut secun-

C

dum

dum illud tempus subserviret ad aliquid. Aliter, & planius etiam accipio-
test idem verbum sic: quos mihi dedisti ut servarem, dedisti autem omnes,
ita servavi, ut nullum ex eis libens, quantum in me erat perdidit, sed pla-
ne renitente voluntate mea & conatu humano. Vtinam omnes pastores
animarum possint quandoque dicere in die districti examinis, vtinam pa-
tres & matres, præceptores & superiores, quos dedisti mihi non perdidit
eis quenkum sed ad gloriam tuam maiorem eos enutriti, in virtutibus e-
ducavi, nullum malum exemplum dedi, sed omnia docui verbo & exem-
plo, quæ facerent ad ædificationem spiritus & animæ, morumque bono-
rum instillationem, felices patres, matres pædagogi, & nati feliciores, tali-
ter educati in timore Domini, vitæ & morum honestate, omniumque vir-
tutum operatione: vere beatus ille quem cum venerit Dominus invenit
ita facientem, sic docti namque fulgebunt sicut stellæ firmamenti, & qui
sic erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas ætates lucebunt.

Omnipotens æterne Deus qui in Ecclesiæ ædificationem & defensionem etiam literarum scholas constituisti in quibus parvuli de divina tua voluntate, & sua salute erudirentur, & parentibus de prolibus, Domini de suis ministris curam habere, ne infidelibus sint deteriores præcipisti: largire obsecro omnibus Christi fidelium parentibus, Dominis & Præceptoribus & mihi sedium tuarum a sis tricem sapientiam, qua nobiscum sit, nobiscum laboret ut sciamus quid acceptum sit coram te omni tempore quid deat, subditos scire, ut doceantur, tum in vera & Catholica fide, in tui timore & dilectione, atque in omni Christiana pietate ad perpetuum honorem tui nominis atque discipulorum salutem. Amen.

§. 24. Simon ergo Petrus habens gladium. v. 10.

Nolo disceptare unde hic Simon Petrus istum gladium habuerit. Potuit enim habuisse de sæculi rebus ex proprietate sua, potuit & in ultima cœna iussu Domini Nostri comparasse uti de S. Petro & S. Ioanne ad S. Lucam dicebam esse probabiliter factum. id solum considero, quod iste gladium habens duobus nominibus appellatur nempe Simonis Petri. in hoc enim mysterium esse video, quod oppugnat Arnaldistas, & Pseudo pauperes illos, quos olim Iandunus, & Marsilius hæretici foverunt, qui omnem potestatem & opes sæculares volebant Christo & Apostolis abrogare dicentes, eos nullam rem habuisse in quam ius habuerint, præter nudum usum facti, quam hæresim Ioannes XXII. Papa & Doctores cum eo refutaverunt, ex quo tempore victrix veritas agnovit & docuit non solum

Clericos proprietatem bonorum, sicut singulares homines, possidere; sed etiam Regulares & paupertatem professos in ordinibus religiosis verè Dominium bonorum in communi, item honores & officia posse habere, & post Paulum III. atque secutos Pontifices, etiam religiosum simplicibus votis religionis, in Societate Iesu nuncupatis, verè usque ad solennem professionem Dominium bonorum suorum posse retinere ad superioris sui arbitrium abdicato solum usu. Hanc doctrinam docet me iste Simon Petrus adhuc, postquam omnia reliquerat, habens gladium. Vellent quidem filii sæculi & hæretici, ut Clerici & Regulares nihil haberent bonorum temporalium, vellent ut nudi & egentes essent omnes Deo devoti & quantum possunt, etiam statuti novis hoc inducunt. Veruntamen infatuare non possunt, quod Simon Petrus habuit gladium, sæcularem potestatem & principatum (qualem nunc Pontifex Romanus & multi per orbem Episcopi & Prælati religiosi tenent) significantem.

PROvidentissime Iesu, qui postquam Ecclesiam instituisti novam sine ruga & macula speciosam in sanguine tuo per institutionem venerabilis Sacramenti, sub speciebus panis & vini transubstantiatis in corpus & sanguinem tuum, ad remissionem peccatorum, etiam consecrasti sacerdotes qui eandem Ecclesiam regerent. constituisti & Episcopos qui confirmarent, potestatem concessisti, iusque ligandi atque solvendi; etiam providentissime indicare voluisti, quid de bonis temporalibus in eadem Ecclesia esset tenendum & ordinasti, ut in ea etiam esset ius & Dominium bonorum temporalium imo principatum, & ideo dixisti, ut qui peram haberet, eam venderet; & qui non haberet eam, venderet tunicam & emeret gladium, quo Ecclesiam defenderet contra inobedientes & insultantes. tibi Domine gratias ago pro ista clara determinatione facta per gladium Petri, etsi invidi quidam Catholici contra murmurent, & hæretici impii calumnientur. Verum hi Malchiani sunt, & auriculæ suæ oportet ut timeant. Ego vero obsecro ut tales rectores & gubernatores semper des qui utantur taliter iurisdictione etiam temporalis in Ecclesia tua, ut tranquilla pace lætetur & late promoveatur. Amen.

§. 25. *Eduxit eum. v. 10.*

Videns Domini & magistri sui caput instar apum circumdari & pungi unguibz & aculeis, contundi fustibus, & colaphis & alapis & pugnis, affilire ad captam prædam, instar famelicorum canum & leonum, inimicos: Quid ageret Petrus memor verborum quibus obligaverat se velle

C 2

cum

cum Domino & in carcerem & mortem ire, nec quempiam aliorum & discipulis se movere pro defensione Domini sui; arripuit subito gladium suum & evaginato illo. cepit muscas illas à capite Iesu, & famelicos canes & leones à corpore eius fugare, putans sic mandasse Dominum suum dicentem: *Qui non habet gladium vendat peram & tunicam, & eruat gladium.*

Bene, bene faciebas S. Petre, quod gladium non frustra portasti, uti Pontifex & S. Ioannes tecum, uti Episcopus vel Cardinalis Ecclesie Dei & Christi, ad correptionem malorum & vindictam pro bonis, maxime pro Domino ac Deo tuo Iesu Christo. Sed in uno, uti videbimus errasti, quod absolutam potestatem tibi arrogasti in usu gladii, cui non illa tibi convenit, sed dependens à Deo & iustitia & ratione solum tibi data est potestas quoad gladium. Hoc igitur est iam amplius videndum.

§. 26. *Et percussit Pontificis servum. v. 10.*

Adhuc currit factum Petri, nam de iure postea videbimus. Ergo non solum eduxit Petrus gladium de vagina, sed & eo usus est percutiendo, ut diverteret à Domino latrones, nec hoc facto Petrus peccavit, eo quod licitum opus fecerit ex pio & ferventi amore quem debebat habere ad magistrum suum: licet aliqui contradicant, quod peccavit, eo quod nec Index fuerit, nec à iudice auctoritatem habuerit; sed hi non attendunt, quod etiam privatis sit ius inculpatæ tutelæ se suosque Dominos defendendi. Adhuc ergo bene agis S. Petre Dei Apostole, dignus Princeps Ecclesie; inculpatæ tutelæ iure agis contra hostes Domini & Dei tui, etiam Pontificis servum percutiendo, non possum negare hoc, etsi Pontificis servos credam honorificè habendos; in hoc tamen casu erat plus quam Pontifex ille qui lædebat innoxius. licuit ergo tibi & sociis tuis illum defendere contra iniquum invasorem; atque utinam sic omnes Ecclesiarum Principes & Episcopi & Prælati essent animati, & olim fuissent contra Lutherum & similes Ecclesie eversores, tunc non evenissent mala illa, ob quæ ipsi hæretici obstupescunt, qui scribunt se attonitos expectare quo omnes & grandes isti motus Europæ in bellâ ruentis. sint spectaturi & deventuri, nimirum sentiunt se accendisse tormentarium pulverem, sed incendium excitatum à se iam non posse regere. fatentur.

§. 27. *Et abscidit auriculam eius dextram, v. 10.*

Adhuc pergit currere Simonis Petri factum, siue attentatum, & cetera. Quis monstratur abscissa auricula. Mirare autem anima mea fervore Petri.

Petri: mirare quod unus contra tot armatos stet intrepidus, mirare quod percutiat piscator intra cohortem militum & ministrorum armis assuetorum, pro defensione Domini sui Iesu Christi, & tu imitare Petrum, cum videris agi de honore Dei tui, ne vacilles, sed memento satius esse incidere in manus hominum, quam in manus Dei viventis, satius esse mori in carne, quam relinquere legem Dei sui: mirare iterum & considera, cur Apostolus Petrus utatur gladio cum Christus non eum docuerit digladiari, aut percutere, sed discere à se quod mitis sit & humilis corde, & beati sint pacifici, quodque filii Dei vocandi sint; veruntamen ista sic considerans: noli scandalizari in Petro, quasi peccet, hoc enim dicens magis es Malehi quam Christi amator: siquidem non prohibuit Christus, ubi agitur de honore suo & Ecclesiae suae sanctae bono, defensionem, ut quis non utatur gladio materiali ad resistendum inimicis: superstitiosum esset hoc credere: Princeps Apostolorum est Petrus qui educit gladium & percutit & abscindit. Quid hoc aliud significat quam quod muneris eius sit & gladio spirituali amputare putrida membra Ecclesiae; & cum infideles armis suis corpus Christi aggrediuntur etiam armis nostris licere defensionem, idcirco etiam idem Petrum ne videretur muliebris animi sed verè heroici, condecuit Praeceptorem evaginato ense velcum corporis dispendio defendere.

DEus, cuius dextera Beatum Petrum non minus pugnanti confortavit, quam ambulanti in fluctibus ne mergeretur erexit, & coapostolum eius Paulum non minus excommunicantem & diabolo tradentem eum, qui peccaverat, quam tertio naufragantem de profundo pelagi liberavit, exaudi nos propitius & concede ut amborum meritis & intercessione zelum Dei & Ecclesiae habeamus & utrumque ad verbum Dei & eloquia eius super mel & favum dulcia libenter amplectenda imitemur.

§. 28. *Erat autem nomen servo Malchus. v. 10.*

Describit Evangelista nomen & conditionem percussi & dicit nomen eius fuisse Malchus, & servum Pontificis Iudaici conditione fuisse, quae duo dam ita in S. Petri percussione concurrere video, non parum admiror casum humanum sive potius Dei in eo concursu consilium. Ecce enim Petrus designatus & electus pro Ecclesia nova Christi Pontifex incidit in servum Pontificium legis veteris sequenti die abrogandae & iste percutit gladio, hic percutitur, & iste abscindit auriculam & huic ea abscinditur & abscindens super omnia ista vocatur Petrus seu Petra & abscissus vocatur Malchus seu Regulus, imò abscindens vocatur Cephass & Pontifex cuius servus abscinditur, vocatur, Caiphas. quis non miretur mirum

C 3

con-

concursum? Ego certè multum miror & dulcèssimè mihi ista concurrè-
tium meditatio. Placetne audire quid hic specular? Credo & promo, ille
Petrus sic aggreditur sibi subiugare veterem Ecclesiam & Pontificatum
eius licet Christus aggreditur debellare infernum & Principem mundi
huius & mox ipsum Caipham, sic Petrus servus Iesu, Malchum servum
Caipha; Petrus aggreditur Malchum, & hic vincitur; Christus aggredi-
tur Caipham & hic superatur. In persona Petri latent Pontifices Romani,
in persona Malchi rebelles Ecclesiæ Romanæ reges & Principes; Petro ac-
cedit gladius, Malcho decedit auricula: iste augetur, hic diminuitur. Iam
satis indicavi, quid mediter, nempe totam Ecclesiasticam Historiam, cuius
hic breve posui compendium.

O Gloriosa Dei civitas, sancta Romana Ecclesia tu quidem pateris mol-
tas afflictiones & insidias, sed tamen sancti Petri suffulta firmitate sem-
per vivis & viciisti, etiam Imperatores & Reges potentissimos. Hæc est
virtus tua Domine Iesu, qui dixisti: portæ inferi non prævalebunt adver-
sus eam, Amen bone Iesu.

§. 29. Dixit ergo Iesus Petro: mitte gladium in vaginam, v. 11.

Hactenus vidimus agentem Petrum futurum Christi vicarium, iam
videamus etiam Dominum quid ille de eadem re iudicet & in eadem cau-
sa agat. Non audio quidem vocem Christi Petrum damnantis, sed tamen
aliter quam ipse iubentis; nam ait: *mitte gladium in vaginam*, ex qua Petrus
eum eduxerat. an igitur Christus & vicarius eius divisi sunt minime. Pe-
trus Dominum volebat defendere & Dominus volebat à Petro defendi
Ecclesiam, cuius ipse caput est. adhuc concordant. Sed illo temporis arti-
culo nolebat Dominus defendi gladio per vicarium suum; hoc Petrus nesciebat:
sed si scivisset, concorditer æque cum Domino voluisset & ideo et-
iam gladium vaginæ reddidit melius edoctus id quod nec scire poterat
nec scire debebat, quoniam ad suum officium non pertinebat scire, an Do-
minus suus id reculasset eo tempore fieri, quod ratio suadebat se facere.

Omnipotens sempiternæ Deus, Creator omnium Imperator Angelo-
rum, Rex Regum & Dominus Dominantium, qui Abraham fidelem
servum tuum de hostibus triumphare fecisti, Moyse & Iosue populo tuo
Prælati victoriam multiplicem tribuisti: humilemque David puerum
tuum per victorias multas regni fastigio sublimasti: Petrum autem illo
tempore per gladium corporalem vincere noluisti; respice quæsumus Do-
minos

mine ad preces humilitatis nostræ, & super famulos tuos Imperatorem, Reges, Duces & Principes, Magistratus & Officiales benedictionum tuarum dona multiplica, eosque dextera potentie tue semper, hic & ubique circumda, quatenus prædicti Abrahamæ fidelitate & Moylis mansuetudine freti, David humilitate exaltati, etiam Salomonis sapientia & iustitia decorati tibi in omnibus complacent, & per tramitem iustitiæ inoffenso gressu semper incedant. Exaudi pro universis ordinibus supplicantes, & gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter serviatur, ab Episcopis Presbyteris, Diaconibus, Acolytis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiariis, Confessoribus, Virginibus & Viduis, Regibus, Principibus, Iudicibus, Magistratibus quisque in suo statu & officio, te Duce & Rectore gubernetur.

§. 30. *Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum. v. 11.*

Quomodo ergo implebuntur Scripturæ figuræ Patriarcharum & oracula Prophetarum? Adverto hic quod sanata auricula Malchi & illi restituta dixit Christus Petro, quatuor hæc verba, primum *Converte gladium tuum in vaginam*, quasi diceret, cesset vindicta modo & exhibeatur patientia, omnis enim qui gladium accipit hoc videlicet & importuno tempore alias etiam ad vindictam zelo iustitiæ, gladio peribit, id est, malus usus gladii erit causa perditionis illius. Vnde per prædicta verba tunc interdictus est usus gladii materialis Petro, nequaquam tamen vel ipsi vel successoribus eius in sequenti tempore pro Ecclesiæ ipsis commissæ bono, in causa magni detrimenti Ecclesiæ, aliud enim est nolle Dominum pro se pugnare armis, & aliud nolle pro Ecclesia sua pugnari. Ecce ipse Dominus qui pro se neminem percussit, vendentes in templo flagellis eiecit. Possunt etiam Clerici & religiosi in suis personis pugnam dimittere, pro Ecclesia autem sæpe tenentur suscipere & hoc est quod S. Ambrosius docet scribens, *Arma Clericorum sunt orationes & lachrymæ*, item, *ideo dictum est Petro, Converte gladium tuum in vaginam*, ut Clerici & Prælati armis bellicis per se non utantur sed pacem quærant & foveant, suis pravis consiliis non suscitent bella, nec inter sint ut præliantes. Secundum verbum Christi ad Petrum fuit illud quod Iohannes dicit, *Calicem quem dedit mihi Pater non vis ut bibam illum* ac si diceret, Ex quo definitum est à Patre meo cœlesti, ut per mortem meam genus redimatur humanum, cui tu vicarie præeris, nullo pacto debes tantum bonum impedire, nec divinam ordinationem bello imprudenti impugnare: nisi enim biberis hunc calicem mortis, nec tu, nec cæteri salvari potestis, sine ergo Petre, ut modo moriar ad tuam & omnium

nium electorum salutem. Tertium verbum Christi fuit illud quod habetur in Matthæo ubi dicitur *Quomodo ergo implebuntur scriptura?* scilicet si non patiat: si enim non patiat, falsa locuti sunt sancti Dei Prophetæ, & per consequens Deus Pater decepit eos quibus revelavit passionem meam, sic autem sentire gravis est blasphemia, & velle cum plena advertentia hoc impedire, esset dementia. Quartum Christi verbum ad Petrum in eodem Matthæo habetur & fuit tale; *an putas quia non possum rogare Patrem meum & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum.* ac si diceret, non ego auxilio imbellium Apostolorum, qui possum habere duodecim legiones Angelorum. Ecclesia mea sæpe egebit, hanc tibi & successoribus tuis vnice commendo, illi providere labora, hoc opus tuum erit.

Deus mens da Prælati Ecclesiæ tuæ in omnibus eius curam agere, da ut nunquam indiscretionem aliqua excedant, da ut magna cautela bella declinent & solum causa boni publici, cum evidens necessitas cogit, in illa sese intromittant.

S. 31. Cohors autem & tribunus & ministri Iudeorum comprehenderunt Iesum. v. 12.

Quemadmodum milites urbem aliquam obsidentes muri partes dirumpunt, summo furore eam aggrediuntur, & nemini parcentes occidunt lactentem cum homine sene: omnia dissipant, diripiunt, ac devastant: ita sane Christi hostes in eum irruerunt facta potestate, cohors militum, ipse tribunus, ipsi ministri Iudeorum Christum prestantes irruerunt, veluti rupto muro. Quidam apprehendebant vestes eius, alii mittebant manus in capillos capitis, alii barbæ pilos inhumaniter vellebant, alii pugnis & alapis cædebant, ac tandem ira perciti, quod eos prostraverat cum retrorsum cadebant in terram, ipsum vicissim proiecerunt, & conculcaverunt: Itaque omnes simul, prout quisque poterat variis iniuriis afficientes, imperum fecerunt vnanimiter in eum: Sicut enim ignis diu compressus, nec valens erumpere, & aqua fluminis diu retenta, nec valens elabi, si forte deret exitus, & repagulum dissolvatur, vehementius erumpit, adeo ut fortissima mœnia aliquando solo æquaverit: ita sacrilegum desiderium capiendi Iesum, quo ardebant Iudæi, tot portentorum signis impeditum ac compressum, cum primum data fuit à Domino facultas, vehementiori, quam dici possit, impetu foras erupit. Hanc Christi comprehensorum rabiem ac inauditam petulantiam indicant aperte verba Davidis, in persona Christi loquentis: *Circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me,* aperu-

aperuerunt super me os suum sicut Leo rapiens & rugiens, & infra. Circumdederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me, circumdederunt me apes.

O quam profunde dejecit se maiestas divina ut nos exaltaret! quam humiliter cunctis se submitit hominibus, quo nostram expiaret superbiam, nostram inobedientiam aboleret. Videte annon verè humilis ipse vermiculus fuerit, conculcatus pedibus Iudæorum, de pectus, conspuratus, occisus? nunquam latro aut sceleratus quispiam tam crudeliter & inhumane tractatus est & turpiter deformatus, uti Iesus Christus filius Dei.

O lesa dulcis, amabilis Domine; quo præ nimia pressura veram cor meum? attendo enim ex una parte quantis in angustiis & pressuris fueris, cū ibi tam miserabiliter iaceres inter canes illos rabidos, qui omnes ut leones famelici te agnum innocentem discerpere cupiebant & dilaniare; ex altera autem parte ostendo quod peccata mea causa fuerint passionis tuæ? quis vero tam ferreo sit pectore aut frigido corde, quem hic amor non accendat? quod enim nos tartareis eramus exurendi flammis, hoc Christus, in se recipiens pœnam debitam nobis ex amore purissimo pro nobis ipse perpeffus est, quo nos à potestate Sathanæ, & mortis vinculis liberaremur.

§. 32. Et ligaverunt eum. v. 12.

Funibus utique & catenis, catenas ad collum projicientes, manus benedictas instar malefici, qui ducitur ad patibulum, retro ad dorsum funibus connectentes: circa lumbos & corpus cordas vincientes, quibus arctius teneri & ad arbitrium impiorum & petulantium Iudæorum trahi possit per devia, dura, & sordida quæque & hoc ad instantiam Iudæi discipuli & proditoris, qui continuo acclamabat, tenete eum fortiter ne elabatur, & ducite eum caute, ne mihi impuretur, quod non steterim promissis, eum tradendo summis Pontificibus à quibus præmium expecto & laudem & gloriam.

O Iudæe, cui illas manus ligas reſtrices orbis, tuæque authores libertatis? per quas ligati solvuntur & his vinculis ignominiose ducitur per te, trahitur & rapitur! quid facitis impij Iudæi ligantes, qui vincula vestra iam disrumpere debet & intendit? vos facitis quiddam simile Philistæis, qui Salvatorem populi Israëlitiçi ligaverunt prodente eum Dalila coniuge sua, nisi quod ipsi hostes erant & alieni, vos autem cognati huius.

Sed bene habet, gaude & exulta anima fidelis, quia ceciderunt tibi funes in præclaris, etenim hereditas tua præclara est tibi, nam totæ peccatorum tuorum moles ut civitas iniquitatis funibus hisce sponsi circumdata in torrentem passionis eius, detrahatur, ut non maneat in ea lapis super lapidem.

D

Non

Non credis hoc? audi Isaiam *Munimenta sublimium murorum tuorum cecident, & humiliabuntur, & detrakentur in terram usque ad pulverem.* Plura desideras? vide in his vinculis vetera renovari mysteria. Christus ut *Zara* Latine oriens, & splendor patris) cum fratre de primogenitura contendens, manum protulit, synagoga Iudæorum, utri nostræ salutis obstetræ; coccinum rubricatum in sanguine Agni alligavit. *Pharez* homo, qui se à Deo per peccata diviserat, liber evadit. Vis aliud? *Simeon* (obediens scilicet) Gen. 42. in medio fratrum suorum in Ægypto ligatur; ipsi verò liberi dimittuntur. Quid amplius? centum ligaturis nostræ passæ in Christo passio, placatur iratus David ab *Abigail*, & solo percusso à Deo *Nabal* stulto, veteri homine, salvatur familia femine prudentis. O admirandam vincula Christi, Christique vineti potentiam! his siquidem non solum vincula peccatorum nostrorum dirumpit, sed & portas æreas & veches ferreos confringit: Artem & vim nosse desideras? attende penitius, dum funibus his fortior Christus, propter peccata nostra, ligatus fuit, eodem quasi peccatorum nostrorum fune nobis fuit alligatus. Dumque nos hoc fune conficti ad damnationis lacum, ab eo qui nos vicerat, trahebamur, Christus ad crucem nostram quidem nobiscum quod merueramus est pertractus, sed ipse fortior mox invalescens ad cælum nos pertraxit. Ipse hoc prædixerat, *Cum exaltatus fuit à terra, tractus per hortum, per plateas, per palatia, per viam usque ad Crucem, tunc omnia traham ad meipsum.* Optime, optime. Sic ars artem se fellit, Sic Lucifer tertiam secum stellarum partem trahens, Angelorum videlicet sibi per conspirationem colligatorum reiectus est, à toto genere humano, quod trahere intendebat.

Gratia tibi Iesu, promissum Osee 11. implesti dicentis: *Ego quasi nutritum Ephraim portabo eos in brachiis meis & nescierunt quod curarem eos, ac si dicas, scio quid faciam: in funiculis Adam traham eos in funiculis charitatis.* Vincula dolorum Christi vincula charitatis esse cetera sunt, quibus nos illi alligemur. Sic exploratores Iosue per Rahab fune sunt liberati: nam per funem de fenestra demissi sunt: Deinde etiam ipsi Rahab, & amicis eius funiculus coccineus eidem fenestræ alligatus dedit salutem. Dicamus ergo illi correspondentes eius amoris & charitati, Domine mi, omnes nervi mei & arterie omnesque venæ funiculi sint aurei, quibus te intime alligare possim meo cordi, ut nec mors, nec tribulatio, nec gladius unquam valeant me à te separare.

§. 33. Et adduxerunt eum ad Annam primum, v. 13.

Quid facerent aliud venales manus Iudæ, & militum, non fecerunt.

ras auri sacra fames. nam & Iudas & miles æque pecuniæ anidi, vinctum instar triumphantium ad Annam primo duci voluerunt, qui author insidiarum non ultimus fuerat, pactusque erat, uti creditur, pecuniam Iudæ, & militibus, si rem bene peragerent, & sibi vinctum adducerent Iesum, infensissimum hostem Pontificum, & Sacerdotum legis Mosaicæ. Ille vero visa re bene gesta pecuniam pactam mox eis & lubentissime numeravit, & oculos senes præsentia capti Christi pascebant, Tribuno militum dicente in hunc modum: En venerande senex hominem captum & durissime ligatum tibi præsentamus, qui se præ sanctissimis Pontificibus exaltavit, & Messiae nomen sibi competere iactavit, forte sperans te, & genero tuo tota denique familia, à munere Pontificio amotis, rerum omnium summa potiri. Cum autem potuerit per nos non modo comprehendere, verum etiam durissime ligari, constat argumento irrefragabili, quod Deus à parte eius recessit & sic causam eius prædamnavit. Igitur imposterum esto fauste senex alacri animo, quia nemo reliquus videtur qui tuæ dignitati incommodum adferre velit, & hisce quasi illecebris aucupari. Ex pontificis gratiam intendebat. nam & Annas Princeps sacerdotum erat, quod primus fuerit septuaginta duorum concilij Sanedrini sub Caipha, qui & à genere Pontificio genus ducebat, & multo tempore inter Iudæos Pontificum munus administraverat, generumque haberet nomine Iosephum, cognomento Caipham, qui eo temporis Pontificatu summo potiebatur. Fortasse etiam Caiphas astute procuraverat, ut Christus ad socerum primitus duceretur, quo minor mortis Christi iniuria sibi imputari posset, si iam fuisset Christus alterius ante se, olim summi sacerdotis præsertim tam lenis sententia prædamnatus.

Quid ad hæc dicis anima Christo fidelis, quantum putas doloris & amaritudinis, tanta inimicorum Christi insultatio, & orta inde impiorum hominum lætitia Christo intulerit? mea quidem sententia maximum quod suos adversarios videret suis infortuniis mirifice delectari, cum & Davidem fidelem servum Dei longe minor derisio commovit ut diceret, *Confundantur qui me persequuntur, qui querunt animam meam, ut auferant eam, & non confundar ego?* Maxime cum talium confusionum nullam iste Christus meruisset, sed ei deberetur omnis honor & gloria, & nos meriti esse-mus opprobrium sempiternum, atque in subannationem, & derisum his qui in circuitu nostro sunt, esse deberemus. exurge igitur anima mea, exurge mecum omnis in Christo baptizate, laudem dicite Deo nostro, omnes qui nostis hæc patrata esse pro vobis & timete eum & date gloriam laudi eius.

§. 34. *Erat autem focer Caipha, qui erat Pontifex illius anni. v. 14.*

Continuat Euangelista describere Annam & Pontificem quod mirum esset Pater uxoris seu nuptæ Pontifici anni illius, hoc enim imponebat nomen focer. & hac descriptione S. Ioannes multa nobis utilia suggerit, bene perpendenda. 1. quod Annas ille fuerit similistarina homo cum Caipha, quia si huius iniquitatem verè odisset Annas, non dedisset uxorem ei in uasori sui Pontificatus suam filiam in uxorem. 2. quod iste Annas fuerit homo valde ineptus, qui de Pontificatu Iudæorum amotus, suo æmulo communicando tam arcte probavit suam deiectionem & alterius iniuriam contra legem Mosaicam, ex illa tamen Annæ malicia hoc boni elicuit Deus, quod valor Passionis Domini multum fuit stabilitus. Si enim Annas siue Ananus, uti Iosephus eum vocat, fuit legitimus Pontifex, & iniuria deiectus est, & succedentibus eiribus brevi tempore substitutus ei Iosephus Caiphas, non fuit legitimus Pontifex, bene factum est, quod ad Annam omnium primum ductus fuit, ne nobis Christianis postea obijci posset, quod à Pontifice non legitimo, sed in uasore Christus esset damnatus & ideo non esse Christum verum agnum paschalem, utpote à non legitimo Pontifice immolatum, &c. talia quæ dici potuissent per istam adductionem ad Annam fuerunt valde efficaciter impedita, quoniam Annas ipsemet, alias legitimus Pontifex, Christum Dominum palam ad se ductum, ad Caipham transmisit, veluti suum vicarium, vel, uti Pontificem saltem toleratam.

Domine Iesu dulcissime, cuius potentia & imperio omnia curvantur, cuius maiestas ita est inclinata, ut pro me ab inimicis tuis capi, ligari & tradi dignareris, & interea sapientissime cavisti, ne tuæ Passionis valor politiciis subtilitatibus & disputationibus de iure & competentia legitimis iudicis evacuaretur, tibi gratias immensas ago pro ista tua providentia, & illi me totum subdo & committo, quoniam maior est quam omnis totius mundi sapientia collecta.

§. 35. *Erat autem Caiphas, qui consilium dederat Iudæis. v. 14.*

Post Annam etiam depingit nobis S. Ioannes ipsummet Caipham, siue illegitimus seu legitimus Pontifex fuerit, ac primo à nominis descriptione ordiendo, interpretatur *sagax* aut *vomens ore*, quia consilium dedit Iudæis, velut rector, vel ut vice Pontifex Ecclesiæ Mosaicæ, quod consilium revera erat ipsius spiritus sancti dictamen; sed quoniam ipse erat corde malus aliter illud proferebat, quam Spiritus S. & ideo bene *sagax dicitur* quia verum dixit, *Et ore vomens*, quia quod verum dixit, corde pervertit.

solo ore evomuit consilium, in destructionem corporis Iesu & vitæ intendens, agitante eum superbia, odio & invidia & non in bonum generis humani, quod Spiritus S. Christi morte intendebat, ut nimirum mediante morte Christi toto orbe filius Dei, & agnosceretur à populo, pro Salvatore & Messia mundi & coleretur. Idem igitur fuit verbum & consilium Spiritus sancti, quod & Caiphæ; sed longe dissimili modo & intentione prolatum. Quoniam Caiphas per mortem Christi intendebat eiusdem dehonorationem atque abolitionem & eradicationem de terra viventium, ut ipse Caiphas retineret populum Indaicum sibi subditum & devotum amoto Christo; sed Spiritus S. intendebat ut morte Christi intercedente omnes populi terrarum salvi fierent, & Christus pro eo quod animam suam posuisset, omnia ad se traheret & videret semen longævum & fieret ipse Pontifex in locum veteris Pontificis.

Ecce tam diversas intentiones & sensus habuerunt Spiritus S. & Caiphas sub eodem verbo externo, sive sub eadem litera. Quid igitur mirum est, si hodieque sub iisdem verbis sacra Scriptura, alium habet sensum prævum hæreticus, volens mastrare & sibi congregare, atque Catholicus, volens salvere & congregare Christo Domino, sensum bonum habeat. Noli igitur seduci Christiane, noli decipi, si audis *verbum Domini; verbum Domini*. fuit verbum Dominicum, quod Caiphas dixit contra Christum, & fuit verbum Domini quod dixit pro Christo eodem Spiritus S. sed aliter iste, aliter hic dixit. multum refert quomodo aliquid dicatur. Hoc plebs non sapit, ideo eam facile seductor Caiphas capit, & sero sapit.

O Domine Iesu da mihi sedium tuarum assisticem sapientiam, quæ mecum sit, mecum laboret, ut intelligam quæ sint præcepta & voluntas tua. Illumina intellectus mei tenebras, ut videam quæ videnda sunt, intelligam quæ sunt intelligenda ad gloriam tuam & meam salutem, & quies æterna Dei Patris cælestis sapientia, per quem omnia creata sunt & qui cum ipso in unitate spiritus sancti, es Deus, & caput unicum; qui etiam Petrum inter Apostolos in unicum Pastorem omnium tuarum & post ipsam unumquemque electum Pontificem in tuum vicarium habere voluisti, ad quem velut ad summum totius Christiani nominis Magistratum, quilibet se pro negotiis, ac causæ qualitate recipiat; oro te suppliciter, ut illum ad populi tui gubernationem, Ecclesiæque tuæ utilitatem saluum & incolumem bonitate tua, ut gratia conserves, ut sub eodem erecta sincera, ac vera fide & religione gubernemur & in fidei meritis crescamus indies & adulescamus. Amen.

§. 56. *Quia expedit unum hominem mori pro populo. v. 14.*

Vtinam sciret & intelligeret verba, quæ ore vomis, ô Caipha summe Præsul! certe ad pacem tibi essent & scires eum à quo tibi suggeruntur & cederes ei & agnosceres de quo homine tibi dicuntur, eumque adorares præsentem. Sed quia hæc abscondita sunt ab oculis tuis propter interesse tuum, à te male apprehensum, ideo eum persequeris odio, quem amare super omnia deberes, quia factus est pro te homo, qui est Deus, & quem revera expedit mori pro populo, sed ea intentione ut mortuus resurgens omnes gentes, etiam te, converterat ad se, & illum pro Salvatore habendo omnes ei communicent fide, spe, & charitate, doctrina, Hierarchico regimine & Sacramentis; non autem mori, uti tu cupis, ut eradatur de terra virtutis eius non memoretur nomen eius amplius super terram.

O Caipha sic non oportet intendere, hoc enim est querere se & non bonum commune aliorumque, uti decet Pontificem caput universorum. Verissime agnosco in hoc licet intruso & simul impio Pontifice absistentium Spiritus sancti quamdiu tolerate in sua seu Mosaica cathedra sedet. Ecce enim verum dicit, sed veritatem intentione homicidali dicit. Docet bene, agit male, fidei articulum bene proponit, etsi ipse eodem ad delicta cordis sui abutatur. non habet iam legitimam causam desciscendi à sede Apostolica nec Lutherus nec Calvinus. bene doctrina fidei proponitur ab ea sede, etsi aliquando impius fuerit qui eam proposuit, certe nemo adhuc Caipha deterior in Cathedra Petri sedet & tamen Caiphas sedens verum dixit, donec vestem suam surgens dirupit. Deo gratias.

§. 57. *Sequebatur autem Iesum Simon Petrus. v. 15.*

Cæteris iam discipulis ingenti perculsis formidine & dissipatis, quia adhuc erant infirmi, & nondum ab Episcopo confirmati, postea à Petro confirmandi, ideo nunc minime memores promissionum Domino factarum, quod essent parati ire cum Domino & ad carceres & ad mortem, ita namque Thomas dixerat, &c. promiserant qui iam fugerant, nisi eos excusare possit, quod Zacharias prophetavit dicens: Percutiam Pastorem & dispergentur oves, fuit interim aliqua infidelitas, post tot promissa: fuit & fuga ignominiosa illis qui tot ab eo monitis erant prædocti, tot consiliis præeruditi, tot beneficiis præventi, tot miraculis illustrati, quorum & aliqua transfiguratione, testes fuerant gloriæ eius, & cæteris constanter esse debuerant.

O Chri-

O Christi oves errantes quomodo à Pastore uestro receditis? qui vos à rapacissimis tuebatur lupis? O milites pusillanimes sicine terga vertitis inimicis relicto Duce in Campesribus, & inter agmina hostium constituto? O Duces exercitus Christiani quomodo fugitis nemine persequente: invaletunt hostes Regem vestram, & non fugit, & nemo invasit vos, imo nec invadere poterat, quia prohibiti erant omnipotentia Pastoris & Ducis vestri, & fugitis omnes? ipse postulavit pro vobis, *Sinite hos abire*, & cum oporteret tunc Christi amore succensos dicere, *Sinite hunc abire & tenete nos* illo infalutato ab ipso etiam recessistis. ille pro vobis certans pedem fixit in acie, & vos, pro quibus iniit certamen, ingrati & nimis turpiter infirmi fugam arripitis! O Apostoli ubi est Christus? sed video unum ex vobis saltem sequentem. iste est Petrus, Christi futurus in terra vicarius, iste solus pro vobis facit officium fidelis discipuli, iste non degenerat plane à fide quam Christo addixerat. *Animam meam pro te ponam*, iste iam gladio suo se probavit ultorem, & nisi prohibitus esset à Magistro victoriam inchoatam profecutus esset.

S. Petre Dei Apostole & Vicarie Ego te veneror humilime & adoro, quod Domino tuo & Magistro constanter adhæristi, primus pro eo gladium levasti, primus es secutus captivum, non habeo unde te criminer in tanta perturbatione, fecisti quod nemo aliorum, nec quisquam nostrum fecisset. Dignus es accipere Pontificatum & vicariatum Christi, tu secutus es Dominum, nos Catholici te, & mediante te Domino connectimur communione nostra tecum, quæ ipsa est gratia Dei.

§. 38. Et alius Discipulus. v. 15.

Adhuc plus. Video etiam alium discipulum sequentem vel post, vel cum Petro: quis autem ille? Gregorius ait: *Ioannes fuit*, Apostolus ille qui in cœna super pectus Domini recubuit, & alta à longe cognovit, quæ postmodum copiose eruñtavit: agnosce humilem Ioannis mentem ipse miranda laudum præconia dicturus de Petro eum nominavit, de se tacuit, gloriæ iactantium vitavit, proprium nomen suppressit: sed commilitonem Petrum & nominavit, & magnificavit. Hæc est vera fraternitas Christiana maior humana. Fratres & sorores inter homines colliduntur, assidue invident, rixantur, querulantur, etiam pugnis certant: Christiana fraternitas vide quo non evasit! ibi fratrem frater laudavit, se depressit, alium exaltavit, sui oblitus, curam alterius gessit. tales fratres fuerunt Petrus & Ioannes etiam hodie manent Petrus & Ioannes. iste Ioannes fuit Primus Pontificus,

tificus,

tificius, quia Pontificem Petrum dilexit, defendit, se ei associavit, cum in aulam Pontificis induxit.

O Christiani, maxime Catholici, nam de his, qui fidem amiserunt, quid speremus? vos alloqui ò Catholici, diligamus non verbo sed veritate; alter alterius onera portet. Subditi estote libenter Dominis etiam dyfcolis & immodestis. nolite dicere cum infidelibus: iste est impius, ego iustus servire ei non debeo, &c. nolite aspernari fratrem quem Deus non horruit esse filium suum; videte quid faciat Petrus & Ioannes; isti sunt bonum exemplum virtutis diligentis fraternitatem, non rodunt se, non minunt, sed exaltant. Non video hic pasquillos, non famulos libellos, non calumnias.

§. 39. Discipulus autem ille erat notus Pontifici. v. 15.

Paulò ante credidi istum anonymum discipulum fuisse S. Ioannem nunc audiens esse talem, qui fuerit notus Pontifici, incipio vacillare & cogitare: quomodo quæso Ioannes piscator olim, post Christi discipulus, & quidem Galilæus, notus fuit Pontifici tanto viro & tam diverso, siue Annam intelligamus siue Caipham, an à puerilibus forte annis? in quibus frequenter usus sit aula Pontificis ob vicinitatem domorum ludens & conversans cum prohibus, & domesticis Pontificis? sed quomodo hæc, loca tam dissita, Iudæa & Galilæa, sinent credi. Veruntamen miræ familiaritates Hispanorum cum Germanis Belgis, Italis & similiter aliarum Gentium cum his & illis. Faciunt mihi probabile quod S. Ioannes potuerit esse notus Pontifici, ita ut non ausim dissidere, eum esse Ioannem. Et potuit tam Annas quam Caiphas esse oriundi ex Galilæa quam Ioseph & Maria habitantes in Galilæa erant orti ex Iudæa seu Iuda. Si quis tamen ista suspitione nondum est contentus ob tenuitatem, suggero ei aliam cum maiore soliditate. Ego legens in Actis Apostolorum, quod turba multa etiam sacerdotum obedierit Evangelio Christi post resurrectionem Domini & Pentecosten, incipio suspicari inter eos etiam fuisse Annam istam, nam in illa dispositiones video ad Christianismum non malas. Ecce, notus est ei discipulus & quidem eminentissimus in amore Iesu Ioannes, & iste Annas est a Caipha degradatus sua in Pontificatum intrusione, & haud dubie dolet de Caiphæ pro se introitu & sessione, & ideo ab iniquo religionis capite alienus facile poterat alienari ab ipsa religione, pro qua oriebaturnota, tam evidenter de bonitate convicta, religio Christiana ante oculos suos, & iste Annas erat legitimus Pontifex, cui Deus pro animæ suæ remedio in humiliatione positi suggererat plures gratias, amoto iam tumoris obstaculo,

culo, nempe dignitate Pontificia, uti fieri solet, & iste Annas non inique se gerit erga Dominum captivum, interrogat de discipulis, & doctrina, quæ non erant indigna, & non iubet Dominum percuti, quod fecit sponte sua impius sathes, & iste Annas videns Passionibus rem agendam cum Domino statim eum à se dimittit, ad Caiphā, in cuius erat per ministros potestate, subtrahitque se à periculoso iudicio, salvans saltem se cum iam Christum salvare à bestiis non poterat. Iam puto me satis solide dixisse, quomodo S. Ioannes, & quam utiliter ac fructuose fuerit notus Pontifici, nempe ad frugem, ad informationem de Christo, ad iustitiam, ad fidem.

Domine Deus, mirabilis es tu in cunctis quidem operibus tuis, sed in conversione & tractu hominum ad te omnem mirabilium patratiōnem multum excedis. Ibi omnes Theologi & Confessarii & Pastores animarū obstupescunt, & non remanet in eis spiritus; exemplis non est opus. Domine tu fecisti, tu scis ista omnia profundius, ego quasi per rimas modicum quid video, & hoc modicum me in stuporem rapit. quid erit, quando in claritate vultus tui videbo omnem captivam tuam explicatam! istue anhele Deus meus.

§. 40. Et introivit cum Iesu in Atrium Pontificis. v. 15.

Sine ulla repulsa vel ministrorum Pontificis vel militum, aut indignatione Ostiarum, quia iam notus erat, eo quod frequenter solet domum illam introire & in ea conversari. Intentionem autem Ioannis non fuisse puto ut sequeretur Iesum ex animi constantia, ut cum eo capi, ligari, pati, & mori posset, aut eius causam defendere coram Pontifice, sed ut videret, quonam diceretur vel quid cum eo agere vellet Pontifex, an examinare an captivare solum aut perpetuis vinculis condemnare, & per quos id esset facturus; an & alij à Principibus vel Senioribus populi adessent, ut retius rei negotium olim perfectè quantum vidisset & audisset referre posset. Unde cum Iesu introivit tantum in atrium Pontificis & ulterius non progressus est, sed Petro intromisso in atrium ipse, relicto & Christo & Petro, iterum abiit, & non rediit ad Iesum donec educeretur is baiulans sibi crucem ad montem Calvarie ibique crucifigeretur & moreretur.

Nescio quid de hoc discipulo dicam aliud, quam quod per illum Dominus Iesus operatus aliquid, quod possumus mirari, nimirum introductionem Petri in atrium, postquam etiam idem disparuit. Si S. Petro in isto atrio bene cessisset, dicerem singulari Dei gratia eum fuisse ordinatum ad introducendum Petrum; & hoc fere audeo sentire, Petro vix ibi lapso,

E

Fateor

Eateor tamen me habere & nescire quid de hoc discipuli dicam inchoo.
Si quis se expedire potest, expediat & me oro.

§. 41. Petrus autem stabat ad ostium foris. v. 16.

Magis in me accumulatur admiratio, Discipulus ille notus Pontifici
est in atrio, Petrus notus Christo est foris ante ostium: quomodo illa S.
Ioannes vel connektat vel opponat, nescio. iterum habeo, quia non video
quid ad Petrum ista discipuli intus, positio, vel Petri extra atrium Pon-
tificis statio. mira, mira! nisi dicamus à Deo ordinatum fuisse ob certas cau-
sas, quod Petrus deberet adesse in atrio Pontificis Iudaici, quando ibi tra-
dito Domino cepit collabi Pontificatus veteris Testamenti, ut eum ca-
dentem exciperet & colligeret gradatim Petrus designatus Pontifex novi
Testamenti. sit hoc sane quamdiu aliquid ea de re melius non novi, ita si-
nam esse & servit mihi sic arbitrari, quoniam scio Christum Dominum es-
se in quo connectuntur omnia quæ & fecit utraque testamenta unum, &
quoniam ipse erat in aula Pontificis in illa hora ut connektaret utraque, o-
portuit ultimum veteris Testamenti Pontificem & primum novi conve-
nire apud Christum ut connekti possent. Ad hoc divina dispensatione igitur
ordinatum credo, ut Petrus foris staret, ut authoritative in atrium Pon-
tificis admitteretur seu introduceretur, ut in Christo & dūto Pontifices
successores, & duo testamenta succedentia connektarentur. Sed quomodo
tam disparati Pontifices Petrus & Annas vel Caiphas connektarentur ne-
mo hominum noverat, solus agnus noverat qui noverat aperire septem sig-
gilla libri apocalyplici. Iste modum invenit, Petrum post se traxit usque
ad ostium Pontificis & quæ secuta sunt ordinavit.

Domine Deus noster quam admirabilia sunt opera tua in cælo & in
terra! Ego illa considerans & amo & pæreo, amo dulcedinem provi-
dentia, pæreo processum iustitiæ, qui unum suscipis alterum relinquis.

§. 42. Exiit ergo discipulus alius qui erat notus Pontifici, v. 16.

Eluctatus sum utcunque ex perplexissimo dubio, cur Petrus secutus
fuerit Dominum usque ad ostium Pontificis atrij. iam planior erit via ad
reliqua, quare nimirum ille discipulus notus Pontifici exierit ex atrio &
Petrum foris stantem introduxerit. suspicatus sum nimirum quod in ista
aula vetus & novum Testamentum connectenda essent & summus utrius-
que præses convenire illud & ille ut desinerent & abdicarentur, hoc & sic
ut solemniter iuchoarentur utraque per Christum & in Christo ad quem

grandem tractatum oportebat partes adesse. & una quidem pars iure incolatus in curia ista aderat, altera pars ad vocatione iusta & legitima introductione. Hanc autem fecit discipulus iste notus Pontifici, qui iam in curiam Pontificis iure suo intraverat ut iam etiam Petrum in eam introduceret legitime & Petrus ad tractatum se concernentem introduceretur legitime: discipulus ille mediator etiam necesse habuit exire: bene igitur exiit discipulus iste qui erat notus Pontifici, ut posset introducere existentem foris.

O Beate Christi discipule, anonyme, sive, uti ante coniectabam, Ioannes Apostole duo mihi verba sunt ad te, unum cur tuum nomen non expresseris, vel id nos latere debuerit, alterum ut gratias agam tibi vel benedicam quod in opere divinissimo te præclarissimum adhibueris Christo Instrumentum.

Tu à Domino adhibitus es sacratissimus & secretissimus Minister Novi & Veteris Testamenti in unum connectendi per Christum: Te paronymum quodammodo agente connexus est Magistratus veteris & novi Testamenti, non utriusque salva permanentia. sed unius iam iam destructione, alterius exortu, & possessionis quasi captura, in occupando palatio vacaturo per destructionem spontaneam vel in scissura stolæ Pontificiæ, per Caipham, vel spontanea dimissione Christi per Annam legitimum Pontificem ad intrusum Caipham. Vere tu es magnus inter Apostolos, tu es caritatis conditorium, tu es mysteriorum maximorum Dei Secretarius, tu divinissimorum operum executor. Tu tuum nomen & hic & alias subticuisti & tamen etiam clare innuisti. Syllabas nominis Ioannis præteristi nomen quod ab opere vel merito tibi competebar clare edixisti, cum agebatur de Christi causa, vocabas te quem diligebat Iesus, cum de Pontificis Iudaici causa agitur, vocabas te notum Pontifici. Ostendens hæc vera esse hominis nomina, quæ ei tribuerent sua merita vel bene maleve facta. Ob hæc omnia alta & divinissima, quæ in te experimento comperio te laudo & summe post Christum & Petrum benedico & te iure à Domino dilectum agnosco.

§. 43. Et dixit Ostiaria & introduxit Petrum. v. 6.

Dixit rogando in sui gratiam, ut intromitteret Petrum ancilla ostiaria quia sibi notus esset vir cupidus videre Iesum Nazarenum captivum. nemo igitur potest calumniari Petrum non esse in aulam Pontificis iam abrogandi legitime ingressum, Ecce enim notus Pontifici ex curia exit ad

E 2

Petrum

Petrum & eum ad Præsidentem ostij adducit eidem propositum inducendi Petri exponit, illa consentit & mediator Petrum introducit post consensum. Ecce omnia rite acta & Petrus legitime in Palatium Pontificium inductus est ut incipiente vacare Palatio per desitionem eius qui tunc erat, Pontifex designatus possessionem vacantis Palatii confestim adire possit, seu aditam tenere.

O Ostiaria, si tu scires quis esset qui per notum Pontifici introduceretur, quod nimirum is esset successor tui Domini in Pontificatu mox futurus & quod ille intraret ad vacaturi palatii occupandam possessionem; tu certe vel eum exclusisses vel maxima reverentia excepisses. Sed absconditum erat hoc ab oculis tuis mysterium, ideo etiam ex aliis principiis operaris; Interea Deus omnium arbiter & rector etiam per te ita cæcè agentem operatur propositum suum & implet. Quoniam ipse novit omnibus uti, etiam malis, ad optima quæque de flexis.

§. 44. Dixit ergo Petro Ancilla Ostiaria. v. 17.

Hactenus bene Petrus & pro Domino suo pugnavit & nolente Domino pugnam & bellum omisit, & iubente Domino abitum suorum abiit aliquantulum & zelo stimulante secutus est eum usque ad ostium aulae Pontificiae, & discipulo qui notus erat Pontifici, cum venia ostiariae introductus est legitime. Iam in eo quod bene ordinatum erat à Domino pro Petro, incipit Petrus impingere & errorem committere, nam ancilla ostiaria, incipit ei loqui & ponere Petro Petram scandali.

O Deus quam raro humana fragilitas in optime à te ordinatis progreditur sine lapsu & scandalo! quam crebrae pedicæ & decipulae nobis occurrunt & nos hiantem ore sorbent, nisi tu Deus ipsas pedicæ occludas vel amoveas vel compescas! cunctæ creaturæ sunt hominibus in laqueum & ruinam nisi Dominus eos custodiat. ex illis etiam una est ancilla ostiaria ista, ut pro dolor videbimus.

§. 45. Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius. v. 17.

Sermo iste perinde mihi sonat ac si diceret. Ille vir qui te, Petre, introducit iam, discipulus est Christi, novi, & novit Dominus meus Pontifex quia notus est ei & mihi. Ego te, quia iste te introducit, etiam suspicor esse discipulum istius, cuius ipse est discipulus, vel certe huius saltem qui te introducit. idcirco interrogo te nunquid ita est? dic candidè, aves concolores lubenter una volitant & noscitur ex socio qui non cognoscitur ex te, sic loquebatur ad Petrum ancilla ostiaria, quæ certe malè agebat, cum e-

nim discipulus notus Pontifici ei dixisset de Petro introducendo in atrium & illa non abnuisset ei, non debebat garrulitate otiosa vexare Petrum sic admissum & ei ponere scandalum, cum posset ipsa per se cogitare quod Petrus captivi hominis & periclitantis adeo, non esset se discipulum aut notum confessurus. male itaque quæsiuit, quod negandum bene ratio providit.

PRò quantum mali causat garrulitas! non possum explicare, sed magis mirari, quod cum tanta mala ex garrulitate indies videamus, imo sentiamus, eam tamen non exhorrescamus & reseceamus. ibi omnes fere labimur & coinquinamur, ut bene dicat Apostolus: *Qui non est lapsus in verbo hic per-
fectus vir est, &c.*

S. 46. Dicit illi. *Non sum, v. 17.*

Audio verbum tuum Petre, *Non sum.* sed nescio cogitationes tuas quas habes cum verbo isto. Sunt quidem verba hominum notæ earum rerum quæ sunt in animo, sed potest homo & notas dissonantes ab animi notis ponere, mentiendo; & potest adeo imperfectas ponere orationes, ut ex verbis animi conceptus certi nequeant elici, & potest verba ponere tam cata & arguta ut multos sensus etiam oppositos & pugnantes una patiantur. omnes isti tres casus possunt esse in tuo verbo brevi, *Non sum.* O venerande Apostole. Quid igitur determinabo. O beate Petre habes apud te Ioannem qui charitatem semper spiravit: iste mihi inspirat ut verbum tuum triplicem patiens sensum interpreter meliore modo, verbum tuum semel sonare potest. Ego Petrus non sum discipulus Christi, nec fui nec ero, iste sensus valde malus est, istum tibi arrogare non audeo quia causam non habeo ita iudicandi de te. Secundo sonare potest hoc: *Ego modo non sum discipulus sive in presenti quia ad tempus recessi vel fugi ex eius schola.* Iste sensus verus est, habet tamen annexam querelam cur id malum feceris tam bene de te merito? 3. sonare potest acute. Ego Petrus non sum ex discipulis istius hominis qui me modo introduxit scilicet: quia tu Ostiaria quæris an sim ex discipulis hominis istius, & hic introducens est sane iste demonstrabilis homo, aque imo melius quam intra captivum est demonstrabilis.

Sed hunc sensum non credo fuisse S. Petri, qui mihi videtur simplicior fuisse quam ut sic argueretur. Volo ergo in secundo sensu relinquere verbum tuum S. Petre & caritate operire si quod in tuo verbo esset peccatum, ut & tu & Dominus noster Iesus & alij operiant multitudinem meo-

rum peccatorum, & hoc confidentius ago quia video quod nec S. Ioannes istud verbum audiens, illud nulla nota mala insignivit.

§. 47. *Stabant autem servi & ministri ad prunas quia frigus erat. v. 18.*

Stabant quia servierant, etiam mancipia isti ministri, quorum officium est stare ad servitium Dominorum suorum, sed stabant sic, ut inter se sibi quoque starent, nempe ad commodum suum, ad prunas ut calefierent, quia frigus erat, & quidem duplex frigus spirituale quidem in cordibus eorum stando contra ignem amoris Dei & iustitiae, adherentes iniquitati ad iniquitatem Principum suorum: Corporale autem frigus quia noctes & quinoctiales solent, ceteris non obstantibus, ut calido vento flante fit vel caelo pluviente australi, esse satis acres & acutae & magis sentit quinoctialia frigora, quam brumalia ipsa siue solstitialia.

Deus meus utrumque frigus est valde noxium, sed magis spirituale, ex frigore tamen corporali disce aestimare spirituale; quia ego carnalis sum, non sapiente ea quae sunt spiritus, nisi per carnalia aenigmata, vel uti Philosophus ait per phantasmata. Multum tamen capio & sapio de spirituali frigore, cum illud speculor per phantasma frigoris corporalis. Avere igitur à me Domine malum illud frigus spirituale, uti soleo ego à me arcere frigus corporale prunis, lignis, vestibus & hypocaustis.

§. 47. *Et calefaciebant se. v. 18.*

Externe quidem corpus, faciem, manus, pedes, fovebant, interne spiritum anima ipsorum manebat in frigore: erant apud ignem caelestem qui flagrabat & nullus eorum sese ei applicabat, nec ab eo calefieri optabat: ardebat ipse ignis amore ipsorum, & consumebatur passionibus, & nullus accedebat, ut incalesceret spiritu, fide, compassione: Erat insuper lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum in mundo erat, & apud ipsos, & mundus eum non cognovit, sed neque ludæorum vel Principes vel subditi. Heu mundi cecitas! omnes in corporalibus malis arcendis & bonis corporeis quærendis sumus providi, imo lyncei, sed quam in spiritualibus hebetes, obruti & cæci.

O Deus calefiam obsecro semper ex tuo igne divino, ita ardeam in corde ex tuo igne interiori, ut non curem, aut multum sapiat mihi calor eternus, ita calebat S. Franciscus ille tuus nudus & pauper, ut tamen amplius suo frigentem ut focus luculentus animaret. O si & ego totus sic ex te conflagra.

flagrarem! quam beatum me dicerem? Domine qui potes omnia, da gratiam, ut toto semper corde ardeam tuo sancto amore & inardescam magis magisque indies ut totus ex eo consumar.

§. 49. *Erāt autem cum eis & Petrus stans. v. 18.*

Iam Petrus in aulam Pontificiam erat inductus ut deficiente Pontificatu veteris Test. esset ad manum caputur possessionem vacantis officij & bonorum ei annexorū ac iurum. Sed iste novus aulicus in uno turpiter deliquit quod se non Dominis sed ministris aulae aggregavit ad prunas ubi solent sepius esse scurræ, nihil scientes de Deo nihil curantes de amore Dei, omnem suam felicitatem ponentes in carnalibus locis, amore, & rerum terrenarum affectu, & perversi, ita ut periculum sit ne Petrus ab eis pervertatur & frigidus fiat ut ipsi erant in amore Dei frigidi, imo ut penitus totus frige factus defecisset plane à Deo suo nisi eum postea benigne respexisset magister suus & ei animum reddidisset. Veruntamen in Annæ aula adhuc salvus evasit, quia nullam in ea negationem video nisi eam quam ostiaria dixit sat obscuram. *Non sum.* bene habet quod in ea non negavit quia discipulus bonus eum istuc introduxit.

Deus meus audi vi à multis quod quando aliquis se non immisceat temere in negotia, sed quasi vocatur ad ea tractanda, quod tunc talē Deus maiore cura & providentia gubernet; & credo sane ita esse quia video Petrum Apostolum tuum in Annæ aula in quam introductus erat à discipulo suo noto Pontifici satis secūrē agentem & vix negantem ea specie quæ necessario involvat peccatum.

Oro igitur te Domine, ut gratiam istam des hominibus ne se temere in negotia immergant antequam vocentur.

§. 50. *Et calefaciens. v. 18.*

Dum ad ignem exteriorem accedit Petrus cum ministris, sensim in eo ignis interior charitatis defervescit; nam ibi mendacia audiebantur, iniuriis alter alterum famulorum lacebatur. ibi periuria, cachinationes, lasciva verba super numerum, colloquia prava cum ancillis & quorum auditu depravabantur mores honesti Petri, ut sui oblivisceretur & Domini. quapropter S. Maximus dicit, peccatum Petri & Adæ similitudinem quandam habere: utrobique Diabolus & vir & mulier illa Adamo, hæc Petro mortis ianuam aperiens utraque instrumentum Diaboli ad fortes columnas everte ndas: illa per petitionem iniquam; hæc per interrogationem sacrilegam.

Domini

Domine quid dicam? proverbium est in terra nostra quod occasio facit turem, quasi diceremus etsi liberum arbitrium propriè loquendo est causa peccati quando deficit à bono, ad quod ordinatum est, æternitatem occasio tantam cum arbitrio iuncta vim habet in genere moris ut ipsa videatur esse causa peccati, & ideo bene iudicat Ecclesia Catholica quod is qui proximas peccandi occasiones non vult vitare æquivalenter facit, ac si diceret, ipsum nolo peccatum vitare & consequenter bene præcipit peccatis non esse absolvendos qui istas occasiones vitare nolunt quia vera ipsi ab eis recedere nolunt in tali casu. hoc cogito occasione Petri ad ignem stantis cum ministris, unde brevi negatio Domini sequetur.

§. 51. Pontifex ergo interrogavit eum de discipulis suis. v. 19.

Evangelista nominat Annam Pontificem, sed quid hoc est? nonne iste erat Caiphas? etiam, an ergo duo Pontifices erant simul? variè hoc solvi potest, semel Pontifex accipitur pro Principe Sacerdotum uti Episcopus, & semel pro capite seu Principe ipsorum Episcoporum. Iam sane et alterutro modo Annam dici Pontificem, aliter Pontifex semel & quidem absolute dicitur qui est propriè & verè talis & Pontifex cum addito dicitur qui talis esse videtur etsi iure non sit, & priore modo erat Annas Pontifex, posteriore Caiphas. sic solvi potest ista difficultas. iste igitur verus & legitimus Pontifex interrogavit Christum de discipulis suis, quorum iam aliquos saltem unum bene noverat & per illum baud dubie de Christo bene informatus erat & consequenter non adeo uti Caiphas intrusus erat.

Domine ut video, non solum passus es à magistratu tam civili quam Ecclesiastico qui legitimus esset, sed etiam ab intruso, à quo si quod impendit mali, multo miserabilius evenit & ægrius toleratur. Idcirco ad orationem tuam ahenam & insuperabilem patientiam, qua erga omnes istos magistratus usus es, tam legitimos quam intrusos & oro ut de illo patientia tua oceano rivuli quidam in me cæterosque Christianos emanent.

§. 52. Et de doctrina eius. v. 19.

Nihil adhuc mali in interrogatione Annæ depræhendo, poterat quisvis etiā privatus & Domino interrogare de discipulis item de doctrina eius discendi studio & modo convenienti, in loco & tempore opportunis potest. Nec aliud hic video. Quid enim minus faceret Annas dum ad eum perducit cohors captivum, vel enim insidiosè Dominum captivum traxerat ad Annam abhorrentem non nihil à Caipha processibus & attentatibus, vel eo modo

modo illaquearent Annam: vel serio, ita ut Annas ad se adduci vellet vel
 tanquam legitimum, malè exauthoratum, Pontificem, vel tanquam insi-
 diatorem & machinationis contra Christum socium, quomodocunque
 exponam, nihil in ipsa interrogationis materia & forma video peccatum
 & si priorem quidem casum ponamus & causam adducti ad Annam Chri-
 sti, dico eum valde proficue pro Christo interrogasse de discipulis & do-
 ctina, quia ibi bene subsistebat Christus uti Annas noverat, & sic eos qui
 Christum adduxerant disponebat ad bonam informationem de Domino
 percipiendam & mitius tractandam.

Domine Iesu Christe; si iste Annas non sit ex genere malignantium
 sed æquus vir, quod suspicor ex eo quod optimo tuo discipulo fuit
 notus, tunc certe mirè elucet tua pietas & prudentia disponens omnia, ad
 homines nunc liberi sui arbitrij conservandos & reducendos in viam re-
 ctam nam post omnia priora etiam per Annam isto casu intendisti iuvare
 captivatores tuos, ut bene informarentur, si non essent domus exasperans,
 pro hac inexplicabili charitate tua quam indies toto orbe pergis practica-
 re dico te infinitis laudibus esse colendum & nunc te ideo adoro, etiam
 gratias tibi ago Iesu Christi propter hoc quod à die Baptismi tui usque in
 diem gloriose mortis nos docuisti, vita & moribus & in tempore congre-
 gasti conventum discipulorum & omni numero eorum elegisti tibi duo-
 decim Apostolos ut per eos uti Episcopos subjiceres tibi superba & alta
 istius mundi, & in illis diebus quibus tuæ clementiæ & misericordiæ fi-
 num expandisti omnibus revertentibus ad te, & remissionem peccatorum
 & introitum regni celorum palam omnibus prædicasti, perambulans ci-
 vitates & castella, & sæpe fatigatus fuisti ex itinere & frigore & à solis fer-
 vore: & in his omnibus perpeffus es multas persecutiones & contumelias
 à populo quem elegisti in hæreditatem tibi. Qui observatores tui facti sunt
 in factis: insidiantes tibi verbis nequam die ac nocte sitientes mortem
 tuam; & resistentes tibi, dehonestantes te verbis & operibus & blasphe-
 mantes; cum tu interea sanares eos & benignissime occurreres eis, etiam
 per ipsos inimicos parans medicinam eis. Ego hic admiratione plenus
 defigor.

§. 53. Respondit ei Iesus, v. 20.

Non arroganter, sed considerate, ab omnibus advocatis desertus,
 hostibus circumvallatus, fretus causæ bonitate. Quia silentio d. si nulla-
 tionem veluit proderet causam redemptionis nostræ, & quoniam hæc res

F

per-

pertinebat ad honorem Dei, ut eius doctrina cœlestis neutrquam ut falsum & fatua dehonoreretur; dabat nobis exemplum bonum, ut libere & constanter responderemus, cum Domini honorem polceret, sicut ipse. namque in hoc uertus est & ad hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritatis, ad distinctionem dogmatum, quorum alia falsa ut hæreses, alia solummodo verisimilia uti Philosophorum placita. Isti enim commiserunt veritatem Dei in mendacium, & hi in cogitationibus suis erraverunt.

A Gergo auditor Christi, & Christum professi, veraces simus, ut hinc Christi discipulos nos esse quislibet agnoscat, maxime qui Christi personam in suggestu vel altari sustinemus; ne dicatur de nobis quod Osee 4. Deus conqueritur: non est veritas in terra, maledictum & mendacium mandaverunt; & apud Isaiam: Concepimus & locuti sumus de corde verba mendacii, tandem etiam verificetur in nobis, perdes omnes qui loquuntur mendacium.

§. 54. Ego palam locutus sum mundo. v. 20.

Videmus initium responsionis à Christo reddite Annano Pontifici æquo, ut dictum est, viro, & informato iam ante per S. Ioannem. Hoc igitur dicit: Non in secreto, quæ spectabant ad salutem credentium, & conversionem animarum; quæque fidei, & morum erant: sed aperte, in templis, in synagogis, in castellis, & villis circumiens, in montibus & vallibus mari terraque, millibus & millibus, me audientibus, locutus sum veritatem, ut omnes possent habere scientiam salutis; manifestavi meipsum esse verum Dei filium, à patre missum, ut omnes qui crederent in me haberent vitam æternam.

Domine video quod bonum signum sit & proba nota rectitudinis, si quis palam & publicè dicat, quod in secreto tractat, quando id ad publicam rem spectat, nam privata quæque evulgare est dementiæ. Idcirco ego odi & detestor eos, qui apud superiores suos, apud Episcopos, in concilio œcumenico suam doctrinam profiteri & sese sistere non audent, nec ausi fuerunt nisi ingentibus salvi conductus literis, à Regibus & Principibus essent communiti, uti Lutherus, & Calvinus & omnes hæresiarum fecerunt. Non sic Catholicis orbem pervadunt sine talibus literis, palam profitentur & profiteri audent doctrinam Pontificiam, impletur in eis hoc, quod Isaiæ vaticinium: *supra montem excelsum ascende tu qui evangelizas, exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Hierusalem*: non eget fine, non eget dissimulatione, non eget fallaciis Christiana sapientia. Quod ad hoc.

adhuc te latet, si nunquam ad Catholicum Prædicatorem Dani, Sueci, Finni, Lappones, Angli, Scoti, Livones, Pruteni, Pomeraniq; audiendum neque in templo, neque in synagoga accedere potuistis, interrogate quare Christina Regina vobis nota inter vos educata facta est Catholica, ipsa audivit in sapientia sua susurros divinos, illa palam annuntiat facto suo vobis non ignoto, quod impedimini audire verbo. excusare vos iam non potestis, ab auditione vocis, quæ exivit in totam Europam.

S. 55. Ego semper docui in Synagoga, v. 20.

Synagoga erat schola Iudæorum, in qua docebatur lex, explicabatur, Moysis & Prophetarum oracula legebantur, disputabant Doctores ad eruendam veritatem legis divinæ. & ad scholas tales sæpe sæpius intrabat Iesus Doctor Doctorum, disputabat cum aliis Doctoribus, explicabat etiam Moysen & Prophetas cum gaudio audientium, ita ut mirarentur omnes de sublimi & cum apta interpretatione eius, & quia semper se docuisse fateretur Iesus in Synagoga id est conventu plurimum publico, colligere possimus nunquam otiosum fuisse à doctrina sive in moribus, sive vita, sive loquela; sed semper occupatum in quærenda salute hominum, non secularibus se immiscuisse negotiis, sed spiritualibus semper, ad doctrinam totius Cleri & ordinum religiosorum.

ELoquia tua Domine, sunt eloquia casta plusquam argentum igne examinatum, & ideo schola, ubi loqueris ad cor Hierusalem, sponsæ tuæ non habet maculam, neque rugam, sed nive candidior & luce clarior est. Propter quod discipuli tui qui in toto corde exquirunt te, fiunt etiam nive candidiores, & lucidissimo saphiro pulchriores, non enim admittunt impuritates filiorum Adæ, quæ solent inveniri in scholis hominum, qui dereliquerunt te. Tu quippe fili Dei candores lucis æternæ, & speculum sine macula; & propterea qui frequentant scholam sanctæ eruditionis tuæ, similes fiunt exemplari tuo, & quidquid impurum est fortissime repellunt, sed ô puritas infinita quam intolerabiles lordes inveniuntur in scholis hominum, qui non curant scire & diligere te, quam turpis licentia vitæ crescit una cum disciplinis hominum, quæ discuntur, ad quærendum panem mortalis vitæ! non loquor tantummodo Domine de infidelibus quibus non illuxit veritas tua, sed de iis etiam, qui crediderunt in te Deum, & redemptorem suum, quorum pars magna non magis sequitur te, quam si in te non credidisset. Discunt quidam Iurisprudentiam semper imprudentes, discunt medicinam semper infirmi, discunt Theologiam Scholasticam semper aridi & frigidi, Huius tanti mali ratio est, quia oderunt ca-

stilitatem scholæ tuæ, & nolunt incedere per arctam viam vitæ. Error nimis
gravis & viris Christianis indignus est, quem odio vitæ animæ meæ. Utinam
stulti isti saperent, & intelligerent, & novissima sua providerent!

§. 56. Et in templo, quo omnes Iudæi conveniunt. v. 20.

Et Synagogam & templum loca publica sunt, ad quæ convenire
erant quotquot volebant Iudæorum, & audire disputationes, lectiones, &
conciones Doctorum, & legisperitorum, & in hisce locis se docuisse ap-
te Christus fateretur, unde si erroneum quid docuisset, vel præter vel contra
legem scire poterant Iudæi, & Doctores ipsorum, & eum accusare: at nihil
invenierunt unquam vitij in sermone eius, & doctrina; imo omnia sancta &
immaculata, quæ ipsos Doctores in admiratione agerent, quia iustitia illius
erant recta, latificantes corda, melle dulciores & non erat illis scandalum.

Domine video te & in synagoga & in templo docuisse. Quando alii
homines attendo video multos sæpe docentes in Academijs & Gym-
nasijs, sed non æque in templo. Quod si ideo abstinent à doctore in tem-
plo, quod docendi in eo potestate carent. Bene est, alias si eis fas sitibi do-
cere & non docent, nescio quid dicam, certe te non imitantur. Tu Domine
da cunctis, qui in templo docendi habeat potestatem, ut ferventer & pie
denter & pie doceant.

§. 57. Et in occulta locutus sum nihil. v. 20.

Pervulgatum est, quod qui male agit odit lucem; & quantum po-
test, venire ad eam refugit, ne opera eius deprehendantur mala, & palam
arguantur: ita qui hæreseos zizanas seminant, latebras & recessus quarunt,
& palam loqui erubescunt tam diuque differunt, donec magna assëclorum
multitudine muniti sint quæ prævalere valeant, similiter qui vera loquun-
tur in publicum, audacter prodeunt, ad lucem pergunt, ut ea cunctis fiant
perspicua quæ loquuntur, informant, erudiunt. Et ex eo Christus ratio-
subinferre volebat quod, cum prædicasset palam in Synagoga & templo
nihil docuerit, nisi sanctum rectum, pium. Verum tamen occurrit questio:
nihilne domi? nihil cum una alterave persona ut Nicodemo, Samaritana
locutus est? Et occurrit Responsio, quod quicquid id fuerit, ipse semper
contentus fuit, ut à dicta in publicum propagarentur.

Pulchrum peccat, & candorem singularem Christi! utinam nos ser-
per ei studeremus sic, ut nihil loqueremur, quod non liceret in publi-
sum proferri, certe universus mundus melius haberet. At nos facere lo-
quimur

quatur, & cura fatue alijs nostra credimus, ea evulgata esse ingemiscimus. His stolti, quod tacenda locuti sumus, & quæ publica fecimus garriendo, tamen occulta esse velimus.

§. 58. *Quid me interrogas? v. 21.*

Multis modis hoc dictum potest accipi, 1. Improperatorie sic: tu villis & indigne, quid me tam excellentem audes interrogare? tunc me examinare? 2. denuntiative sic: Frustra me in iudicio interrogas de qualitate mea & rerum mearum, quem aliquis curat capi, de eo debet iam ante captivitatem mandatum esse informatum. Si ita non est factum, ordo iudicii non est servatus, sed passionibus occultis captus, & pretextus latentis dolo solum quæritur. Priore modo non credo D. meum locutum esse, quia mitis erat & humilis corde: posteriore ergo modo præsumo fuisse locutum.

Domine, admiror tuam generositate quæ ita pulchrè apparet, ut ideo te omnes præsentēs debuisse admirari & venerari, imo advertere te valde præclare semper egisse, atque clarissimas vitæ tuæ habere rationes. Quoniam ad aliorum, etiam inimicorum, conscientiam, & iudicia ausus fuisti appellare. Da obsecro fidelibus tuis similem confidentiam, & ut hanc alibi possint, da prius in vivendo similem providentiam, Amen.

§. 59. *Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis. v. 21.*

Exigebat sane iudicialis ordo, ut iudex antequam hominem accusatum de crimine vel comprehendat vel in carcerem conjiciat testes super impositis criminibus audiat, istud vero prætermisum fuerat, hinc Christus sicut dixi, in libertate spiritus respondit, nihil veritus hostes suos, sed docet Pontificem, quod sit præposterus ordo, dum eum prius comprehendit iusserint, quam super doctrina eius testes audierint, ut ergo interrogaret sero quorquor veller, de sua doctrina & vita rogat, vel permittit, nihil de discipulis dicit nec accusat eorum infirmitatem nec excusat infidelitatem: quia Magister vel Doctor, aut Paterfamilias non debet reus fieri pro suis discipulis aut ministris, si ipse nihil mali eos docuerit aut imperarit. Sed quid Interrogas eum o Anna vel Caipha de doctrina quæ tot miraculis publicitus fuit confirmata? mille habet probationes à viris ac mulieribus, à cæcis & mutis, à primariis, & plebeis, à peritis & imperitis, ab ægris & leprosis denique & mortuis, hos omnes interrogare te deceret. Audires certè ab ipsiusmet hostibus, nunquam sic locutus est homo. Interroga Nicodemum & audies eum dicentem: *Vere à Deo venisti magister*: interroga Nathanaelem

etiam

etiam in lege peritum & audies: Rabbi, tu es filius Dei, tu es Rex Israel. Incen-
ga Centurionem, Zachæum, laicum Principem Synagogæ, Lazarum re-
suscitatum & mille alios, audies omnes ei cum Petro dicentes. Domine,
verba vite eterna habet, ad quem melius ibimus?

Profecto nos Christiani possumus exultare & gloriari in Magistro no-
stro, qui tam gloriose omnia sua dicta & facta adornavit, ut caput, in
manibus hostium positus & coram invidis iudicibus tam gloriosam po-
tuerit dare rationem vitæ & dictorum, quo nulla præstantior data fuit ab
homine ullo. Deus Omnipotens, rex Regum & Dominus Domini-
um qui per Moysen famulum tuum ad gubernandum populum tuum
præpositos constituisti, tibi supplices preces effundimus ut nobis tales re-
ctores constituas qui populum tuum regant in vero iudicio, recta iustitia,
pace & tranquillitate, fidei tuæ conservatione stabilias, infusione mi-
cordiæ tuæ fulcias, commissa ipsis regni gubernacula diutius moderati-
ne tenere concedas, ut omni perturbatione subacta liberis tibi membris
possint servire.

S. Jo. Ecce hi sciunt quid dixerim ego, v. 11.

Viderat forte Iudam illum modo sectatorem Christi & connivam,
nunc Ducem impiæ manus æstantem in aula Pontificis, aliosque qui ipsum
sæpe sæpius concionantem audierant, & eius Prædicationes laudaverant,
hos digito quasi Pontifici monstravit & dixit. *Ecce hi sciunt quid docerim ego*
si mihi fidem non facis, crede saltem iis qui tibi adstant inimicis meis, hi
sciunt veraciter & per bene quid dixerim ego, quomodo laudaverim vi-
tutum opera, vitia reprehenderim sine fūco, & dolo, sine exceptione per-
sonarum omnibus ad cor locutus sum, & veraciter, si modo me audire &
corde vero & sincero percipere verba mea, verba salutis & retinere, & se-
cundum illa vivere voluissent: Non enim ita timeo ac erubesco de doctri-
na mea, ut etiam Auditores maxime de hac audiri velim, adeo non timeo,
ut etiam ab adversariis tuta esse sciam quæ docui: Si autem malum est do-
cuisset, male agunt omnes legis interpretes: si vero male docui hoc ipsum
oportebat te, O Anna, non ex suspitione, & invidia iudicare, nec ex his, qui
ab alijs fando male aliquid intellexerunt, sed ex auditoribus ipsissimis. Hæc
est genuina via perveniendi ad cognitionem veri ubi simul & illud obli-
vandum est, quod non dicit Dominus, interroga discipulos meos, aut ami-
cos, sed generaliter appellat ad Auditores quasi diceret nullum ex illis
nullum timeo. Dummodo non eos interroges qui absentes fuerunt & ab-

qui distorte ab aliis acceperunt, & ipsimet adhuc magis ad affectus suos audita cornaverunt.

Domine Iesu gratias ago tibi pro hoc pulcherrimo documento, quo instruis nos indirecte, ut si velimus candidè cognoscere veritatem & bene iudicare de dictis vel factis aliorum, tunc non debeamus per tertiam & quartam aurem & ora piscari, hoc enim modo possunt mediæ personæ corrumpere dicta & facta alicuius optimi hominis, sed quod debeamus eos examinare, qui immediate & personaliter viderunt vel audierunt, nisi fortes aliqua tam procul absit a nobis in tempore præterito, ut immediatos testes habere non possimus: tunc enim oportet examinare an qui immediate tradiderunt cum his qui immediate tradunt de re vetusta consentienter per omnia testentur. Hoc enim est signum veracitatis, quoniam impossibile est ut mendaces consentienter loquantur.

§. 61. *Hæc autem cum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam*
Iesu. v. 22.

Licet tanta modestia & tanta prudentia ac humilitate & reverentia erga eum qui fuisset olim Pontifex locutus fuerit Christus, uti iam expendimus, illa tamen responsio uni furcifero, & parasito aulico non placuit, qui sciens quomodo Principes Iudæorum in communi essent affecti, nodum in scirpo quæsit, & nescio quid effaminatum, molle & adulatorium à Christo requirere voluit, v. g. ut diceret sanctissime Præsul, nobilissime &c. velit mihi esse propitius & clemens. Si quo offendi vestram Majestatem, ecce paratus ad emendandum adsto, vades dabo. Talia quædam phantasmata videtur iste minister sibi ex suo genio finxisse, & à Christo exegisse & cum illa Christus non exhiberet, animose nimis in Domini sui locum ascendisse imò supra eum se extulisse, & ira impudenter alapam Christo dedisse, quasi veller dicere: O tu servum caput, Christe, & tu leniule Anna, quousque hæc parieris! ego utrumque volo docere, quomodo oporteat agere non verbo sed facto.

Domine mirabiles sunt in hoc mundo homines, & mirabilis genus eorum, uti vel uno isto furcifero clare agnosco. Est minister & Dominum suum prævolando humiliat, sumit zelum pro Domino suo & eum confundit, sententia nulla à Domino suo est prolata, & iam ille exequitur, hominem nihil ad se pertinentem in dōmo aliena verberat. Bene imò optime respondentem non solum inenat sed & lædit sed quid ego hunc hominem accuso, hodie ita passim homines feciunt. Involant in capita Pontificum
Cardi-

Cardinalium, Episcoporum, Sacerdotum, Imperatoris, Regum, Principum, Magistratum omnis generis, censent, cribrant, damnant, paucissimi vexant, certe hi fat graves alapas Domino dant.

§. 62. Dicens: sic respondet Pontifici? v. 22.

Non satis erat huic impudenti Ministro alapam inmerito deesse, manu, etiam verba addit, quam animam Christi affligant, ut non solum corpus affligeretur. Sed quæto quid est vitij, miles, quod ista voce reprehendis, audio, sic? quid est sic? num iracunde, num perolante? num calumniose, num mendaciter, num imprudenter? nihil horum. Quid ergo? Cum nihil reprehendi poreit, satis est calumniari volentē dicere: *sicine agis? siquidne loqueris?*

Absint obsecro ab amantissima schola tua, Domine incircumcisa & dura corda contra stimulum acutissimum amoris tui calcitrantia. Non caput schola mansuetorum animos protervos, & contentiosos, qui oderunt dulcissimam concordiam filiorum tuorum. Homines pertinaces qui poluerunt sicut adamantem faciem suam, & consueverunt repugnare melle dulcioribus misericordiis tuis non intrabunt in requiem scholæ tuæ. Ego igitur Domine nolo esse de schola eorum qui, incircumcisis cordibus & auribus, spiritui tuo semper resistunt, & in peccatis suis moriuntur. Sed de schola parvulorum, qui contremiscunt ad sermones tuos & sine ulla contentione acquiescunt vivis sermonibus mei Domini & præceptoris, Imprimatur obsecro cordi meo docilitas filiorum tuorum Domine, ut quidquid docueris sine duritia suscipiam & mitis audiam quid loquatur in me Dominus.

§. 63. Respondit ei Iesus: si male locutus sum testimonium perhibe de malo. v. 23.

Respondet suavissime & sapientissime Dominus ad iniuriam sibi illatam qui alias omnes cum silentio tolerabat, primo ne æstimetur Pontificem contempsisse hoc enim ei crimen à percussore objiciebatur. Et hanc notam ferre Dominus non debebat, qui potestatem Ecclesiasticam præsertim, semper honoratam volebat, nec decebat ut alicuius peccati reus putaretur, qui pro aliena culpa pati voluit. Respondit ergo, se non contempsisse aut contemnere Pontificem etiam degradatum, dando exempla fidelibus, ut non contemnerent sacerdotes, licet malos. 2. ad correctionem ministris, qui privato & temerario ausu, nondum condemnatum, tam graviter cedere non erubuit in iudicio, ubi nihil ex privato odio cuiquam agere libet.

cer præsertim ministro. sic monuit Eccl. c. 19. *Corripe amicum ne forte non intellexerit & dicat, non feci, aut si fecerit, ne iterum addat facere.* 3. ut eo responso tangeret & instrueret Pontificem. Talem scilicet iustitiam & libidinem ministrorum in iudicio, præsertim ipso præsentem, non ferendam esse; servandam potius in iudiciis æquitatem nec puniendum quenquam priusquam convincatur. 4. ut hoc responso pacatum suum ostenderet animum, si enim nihil prorsus respondisset, perturbatum ex iniuria credidissent, & clanculum indignari. Nunc autem prudente & pacato responso aperuit animi sui tranquillitatem: quod iracundi facere non possunt ob perturbationem. submittit se hoc responso iuribus humanis, paratus emendari ab hominibus, si quid male dixisset.

CONSIDERA hoc homo ingratus, qui ne unum quidem rigidum verbum vispati, quia mox excruciasse ira, exprobras, iuras, blasphemias, non expectans donec Deus te vindicet, sed mox meditaris vindictam per verba & per facta, pœnitet te quod iniuriam non retuleris. gloriaris si vindicaris. Hic tamen vides Regem omnium, qui talem suscepit iniuriam, à tam vili homine, idque in loco publico, & in faciem illam sanctissimam etiam Angelis desiderabilem percussus patientiam servavit, reddidit doctrinam.

§. 64. Si autem bene, quid me cedis? v. 23.

Quid hac responsione æquius? mansuetius? iustius? olim Deo miraculum faciente conquesta est asina contra Balaam sessorem & iniquum percussorem suum. Num. 22. *Quid feci tibi? cur me percutis? Idem nunc dicit Dei filius, qui alioquin dicere poterat: Descendat ignis de cælo, & devoret te cum tuus:* sed è contra dicere voluit non repercutio, non vindico me ipsum, sed moneo te ut respicias, ne peiora tibi à Deo contingant: cedis me quidem quæ reprehendere non potes: cedis me quem prius admirabaris: cedis me qui non fungeris officio Iudicis nec à Iudice potestatem accepisti: cedis me qui nunquam te læsi. nihil igitur per hanc contumeliam efficis, quam quod te ipsum damnas.

ARGUITUR hic impatientia nostra, qui semper vindictæ cupidissimi etiam in minimis iniuriis illatis, nec recordamur scriptum esse Eccl. 10. & 28. *Via ad mortem sunt, eorum qui iniuria memores sunt, & iterum relinque proximo nocenti tibi & tunc deprecanti tibi peccata solventur.* Discamus tandem illatas iniurias patienter ferre, quando quidem non primi nec soli sumus quibus hoc contingit! Discamus itidem in adversis os compescere, nec contra Deum murmuremus, Sed solum in iustæ defensionis tutelam ora laxemus.

G

§. 65. Et

§. 65. Et misit eum Annas ligatum ad Caipham Pontificem. v. 23.

Postquam Annas curiosius interrogasset Dominum, de doctrina, de discipulis vel venenato animo ad decipiendum (si quomodo potuisset capere in verbo aliquo, vel facto) & nihil invenisset vitij in Christo, iniuria & alapa accepta coram se (de quo facto forsitan si malus fuit illi malum petuisset) vel certe visa Domini innocentia & iniusta alapa, & prudentissima defensione Domini, tertius misit eum ad Caipham, qui tum erat Sacerdotum Princeps, totius Iudaici populi pessima pars, utpote intrusus, ad cuius officium iure divino spectabat censere de fide, de hæreticis, de dogmatibus novis, utris, tanquam astutior se, posset adversus Iesum aliquid mortis dignum invenire, utpote qui dixerat in concilio *expedit, ut unus homo moriatur pro populo*. Vel certe ut se eo modo Annas ex periculoso illo negotio & odiorum pleno extricaret, Deus novit. Sed quid est quod dicitur ligatum misisse? an ligatus non erat in horto, & sic per viam ductus? Vtique an forte coram Anna ligamenta erant soluta? ita suspicor. & sic iterum est innodatus, cum ad aliud tribunal est ablegatus.

Sequere nunc, ô anima mea, sponsum tuum: qui ut te sibi sponsam desponderet, omnem hunc laborem & cruciatum perpassus est, neque enim diu tecum permansurus est. En traditur iam in manus hostium suorum crudelium, & sanguinem eius sitientium Iudæorum, qui non cessabunt, donec eum crucis patibulo affigant. Hoc ultimum est instans vitæ, Domini Iesu civilis inter homines & liberæ: deinceps enim Iesus ut civiliter mortuus sub potestate tenebrarum erit. O Iesu captivas, sis mea libertas simul & captivatio sub potenti manu tua.

§. 66. Erat autem Simon Petrus stans & calefaciens se. v. 25.

Secutus erat Iesum Petrus ex aula Annæ ad aulam Pontificis Caiphas ut videre posset finem de Iesu, in ea vidit focum illuminatum, accessit ad eum stans timore plenus, ne & ipse caperetur, & à longe calefaciens se quia frigus erat naturaliter, & iam ipse algebat affectu, & ideo magis timebat & algebat conscientia læsa, nec audebat ignem terrenum tuto accedere, qui iam ignem cœlestem Deum suum, quem totus totaliter amare debebat, aliquantulum negarat; Hæc igitur fuit nova Petri tentatio, multo tamen maior & gravior priore, iam enim non ab inermi muliere sed à viris & militibus & armatis, denique Pontificum servis tentabatur & proinde mirum non est, si peiorem quoque exitum habuit, quem prima.

Ego

EGo videns Petrum stantem & calefacientem se ad ignem illum infelicem, dico meliori igni cum Ecclesia *Veni sancte spiritus reple tuorum corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende qui per diversitatem linguarum cunctarum gentes in unitate fidei congregasti.*

§. 67. *Dixerunt ergo ei. v. 25.*

Milites cum ministris Principum circumstantes focum & Petrum considerantes habitu modestiore indutum, vultu ad terram deiecto, manibus plicatis infra brachia, pallidum & pene trementi similem præ angustia pectoris, cogitantes apud semetiplos, & colloquentes, *hic vir extraneus est, vir, ut apparet, anxius mente, interrogemus eum cujas sit, quid habeat anxietatis: fors inveniemus eum esse unum ex discipulis Christi captivi, & simul cum Magistro apprehendemus eum & trademus Pontificibus, & Sacerdotibus nostris, eadem enim poena qua magister eius dignus erit, qui cum eo contradixit Principibus, & Senioribus nostris! Hæc dæmone suggerente & instigante servos, ut Petrum interrogarent: ipsum Petrum quoque variè dæmon exagitavit cogitationibus, & tentavit, ut omnino à Iesu deficeret, iuxta verbum Iesu; Ecce Sathanas expetivit vos, ut cribret sicut triticum: huius autem tentationis permissio fuit potestas tenebrarum.*

O Pater omnipotens & clementissime licet nos è regno Sathanæ in regnum dilectissimi filij tui transtuleris, nequaquam tamen ab hostium impugnatione liberi evasimus. Hinc enim caro nos sollicitat, illinc mundus ad blanditur, à fronte pariter & à tergo hostis impugnat potentissimus diabolus. Conantur nos omnes, ut abs te patre nostro desciscamus, impellere: at nos imbecillitatis nostræ non immemores ad te Deum, qui refugium nostrum es & virtus, confugimus, te etiam atque etiam obnixius deprecantes, ut in tam variis ac infestis tentationum insultibus, tu nobis robur, & animum addas, ne his succumbamus ac superemur: sed ut diaboli insultus, tuo adiuti præsidio, fortiter repellamus. Mundum & eius satellitium, divitias, honores, & pompas contemnimus. Carnem vero nostram coercemus, domemus, & spiritui subijciamus, ut ita demum, tanquam invicti milites abs te in regno tuo cœlesti, in illa æterna beatorum patria coronari mereamur.

§. 68. *Nunquid & tu ex discipulis eius es? v. 25.*

Contemplati virum simplicem & rectum, interrogare cœperunt eum petulantes scurræ, prout fieri solet, inter similes aulæ famulos, ut acquirerent ansam terendi tempus, iocando cum Petri simplicitate, & probitate;

C 2

bitate;

bitate; an for: esset de numero illorum quorum Ducem ceperant iam in horto, & tradidissent Principibus suis? nec actum esse fortuito dixerim, sed ita placuisse divinæ dispensationi, quo magis rerunderetur Petri confidentia nimia in semetipso, qui prius tam magnifice pollicitus Domino se vel in mortem cum illo iturum. Quare autem Christus permiserit Petrum cadere, ut tertio eum negaret: quatuor solent dari causæ. 1. quidem ad nostram instructionem ut scilicet nullus amodo præsumat de propria iustitia & virtute, etiam quantuscunque videatur cum videt talem ac tantum virum sic cecidisse. 2. ut nullus quantumcunque malus aut peccator desperet de venia, animadvertens quod Petrus post tantum flagitium sit à Christo factus laudator, & claviger regni cælorum atque caput & Princeps fratrum suorum. 3. ut sciret postquam esset alijs Prælati compati cæteris peccantibus. 4. Ad utilitatem ipsiusmet Petri quamvis per accidens, ut scilicet humilior, atque cautior resurgeret, qui prius in caute & arroganter Christo promiserat dicens: *Etsi omnes scandalizati fuerint, sed non ego: Merito ergo dicere poterat Petrus post ruinam illud psalmi priusquam humiliarer ego deliqui, & hoc est quod loquitur Augustinus: Audeo, inquit, dicere superbis esse utile cadere in aliquid apertum manifestumque peccatum, unde sibi displiceant, qui iam sibi placendo occiderant. Salubrius enim sibi Petrus displicuit, quando flevit, quam sibi placuit quando præsumpsit.*

Domine Deus meus laudare te desidero, quod tam clemens prius & misericors sis erga peccatorum conversionem, qui non velis mortem eorum, sed pœnitentiam: Aperi os meum in laude tua, ut cantem gloriam nomini tuo. Excita cor meum in te, repelle omne tædium, infunde gratiam, accende amorem, aufer iniquitatem & peccandi occasionem, munda me ab omni inquinamento carnis, ac spiritus, ut dignus efficiar in tui nominis honorem labia mea aperire, sed tuam abyssalem maiestatis dignitatem, quis digne laudare poterit & ei dignas referre gratias, pro tanta in peccatores gratia & misericordia? Ecce omnes virtutes cælorum atque universæ potestates Angelicæ, non sufficiunt tuæ celsitudinis magnitudinem condigne laudare: quanto minus homo fragilis, putredo & vermis! deficit enim omnis creatura, omnis oratio, omnis lingua & sermocinatio. Quid igitur? Cessabo à laude? quia te digne nequeo laudare. aut ideo tacebo, quia immundum & insufficientem me esse cognosco? Absit à me ingratitude ista, ut cessem laudare te, quem laudare deberem omni creatura ad-

in vadic.

§. 69. *Negavit ille & dixit: non sum. v. 25.*

Ecce humanam fragilitatem ad verbum hominis terretur homo, terretur Apostolus, terretur Ecclesiæ futurus caput Princeps, qui paulo ante, tam fortis videbatur, ut ad mortem paratus fuerit ire cum Domino suo causam huius negationis ex parte Petri iam pridem & sæpe dixi fuisse nimiam de seipso fiduciam, quam haud obscure indicavit cum dixit: *et si omnes scandalizati fuerint in te ego nunquam scandalizabor*, & Christo illi prædicente *non cantabit gallus donec ter abneges nosse me*, ipse subiunxit, *Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo*.

O Petre, si tu istis verbis addidisses hanc vocem: *per tuam, Domine, gratiam, conforta me obsecro ad hoc quod proposui adimplendum*, forte felicius successisset tibi tua promissio. nunc autem omittendo hæc, videris de flexisse ad Pelagianismum, in quem omnes homines libenter suapte natura prorunt. quia malunt sua industria & vincere & sapere & magna agere, quam alienis. **O** Deus averte a nobis tam periculosum errorem, & assectum.

§. 70. *Dicit ei unus ex servis Pontificis, cognatus eius cui abscidit auriculam: non ego te vidi in horto cum illo. v. 26.*

Iam recurrit maius periculum, quia hætenus remotè & quasi de longinquo oppugnatus est Petrus. nunc arctius circumvallatur, oculatus enim testis prodit, sic fere loquens: *Quid vis nobis imponere? quid mentiri?*

O Petre nonne tu ipse es, qui cognati mei Malchi abscidisti aurem in horto dexteram? Petrus totus expavescit, quid ageret, quid diceret, circumvallatus militibus & clausus inter angustias, miserabiliter elegit mendaciis uti cœperat transigere, & sese illis uti clypeo salvare.

§. 71. *Iterum ergo negavit Petrus. v. 27.*

Iam dixi quo confugerit Petrus positus in ancipiti confessionis & inde securæ, uti opinabatur, suæ confusionis, & contusionis, nempe ad mendacium; illo tamen se perdidit, animam occidit, Christum amisit, ministros aulae Pontificiæ non lucrifecit, ex aula cito vacuus abcessit, imo pro ministris ratione utentibus, tortorem gallum gallinaceum accepit. Hoc tamen unum impetravit, nempe quod ad tempus breve in aula pseudo-Pontificis perduravit, donec Christus ibi condemnatus fuit, & Pontifice excidente iure Pontificatus per lacerationem vestis suæ, fragmenta & ius aulae huius ad se præsens traxit, in quo casu et si mendaciis egit, aliquid
tamen

tamen acquisivit, vacantem de iure curiam mentiendo occupavit, quam postea melius magister abnegatus, sed recognitus & dilectus donavit dicendo pasce, pasce pasce. Ioan. 21.

O Filij hominum, non possum negare, quod sæpe aliquem temporalem fructum speratis ex falsitate, & etiam aliquando impetratis. Verum tamen est, iste tam exilis est, comparatione utilitatis, quam ex veritate, quæ Christus est, sperare poteratis, quam exilis est domus. Caipha corruptibilis, comparatione imperii sacri, quod Petrus in totum mundum à Christo postea accepit. Ponite ergo hoc in cordibus vestris, nolite obsecro diligere vanitatem, nolite querere vel observare mendacium, nihil illud vobis nisi mere apparenter prodest. ex Petro discite quid melius queratis & timeatis.

§. 72. Et statim Gallus cantavit. v. 27.

Mira Dei bonitas & providentia. Providentia, quod negationis futura tempus tam accurate præcivit & prædixit concursurum cum casuali cantu galli; bonitas, quod peccantem Petrum tam accurate servavit, non quidem ne nihil peccaret, sed ut non perseveraret & in sordesceret. necesse erat Petrum venire ad Aulam utramque Pontificis, ut legitime deponendis succederet, & tamen aliter quam illi tentuerant succederet, nempe in spiritu & veritate, & virtute. & quomodo in virtute succederet Petrus sine humilitate, quæ est basis omnium virtutum. Ecce Dominus usus est malitia ancillarum & ministrorum aula Pontificis veteris, & in ipsa aula utraque altissimum Petro fodit fundamentum, cui tanta moles superimponi posset, quæ de novo consurgeret ad cælum.

Gratias ago tibi Domine Iesu pro universis beneficiis tuis S. Petro collatis, quia ista non soli ipsius personæ deputasti, sed toti Ecclesie Catholicæ seu Romanæ, cuius fides & olim & nunc & porro annuntiatur in universo mundo, nam dum mors Domini per Liturgiam seu Missam paulo solennius annuntiatur, fidei symbolum cantando, etiam fides illius Ecclesie annuntiatur.

§. 73. Adducunt ergo Iesum à Caipha in pratorium. v. 28.

Hactenus ex cænaculo seu monte Sion itum est in Hortum Olivæ, per 1500. passus, & æque magno fere intervallo, relictum est iter istud usque in domum Annæ, & ab ea ad ædes Caiphæ 330. passibus. ex his porro ad pratorium Pilati passibus mille proceditur, & postea porro ad Herodis Regiam per 350. passus ibitur & totidem redibitur. Denique ex Pratorio ad locum supplicij procedetur 1321. passu.

Habet

Habes igitur Christiane I. Christi Domini pro se multam fatigationem, præter Passionem reliquā, cum 6331. passibus quos itarit, & quomodo isthoc itare actum sit facile æstimabis si circumstantias spectaveris assclatum satellitumque. 2. Habes & bene fundatas Catholicorum in novo Testamento Processiones, nisi enim Passionem Domini abneges, Processiones sacras certe tollere tibi nefaserit. 3. Habes etiam æque bene fundatas stationes in horto, in Annæ, Caiphæ, Pilati & Herodis curijs. Pro omnibus hisce Domino Deo tuo semper gratus esse labora, noli horrere aliquam duriorē genuflexionem, noli horrere in docendo, catechizando, concionando, confessionibus audiendis nauseam & laborem. noli tædium habere in Processionibus sacris, etsi non omnia ex tuo gustu administrantur. Nō caruit Christi Processio incommodis & quidem grandibus nimis. Denique non sint tibi viles Catholicorum stationes. abneget eas hæreticus: sit os memorialium Christi, tu cum Christo & pro ipso esse, ire, & stare labora, non ipse vel illius iudicium prima religionis est regula, sed Christi vita & passio, hanc attende. Petrum & Ioannem & Mariam attende, isti processerunt, isti stationes cum Domino observarunt.

Sed quid hoc est, quod S. Ioannes ita abrupte à negatione Petri ad prætorium Pilati abiit: & quid in domo Caiphæ geratur vel gestum sit non attendit, neque nos attentos reddit? intentionem sane huius saltus nescio, rimari tamen licet. An forte quia alii Evangelistæ iam satis hoc scripserant, ut nihi addi opus videretur? An forte quia Caiphas illegitimus erat Pontifex, ideo illegitime acta pro nullis habuit? An forte tam tetra illa fuerunt, ut memoriæ oculos ad ea occludendos insinuare voluerit? Sint sane omnia hæc una integralis causa cur S. Ioannes ita fecerit, non habeo certe quod opponam. acquiesco & Domino pro cunctis mirabilibus & mysterijs gratias ago.

CONTINUATIO

Passionis Domini

SECUNDUM JOANNEM.

§. 74. *Erat autem mane. v. 28.*

Quid igitur de nocte actum: anne quievit & dormivit? non sane. Sed iudicia iniqua iudices iniqui fecerunt in eum, & qui hæc facere noluerunt à Concilio illo se subdlexerunt in tempore, Porro noctis huius acci
bi

bitas tanta fuit ut mihi videatur S. Ioannes sine cordis sui convulsione vel examinatione eam scribere non potuisse & ideo cordi suo indulgisse ut eam silentio transiliret. Ecce anima mea velut è profundo somno evigilans hæc tecum reputa, dicens, Ergone ea peccata, quæ tam facile & leviter admisi, tanto stare debuerunt Domino meo? Ergone tam gravis me manebit pena? bene loquebamur in plateis impiæ Babylonis, (lulum peccatorum) & in secreto regalis cubiculi ferebatur, contra me iudiciū mortis, audijt unigenitus filius Dei & continuo posito diademate nudus pedes aspersus cinere caput, abiit flens & eiulans eo quod morte damnatus esset servulus vilis & abiectus: Quid faciam adhucne ludam? & deludam lacrymas erunt adhuc ne cum perfidis iudeis illum meis peccatis divexabo & ad mercedem expetam: adhuc cum illis perseverabo adhucne ludam & deludam eius sanguinem? absit, sed dicam prostratus in faciem meam coram te cum Pharisæo penitente.

Domine Iesu Christe qui in hunc mundum propter nos peccatores de sinu patris advenisti, ut de Adæ peccato nos redimeres, quia scio & credo te non propter iustos, sed propter peccatores in terra habitasse. Exaudi me Deus meus peccatorem culpabilem & indignum & negligentem & obnoxium. Tibi confiteor omnia peccata mea & omnia mala mea & quidquid in hoc sæculo deliqui de factis de iniquis cogitationibus de omnibus malis meis veniam peto. Erravi fateor indulge quia pius es Christe, te laudo te magnifico, te glorifico Trinitas sancta, tibi gratias ago in omnibus infirmitatibus meis, quia non habeo in alium spem nisi in te Deus meus.

S. 75. Et ipsi non introierunt in prætorium. v. 28.

Propter Festum Paschæ quod imminabat solemnißimum & dierum azymorum, quibus sicut non commedebant panem fermentatum iudei, sed azymum; ita sibi quoque putabant non liceret intrare domos alienigenarum. Magnum puritatis studium. Si modo etiam cordis & conscientie puritas pariformiter fuisset dilecta. At malum facere, impie examinare, falsa testimonia super innocentem inducere, eaque propter iniuste innoxium condemnare, & de republica optime meritum divexare, non ducebant religioni? Cur hoc? quia oderant Iesum verum agnum Paschalem & ipsi manere volebant in figuris eius & non venire ad veritatem: ideo eum ante Festum Paschæ morti adiudicatum volebant & extinctum, ut pro more suo in figuris manere & in umbra levi, celebrare suum Pascha possent. Sed apage hoc figuristarum & hypocritarum genus. Quodotina non etiam inter Christianos sæpe abundet. Ecce enim ibi quoque summa

tales. Primo Hæretici hi enim uti Anabaptistæ intrare in templum Catho-
licorum manu hominum factum reformidant, sed bene ex templis facere
equilla & tunc intrare, iidem iurare veritatem non audent, sed bene men-
titur & alij multi hæretici, ita sunt in oculis hominum iusti, ut obolum et-
iam non detrahant in contrahendo, attamen integra templa, monasteria, col-
legia, vrbes & Provincias bene audent Catholicis eripere. Calicem cola-
tores, camelorum glutitores, quantum studij in Regum custodia simula-
runt se ponere Puritani Britanniarum! quomodo maiestatem regalem
sanciverunt Decretis synodalibus caput Ecclesiæ etiam constituendo, &
hoc negantes occidendo, secando, strangulando, sed serione? nequaquam,
ipsi sciunt & coram mundo notificarunt, quam simulate omnia illa fue-
rint sancta. Aliquam hic etiam querelam non ego sed Dominus potest
movere contra quosdam Catholicos Christianos, qui in externa quadam
observantia pietatis religiosæ sese ita tenent & gerunt, ut corticem aspi-
ciens pene sanctos crederes, sed si introspicias invidiam odiaque fovent &
alia multa vitia, quod de foris est calicis videntur emundare, quod intus ve-
neno & abominatione implere.

Sanctifica eos, Pater, in veritate & non in observantia solum, exteriori:
fuga à filiis tuis omnem hypocrisin & simulationē, ut serviant tibi in in-
tegro & mundo corde ac epulentur coram te in azymis sinceritatis & veri-
tatis.

§. 76. Ne contaminarentur. v. 28.

Ridiculus sane prætextus, verum tamen à genio humano non alienus
in præsenrem diem, & quod est miserimū non agnoscitur ab his qui eius-
modi larvas sibi concinnant. Ecce hi Pontifices, Seniores & scribæ præto-
rij ianuam tanquam maculam fugiunt, & hominibus incircumcisis misce-
ri non patiuntur: lapidibus & hominum corporibus inquinari se credi-
derunt, iniuria vero interficere hominem sanctum nihil pensi putaverunt.
Humana constitutio erat, ne Iudæus domum incircumcisi intraret ut ab
immundo & incircumciso non contaminaretur; Lex autem divina erat
Non occides, non invideto, non falsum testimonium dicito, & hanc legem Dei con-
temnebant Iudæi, servata hominum constitutione.

Quid hic, o videntes, dicemus? vel faciemus? Nescio aliud quam quod
Christus fecit cum cæcitatem Phariseorum aspexit, indignatus est su-
per ea, & virtus Domini erat ad sanandum eos, sit in illis, qui ista vident
virtus ad sanandum taliter cæcos, oremus, ieiunemus, instruamus, & illu-
minemus.

¶

§. 77.

§. 77. Sed ut mandarent Pascha.

Sed & illud multo magis ridiculum erat, quod ut agnum comedebant (qui nihil aliud quam Christi mysterium figurabat) cavent ne inquinentur, in ipsam veritatem insaniunt. Iure igitur modo *dealtata sepulchra* & exterius vili quodam artificio decorata, intus autem sordibus plena esse Christus appellabatur: nam cum exacte minima quaererent, peccatorum maxima non videbant, & calicem atque paropside[m] exterius lavabant, de interioribus nihil omnino curabant, ideo Hieremias bene dicebat: *lava ceruicem à malignantate Hierusalem ut salveris.*

Contemplare, obsecro Christiane, vere cauteriatam tum Pontificum tum populi Seniorum conscientiam, valde timentium vel praetori introitu vel hominis Ethnici congressu contaminari, & interim pro nihiloducendum atroci odio in Christum innocentem debacchari? quid tali religione praeposterum magis? quidve ab omni sanctitate magis alienum? si locum intrando sordidum vel hominem Ethnicum conveniendo homines contaminarentur? nonne multo magis contaminari credendum est & pravis cogitationibus quae hominem reddunt re ipsa impurum.

§. 78. Exiit ergo Pilatus ad eos. v. 29.

Sapientior & æquior hic Pilatus quam Iudæi, homo prophanus quam Sacerdotes, poterat is dicere: si vos Iudæi subditi mei, non vultis intrare ad me, ut non contaminemini à me & meis rebus, ego quoque dedignor venire ad vos ne inquiner à vobis. Sed uti dixi magis sapuit, passione passionem non oppugnavit, generose contumaciam superavit, transiit, imo vicit, quis enim non hodie dum amat Pilatum, odit Iudæos, donec per hos seductus defecit? O pulchrum exemplum! ò factum apprimè observandum! ostendens, ut nō semper summo iure à subditis omnia exigamus, quæ forsitan exigere possent, sed non nihil aliquando remittatur, ut mutuum cum timore iudiciali, amorem servent. Et fateor quidem nihil iniquitatis esse in populo Dei tolerandum, maxime cum reipublicæ dispendio: arcum moderati Magistratus & vere prudentis officium est non omnia ad unguem rimari, sed non nihil iuxta temporis varietatem remittere: Ita esse faciendum Regi Roboam consuluerunt seniores populi dicentes: si hodie populo lenia loquutus fueris verba, ipse cunctis diebus tibi serviet. Quare Paulus ait nolite fratres ad iracundiam provocare filios vestros: Ecce & hic discretionem Iudicis & Præsidis Hierosolymitani, & prudentiam politicam, qua cedit Pilatus parumper Iudæis, ut veritatem indagaret de subdito captivo, ne iniuriam faciat.

Aequus

At quis potest Domine tempestuosum hoc mare à profunditatis altitudi-
nisque periculosis extremis navigare securus, nisi navem ipse sanctæ dis-
cretionis dirigas gubernaculo? Hæc enim discretio, est illud sal quod om-
nibus sacrificijs adhiberi voluisti, hæc mensura omniumque regula vir-
tutum, hæc actionum bonarum perpendiculum hæc initium, medium, fi-
nisque omnium eorum quæ grata sunt tibi, sine qua vitium est, quod virtu-
tis specie legitur, & oculis tuis abominabile quod apud homines alicuius
est pretij.

DA igitur mihi Deus meus thesaurum hunc & magistrum & Ducem o-
mnium virtutum & fac me imprimis cognoscere & æstimare quod in-
ter te Creatorem meum & reliquas creaturas intersit. Deinde ne in meis
actionibus mihi, sed aliorum potius virorum consilio præcipue spiritua-
lium, prudentiumque deferam, & ut ipsi lapsus qui mihi contingunt, in-
terdum experimento mihi sint & admonitioni, ut in posterum caveam di-
ligentius. amen.

9. 79. Et dixit: quam accusationem affertis adversus hominem hunc. v. 29.

Pilatus exiens foras traditi sibi hominis crimina scrutaturus peti-
tam accusationem ferrent adversus hunc hominem? qua dignus morte
esset, ut & ipse si vera esset accusatio verum iudicium & sententiam dare
posset, & ipsorum satisfacere petitioni. Quia apud Romanum tribunal, o-
pus erat testibus, qui multa & magnum crimen intenderent ei, qui suppli-
cio crucis esset tollendus. Videte Christiani Iudices, quid gentilis hic fa-
ciat, accusationem audire voluit, si iusta esset, & digna morte, priusquam
Christum ad petitionem & simplicem accusationem Principum Iudæo-
rum condemnaret. Et tamen isti accusatores erant tam multi uti civitas &
tam potenti autoritate, ut quasi sacrosancti passim haberentur, ut proba-
biliter ad eorum verbum vel postulationem potuisset Dominum cruci ad-
dicere. Sed id Deus non permisit fieri, ut tanto illustrior Salvatoris nostri
virtus & vitia Dæmonum & ministrorum eius apparerent.

Disce Christiane temere non iudicare nec quempiam condemnare non
audita causa & accusati defensione. fexit Deus ut Iudices. 1. non ad
gratiam vel parentum vel amicorum iudicent: vel vi pecuniarum aut pro-
missionum. 2. non etiam nisi audita altera parte pronuntient aut exe-
quantur sententiam; laudatur hoc nomine curia Coloniensis, in qua audio
scriptum esse audiat & pars altera. Itaque ne quid contra naturam, ne
quid turpe atque indecorum sentiamus, duo hæc, nempe tempus & dili-
gentiam

gentiam ad considerationem rerum conferre debemus. nihil est enim magis, quo homo ceteris animantibus præstet quam quod rationis beneficio & ornamento, quo causas rerum requirit, generis sui auctorem investigandum advertit, & agnoscit, in cuius potestate vitæ, necisque nostre potestas sit, quique mundum omnem suo nutu regat, ei rationem esse reddendam nostrorum actuum:

CRedamus ergo Iudicem futurum quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honesta delectent. Illi dicamus persequere Dominum gressus meos in semitis tuis ut non moneantur inde vestigia mea. Quia in his delectatus sum; vel saltem delectari cupio.

§. 80. Responderunt & dixerunt ei. v. 20.

Indignabundi quod peteret ab eis Pilatus causam mortis & executionem criminum, superbe suam prætendentes autoritatem & religionem, volentes per hæc iudiciariam opprimere inquisitionem, quasi sufficeret ei deberet autoritas hæc adversariorum atque religio.

ODolosi & impii, scitis vos in accusationibus iustis ac probationibus deficere, & etiam nequam prætextum paratis! quid cogitatis? Fortasse illud Ambrosij *Evidentia patrati criminis non indiget clamore accusatoris*, itaque ut sceleratissimum malefactorem publice notum, voluerunt infamare illum de quo tamen sciunt quod pertransiit benefaciendo omnibus, Christus interim totus confusus & inops, victus & sanguine & sputis impiorum conspersus, dimissis oculis stabat ante Pilatum suæ innocentie adhuc defensorem, & tacendo orasse opinor, recogitantem peccata nostra pro quibus hanc iniuriam patiebatur. Attende igitur anima mea & vide, si est amor sicut amor Domini tui, Ecce cum audire deberet quid proferret Iudex, quid accusatores dicerent de te, propter te, ipse orat pro te, ut non rememorentur tua delicta, ut in te exciteretur virtus, ut non perdaris, sed falveris per ipsum. Deus meus est hic & ego confitebor illi & laudabo eum in æternum & ultra.

§. 81. Si non esset hic malefactor, non tibi tradissem eum. v. 30.

Audisne grassantem iniquitatem? Christiane. Audio, & quidem insinuate videntur Principes Iudæorum sibi competere adhuc jurisdictionem & ius decernendæ mortis, solam executionem capitalis sententia sibi deesse ablatam per Cæsarem, quando Archelai regnum in Provinciam redegit & Procuratorem dedit. In hoc homine Christus se fidei sanctos efficit iudicis, cum pro meritis malis in rem publicam, adhuc ante festum solennis

Pulchra.

Paschatis tollendū ne omnes post eum current & sequerentur maxime extranei, quorū pars maxima erant tunc in Hierusalem. Vnde facile tumultus oriri posset, & ipse cum suis opprimere eos qui secum non sentirent. Itaque loquebantur hypocritæ in arte sua magistri, sed non processit eis dolus iste, uti videbimus in decursu, sed larva sua est eis patenter detracta per sapientiam Dei.

¶ Dio habeam ō Deus meus iniquitatem & diligam te toto ex corde, ut mihi bene sit propter te: & licet nos ē regno Sathanae in regnum dilectissimi filij tui transtuleris, nequaquam tamen ab hostium impugnatione liberi evasimus. Hinc enim caro nos sollicitat, illinc mundus adblanditur, a fronte patiter & a tergo hostis impugnat nos potētissimus Diabolus. Conantur nos omnes separare a te Patre nostro vero & vivo, at nos imbecillitatis nostræ non immemores ad te Deum qui perfugium nostrum es, & virtus, confugimus, te etiam atque etiam obnixius deprecantes, ut in tam varijs ac infestis tentationum insulubus, tu nobis robur & animum addas, ne his succumbamus ac superemur: sed nō Diaboli insultus tuo adiuti presidio, fortiter repellamus, mundum & eius satellitium, divitias, honores, & pompas contemnamus: Carnem vero nostram cōcēceamus, domemus & spiritui subiciamus, ut ita demum tanquam invicti milites, non ut Iudei, in æterna damnatione cruciari, sed abs te in regno tuo celesti, in illa æterna beatitudine coronari mereamur, Amen.

§ 32. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos. v. 31.

Mente revolvens tantam tamque gravem iniustitiam Principum Iudeorum ac Sacerdotum, malitiamque in hoc quod Christum volebant non examinatum, nec convictum occidi, contra juris regulam, atque ad solam instantiam suam & petitionem, revera ingentem arguo invidiam eorum contra Christum conceptam in cordibus eorum. Sed adhuc maior pestilentiorque rabies elucebit, cum quæ sunt secuta intelligemus. quia non solum mortem illi irrogari voluerunt, sed pessimum omnium suppliciorum genus, & huius finem mortem sempiternam & probrum. Sed quid est hoc? accipite eum vos Iudei! Christum offerunt Pilato. Pilatus eum vicissim offert Iudeis! Revera agnosco Christum esse oblationem, obtulit eum Deus Pater hominibus, rursus homines eum sibi vicissim offerunt. Denique & seipsum obtulit, & homines eum Deo Patri offerunt in Liturgia seu Missa optimo modo.

¶ Fatui Iudei, qui talem thesaurum, emptum saltem 30 argenteis, nullo pretio & gravis essetis Pilato. & ille, uti gallus gallinaceus apud Æsopum

H 3

pum

pam, eundem offert vobis, utinam ad Patrem suum coelestem eum deferretis, vel ad matrem. Hi norunt pretium eius. Certe plusquam totum mundum pro eo acciperetis. O insipientes negotiatores.

§. 83. Et secundum legem vestram iudicate. v. 31.

Pilate, quid dicis? nescio an intelligas quod dicis: nam si hoc velis dicere, in scriptura vel lege vestra de eo scriptum est sic igitur agite cum eo, sicut scriptum est. Tunc sane valde subtiliter loqueris. Sed iste sermo non potest probari, cum in lege Iudeorum multa de Christo scripta sint futura de eo quae iniqua sunt. Sed forte nomine legis non intelligis totam scripturam eorum, sed dictamina agendorum & omitendorum secundum iustitiam si igitur sic verbum tuum debet capi, bene quidem loqueris, sed aliae difficultates oriuntur, quia Iudaei nolunt ex iustitia cum eo procedi. O Pilate miseret me tui & tui similibus. Verè potentes in magnis versantur periculis ut video ex hoc solo, quod nunc audio, verbo tuo.

Gratias ago tibi Domine Iesu, quod non sum unus ex potestatibus huius saeculi, sed in minore gradu Ecclesiastico constitutus possim vacare tanto periculo, vel periculorum retribus. Sed & oro cum Ecclesia tua te Omnipotens sempiterna Deus cuius spiritu totum corpus Ecclesiae sanctificatur & regitur, exaudi nos pro universis Ordinibus supplicantes ut gratiae tuae munere ab omnibus tibi gradibus fideliter serviamus, maxime qui tua miseratione susceperunt regnorum gubernacula, & iustitiae administrationem ut quae recta sunt videant, & iudicio iusto pronuntient.

§. 84. Dixerunt ergo ei Iudaei: Nobis non licet interficere quemquam. v. 31.

Quod alias saepe contingere solet, ut, cum agitur de aliquo reo iudicando, disputetur de iurisdictione eorum, qui iudicandi potestatem sibi competere praesumunt. Idem nunc evenit in iudicio, de Christo, instituendo. Verumtamen longe alio modo, quam alias fieri soleat. 1. quia Iudices hic iudicandum a se rejiciunt & abdicant, alias singuli ad suum tribunal reo strahere solent. 2. Nihilominus Christus non liberatur, sed nova forma iudicii mixti vexatur. nam Pontifices volunt examen rei & sententiam mortis sibi relinqui, Pilatus sine cognitione debet discutere qualiter supplicij, omnium quod potest esse pessimi. Ista profecto est valde nova forma iudicii, in quam harrentem Pilatum ut praecipitarent Iudaei dicunt. Tuum est esse Carnificem nostrum, nos iudicare. Cum igitur iam iudicaverimus illum, esse omnium hominum deterrimum, cu

eum esse afficiendum deterrimo supplicio. Nos enim non sumus potentes talis supplicij, cum nostra lege à tali supplicio inferendo per nos ipsos prohibeamur, qui sane dudum ei intulissemus, si non nostra lege veratemur.

Vide hanc animam meam, in qualia præcipitia sese homines inducant, quando se passionibus livoris & malevolentiae permittunt: quando suum interesse indiscrete quærit: quando respectum ventis se permittunt agitari. O Dens salva me ex tali turbine & tempestate.

§. 85. *Ut sermo Iesu impleretur quem dixit significans quia morte esset moriturus. v. 32.*

Antedictam pugnam Iudicum de Christo, quæ à merâ libertate arbitrij Iudicum pendebat, & molitiones inde pendentes & secutas, quia Dominus noster tam acute prævidit, certè valde futurorum omnium sese gnarum ostendit. Hinc est enim quod sæpe sapius prædixerat, quod à Iudæis tradendus esset gentibus ad crucifigendum, Sed in hac traditione iniqua Deus magnum Gentibus procuravit bonum; quia renuntiante Messie suo Iudæo & ut eum occidant gentiles quam citissime postulantes, magnus thesaurus Gentilibus est obrutus, cuius morte & sanguine redimantur, nam hi sacculum consciderunt, ex quo thesauri sæculorum effluerunt.

O Iesu tradite in manus gentium, & iudicium Pilati gentilis, video quod quicquid mali cogitent & faciant homines, tu temper inde noveris elicere bona. Da obsecro gratiam; ut adversa discam ea ratione tolerare, quod ex illis bonum semper exiteat tua gratia.

§. 86. *Introivit ergo iterum Pilatus in pratorium & vocavit Iesum. v. 33.*

Nomine Caesaris magistratum gerebat Pilatus, & Iudæorum natio Messiam suum iam tradiderat sibi ad crucifigendum, & iam præiudicium damnationis erat de eo factum in concilio Principum & Scribarum, apud quosquibet levis prætextus sufficiebat contra eum, ut occupati magna vesania mortem innocentis sitirent. Cum igitur Pilatus causam mortis specialem aliquam intelligere non posset ex Iudæis, quod Iudicem decet, introivit iterum in Pratorium & vocavit Iesum, proponens omnia exquisitissimi amoris strepitu Iudæorum, quatenus sibi revelaret aliquam causam suæ captivitatis & reatus.

O Pilate, bene fecisti, quod cum accusatores Domini videbas insanire, & formam iusti iudicij omnem corrumpere, novam introducere, & te incam.

in eam cogere, tu veterem formam volueris tenere. Novæ enim formæ dicatorum & novæ religiones, & novi homines merito suspecti esse debent. Perge igitur omissis Iudæis interrogare Iesum, ibi invenies aliam dilige- tionem, & iustitiam, & multum proficies, si cum velis audire,

§. 86. Tu es Rex Iudæorum. v. 33.

Ad aures præsidis pervenerant iam accusationes in multis contra Christum, & ut testantur alii Evangelistæ, accusaverant eum maxime in tribus dicentes: 1. Hunc invenimus subvertentem gentem nostram, prava scilicet sua doctrina, 2. & prohibentem tributa dari Cæsari, 3. Quod dixit se Christum Regem esse, Messiam scilicet in lege promissum, sed contra planum est Christum Dominum non commovisse aut subvertisse gentem: quin potius ad penitentiam, & omne virtutum generis promoverat adeo, ut eam suis discipulis dixeret. Super Cathedram Moysi sederunt Scriba & Pharisei, & ergo quacunque dixerint vobis servate & facite. Certum quoque erat eum non prohibuisse tributa dari Cæsari, quia dixit, reddite quæ sunt Cæsari Cæsari, & quæ sunt Dei Deo, imo ipsemet solvit tributum pro se & Petro etiam si id non teneretur, nec dixit unquam se Regem esse temporalem qualem Romanam creabant, imo cum cognovisset, quod venturi essent, ut raperent & facerent eum Regem, ipse fugit solus in montem, ne fieret Rex: Quod si Messiam dixit esse se, eius opera id testabantur. Proinde si prædicavit se Messiam, non oportebat obijcere criminis loco, nisi declarassent in eum non competere, quæ de Messia Prophetæ prædixerant, quorum nihil est factum. Sed tota victoria spes erat in multitudine coniurata, & in solitudine rei, denique in Iudice (ut ipsi putabant) impio. Qui tamen, quanquam Idololatra, multo æquior iustiorque apparuit, quam Iudæorum Sacerdotes maximi. Ille prius crimen, de non pendendo Cæsaribus tributo, dissimulat, vel quia sciebat esse commentitium, vel quia novum non erat hoc disputari apud Iudæos, cum tota Phariseorum secta sentiret, populum Deo peculiarem non oportere pendere censum Domini gentili. De regno tamen percontatur Iesum, in quo tamen nullam congruentem accusationis speciem videbat: solus erat, cultus, facies, totusque corporis habitus modestiam ac simplicitatem præ se ferebat. Itaque Præses seorsum interrogavit Iesum dicens: Tu es Rex Iudæorum? Vel ridens vel serio interrogans, ut discat, quoniam sensu homo eiusmodi habitus & incessus, se Regem dici sustinuerit, vel vulgi fama ei Regis nomen dederit, qua Regem, nescio quem, expectari à Iudæis iam olim percrebuerat & à triginta & amplius annis ex Magorum adventu retinebat, & ante paucos dies rursus increbuerat, cum Chri-

usus ingressus in urbem triumphalibus acclamationibus Regis honoratus fuerat: Et quia Pilato gentili de legis Mosaicæ observantia parum erat curæ; de regia dignitate, Imperio Cæsaris & Romano non parum adversante examinat & interrogat, eum in prætorio à turbis semotum, an vere Rex Iudæorum foret? quasi diceret, non mihi satis est si neges te dixisse, amplius quero an sis Rex? Vide hic divinam providentiam interrogatio sit ad rem aptissime. Quia Christus Rex verus erat, & ea de causa etiam in visus Iudæis appositus est ei titulus *Rex Iudæorum*, quamvis mox intelligeret Pilatus quale eius foret regnum singulariter tamen movit hanc questionem ceteris omissis, timebat enim non tam Cæsari quam sibi ipsi, Cæsari ne regno Iudæorum privaretur, quod iam à tempore Archelai in exilium acti possidebat Cæsar uti proprium bonum. Ipse vero Pilatus, ne eius gubernacula perderet.

O Rex supreme, qui constitutus es à Patre æterno Rex super Sion montem sanctum, eius, decebat omnino excellentiam tuam, etiam esse huius mundi Regem & subditos, imò mancipia habere omnes Reges; sed tua charitas infinitamundane huic pompæ renuntiavit, ut humilitatis mihi præberes exemplum, excitare (que cor meum, ut terreno regno contempto, celeste obtinere contenderem. Fac me, Rex meus, subditum tuo regno dignum, ita animatum ut calcare velim quidquid vanè magni æstimat mundus.

§. 87. Respondit Iesus. v. 34.

Considera hic promptitudinem animi & obedientiam Christi erga superiores sive in dignitate constitutos. Interrogatur Iesus, respondet prompte & demisse, non tergiversatur, cogitando aut murmurando intra se, si debeat respondere, vel ad rem sincere, vel oblique vel arroganter ut nos doceat superiores vel in dignitate constitutos honorare ac venerari, dicta eorum & interrogata non contemnere; sed coram eis sincere agere.

Deus Deorum Dominus, Princeps Creaturarum omnium, rectus corde & humilis da gratiam obsecro ut omni creaturæ obediam propter te, omnibus sim affabilis, omnes diligam, superiores honorem, timeam & colam; inferiores nunquam despiciam, vel contemniam aut præ illis extollicupiam.

§. 88. A te metipso hoc dicis an alij tibi dixerunt de me? v. 34.

Volens inducere Pilatum in sui cognitionem respondet: an à te metipso hoc dicis, quod Rex sim ego an alij tibi dixerunt de me? Mira responsio, quia

est

est ad quæstionem propositam alia reposita quæstio; aptè tamen sternens viam planæ responsionis secuturæ. Si enim Pilatus scire desideret veritatem, diceret ei utique aliter, quam si interrogaret veluti objectionem ab inimicis præsentatam; quia tunc accusatores oportebat Pilatum docere quod se Regem nominasset vel saltem nominari passus esset, & utrovis modo iniustitiam commisisset. Hoc igitur modo prudentissime suam ostendit innocentiam, & docuit bonam iudicii formam.

ECce Magistratus omnes in hoc iudice Idololatra habetis exemplum: alta mente reponendum scilicet quod quoties quis coram vobis accusatur nunquam criminum delatoribus fidem prius adhibeatis quam legitimum iudicii ordinem servaverint. In primis testes audiant, porro testium dicta probe considerent, quoniam non raro testes mentiuntur aut falsum referunt. In colligendis ergo eorum depositionibus magna uti diligentia iudices debent, in causa potissimum criminali, quæ ut plurimum tota ex dictis testium pender: Ideo Moyses in lege iudici præcepit severissimum, inferre supplicium testi falsa referenti. Ne igitur in tale vel æternum supplicium cadamus, da gratiam bone Iesu in omni opere & sermone hanc servare formam ut nunquam nudis credam detractorum, surreptorum, & de proximo male loquentium verbis, sed vel non assentiar vel iudicium suspendam, donec de rei veritate certo constet.

S. 89. Respondit Pilatus: nunquid ego Iudæus sum? v. 25.

Iam tertia quæstio accedit, secundæ; & tamen respondere dicitur qui quæstionem ponit, aut igitur quæstiones illæ vim responsionis continent, aut si eam non continent, nescio quomodo respondere quærentes dicantur, nisi forte respondere accipiat pro eo quod est sermonem alterum reponere, sive apte ad præcedentem sive inepte. Veruntamen quis ipsam Dei sapientiam ex una, & Pilatum tam sapientem ex altera parte ita respondendo introductos ausit arguere, quod ad propositum sermonem, ineptè suum reponant? Malo igitur censere illos modos loquendi & quærendo responsiones formatas non satis penetratos à me fateri quam eorum alterutrum maxime unum de colloquendi forma arguere. Malo illos taceri doctiores, quam ut eorum loquendi formam, capiam.

Q Deus in visceribus peccatorum sedet superbia, regina vitiorum, quasi in solio suo & impellit stultos ut ambulent in magnis & in mirabilibus super se. Quod adeo verum est, Domine, ut ipsi homines plebei & abiectionis

quarant excellentiam in stercore vilium exercitiorum quibus vivunt; nam
denobilioribus qui gloriantur in virtute sua, manifestum est quod super-
bia eorum ascendit semper. Gravissima infirmitas hæc est, quæ creaturas
tuas Domine facit rebelles & similes Luciferi super astra Dei ascendenti
& exaltanti se, ut mala æmulatione sereret similis altissimo. Hoc grande
malum facit homines oblivisci conditionis suæ & maiora se ambitiosissi-
me querere. Hæc recuso, discipuli enim tui Domine cognoscentes hoc
malum, quod est principium apostatandi à te, exercent seipsum vilissimis,
exercitiis quantum fert status illorum, & multis præliis pugnant contra
spiritum insipientem, inimicum gratiæ tuæ. Neque contenti sunt exercitio
interno quo ipsi seipsum continent infra se, sed studiosissime curant in vesti-
tu, & sermone celare quidquid altum est, ut conterant caput serpentis qui
insidiatur calcaneo novissimorum animæ suæ. At quod mirabilius est,
comparatione amatorum mundi, querunt occasiones contumeliarum &
improperiorum ad extinguendum sensum excellentiæ & acquirendum
gloriosissimam victoriam militiæ tuæ. Domine, revera fortes sunt isti mi-
lites tui qui sensum acutissimum propriæ æstimationis comprimunt para-
ti contemni & irrideri propter te, ne excidant à veritate. Pauci sunt isti qui-
dem, sunt tamen etiam hodie, quorum laudes enuntiabit omnis Ecclesia
sanctorum, quia fecerunt mirabilia magna nimis. Et tu Domine qui corda
nostri omnium videns occultas luctas, quibus exprimunt motus superbiæ
multiplices & vehementes, das eis prius copiosissimam gratiam, non qua
non sentiant, sed qua vincant, sentientes inimicos tuos qui non fleant
genua coram altissima maiestate tua. Postea vero ad laudem gratiæ tuæ
das servis tuis qui contra superbiam fortiter pugnarunt, ut post multa præ-
lia animadvertant se iam non extolli super se, quam vis narrent mirabilia
opera tua quæ operaris in eis. Hæc est victoria brachij tui, Domine, in quo
fecisti potentiam & dispersisti superbo ex altitudine cordis sui: non ut
perirent, sed ut iam non essent superbi; sic enim desiderant iusti deficere
peccatores à terra, ita ut amplius peccatores non sint. Deficiente ergo su-
perbia cadi Babylon, cuius culmen pertingebat ad nubes, & obstupefcit
mundus ad spectaculum gratiæ quæ mirabiliter reformat peccatores ad
exemplar perfectissimæ iustitiæ tuæ. Hoc studium modo assumebam, cum
non extollebam me super duos sapientes colloquentes, quorum vim in
sermone non assequebar, & tamen bene eos loqui inter se iudicabam.
Sequantur me qui non præsumunt de se scripturarum sacrarum lecto-
res.

§. 90. *Gens tua & Pontifices tui tradiderunt te mihi quid fecisti? v. 35.*

Antea non intelligebam vim sermonum inter duos Praesidem & Christum habiturum. nunc iterum incipio capere, quid loquantur. Pilatus enim interrogans primo. *Tu es Rex Iudaorum?* & alia quaestione Domini, nempe: *Ex te ipso hoc dicis? an alii de me tibi dixerunt* quasi reiectus, iterum quaestione alia Dominum reiecit; *namquid ego Iudaus sum?* Sed cito à modo illo recessit, & causam quaestionis suae edidit dicens, cur quaesierim, *An reus noli mirari vel indignari. causam reatus tui quaero, quia sine reatu neminem damno, ad quod tamen urgeor à tua Gente & Pontificibus, cum ergo in ceteris quae attulerunt accusationibus falsitatem penetraverim in parte, quae est de regno & regio tuo titulo non capio, & volo ut exponas tunc iudicare potero num. alicuius supplicij sis reus. Si Regnum titulum in te discutit noli eo quod nihil subest mali, & ego aliam tuae accusationis causam nescio; ipse dic, cur te ab eis captivum factum arbitrenis, aliter ex hac caligine emergere non possum.*

Deus meus mira est vis naturalis rationis, quando iste sol à nobis passionum non involvitur & absconditur. Idcirco oro te, Deus meus, ut quomodo in Pilato primis suis tractatibus in columen eius fulgorem servasti, ita in me & Catholicis cunctis conservare eum digneris, nam Lutherani inter se dissident & disputant inter se an Rationis lumen adhibere debeant, & Calviniani illud plane condemnant. Idcirco oro pro Catholicis qui illud lumen semper retinendum docent, & magis oro. nolo tamen, uti nec ipsi volunt, quod omnia illo lumine solo metiamur, & nolo agi contra ipsum, sed bene supra ipsum. Hoc & te, Deus, velle intelligo.

§. 91. *Respondit Iesus: regnum meum non est de hoc mundo. v. 36.*

Cum Pilatus iam eo devenisset quaerendo, ut ei mysterium redemptionis humanae esset aperiendum: dicendo, nihil mali feci, ob quod me Iudaei tibi tradiderint, sed livor & invidia eorum accensa sunt contra me, & ego innocens moriar per eos immolandus &c. Prudenter Dominus elegit ad primo factam Pilati quaestionem respondere nempe de regno & titulo regis. Cur autem hoc Dominus egerit optimae causae dari possunt, 1. Quia Pilatus suum propositum deseruerat, & ad hoc Dominus eum reducit. 2. Tenebatur ei inculcare invidiam Iudaeorum contra se, quam satis noverat. 3. Dabat exemplum optimum nobis eo facto, non calumniando vicissim eos qui nos calumniantur, neque reaccusandi. 4. Mysterium redemptionis humanae non tenebatur ante tempus aperire gentili, qui id

is post biduum ex custodibus sepulchri suis militibus discere poterat.

Domine Iesu Christe, sol iustitiæ & veritatis, omnem hominem venturum in hunc mundum illuminans, bene video, quod valde illuminaveris Pilatum, per sufficientissimam gratiam tuam, & bene video quod adhuc plus potueris ei præstare, quod tamen sapientissime non præstitisti, idcirco propono firmissime acquiescere in Ecclesiæ sanctæ tuæ Romanæ iudicio, & doctrina, quæ docet omnibus dari sufficientem gratiam ad salutem suam: dari tamen multis etiā gratias specialiores præ aliis, & nemini dando vel non dando fieri iniuriam. Hoc video clare in Pilato, qui cum gratia quam accepit salvari potuit à peccato mala damnationis, & tamen propter Passiones suas postea obortas salvari ab illo declinavit: Profiteor cum Innocentio X. & Alexandro VII. Gratias tuas, posse hominem resistere, profiteor Hominem libere adherere gratiæ, & eam deferere. In hoc Pontificius sum, non alterius sectæ admirator.

§. 92. Regnum meum non est de hoc mundo. v. 36.

Notum fere est quid illo verbo Dominus voluerit, obiter dico tamen. 1. non ait, Regnum meum non est in hoc mundo. est enim, in mundo & Ecclesia eius & naturale imperium in omnes creaturas. 2. dicit, non est de hoc mundo. Quia non querit tenere hunc mundum & occupare uti Alexander Magnus, & Iulius Cæsar & Augustus quaesierunt, & ut illi regnarent, & tenuerunt. Non sic, neque uti Tiberius modo tenebat mundi Imperium, neque uti tu Pilate provinciam Iudaicam. Nequaquam, meum regnum seu imperium est diversæ admodum rationis & ordinis, non habent sibi à me timere ulla regna vel imperia, quæ ego potius cedo, quam subjungam aut eripiam possessoribus eorum uti Imperatores & Monarchiæ molitores.

O Christe placet mihi hoc regnum tuum, quia alia regna habent multum angoris. Sed audiam te de hoc amplius differentem.

§. 93. Si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent ut non traderet Iudais. v. 36.

Ut probaret præfidi gentili suum regnum non esse de hoc mundo argumentum ponit tale; si de hoc mundo esset regnum meum utique ex eo regno haberem militem conscriptum & ministros & proceres circa me ad mei custodiam corporis & decus. Patens est autem me tales non habere

bere. Ergo nec regnum tale, mundanum quale in hoc mundo est usitatum, consistens in splendore æterno, & pompa atque magnificentia, sicut regnum aliorum Regum.

Bene habet hæc ratio, Domine mi, & valde bene metum à Pilato deputasti, & pulchrius infers quod sequitur nam in eo quod probasti concludis, sed ita caute, ut tamen in futuro non neges regnum unquam tale fore ex parte qualia sunt Regna ista quæ videmus. Hoc valde prudenter fecisti.

§ 94. Nunc autem regnum meum non est hinc. v. 36.

Modo dicebam, hæc verba esse conclusioem rationationis, de qualitate regni Christi factum, cum magna cautela, ne assertum pro tempore præsentis posset trahi ad omne tempus futurum, ait enim nunc non est regnum meum tale, quale times Pilate in Iudæa posse constari, assensu te pro nunc, sed an postea tale regnum non sis habiturus in Iudæa, neque infirmo, neque nego, & tibi adiudicandum me pro nunc satis est, nunc non esse regnum meum tale, quale tu vel Iudæi possent timere vel invidere.

Valde provide locutus es Domine, dum addidisti propositioni tuæ vocatam nunc, nam post id tempus regnum tuum fuit etiam factum aliqua parte de hoc mundo, nimirum quando Constantinus Magnus Ecclesiæ Romanæ cessit Romam & donationes alias fecit regales, & quando Imperatores & Reges & Principes facti sunt Catholici, tunc vere cepit Regnum Christi etiam esse de hoc mundo. Frustra igitur Arnaldista, Frustra Waldenses &c. Volunt Christianos, Ecclesiasticos ad eam redigo pauperiem, quæ erat Christi Domini in tempore aliquo; quia Christus non asseruit nunquam regnum suum fore aliqua saltem parte de hoc mundo. Habet etiam nunc Ecclesia tua Christe, Regna & principatus terrenos, sed non erat neque modo est principale intentum tuum, ut homines acquirant regna & principatus. Sed iustitiam, cui accessorium esse potest, habere regnum mundi non habes ab hoc mundo regnum, regnum enim huius mundi finem habebit, sed nunquam erit finis regni tui, quod tunc primum in oculis nostris perfectum erit, quando hic mundus finem habebit. Si regnum tuum esset de hoc mundo, ministri tui utique pro te pugnarent ne Iudæis tradereris: sed iam regnum tuum non est hinc, verum de cælis. Da, ô Domine, hoc ut intelligamus, ne mundi gloriam, aut carnis delicias queramus, sed solum virtuti intendamus, cogitantes nos tunc regnare quando in humilitate, patientia mansuetudine & ceteris virtutibus nos exercuerimus iuxta illud profani vatis: Latius regnas avidum domando spiritum, quam si Lybiam remotis Gadibus iungas.

§. 95. Dicit ei Pilatus : Ergo Rex es tu?

Quia præses adverteret ex Christi verbis non negare, se esse Regem; sed solum non esse Regem *hinc* vel *de hoc mundo* & capere huius rei mysterium non poterat, cogitavit eum verbis clavis & apertis interrogare, replicando ad Christi dictum hoc modo: Ergo saltem Rex es tu, ut veritatem apertam ex ore eius intelligeret, & secundum eam iudicare posset, & Tyberio Cæsari rationem dare. Præsens autem ænigma discriminis regni cœlestis ac terreni, tantæ fuit altitudinis, ut neque Pilatus neque quispiam alius præsentium illud capere potuerit. Erat Rex Christus, constitutus super Sion montem sanctum; quia ipsi à Patre data est omnis potestas in cœlo & in terra; & tamen simul Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, sicut ipse Melchisedech, Rex salem fuit simul & Sacerdos Dei altissimi noli oblecto scandalizari hæretice cum laudis vel vides potentiam terrenam in Ecclesia Christi, noli invidere, vicit Principem huius mundi & nunc victor facit suos sacerdotes secum regnare.

Dile mecum vivat Rex: Ave Rex: Benedictus qui venit in nomine Domini, ô Sanna in excelsis te adoramus Rex noster, tibi benedicimus, tibi gloria in sæcula sæculorum, tibi omnis nostra subiectio, tibi omnis honor, tibi nos & nostra consecramus in sempiternum. Rex Israel Amen.

§. 96. Respondet Iesus. v. 37.

Aspice & considera hic, ô Christiane, ô Religiose, quid tibi conveniat, quoties interrogatur Iesus tuus & Salvator, & quoties responder ipse cum humilitate, submissione, & veritate, non fictæ, sed sincere sive Iudæo, sive Ethnico, quia superiores constituti, & in dignitate positi sunt honorandi, Dei causa; & Tu Christiane, homuncio vilis, ovis perdita tuo Pastori animarum curatori sæpius resistere audes? tu pœnitens tuo Confessario, tu fili parentibus tuis? tu Religiose Prælato tuo? Abbati, Superiori, Priori, Priorissæ, Pudeat nos omnes & pœnitentiam agamus de nostra superbia.

§. 97. Tu dicis: quia Rex sum ego.

Sive interrogando me, sive affirmando hoc dicas bene dicis: quia Rex sum ego: & ne Pilatus, nesciens alia regna, quam ista terrena mere, quæ mundus dat vel rapit ubique temperavit Dominus responsa sua, ut innocentiam probaret suam, audientes non errarent uti, mox apparebit.

Domine :

Domine mi Rex fecisti nos Deo nostro regnum & Sacerdotes, regemque ita ut nosmetipsos bene semper coram te regamus, ut ad regnum eam perveniamus, quod non ab hominibus eorumque suffragiis accepisti, sed à patre originaliter hereditasti, & postea homo factus, tuis bene factis multipliciter promeruisti.

§. 98. *Ego in hoc natus sum. v. 37.*

1. Ex Patre meo caelesti per æternam generationem, in similitudinem simo identitatem naturæ procedens. 2. Ex Maria Virgine, de stirpe Regia homo natus Luc. 3. Ex S. Iosepho Patre meo nutritio, qui nullam aliam prolem habuit, & ex regum prosapia Matth. 1. descendit, natus sum Rex, quia hæres sum illius. 4. inauguratus sum Rex die Palmarum, natiuitas sine re titulata posset censeri.

Domine Iesu Christe, ego cum Nathanaele admirans te libenter ex corde dico, & acclamo: Tu es Filius Dei, tu es Rex Israël.

§. 99. *Et ad hoc veni in mundum. v. 37.*

Antea se ostendit esse natum Regem, nunc etiam meritis suis se regiam dignitatem & regnum obtinere demonstrat, & quidem longe excellentiore modo quam alii, qui regna promeruerunt, nam ego, ait, illa interpretatione natus sum, ut regnum acquirerem mihi. ceteri, qui regna obtinuerunt, cum nascebantur, vel ante natiuitatem suam non poterant intendere quia usu rationis carebant, ego sapiebam, & iudicabam, & volebam, & operabar.

Domine Iesu merito de te dixerunt missi à Principibus, cum te audierunt, nunquam sic locutus est homo, quia nunquam etiam sic fuit ullus homo, sicuti tu fuisti homo, & operari sequitur esse cuiusque rei, aut scholæ Philosophorum loquuntur.

§. 100. *Ut testimonium perhibeam veritati. v. 37.*

Quod regnum, quomodo id promereri intenderit, & quibus modis? nimirum docendo veritatem, & verbis & exemplis. Ita enim Christus ingreditur in animos hominum, & incipit in eis regnare, dum veritatis dogmatibus obsequuntur.

Domine Iesu iam valde clare ostendis regnum à te intentum principaliter, esse spirituale regnum in animabus, dum earum intellectum per evidentem credibilitatem propositionum tuarum tibi concilias, & fidem inducis, per quam mox in cordibus nostris regnas, ejiciendo tenebras, &

vita

vitia tenebrarum sequacia. O Domine bene prosperare, prospere procede & sic æternum regna.

§. 101. *Omnis qui est ex veritate, vocem meam audit. v. 37.*

Continuat Christus coram Præside probare suam spirituales regalitatem, quæ est in subiectione aliorum per veritatis inculcationem & sequentem deinde obedientiam, qua vigente iam clare Christus regnat. Quid igitur novi dicit Dominus hic quod ante non dixerat? Hoc. Duos modos ingrediendi animos se tenere, unus est in infantibus per regenerationem & alius in ratione utentibus per Prædicationem, & hoc utroque Gratiæ modo Christus omnes homines sibi subiugare potest, & nunc subiugat, & subiugavit regna omnia cum illo tamen discrimine, quod felicius sit regenerari infantem, quam converti per prædicationem. Quia regeneratus ex aqua & Spiritu S. habet pondus trahens ad intelligendum & credendum, & obediendum nempe habitus infusus in baptismo, quos non habet adultus ex infidelitate convertendus per Prædicationem, quinimo hic habet in se pondus retrahens, nempe corruptæ naturæ assuefactionem in contraria fidei dogmata, & contraria caritati opera.

Domine Iesu, Salvator mundi, mirabilia sunt verba tua, seu testimonia tua, propterea ea gustans amplius ea exquiram & scrutabor, quia sunt verba vitæ, & vitam haurimus ex ipsis, imo sunt spiritus & vita. Ioan. 6.

§. 102. *Dicit ei Pilatus quid est veritas. v. 38.*

Cum tam alta loquentem ac de veritate nominatim audiret Pilatus quodque in ea Christi regnum fundatum esset, non omisit interrogare, quid ea esset, hoc enim penetrato, tota ratio regni Christi videbatur esse elucidata.

O Pilate benefacis quod quæras quid sit veritas, sed fortasse melius faceres, si non tam definitione eius interrogares, quàm proxim assequendi veritatē. Bene tamē quæris, & Philosophi etiā in Metaphysicis hoc quærun, & dicunt quod sit proprietas Entis. omne enim Ens bonū, verum & unū est. Dicunt etiā ulterius quod veritas ista sit ipsū ens quidē, sed insuper involvat aliquod connotatum respiciendo intellectum, cuius Ideæ cum ens est conforme verū dicitur, cum vero discrepat, falsum dici solet. Valde igitur subtilem rem quæstisti Pilate, nam omnis res, si divino iudicio conformetur veritatem tenet, si difformis sit, falsitatem habet, & hoc Christus egit & agit hodieque ut res omnes divino iudicio & voluntati conformentur, in hoc

K

in hoc

in hoc est regnum eius. Apte igitur quæstisti, sed praxin indispicendi talem veritatem male neglexisti.

§. 103. Et cum hoc dixisset iterum exivit ad Iudeos. v. 38.

Post interrogationem istam: quid sit veritas? Promptum Christi animus ad respondendum videns Pilatus, vel impatiens moræ, vel satis habens ad intelligendam Christi innocentiam vel Dæmone stimulante nec verbis Christi de iustitia & veritate plenius erudiretur, & ne tangeret eius conscientiam, vivis ac certis argumentis & rationibus, quibus respondere non posset, cogitavit liberare eum de manibus Iudeorum, innocentiam eius publicè declarando, exivit ergo è loco interrogationis suæ ad Iudeos foris eius declarationem expectantes, non expectato Christi responso, quod multi legentes dolere solent, qui veritatem scire desiderant.

Quam multi sunt, qui hodie dum sic agunt, uti Pilatus, disceptationem cum religioso homine vani, cum Catholico acatholici, cum pio dycolo incipiunt, sed mox vel nausea talium rerum vel metu ingratarum veritatis audiendæ desistunt, & se subducunt, viam ad Christi regnum aperant occludunt sibi ipsis, & quid mirum est si postea pereunt.

§. 104. Et dixit: Ego nullam invenio in eo causam. v. 38.

Quamquam non audierat Iesum responsum de veritate Pilatus, tamē ex promptitudine Domini ad respondendum, ut dixi & non ignarus malitiæ Iudaicæ, & ex ipso vultu Domini collecta modestia & innocentia, prodit ad Pontifices Iudeorum & conglomeratam multitudinem foris stantem, moræ impatientem, murmurantem à longa Prætoris cum reo confabulatione, ne forte vinceretur; dixit: *Examinavi hominem de criminibus obiectis, nihil in eo criminis invenio: doctrina eius irreprehensibilis est, & vita eius inculpabilis nec à quoquam vere peccati accusatur, quibus verbis clare Christum non tantum absolvit præses ab eo crimine quo accusatus erat, sed generaliter dicit, Ego nullam invenio in eo causam.* Magnum sane innocentia Christi testimonium, præsertim ipsius, qui ipsum postea crucifixit. Nec semel tantum, sed sæpe in ipso iudicio datum & repetitum. Nec oscitanter prætereo, quod accusatus à suis, excusatur ab extraneis, sic enim futurum erat ut Iudeis blasphemantibus eum, gentiles quandoque Christum summo studio susciperent & glorificarent, his ad gloriam & honorem, illis in vituperium & damnationem. Sed quæri potest cur Præses Christum non liberavit cum nihil criminis invenerit in eo? & cur impio

delatores puniri non iussit. Grandis quaestio. Sed tamen talis ad quam dari possit sana responsio. Summa est omnium quod Pilatus arbitrij sui libertate sit abusus, gratiam datam à Deo neglexit, hominum metum timori Dei prehauit, conscientiam suam & iustitiam offendere maluit quam hominum furentium gratiam.

O Pusillanimitatem detestandam in Iudae, qui nullam inueniens in Christo causam, non tamen iuxta leges liberat eum! O bone Iesu, da veram in iustitia & aequitate constantiam, ne odio, affectu vel timore contra tuam voluntatem agamus vel à iustitia declinemus, nam cum tuam innocentiam in omnibus intueor & confidero, meam vero iniquitatem contempler quod non sit sanitas in carne mea, à facie peccatorum meorum, ipsa sum sordities, tu vero ipsa innocentia, pudore suffundor, nec audeo apparere in conspectu tuo.

§. 105. *Est autem consuetudo vobis, ut unum dimittam in Pascha. v. 39.*

Novum inventum Pilati ad liberandum Dominum de manu inimicorum fuit illud, quod ipsum tempus suggererat, nempe Paschale: quo unum ex victis seu reis dimitti moris erat, sed quem ipsi Iudaei rogarent. Hinc nova difficultas orta est an Iudaei essent Christum rogaturi. Et apparebat quod non, quia eum tanto furore tradiderant. Quid faciet ergo Pilatus? volens dimittere Christum & sciens eum odio haberi gratis, undique difficultas elucet, secundum iustitiae directae dictamen Pilatus Christum dimittere non audet, favorem habens ad Iudaeos, & si eum morti tradi optent consentire non audet metu conscientiae. Pessimum ergo hominem egerit & eum Domino composuit, ut indubie Christum peterent donari sibi, & non pessimum. Quis non hoc consilium probavisset? infelix tamen eventus docuit fuisse pessimum.

Domine agnosco quod etsi politici multa speculentur pulchra in speciem, ea tamen valde fallant & quidem saepe. Idcirco damno omnia consilia, quae tuo spiritu, ô Deus, non sunt subnixta quia in manibus tuis sunt hominum sortes, & voluntates nemo nisi Deus penetrat.

§. 106. *Vultis ergo dimittam vobis Regem Iudaeorum? v. 40.*

Prusquam Pilatus Dominum cum pessimo latrone componeret, absolute & solitarie dimittendum obrulit Iudaeis. Sed in hoc imprudenter processit, quia si illum liberari voluissent, non tam crudeliter eum Praefidi tradidissent, uti dictum est.

Vere nisi homo absolute & exacte iustitiam amet, & directe eam sequatur, certe per ambages & diverticula teneri vix poterit uti hic in Pilato apparet, qui voluit innocentem traditum à ludæis absolvere & tamen iniustos traditores ludæos non offendere. Hinc imprudens illud verbum *Vultis* melius dixisset: *Velitis, oro.* nam nolle illos, ut dimittatur innocens Christus, patet ex iniusta accusatione & antegressa contra eum machinatione rogare autem an quis velit, quod scit eum nolle, videtur mihi nihil esse aliud quam irritare. Tu Deus omnium corda scrutans tua sapientia nos à talibus modis agendi præserva.

§. 107. *Clamaverunt rursum omnes dicentes, v. 40.*

Clamaverant iam semel contra Christum, cum is absolute proponebatur à Pilato. Hoc tacite indicat S. Ioannes in vocula rursum. Postquam ergo non iam solitarie Dominum proposuit, sed iunctum pessimo homini, quis non putasset potius Christum tam beneficium, quam adeo nequam liberatum iri? liberatus tamen non est sanctus, sed impius, quia ludæi non postulabant duce ratione, sed suadente passione, quæ claudere oculum rationi eorum.

Ecce quo vergat invidia, odiumque Pontificum & Seniorum! suadent & persuadent verbis, donis, promissis, ut populus in electione illis per Præsidentem concessa, non petat dimitti Iesum, sed crucifigi.

§. 108. *Non hunc sed Barabbam. v. 40.*

O ludæorum amentiam! ô furiam phreneticorum! quod argumentis vincere non poterant, clamore extorquere intendunt, & dicunt, Præsidi noli dimittere Iesum, sed Barabbam; qui teter, horridus, cicatricibus facinorum turpis, minas cædesque spirabat, vultu ac facie referens Archilatonem: Christus Dominus sudore, sputis, alapis deformatus, ac decolor, vestitu modesto adhuc tamen formosus, pulcher, placidus, amabilis, tantavis boni in ipso aspectu inerat, ut talia ac tanta inquinamenta formam non extinguere, ut electurus vix posset hæsitare, tamen hic palam Christum latroni posthabent. Heu infelicissimos ludæos, qui præ Christo impurissimum hominem, nequissimum eligere latronem Barabbam maximosque insuper clamores super Dominum innocentissimum concitate haud verentur. Quid non facit cæca & perversa hominum malicia!

O Christiani quanto opere metuendum est nobis ne nostra quoque malicia frequenter Barabbam Christo præponamus! quotiescunque vider

si vitium, spiritui carnem, mundum Deo, malitiam Religioni, decalogo peccatum, toties mortem vitæ, & Barabbam Christo præponimus, nullus certe nostrum est, qui si rogetur, qualia sint lux & tenebræ, Christus & Sathan, cælum & infernus, gehenna & gloria: non confestim respondeat contraria esse adeo ut si bonum sit unum, alterum necessario sit malum, si rursus rogetur, bonæne sint tenebræ, Satan, infernus, ignis gehennæ, haud dubie respondeat hæc extrema malum esse, & his contraria longe esse optima: & tamen aliter eligimus sæpe, & practicè dicimus; Video melior proboque, deteriora sequor.

§. 109. *Erat autem latro. v. 40.*

Nec vero simplex erat latro, nec qui multo tempore latrocinia exercuisset in silvis & campis, sed in civitate ipsa Hierusalem, homicidium fecerat & seditiosus, quod hominum genus solet magis esse exosum, uti est perniciosum magis. Vnde credo, si alter nequior Barabba inveniri potuisset, Pilatus eum populo proposuisset, ut Christum liberare potuisset.

Vah indignitatem! Salvatorem mundi filium Dei in statera seu bilance cum prædone, sicario, ac parricida adpendi, neque tamen præferri: vere hic quadrat quod Propheta dixit: *Cum iniquis deputatus est*: & illud, vermis sum & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. In Prælatione Barabba impletum est quicquid alias Dominus de suo contemptu per Prophetas conquestus est, sed & pro eo contemptu Dei nunc per hominem unum satisfactum est.

Gaudeamus igitur Christiani, non de iniuria fratris nostri, sed de hoc quod Deus tam piæ iniuria illa fecit culparum nostrarum medicinam. Habeamus ante oculos imaginem Domini pro nostra satisfactione contempti, ut habeamus illi gratiam per quem Deus Pater nobis dedit veniam, & quidem adeo copiosam.

CAP. XIX.

§. 110. *Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum. v. 19.*

Cum Iudæi clamassent non Iesum sibi à Pilato dimitti velle in Pâschate, sed Barabbam latronem; non salvatorem, sed interfectorem: non datorem vitæ, sed ademptorem, apprehendit Iesum sibi per Iudæos traditum. Sed quomodo apprehendit? multis modis iniuriis cedens in hoc Iudæis, quod cum ipsis maluit esse improbus, quam solo Iesu iustus & bo-

K 3

aus

Quænam autem sint illa quæ Pilatus sensim magis magisque iniuste contra Dominum egit, alij Evangelistæ utcumque exposuerunt S. Ioannes compendio transcurrit, & omittis anediis ad ultima gravissimaque refert.

CONFUNDOR ego Domine vehementer cum Francisco Borgia, Gandie Duce, quod tam altum stertam, ac dormiam, cum Christus oratione Dei pernoctet: quod tam sum impatiens, ubi Dominus meus ita mansuetus sustinet, petoque humiliter, ut semper cor meum in actionibus diurnis sit vigilans, nec dissipari sinat Christus eos influxus quos tam misericorditer à somno me excitans, in animum illabi permittit.

§. III. Et flagellavit. v. 1.

Iam incipit apparere, quo modo Pilatus Dominum apprehendit: nempe flagellavit, quod facere non debuit in ignominiam innocentis non convicti de ullo crimine, non confessi. Sed occurrit quæstio, an Dominus semel tantum sit flagellatus? Multi credunt Christum nocte in domo Caiaphæ alligatum ad columnam à famulis petulantè habitum, alapis cæsum etiam virgis suis manuarijs seu bacillis, ac loris flagellarum, nec hoc ego negem. Sed de Pilati flagellatione hic magis disquiro, de qua etiam sunt qui animadvertunt probabiliter valde bis esse flagellatum, semel ut ea pena castigatus populo satisfaceret Dominus & dimitteretur, nimirum ante condemnationem, latamque à Pilato mortis sententiam: & hæc flagellatio facta dicitur ad columnam, quæ modo visitur in Ecclesia Prædix Romæ estque valde humilis, altitudine trium Palmorum, & quæ vix pertingebat ad genua: eoque aptior crudeli, quæ tum parabatur laniens, quia sic corpus omne & antrosum & retrorsum flagellis & vulnere parebat: Deinde Authores censent Christum secundo flagellatum accepta iam à Iudice mortis sententia: tum enim mosebat reum flagellis cedere, aut virgis instar servi, ac mancipii, & tum temporis cæsum voluit ad columnam, cuius meminit D. Hieronymus in Epitaphio S. Paulæ. *Ostendebatur, inquit, illi columna Ecclesie, porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam victus ductus & flagellatus.* Quia ratione autem ad columnam stetit servator optimus & quomodo victus, facile quisque ingenuus ex semetipso æstimabit. Nudus omnino stetit ut constat ex revelationibus S. Brigittæ (lib. 4. c. 70.) cui de filio sic olim mater aperuit. *Iubente lictore se ipsum vestibus exuit, columnam sponte amplectens, & toto corpore rudat, quod ipsum clarius explicuit alio loco Alligatus, inquit, nihil omnino operimenti habebat, sed sicut natus est sic stabat, & patiebatur erubescuntiam nuditatis sue.* Insigni sane pudore & vercundia quæ

virgineo corpori, purissimaque Christi menti tormentum erat ipsa morte
 meus. Si enim nobis ipsis qui tamen & concepti & nati sumus in sordibus
 aadi corporis aspectus in turpitudine ponitur, ac supplicio tali horrefei-
 mus, quanto magis Deo homini, in quem nulla peccati sordes cadere un-
 quam potuerunt, & cui pudor ac castimonia adeo erat in oculis arque a-
 moribus! sed paucis stylium ducamus ad *vinula* quibus ad columnam fuit alli-
 gatus, ijs primum implexæ manus, deinde pedes, tum etiam corpus ipsum,
 tum denique iniecta collo catena rudis & gravis, quæ columnæ inhærens
 & quasi infixæ, caput traherebat in declive, rotumque corpus pronum, ac
 subiectum tenebat, sic ut totum pateret in flagra ac vulnera, quæ certatim
 inflixerunt barbara & inanimata feritate carnifices. Et quis numerus fuit flagel-
 lantium? Primum à Pilato Præside de more flagellis cæsus est Christus: de-
 inde ab universa legione quæ censebat mille capita, cuius Tribunus dice-
 batur millenarius à mille scilicet militibus quos numerabat, denique à tor-
 toribus ad illam lanienam mercede conductis, de quibus etiam aliqua
 questio, dubiumque incidit quot ij fuerint: Communius dicuntur fuisse
 sex, qui alternis in Christum fæde sævierunt, dum enim à frequenti verbera-
 hi respirabant, insurgebant illi, collectisque aliqua quiete viribus & infano
 spiritu in flagra & vulnera tori incumbebant, & ita de numero flagellan-
 tium habet communis opinio: à qua discedunt aliqui induciti auctoritate
 B. Magdalene de Pazzi sanctimoniali Florentina, quæ & vitæ sanctitate &
 revelationibus apud suos est celeberrima. Cognovit illa in excessu mentis
 Christum à triginta paribus hominum id est à sexaginta crudelis lanienæ
 ministris fuisse flagellatum. Sed conciliari hæc cum illis possunt, si 60.
 flagellatores eximios præ alijs magis humanis fuisse censuerimus. At cuius
 generis fuerint Christi flagella & quis ictuum numerus? Paulus à Palario scribit
 traditum à gravissimis auctoribus Christum primo fuisse cæsum virgis spi-
 ricis, vili sane supplicio: quo non afficiebantur nisi servi, & abiectissima
 mancipia, flagellario enim apud Romanos pœna erat servorum, sicut li-
 bertinorum sustigatio, ut patet ex lege servorum, sic flagellatio non solum
 pœnæ, sed & ignominia servij, ut in ea Christus servator generis humani
 quasi pro servo, imo & pro fatuo haberetur, hi eum & virgis cædi solent,
 & ita posteris sæculis ad dedecus ut videbatur æternum, sic S. Thomas E-
 piscopus (apud Victorē Vtic. lib. i.) ad ignominiam virgis cæsus: sic sancta
 Afra & S. Eulalia aliique male excepti, hoc supplicij genus exemplo Christi
 probe docti, fortiter sustinuerant maxime autem illa x. millium militum
 qui cum S. Achatio in monte Ararath Armenia & Mediæ crucifixi sunt.
 Fuit deinde cæsus servator noster funiculis seu potius loris hamatis, ut ha-
 beret

ber historia Ecclesiastica. Denique etiam catenis aduncis: ita à virgis primum lacerata cutis exterior, deinde à loris hamatis concisa intus caros, denique à catenulis ferreis penitus etiam ossa confusa sunt, ut nihil ad supplicij gravitatem deesse videretur: iuvat audire quid de hoc B. Virgo testis conscia dicat, illa quondam D. Birgittæ sic locuta fertur. Confluxerunt inimici eius & flagellabant corpus eius ab omni macula & peccato mundum, lib. 1. c. 10. Ad primum igitur ictum ego quasi corde percussa, sensibus abducor & post tempus evigilans corpus eius laceratum video lib. 4. c. 70. Quomodo autem laceratum sit & quam fœde describere pergit bona mater. *Flagellis, inquit aculeatis, infixis aculeis & retractis, non evellendo sed sulcando totum corpus eius laceratur, ibid. & alio loco, Vidi, inquit, corpus eius verberatum & flagellatum usque ad costas: ita, ut costæ eius viderentur.* Et vero quid ni viderentur ab immitti illa & prope innumerabili verberum grandine, quæ in humeros in pectus, in totum corpus Salvatoris depluit. De ea certe variè varij scribunt & loquuntur, quia res adhuc in occulto latebat. *Granatensis* in suis meditationibus ait Christo in flagellatione inflicta verbera quingenta supra quinquies mille D. *Bernardus* supra sex millia. *Alfonsus* trecenta septuaginta supra quindecies mille verbera. *Laudolphus* in vita Christi asserit cuidam fœminæ sanctæ revelatum supra nonaginta, quadringenta, & quindecies mille verbera Christo ad columnam inflicta.

Ita cum ea res adhuc mortales latere videatur inter se variant auctores, qui tamen in hoc contentiunt & vim, & numerum verberum immanem fuisse: & certe eum ita fuisse primo probat quod Christus cæsus sit à tota legione vel certe cohorte quæ ut minimum milites gregarios mille censebat, è quibus si singuli quaternos aut quinos ictus si inflixerint, iam quinquies mille repetitos numerabis: quid si plures quaternis vel quinis? neque enim uno alterove verbere insana eorum rabies exlata, maxime cura ad eam lanienam etiam Iudæorum pecunia, pactaque mercede foret excitata & dæmones suas furias in hominibus exercerent. Deinde quod in immensum augeri debeat verberum numerus etiam suadet quod flagellatus sit à sex tortoribus, vel ut etiam alij credunt à sexaginta, & lacertorum robore validis, & sua immanitate ac ferocia satis concitatis; & pretio ac pecunia, cui omnia obediant, corruptis. Denique quod ut, D. *Brigittæ* revelatum, in tota Passione impaeta vulnera supra septuaginta quinque, quadringenta, quinquies mille, quorum pars maximè tribuenda toties, ac toties iteratæ flagellationi: quod si sacro Christi corpori tot indita vulnera plura sine dubio verbera illud impetiverunt. Et hæc dicta velim ex authorum iudicio, ac monumentis è quibus peti debet etruenta illius tragœdiæ series; quam

Sed oculis tibi subiecit mens Christiana, haeret, stupetque attonita, nec satis capit prodigium illud vel inhumanitatis in homine, vel patientiae in Deo, & hanc & illam animo dum spectat Augustinus exclamat. Ecce pro impio pietas flagellatur, pro stulto sapientia illudatur, pro mendace veritas necatur, damnatur iustitia pro iniqua, misericordia affligitur pro crudeli, pro misero repletur sinceritas aceto, inebriatur felle dulcedo, addiscitur innocentia pro reo, moritur viscera pro mortuo. Vbi per eas antitheses facti seriem exposuit, damnavitque, cum ipsas naturae licet inanimatae sensum exprimit ac horrorem. Expavit, inquit, scelus hominum natura rerum, & certe quidni expavescat, horreatque in authore suo in parente universi, in Deo id conspici quod in homine perditissimo, imo in bruto animante, in cane vix posset humanus oculus intueri, & tamen id in Christo corporis oculis & quidem sine doloris sensu conspexerunt Iudaei, & nos, qui Christiani dici & esse volumus, mentis ac fidei oculis intuemur sine affectu compassionis. An non ille stupor quem inferi superique damnant ac decesserunt? sed ab illo discedamus & ad extremum adiciamus illud, quod scribit Lanspergius, viro imprimis sancto & Dominica Passionis studioso divinitus revelatur, expressos in immitti illa flagellatione sanguinis globos crassiores, & iussu molis supra quinque ac ducentas etiam triginta millia: Quam igitur esse oportuit illam laniemam a qua tanta copiose sanguine prope merus Deus homo, Agnusque, mitissimus! quam exundans illud torcular quod calcavit solus, quam grande spectaculum (inquit Ruperus) mundo angelis & hominibus, ut a servis peccati, Princeps libertatis, servilibus & eruentis modis a cadere, nimirum & multa & grandia esse oportuit flagella peccatorum propter quae Deum ipsum ita flagellari necesse quodammodo fuit, necesse inquam amoris, & divinae charitatis: illa enim est quae & vincula manibus implevit & flagella expedit. O charitas (exclamat Iustinianus) quam magnum est vinculum tuum, quo Deus ligari potuit? nullum vinculum filius Dei ad columnam tenere posuisset, si charitatis vinculum defuisset.

ROgo ergo te Domine Iesu per illa salutifera vulnera tua quae passus es in flagellatione tua pro salute nostra, a quibus emanavit ille pretiosus sanguis quo sumus redempti: vulnera hanc animam meam peccatricem pro qua etiam mori dignatus es, vulnera eam igneo & potentissimo telorum nimiae charitatis. Confige cor meum iaculo tui amoris ut dicat tibi anima mea, charitate tua vulnerata sum: ita ut ex ipso vulnere amoris tui uberrimae fluant lacrimae die ac nocte, percutere Domine percutere obsecro hanc durissimam mentem meam pia & valida cuspide dilectionis tuae & altius ad intima penetra potenti virtute, qui vivis & regnas in saecula saeculorum Amen.

Obſervat D. Chryſoſtomus olim Matres filios ſuos in nuptijs collo-
caſſe, cuius moris æmula ſynagoga, non pia mater, ſed potius impia & fe-
rox provera Chriſtum filium ſuum mirabili ſerſo coronavit: & hoc qui-
dem in die deſponſationis eius, de quo carmen illud nuptiale ad filias Sion
bonasque mentes, iam inde à ſapiente tranſmiſſum: *Videte, inquiebat, filie
Sion Regem Salomonem in diademate quo coronavit eum Mater ſua in die deſponſa-
tionis illius.* De hac igitur corona primum occurrit cuius generis fuerit & cu-
ius arboris? ſunt qui iuncos marinos hic uſurpatos cenſeant, ita Tolerus,
Pererius & alij: plerumque tamen omnium ſententia eſt fuiſſe ſerum
è rhamno, ita Baronius, Gzetherus alijque communius: & hoc ſuadet, 1.
quod in Palæſtina frequens eſſet hoc veptium genus, plenum aculeis &
ericio ſimile. ſuadent 2. huius ſerri fragmenta, tum quæ Romæ ſervan-
tur in Baſilica S. Crucis, tum quæ Pariſijs in ſacello ſacro, tum quæ in Hil-
panijs in cœnobio de ſpina, tum quæ Lovaniij in collegij Societatis Jeſu
templo. ſuadet 3. quod rhamnus ſpinofus frutex longe facilius in coronam
& quaſi in pilei formam aptari potuerit, quam marini iunci, utpote lon-
giores & cedere neſcij. Verum tamen ut ſe habeat, ut res ea adhuc eſt in lite
& ſub indice: hoc extra litem & controverſiam, ſpinas illas, è quibus Sal-
vatori intexta eſt corona, fuiſſe & longas & acutas inſtar craſſarum acicu-
larum, atque ejuſmodi ſunt ea coronæ fragmenta, de quibus ſupra men-
tionem feci. Quam autem gravis & pudenda una cum ſpineo ſerſo Chri-
ſto ignominia ſit impoſita, facile iudicari poterit, ſi comparemus exem-
plis & alibi geſtis. Egerrimè olim talit Philo quamvis Philoſophus, nec
concoquere potuit, quod Flaccus Alexandria Præſes diſſimularit Agrip-
pam Iudæorum Regem à plebecula & pueris quamvis abſentem irrideri,
fuit autem ea ludificatio ſic adornata: Carabas homo ſtultus pervias ob-
errans in Gymnaſium ab eis vi pertractus eſt. Huic primo coronam char-
raceam impoſuerunt, & pro ſceptro fragmentum arundinis dextræ inſe-
ruerunt; deinde ludicrum Regem loco ſpectabili ſtatuerunt deniq; Ma-
rin (hoc eſt Syriaca lingua) Dominum ſalutarunt. Et hoc ad iniuriam, or-
dium, & dedecus Agrippæ, quem ſciebant eſſe natione Syrum. Hoc, in-
quam, factum pro alio iniquiſſime tulit Philo, quod immanis videretur in-
iuria, Cæſaris amicum, & à ſenatu honoratum adeo procaciter irrideri.
Sed ô Philo, quanta eſt illa quam tibi fingis, ignominia? & quam remota à
tuo Agrippæ? Erat Agrippa puſillus homuncio, è luto malefactus, perdi-
tiſque moribus; at Chriſti maiestas immenſa, bonitas infinita, ſapientia

inexhausta, lumen increatum, & forma substantiæ Patris æterni, verbo uno Deus. Erat Agrippa Cæsaris amicus, senatui Romano gratus: at Christus non Dei amicus, sed filius, non à senatu, patribusque conscriptis in honore habitus; sed à tota superum Regia, à cœlestibus intelligentijs, à beatorum omnium curia eo cultu exceptus, qui Deum decet, ac Dominum universorum,

Agrippa in homine stulto, & sui quodammodo simulacro, & quidem abiectus deridicule habitus: at Christus in seipso & sæpe irritus & ignominij crucientis appetitus, quantum non ista distant?

Agrippa deniq; in persona amentis charracea corona per ludibrium redemitus: at Christus ipsemet corona te&us spinea, & crudeli ferro instar alicuius ludici Regis, quem non modo milites Romani, sed & Pontifices Iudæi adstantes irritetunt. Et hoc non censebis immane probrum? censebis certe si æquus rerum æstimator esse velis, servi olim (quod notavit Gellius) vendebantur sub corona, quæ tunc erat signum mercis venalis, uti Colonia fasciculus straminis, alibi aliud quidpiam, & quis scit, an non etiam ideo corona talis imposita sit Domino, ut veluti mancipium venale ridendus propinaretur, qui à Iuda proditore emptus, ab emptoribus repudiat, à gentibus quoque reiectus est, quantum in ipsis fuit.

O Milites, vos quidem impletis scripturas quæ de Christo erant, verum amen vobis, qui in ludibrio aliorum habetis lætitiā, ingeniosi estis ad vexandum, sed erit ingeniosior qui vos puniat mensura conferta & coagitata & supereffluente nisi grandem egeritis pœnitentiā.

§. 113. Imposuerunt capiti eius. v. 2.

Venio ad sensum doloris, ingentemque cruciatum sub quo genuit Christum miserabile caput ut fatiscere debuisset nisi eum vis altior ac divina sustinisset. Est caput in homine membrum omnino Princeps, & in eo cerebrum, veluti fons & origo tenerrima nervorum, musculorum, sensuum, ac sensationum omnium; ideoque in eo quam maxime viget sensus tactus, & quod inde consequens est in eo præcipue sentitur dolor & punctura etiam levissima.

His ita constitutis, quis non videat, quantus dolor, quantusque cruciatus Christo Domino illatus? cum spinea corona caput ipsum texit instar pilei; cum alte infixæ spinæ, & per ipsum verticem, per tempora & frontem effusa fuerunt de ijs sic B. Brigittæ locuta scribitur virgo Mater, huius

L 2

lanie-

laniens optima testis l. 4. revel. c. 70. Tunc inquit corona spinea capiti eius ar-
tissime imposita fuit, quæ ad medium frontis descendeat, plurimis rivis sanguinis et
aculeis infixis decurrentibus per faciem eius, & crines, & oculos, & barbam replen-
tibus, ut nil nisi sanguis videretur: nec ipse me astantem cruci videre potuit nisi sangui-
ne expresso per ciliorum compressionem. Nimirum in sanguinis stagno nata-
bant & prope mergebantur oculi, oculi inquam laci diiores sole, imo al-
centis Ecclesiæ gemina sidera, novique soles, qui patiebantur Eclipsin
ram à lacrymis, quam à sanguine, deciduo, veluti effusa & interposita
nube.

O Amaram, & gravem, & prodigiosam nubem, quæ deinde doloris vi so-
luta sese exoneravit in sanguineos & cruentos imbres: quid tamen
imbres appellem, qui de Christi vertice, fronte & oculis per genas, per ora
per pectus per corpus omne decurrunt, & terram irrigant, imbuuntque
sanguineo rore! Ecquid enim aliud expectari potuit ab ea corona, quæ di-
vino capiti profunde fuit impressa? Certe ex sententia D. Chrysostomi à
spinea scuto Christi caput mille locis transfossum est, quod ipsum confir-
mat D. Bernardus tractatu de Passione Domini, mille, inquit, puncturis spi-
nosum eius caput dirulneravit. Quæ sententia mihi sane verosimilis videtur,
et si enim cum opinione communi daremus illud in corona spinea nume-
ratas spinas duas supra septuaginta non plures: nihilominus diceremus ab
illis longe plura sacro Christi capiti impressa vulnera, puncturaeque longe
plures. 1. Dum tenero capiti aptatur iterum iterumque ei circumduci po-
tuit. 2. Ab una spina aliud atque aliud vulnus infligi: denique quia dum
cruci affigiendus exiit, ei una cum veste extracta corona, iterumque per
summam petulantiam atque immanitatem fuit imposita: adeoque alia
atque alia sine lege sine modo indita à spinis vulnera, quæ dum oculo ani-
moque merente spectas, dic age, dic Christiane cum Tertulliano, Christus
Iesus quale, oro te, scutum pro utroque sexu subit: Ex spinis in figuram delictorum,
quæ nobis protulit terræ carnis, dic cum Hilario. In istis spinis est peccatorum acu-
leus. Vere enim ut ait Augustinus, Corona spinea capiti eius imponitur, quia punctio
peccatorum aridis tribulis comparatur. Studeamus nunc è diverso ut membrorum vitæ
capitis sit corona. Dic etiam cum S. Bernardo: pudeat sub spinosa caput mem-
brum fieri delicatum.

S. 114. Et veste purpurea circumdederunt eum. v. 2.

Nec satis fuit illutisse Iesum in corona spinea, debuit & in veste &
colore regio illudi, in confusionem illorum qui luxuriantur in vestibus levi-
quo ad materiam, seu quoad formam: vel assumendo supra id quod sol-

vere possunt, vel eorum decet statum: nec vulgare sane fuit tormentum, regia insignia & ornamenta, quibus non raro maiestatem alij Reges ostendant, Christo in improprium, confusionem, ludibriumque fuisse collata? scimus equidem velamina sanctuarij in Veteri Testamento purpurea fuisse: tentoria Holofernis purpurea. Item Ioseph in Regia Pharaonis vestitum purpura. Item Ionatham in die nuptiali purpura indutum fuisse, omnesque insuper purpura ante adventum Christi vestitos, quos honorari decebat.

Sed quid hoc est, Domine Iesu? quid factum, quod illa purpura, quæ olim tui decuserat sanctuarij, & qua templum exornare tuum consueveras, modo omne genus opprobrij notet in corpore tuo dilecto? an forte purpura hæcenus solum habuit honorem, & tu cum vis mundo decere, & impofterum veram purpuræ æstimationem propalare? si hoc non, nescio quare te purpura sic indui sinas, credo igitur quod hoc demonstrates purpuram &c. ornamenta, seu imperialia, seu regalia, ex se nullam asserre dignitatem, sed prout æstimantur ita valere, plane uti calculi in tabella calculatoria apud arithmeticos alium valorem accipiunt, si in lineola unorum, collocentur quam si in denorum linea; & alium, si in centenorum collocentur linea; Ponis purpuram in aliquo qui fatuus habetur, ridicula est: ponis in aliquo, qui timetur, veneranda evadit. Plane ita pretiarerum ab æstimatione humana dependent, noli igitur in illis intrinsicum & innatum valorem arbitrari, sed adventitium mihi Christiane, alias hæc purpura fuisset Christo honestamentum quæ tamen à Iudæis causa ignominie fuit arrogata, sed tamen in magnum evadet honorem, per hanc patientiam Christi, non tincturam quam habet à purpurario.

S. LXV. Et veniebant ad eum, v. 3.

Turba sceleratorum militum, quos per se nequam satis Sacerdotes & Pharisei sceleratiores effecerant pecunia, quo magis magisque ludificarent Regem celorum, iam purpuratum chlamyde, iam spinea corona redimitum, iam totum conspersum & rubricatum sanguine contusum & vulneratum. Quomodo autem vendebant? Vtique uti cæteris in actibus suis illusorio, quasi novi Regis gratiam prensarent, quasi gratulaturi, novum honorem quasi nova officia Regni meritori, vel empturi.

O Christiani accedamus & nos sed alio animo & modo ad Iesum atque à flagellatione & coronatione sedentem in throno ridiculo, imprimis oculo commiserationis aspiciamus, tum exemplo S. Augustini rogemus

L 3

dicens

dicentes. *Quis te Domine Iesu adeo crudeliter flagellavit. quis tam in humanitate
ronavit spiritus. Cumque ab illo acceperimus: peccata vestra: doleamus pecca-
ta nostra, plangamus ingratitude, rorem sanguinis eius cadentem pe-
tamus in abolitionem omnium criminum nostrorum.*

§. 116. *Et dicebant: Ave Rex Iudaorum. v. 3.*

Iam patet, quo animo illudores isti veniebant nempe perulanti flexi-
que genibus deridicule eum adorantes dicendo: *Ave Rex Iudaorum*, aliaque
profundas reverentias, cum inepta manuum gestulatione facere incipi-
unt, quam maxime contumeliose poterant.

Ecce quam indignis modis excipitur Rex gloriæ, ludibrium & oppro-
brium hominum factus, ut & insatiabilis vanitatis nostræ tumorem
luderet, & veræ humilitatis exemplar daret. *Nonne Deus requirit istarum
igitur nunc, piissime Domine, ad pedes tibi accidimus, non cum impijs
illis illudentes, sed cum veris Iudæis amorem & misericordiam tuam in ro-
gia maiestate nitentem confitentes, dicimulque Ave Rex Iudaorum, Ave mus-
di redemptor & Domine Dominorum: Tu rex gloriæ Christe: tu Patris sempiternus
filius: tu ad liberandum suscepturus hominem non horruisti virginis uterum: non dubi-
tasti manibus tradi nocentium, & amarissima Passionis subire tormentum: Tu Domi-
nus excelsus, terribilis, rex magnus super omnem terram, regna tu in nobis Iesu, ne po-
tatum regnes in mortali nostro corpore, nec quidquam imperij in animis nostris adpre-
sarius, regni tui perduellis, arripiat, amen.*

§. 117. *Et dabant ei alapas. v. 3.*

Cum multa ironice ac derisorie peterent, atque offerrent & interro-
garent Regem illum novum, & ille more suo omnia toleranter silentio
transmitteret tum demum se irasci simulantes, ceperunt Dominum vellere
coma &c. corpore: quasi dormire: & sensim ad maiora progredien-
tes etiam alapas dabant quasi munera plenis manibus seu palmis affe-
rent.

Odetestanda crudelitas! si hanc paulisper & cætera supplicia horrenda,
quæ passus est Dominus contemplaretur homo, sane emollire posset
cor suum etiam si esset quasi saxeum vel marmoreum.

§. 118. *Exivit ergo iterum Pilatus foras & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras. v. 4.*

Indignabundus ex inhumana tractatione Iesu Innocentis, eo quod
videbat in eo non speciem hominis, sed magis similitudinem excoriatæ ali-

cutius bestiarum, ita ut nulla sanitas appareret in eo à planta pedis usque ad verticem capitis, ex multitudine plagarum, per flagella, colaphos, alapasque factarum, & oblimatarum per sputa & spineam coronam impressam sancto capiti, ex quo undique sanguis pendebar & cadebat in terram. Magis tamen indignans crudelitatem Iudeorum, qui se ad tam gravem verberationem decernendam compulsi sunt. Quid igitur ait Pilatus ita exiens: Ecce adduco eum foras ad vestrum iudicium nam in meo iam discussus non apparuit nocens, in meo absolutus est, & absolutionis sententiam in eo scripta sic, ut non solum ab omnibus legi possit, sed & sententia mea debeat probari, etiam ab infestissimo hoste eius.

Heu, Heu! Domine Iesu; quam fœdum, abominabile & execrandum est peccatum, cuius gratia omni tibi deperijt gratia, & vultus tuus (quem tamen prædictum est deprecaturus omnes divites plebis, omnes reges terrarum) quâ à vilissimis hominum est deformatus! Ecce tu pulcher es, sed defœdatus; vere speciosus præ filiis hominum & formosus, sed peccatis, ut sputis, hominum deformatus, non solum enim conspuerunt in te, verum etiam execrarunt te. Comprobatum video quod aliquando dixisti, *Quæ procedunt de ore & de corde exeunt, ea coinquinant hominem*: de ore enim & corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, turta falsæ testimonia, blasphemiarum hæ sunt bone Iesu sordes vulnera & sputa quæ coinquinant homines moraliter, & horum imagines, vultum tuum delectabilem tam horrendè deformatunt, Pater sanctissime Deus qui propter scelus populi tui dilectum filium tuum flagellis impiorum percussisti & sputis deformasti, ita ut non esset in eo vel sanitas vel species, tu sanguine rois ex eius corpore promanantis gratiam cordibus nostris infunde, ut nunquam per peccata super dolorem vulnere eius addamus, sed ut filij dilectionis, in flagella parati, in patientia animas nostras possidere mereamur.

§. 119. Vt cognoscatis quia in eo nullam invenio causam. v. 4.

Si enim causam invenissem in Iesu, quam non inveni, eam iam satis emendatam cognoscere potestis, lege civili satisfecit, quæ uni causæ unam tantum decernit pœnam & hic præter legem humanam & divinam multis modis, uti videbitis, panitus est, est enim flagellatus supra modum, percussus in infinitum, colaphizatus, & alapis oneratus, dilaceratus scorponibus, virgis, loris, uncis, catenis: ita ut non appareat in eo species hominis, *tritus per vestem regiam, arundineum baculum coronam spineam caput per-*

perforantem ut undique defluat sanguis, præter vulnera innumera in corpore, ita ut mors naturalis ei potior foret, quam ita miserabiliter esse tractatum; Quare iam æstimo, ô Principes Iudæorum, vestræ petitioni satis factum, ut dimitti possit, qui plus pœnæ sustinuit, quam peccasse dignoscitur: Ita Pilatus loquitur, qui est vir habens auctoritatem publicam, cui omnino credi debet, cum inimici Domini conquirendo testimonia etiam falsa agnoverint se conveniens ad tale supplicium invenire non potuisse, & coram Pilato accusantes, nullum articulum verosimilem potuerint proferre, sed voluerint, ut Pilatus cæce addiceret eum supplicio Iudæis collibito ob causas quas Iudæi scirent, ipse scire non deberet.

O Christiani, etsi in hoc spectaculo & iudicio debeamus gemere super iniquitate, quæ in eo exercetur contra Dominum nostrum & Deum, habemus tamen etiam unde gaudeamus, tam nempe illustrem fuisse Christi innocentiam, ut quocunque se gentiles & Iudæi converterent, nocentem invenire non potuerint: sed ipsi fateri debuerint esse innocentem. O Deus, gratias ago tibi, quod tam patenter fecisti apparere veritatem ad nostram fundandam fidem, roborandam spem, & accendendam caritatem. Corroborâ Domine, animam meam ac tuæ fortitudinis ac protectionis muni præsidio, quo ita sui ipsius evadat Domina, ut quando veteris Adami senserit inordinatus motus, consentiat tamen nunquam sed servet innocentiam Christianam. Comprime Deus meus omnia membra sensusque meos, linguam præcipue quæ non potest sine gratia esse innocens, sed ex se est indomita & ignis exardescens, origo & fons magnorum malorum. Fige Domine meum in tua luce intellectum, affectum in amore, & conforta cor meum ne terreatur adversis, neve prosperis insolecat. Posside Domine me ne unquam exequendis ijs, quæ tibi sunt grata, fatigetur, adversisque deficiat.

§. 120. Exiit ergo Iesus foras portans coronam spineam & purpureum vestimentum. v. 5.

Contempler hic 1. Pilatum & eius ministros productores Christi. 2. Ipsum Dominum foras prodeuntem. 3. Populum foris expectantem, & in his singulis mirabilia conspicio. In producto Iesu meram innocentiam & gravissimas pœnas, inexpectantibus plerisque culpas gravissimas sine pœna, in producentibus aliquid mixtum. Productus exiit totus nudus solum chlamyde cinctus purpurea, exiit foras in theatrum ut videretur cum populi sui, exiit ut eum videndo sui miserarentur, & fleerentur, ad

penitentiam, exiit ut appareret vulnere suorum enormitas & copiosa sui sanguinis effusio, ut videntes multi post resurrectione crederent in eum predicantibus discipulis: stabat autem humilis Iesus in theatro positus in signum coram tota multitudine populi, non tantum militaris insolentie, sed odij & malitie infernalis Dæmonum, & Iudæorum, & cui tunc ab omnibus contradicebatur, qui tamen peccatis nostris debitas pœnas in se exhibebat ut nos ab æterna confusione redimeret. Advertamus itaque ingenti cum compassione, quam miserabiliter illic Dominus steterit veste tectus contempnibili ac deridicula, item spinea corona, scepro arundineo, crucis vulneribus, membris attritis, horribili ac squalido corpore, ac forte etiam ex frigore tremebundo certe stillante sanguinem: Aspiciamus etiam interno cum dolore anabilem vultum eius in quem desiderant Angeli prospicere, ut miserandum in modum immixtus affectum plagis, & tumidum, lacerum, sanguine pariter ac carne mixtis coloratum, phlegmatibus scedum, ita ut humanam pene speciem amiserit. Quem ista non movent, ferro & adamantino durior est. Consideremus insuper dolores pungentium spinarum, & sacrum caput penetrantium, & dicamus non attendentes ad Iudæorum vesaniam.

O Preciosum unguentum, quod è capite Mystici Aaron descendit in barbam & in oram vestimenti eius. O Iesu fac in nos stillas huius sacri cruoris defluere. serua nos, ne unquam in nobis ista species tua deficiat, ut ea specie muniti armemur aduersus peccatum.

S. 421. Et dixit eis: Ecce homo. v. 5.

Breve verbum, sed infinitum sensum habens audio. Quid est enim Ecce homo? 1. Christus non Iudaico ritu 40. vel 39. ictibus sed Romano, sine numero, servorum instar flagellatus, totum corpus lacerum ostendens, 2. spinis coronatus plane inusitato more, imo barbarico. 3. Inusitate purpuratus, & cuius, quæso animum ferum non emolliret ista species? Ea propter ait Pilatus: Ecce homo, quasi dicat, videte hominem non hominem, quia sine specie aut figura est hominis ob distantionem, videte eius castigationem & deiectionem, videte eum nihil minus esse quam Regem, nec timeate quod regium ambire possit sceptrum, & honorem post tam multiplicem laniationem & illusionem, si ergo homines estis, iam eius miserie commisereri debetis ac placari.

O Pilate, tu bene fecisti ita dicendo postquam ita cum illo egisti, & Iudæi, sic agebant. Vere tamen totum hoc spectaculum est miserabilissimum

M

imum

mum, & dignum omni memoria æternitatis, quia exhausti non potest, si-
 ve Christi patientiam, siue Iudæorum spectemus insaniam. Maneat ergo
 frequenter picta ista Historia in oculis nostris repræsentetur indies nobis
 in sacrificio. dum Sacerdos sanctam & consecratam modo coram popu-
 lo elevat Hostiam, audiat tunc anima auditorum *Ecce Homo*, & Sacerdos
 elevans dicat mente: *Ecce homo*, nihil illo aptius eo tempore dici vel cogita-
 re potest Christianus homo. Dicamus 1. Deo Patri ecce homo iste est uni-
 genitus filius tuus æqualis tibi in gloria, humanitate minor, sed pro nobis.
 Dicamus, Sanctissimæ Mariæ: *Ecce Homo*, natus ex te, tractatus sic pro
 me. Dicamus 3. Angelis, *Ecce homo*, quem annuntiastis, cantu honorastis,
 & cui ministrastis, videre quomodo eum tractant homines, sed nolite
 irasci hominibus quibus ipse sic placatus fuit. Dicamus 4. *Ecce Homo* &
 filij Adæ! Homo qui venit quod rapuistis exsolvere quique languis-
 ne suo irrigaturus est novam arborem vitæ, ut fructum vobis reddat pe-
 ennaturum tota æternitate. Dicamus 5. *Ecce Homo* & Patriarchæ & Pro-
 phetæ, de quo tot pronuntiastis oracula, quemque tantopere desiderastis
 intueri. Sed videte an sit ille quem nominastis. Desiderium collum æter-
 norum, quemque expectastis, desideratum cunctis gentibus, qui adeo mi-
 serando & ignominioso habitu est vestitus, an sit ipse de quo Isaias pronun-
 tiavit: Non est ei species neque decor; vidimus eum, & non erat aspectus,
 & desideravimus eum despectum & novissimum virorum, vitum dolo-
 rum, scientem infirmitatem, & quasi absconditus vultus eius & despectus,
 unde nec reputavimus eum. Dicamus 6. *Ecce Homo* & Apostoli, quem secuti
 estis vocantem, sed infideliter deseruistis inter manus inimicorum agen-
 tem, à quibus sic atrociter tractatus est. *Ecce Homo*. O Petre de quo tunc di-
 cere poteras: *Non novi hominem*. Dicamus 7. Sacerdotibus Christianis, *Ecce*
homo, qui vos vestiti iustitia, sic irrisoriè vestitus propter iniquitates vestras
Ecce homo, quem representatis per stolam in collo, per manipulum in bra-
 chio, per vestem candidam ad pedes usque descendentem, per planetam
 variegatam, per coronam in vertice, per cingulum in pectore. Videte, ut
 eum imitari valeatis, non solum exteriori amictu, sed etiam interiori puri-
 tate & castitate, zelo quoque & charitate. *Ecce summus Sacerdos*. Di-
 camus, 8. *Ecce homo*, & Magistratus & Iudices, qui sic à Magistratu & Iudice
 iniquo inique & atrociter est tractatus. Ipse interim est homo ille & filius
 hominis, qui sedebit in sede Majestatis suæ, ut iudicet orbem universum
 cinctus Angelis & hominibus, judicate ergo nunc sicuti tunc judicari opo-
 raris. Dicamus 9. *Ecce homo*, & Peccator, cuiuslibet existas conditionis,
 ecce is qui cum in forma Dei esset, amore tui factus est homo, ut tu reus
 fieres.

fieres Deus seu divinæ consors naturæ. Ecce homo, qui ad hoc venit, ut te immergeret in balneo & piscina sanguinis sui, sicque sanitatem recuperare ab omni infirmitate, ita ut ultra non possis dicere quod paralyticus, *Non habeo hominem*. Ecce homo qui ulterius ad hoc tibi datus est ut viam ostendat qua in cælum itur, viam humilitatis & patientiæ, viam charitatis & obedientiæ, viam quoque austeritatis & pœnitentiæ. Tua cum sic transfigurarent peccata, tua coronavit superbia, denudavit avaritia & luxuria sic plagis confecit, ira & impatientia tua illum vexavit, nec tamen in satisfactionem aliud exposcit à te quam lacrymam unam compunctionis & pœnitentiæ, optat ut eam coniungas cum fluente cruore ex omni corporis eius parte. Dicamus postremo *Ecce homo* ò voluptuosi & delicatuli, ò aulici & aulicæ, ò viri & mulieres, qui ob cincinnos vestros, intortosque crines, tot in fulgida sua Cæsarie perpeffas est dolores, per vellicationem impiorum, & spinarum involucrum, Ecce homo, qui ob fucatam & perpolitam faciē vestram tot in vului suo horridis spūis, est conspurcatus, & ob corpora vestra delicate cum luxu nutrita, corpus suum vobis ostentat tot livoribus tumens & tabescens, Ecce homo qui ob ambitiosas vestras vestes purpura deridicula voluit vestiri.

Quam caro ei constat vestra in vestitu curiositas, vestræ delitiæ & libidines? Quid ad hæc responderis toti vanitati & voluptati huius sæculi dediti, vos favoristici fulgente plumis pileo caput exornatis & Redemptor vester non nisi rubo tegitur & spinis. Vos barbam varie pectinatis, politis & in formas nescio quas non flectitis, & ecce propterea redemptori vestro crines accerbis evelluntur doloribus, & spisso cruentantur sanguine. Caro vestra putrida undique bisso resplendet & auro, eius vero caro undique incisa rubescit maximo cum cruciatu, attendite ergo & videte, eum qui propter vos omnia hæc patitur & nemo interim vestrum illi compatur. O inhumanitas & ingratitude deploranda.

§. 122. Cum ergo vidissent eum ministri & Pontifices. v. 6.

Speraverat Pilatus Iudæorum odium & furorem Christi plus iusto atrocissime flagellati exhibitione placandum, quandoquidem & ludibrium afflictioni tantæ coniunctum eum redderet miserandum potius, quam invidendum: ideoque ad populum se converterat, sperans se illius favore Iesum à capitis periculo liberare posse: neque illum spes optime concepta fefellerat super liberatione Christi, nisi Pontificum versutia populum seduxisset, videntes enim eum ministri & Pontifices magis exarserunt,

M 2

runt,

sunt, quemadmodum Elephantēs ostēso sanguine. Ecce tibi serpentes novos quos non est fas incantare, Basiliscos videlicet, qui macula in capite velut diademate insigniti, etiam solo sibilo fugant serpentes alios & afflatur necant frutices teste Plinio lib. 8. c. 21. Tales erant Pontifices sacerdotum & Seniores diademate sacro seu tiaræ redemiti, & quia tales, Principes inquam, & Seniores nulla ratione humana poterant incantari, ut sententiam mutarent, etiam nocentissimo, & quasi innato, invidia veneno pleni, eius afflatu infecerunt etiam plebem, & suo sibilo cedere sibi fecerunt populum universum. Sed quis fieri potuit ut populus induceretur ab illis in tam rursam & manifestam culpam? Primo suorum Principum auctoritas præsertim cum ad malum ducunt, & rursus quando tantum furore agunt: si enim Pilatus panico illorum furore correptus est, ut non auderet facere quod volebat, quanto magis populus? alterum poterat esse argumentum quod Christus non esset de hoc mundo, si enim de hoc mundo esset, mundus quod suum est diligeret: nunc autem odio eum habet ac licet initio blandiatur quamdiu ei benefeceris, ad extremum tamen te deseret & expellet, quemadmodum Dalila Samsonem prius delinitum blanditijs, postea à se repulit & Philistæis tradidit.

O Infatiabiles odijs animi! o pectora tygribus truculentiora! Ecce homo, inquit gentilis ille præses: Considerate Iudæi si quid hominis in ipso videre est, in quem summa iam deservit inhumanitas, si forte commiseratione aliqua commoveamini; nihil hominis, sed plus feræ canibus agitata referens, opplerus opprobrijs, minoratus vilissimoque mortalium magis exinanitus.

§. 123. Clamabant dicentes: crucifige, crucifige eum. v. 6.

Iterum perversus ordo iudicij, Accusatores dicunt Iudici sententiam: imo imperant & Iudex hoc sinit & audit cum prohibere possit. Quid hoc ordinis iniquius? Dominus tamen toleravit in se, ut disceremus ab ipso esse mites & humiles corde, cum mundus furit & sisti nequit.

Et Christiani nolite nimium agrescere, si videatis in loco iudicij iniquitatem: sed scitote quia hæc omnia adducet Deus in iudicium ibi examinantur Acta omnium sæculorum & iudiciorum. Si hic oppressi estis, ibi deinde, ibi relevabimini.

§. 124. Dicit eis Pilatus: accipite eum vos & crucifigite. v. 6.

Cum videret Præses ad speculaculum mirabile, tragicaque crudelitas

is non moveri posse Iudaeorum Principes, nec preces suas curare, nec te-
 he etiam ullum vel suam vel Christi personam tanti benefactoris habere, aut
 solemnitatis festorum Paschatis: obstupuit praeses. Quomodo Iudaeorum
 populus & maxime Principes ita truculenti essent, ut, cum nulla in Christo
 causa inveniretur, tam turpi morte crucis ipsum occidere vellent. Hac de
 causa quasi contemptum indignatur ac dicit: accipite eum vos, ac crucifi-
 gite, non ego impiam causam minister ero; Nolo praeter Romanorum leges in-
 nocentem occidere: Ego clamoribus vestris territus in me facinus deri-
 vem: Nolo, si scelus vos esse in hac causa non putatis, si malum esse non ar-
 bitramini. Vos ipsi qui legis divinae scientiam habere iactatis, crucifigite,
 eadem hanc parate, impietatis huius crimen in capita vestra vertite: sit lu-
 daica solum ista temeritas. Si lex est apud vos quae summo insones suppli-
 cio cruciet, vos soli hoc facite: ego in id non consentiam, cum sum tantum
 ad hoc Iudex constitutus, ut nocentes poenis afficiam: Erga hunc inno-
 centem nullum mihi ius competit: Esto vobis videatur reprehendendus
 esse quod se dixerit Regem, vel dici sit passus, est etenim eo sensu Rex, quo
 se dici passus est, nec id regnum vel Caesari vel vobis obest, cum sit regnum
 veritatis & intelligentiae & bonorum morum. Nonne multo magis praesta-
 ret in vestra solemnitatis fauorem eum, a morte liberare, quam talibus
 tormentorum generibus affectum ad crucem damnare. Sed quid Pilatus hic
 audiebat? Verba odij, furoris & detractionis plena: cui ergo rei rectius
 populus hic quam mari magno assimilari potest, quod videtur modo tran-
 quillum, modo turbulentum & omnibus ferme horis pro ventorum im-
 petu huc & illuc agitur, variari: & sic visum est consilio divino, ut Iesus
 omnis gloriae fons & author ad hoc veniret contemptus, ut etiam seditio-
 nis posthaberetur, & in crucem ignominiose adigeretur: sed cur hoc suppli-
 cium a Patre in eum permissum fuit? 1. ut nos imposterum a peccatis po-
 tenter abstergeret, si enim Deus ira saevit in filium innocentem, quomodo
 non saeviet in servum impenitentem? 2. ut peccatoribus clarissime pateret
 copiosam esse Christi redemptionem, pro omnibus mundi peccatis abo-
 lendis.

Obscuro igitur te pie Iesu, ut veram mihi pro peccatis meis infundas con-
 tritionem, cor meum lapideum emollias ad compunctionem, accen-
 das ad devotionem, oculis meis tribuas lacrymarum abundantiam, ut no-
 ste & die plangam iniuriam & contumelias, quas tibi irrogavi & innume-
 ra peccata quibus offendi te, Domine Deus meus. Ne quaeso retribuas mi-
 hi secundum merita mea, sed secundum infinitam misericordiam tuam.
 Nec intres in iudicium cum servo tuo: sed statue obsecro hanc acerbissi-

nam passionem tuam inter iudicium tuum & miseram animam meam, & que peccata mea: Et quidquid merentur iniquitates meae, excuset hoc acerba mors tua, diluat pretiosissimus sanguis tuus. Da mihi etiam clementissimae Deus ut sic abnegem propriam voluntatem meam, adeoque me vilissimam & submittam, subter te Dominum meum, & creaturas omnes propter te, ut in fundo meo non solum agnoscam, sed etiam sentiam & vilissimum & indignissimum me esse creaturatum: sicque voluntate sum religiosus ac si in me mea voluntas esset abnegata & defuncta. Amen.

§. 125. Ego enim non invenio in eo causam. 11. 6.

Iterum audio innocentiae Christi testimonium, & quoties hoc audio toties laetor, quia intelligo me certissimum habere medicum, cum nihil in eo audio reperiri morbum vel dolum.

O Domine, quanto solatio tibi fuit hoc verbum audire, tantum cruciatus attulit contra audire te nihilominus ad mortem postulari & quidem tam turpem & indignam, & paulo post ab ipso met illo, qui testabatur illam innocentiam, te crucifigi? Eia igitur Domine adiuva me, illumina oculos mentis meae, ut capiam, me omnem dolorem interiore & exteriori satis promeruisse, firmam spem concipiendo, quod gratiam tuam obtinere possim, ne unquam in desperationis foveam incidam, quantumcunque etiam peccaverim. Nam miserationes tuae sunt super omnia opera tua.

§. 126. Responderunt ei Iudaei: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori. Quia filium Dei se fecit. 8. 7.

Arroganter satis Praesidi respondent, ut eum terrent, quem videbant flecti ad misericordiam & aequitatem; allegantes legem suam, quam hoc loco manifestè pro praetextu usurpant, ut Pilatum decipiant. Si dixerant: nos Passionibus invidiae & superbiae Passionibus agitur, scripta sunt nobis lex, verissimè respondissent, nunc dicentes: sacram scripturam Legislatoris positam habemus, & secundum illam debet mori, manifestè fallunt. Quia quod illa prophetice dixit de Christo, isti mali interpreti praeceptive exponunt, quod permissive narratur futurum imperative futurum volunt.

Ecce Christiane, sic etiam contra Christum ipsum Iudaei pugnant sacrae Scripturae praetextu, noli igitur tibi persuadere quod omnes dicentes

Verbum Domini, Verbum Domini, statim eo ipso sint ex parte Christi, etiam Antichristiani scripturam usurpant, usurpabat illam utique Marcion, hæreticus, & usurpant eam Calvinistæ & usurpant Lutherani, item Catholicæ. Sed aliter hi, aliter isti, quæ volunt, intelligunt & exponunt, Marcion legens apud S. Lucam: *Hoc est corpus meum*, uti Tertullianus refert, exponebat sic: *Hoc est figura corporis mei*, quia verum corpus à Christo assumptum esse nolebat. Exponit idem Calvinista eodem modo, sed alia intentione, quia videlicet Deum posse unum corpus duobus locis collocare, non vult cum Catholicis tenere. Ecce ita scriptura torquetur ad affectus expositionum hæreticorum pariter & Iudæorum. Noli igitur sequi affectus tuos sed sequere Magistrum veritatis Ecclesiam, quæ ad hoc accepit Sp. sanctum, ut infallibiliter eam bene exponat.

§. 127. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem magis timuit. v. 8.

Dicitur hic Pilatus timuisse magis: itaque subindicatur quod iam ante timuit. Quid igitur & quare antea timuit? Vtique homines istos, qui sibi occlamabant & minabantur de Cæsare, & de legibus suis, nisi Christum occideret quid igitur nunc evenit, propter quod magis timet? incipit timere Deum & iustitiam eius vindicativam. Si enim filius Dei esset iste quem ad mortem damnare compellebatur, utique incurrere iram illius se videbat, qui eum genuerat, Deus. iram autem Dei portare quis posset qui hominis iram formidamus. Ecce cur Pilatus magis timuit.

O Iesu sancte, innocens, impollute, à peccatoribus segregate, da nobis tuam sanctitatem colere intrus & exterius profiteri. Tu optime docuisti nos quem timere debeamus non hominem vel homines, qui occidere possunt corpus, sed eum qui occidere potest & corpus & mittere in gehennam, hunc timeamus, & ut timeamus confige obsecro timore tuo carnes nostras.

§. 128. Et ingressus est prætorium iterum. v. 9.

Cum videret Iudæos magis magisque tumultuare, nec haberet ultra quid eis pro Christi defensione respondere posset, etiam novus articulus accusationis proferretur, quod nempe se filium Dei iactasset Christus, anxius iterum introivit prætorium, ut ex Iesu captivo suo exploraret, quid subesset ijs, quæ recens audierat ex Iudæis, de filiatione Dei, & potuit fieri ut Pilatus putaret vera esse quæ apud Romanos in Metamorphosi Ovidiana leguntur, de varijs filijs Deorum Iovis, Apollinis, Martis &c. & ideo quaereret, ne forte talis Deæstæ filius esset, & illius iram incurreret. Cum

Cum intueor Pilatum huc illuc discurrentem, modo foras procedentem ad Iudæos, modo ingredientem in prætorium, modo surgentem et tribunali, modo rursus sedentem videre mihi videor Rebecca parturitricem, doloribus coangustatam; ut enim in eius utero collidebatur Iacob & Esau parvuli, dum alter altero prior lucem aspicere nitebatur; ita in animo Pilati collidebantur Christus & Iudæi; illius innocentia, horum violentia; illa Christum absolvebat, hæc vero condemnabat. Conabatur quidem Pilatus præ Iudæis eniti Christi liberationem; sed prævenit Eran populus Iudæorum, Christo fratri suo adeo infensus. O si ita anxius fuisset Pilatus ob metum Iudæorum, ne eos offenderet, neve per eos accuteretur apud Romanorum Imperatorem, de non administrata Iustitia, ad voluntatem eorum impiam? quantus tremor est futurus, olim quando Iudex est venturus cuncta stridite discussurus, & turbæ mirum spargens sanguinem per sepulchra regionum coget omnes ante thronum! ille erit verus unguis quo clamabitur *Montes cadite super nos* ne videamus faciem furoris Domini. Væ misero mihi, cum venerit ille dies Iudicii & aperti fuerint libri conscientiarum & cum dicetur de me, *Ecce homo & opera eius*, quid faciam tunc?

Domine Deus meus, cū cœli revelabunt iniquitatem meam & adversus me terra consurget, & ego nihil respondere potero, sed demisso capite præ confusione, & angustia coram te stabo trepidus & confusus. Tu ergo miserere modo ne desperem, & si ego commisi unde me damnare poteris non amisisti unde salvare soles & potes. Tu enim Domine non vis mortem peccatorum, nec lætaris in perditione morientium, sed ut mortui revivant tu mortuus es & mors tua peccatorum mortem occidit.

§. 129. Et dixit ad Iesum: Unde es tur. 9.

Non ex corde ficto vel falso, sed sincere cupiens certior fieri hac interrogatione de eius origine, & maioribus, de qua domo vel familia prodierit. Altissima sanè quæstio est, si bene expendamus, Generationem enim eius quis enarrabit? non est ipse similis fictitijs Dijs, aut Deorum filijs qui est candor lucis æternæ, speculum sine macula, filius æternus proles æqueva parenti, figura substantiæ patris! filiusque talis qui ex substantia patris æqualis illi in essentia & divinitate, in gloria & maiestate, semper generatur, semper genitus est, sapientia è patris mente in æternitatis monte, inaccessibili humano intellectui, semper procedens.

O Bone Iesu tu unde sis, forte non capiunt Angeli, quomodo caperet homo Ethnicus? tu es Deus de Deo, lumen de lumine, Deus verus de Deo

Deo vero genitus non factus, consubstantialis patri per quem omnia facta sunt. Da mihi sedium tuarum afflictricem sapientiam quæ mecum ut, mecum laborer, ut sciam quid acceptum sit coram te, da ut tuam maiestatem non scrutari desiderem supra captum meum, ne obuiar a gloria; sed humiliter credam & adorem omni tempore, & loco, ut salvet.

§. 130. Iesus autem responsum non dedit ei. v. 10.

Incapax Pilatus erat ad hæc sublimia intelligenda, & hoc propter tria, primo quidem, quia Pilatus homo gentilis erat, & idololatra qui Christi æternam generationem capere non potuisset. 2. Quia suam Passionem impedire nolebat, solum enim crux sibi restabat. Si enim edixisset: unde esset, quo patre & matre natus & quomodo, absque dubio non cruci sed glorie throno fuisset additus.

O Iesu impone obsecro frænum linguæ meæ, ut non solum ab illicitis & inutilibus verbis abstineat, sed licitis etiam & utilibus utatur prudenter. Et quoniam difficile est feram hanc mea virtute mitescere, & serpentis huius venena excantari, eam tu Domine comprime, tuaque gratia purifica ut ea refrænata, recolligatur & quiescat in te cor meum. Fac me profundissimum sanctissimumque illud tuum silentium imitari, quo & ab iniquo Iudice calumniis & falsis accusationibus impetitus, tanquam mutus os non aperuisti, nec te exulare, nec mortem responso tuo impedire voluisti. Et quando me loqui fuerit necesse fac me omnes leges & circumstantias requisitas observare, atque ita proloqui, ut verba mea tibi imprimis placeant, animam vero meam non lædant, aut scandalizent proximum. Amen.

§. 131. Dicit ergo Pilatus: Mihi non loqueris? v. 10.

Pilatus ignorans quare Iesus sileret ad interrogatum suum, silentium eius qua potuit instantia rumpere studuit, austerius dicens: *mihi non loqueris* iudicis tuo, Romanorum Præsidi summa in potestate constituto, cui ius gladii in hac Provincia concessum est, cum tu econtra egeas opera mea. Ad quæstionem tamen unde esset, responsum Christus non dedit Pilato, propter fortissimas causas, quas Dominus habebat, & nos conijcere possumus maximas, cum Pilatus suammet interrogationem ipse non intelligeret. Quomodo enim tunc caperet responsum.

Domine Iesu, indignatur Pilatus quod non respondeas ad istam interrogationem unde es tu? Sed ipse nesciebat quid quærebat, & tu explicare

N

care

care ei tam operosam rem non tenebaris, quoniam Pilatus de causa tua cognoscere debebat, non de origine, quæ cognitio facta erat in descriptione orbis sub Augusto, & repetebatur in censu, cum opus erat. Hinc dilectio quod nec ad omnes quæstiones respondere debeamus sed ad eas, quæ ad rem sunt, alias melius tacemus, cum Christo.

§. 132. *Nescis quia potestatem habeo, crucifigere te. v. 10.*

Principatus sui potestatem, quasi virgam, Pilatus intentat, cuius fortitudine impelli Christum posse ad responsionem opinatus est. Posse igitur se sive punire velit, sive absolvere, & potestatem hanc in se solo fixam esse asserit, quasi ergo taciturnitate Christi despectus, indignatusque terret & silentii rationem non intelligens elicit.

VEre ignorans es tu Pilate, miser & miserabilis, qui nescis & non agnoscis modo eum à quo accepisti potestatem hanc tuam, mediantibus tamen Romanis, Tiberioque Cæsare, stat hic quidem humilis & abiectus & despectus modo Creator ante Creaturam, Dominus ante servum: at paulo post gloriosus auferret à te omnem potestatem, de qua gloriaris mediantibus iisdem tuis promotoribus, ut morte turpissima præ confusione te ipsum perimas: si sapias cito convertere ad Dominum Deum tuum, qui modo submisit se tuæ potestati, & noli eum condemnare, sed dimitte innocentem, quem agnoscis, ne potestati eius quandoque subijciaris iniustus, & vindictam simul de tua iniustitia.

§. 133. *Et potestatem habeo dimittere te. v. 10.*

Potestas sumi potest pro iure ac auctoritate arbitrij & pro viribus seu fortitudine in exequendo, & de alterutra vel utraque sane iactabat se Pilatus, neutram tamen habebat harum independentem sive primam causam spectemus sive alias secundas causas uti est Imperator, vel Senatus Romanus. Pulchre in hoc Pilato manifestatum est ingenium rationis humanæ in donis Dei, qui enim donis Dei insignitus est, & tamen fide caret, non agnoscit ea esse dona Dei, sed uti proprium suum esse inuenerat. Proinde deputat sibi in his licere quidquid libet. Fides autem docet hominem donis sibi divinitus collatis non fieri Dominum, sed servum & ministrum, & quo maiora dona quis acceperit, eo maiori servituti obnoxium esse. Hinc Christus: *Reges gentium* (ait) *dominantur*, de potestate sua superbiunt, & abutuntur pro sua libidine. *Vos autem non sic; sed qui maior est vestrum sit sicut minor, imo minister.* Modicum sustine Pilate, & intelliges quantam habas

beas potestatem ad dimittendum, nam ad crucifigendum te habere potestatem clare demonstraſti. Sed hoc eſt magis habere imbecillitatem, ſi enim habuiſti potestatem ad dimittendum, cur quod ita quaſiſti non feciſti? cur ita timuiſti? ut te modo huc modo alio converteres, quaſi parturiens, & ecce non poteras. Dominus autem, qui nunc infirmus ſub potestate tua tenetur, non ſic, ſed ſicut fortis egredietur, vociferabitur & clamabit; Taceret modo & ſilet. poſtea loquetur ad te in ira ſua, clare tibi dicens, quod nunc interrogas: *Ego autem conſtitutus ſum Rex ab eo ſuper Sion: & quid reſpondere poteris?* tunc ſilebis tu & tacebis, non audens quidem muſſitare prae anguſtia cordis.

Hic ſanis omnium praevaricantium legem puram quam dediſti eis Deus nolentium ſubjici tibi, qui currunt erecto collo ad verſus te Domine, in viſceribus peccatorum ſedet ſuperbia, regina vitiſſima, ut ambulent in magnis & mirabilibus ſuper ſe: hoc grande malum facit homines obliſci conditionis ſuae, & maiora ſe ambitioſiſſime quaerere, quo ſape cum Lucifero ex alto in imum intelicitatis praecipitantur. ſtudeat ergo quiſque ſe illi conformare, qui odit omnes qui operantur iniquitatem & quod iuſtum eſt iuſte exequatur niſi ſuo malo perire velit.

Deus in cuius manu corda ſunt regum, Principum, Iudicum & in potestate conſtitutorum, inclina ad preces noſtras aures miſericordiae tuae, & Regibus, Principibus, Iudicibus & Potentatibus noſtris, ſamulis tuis, regimen appone tuae ſapientiae, ut hauſtis de tuo fonte conſilij & tibi placeant & ſuper omnia in virtutis maiestate praecellant.

§. 134. *Reſpondit Ieſus: non haberes potestatem in me ullam niſi datum ſibi eſſet de ſuper. v. 11.*

Quia ergo Pilatus male iactabat ſe habere potestatem ſuper Chriſtum, ideo erudit eum dicens: *Non haberes potestatem adverſum me ullam, niſi datum tibi eſſet de ſuper, id eſt à ſuperioribus videlicet à Deo patre permiſſive, & à Romano Imperatore commiſſive, & ſic duo interrogantis Pilati vitia dupliciſ indicio virtutis retundit Dominus, primo manſuetudine, qua velut molli lana inflatam Pilati obiurgationem excipit. Secundo charitate, qua ignorantem inſtruit, ad mentem ei reducens, unde potestatem quam habet acceperit, adeoque non niſi ad iudicandum id quod iuſtum eſt, eſſe valentem.*

I Deirco Audite reges & intelligite diſcite Iudices finium terra, praebeſte aures vos qui conſinetis multitudines, & placeſis vobis in turbis nationum. Quoniam data eſt

N 2

à De-

à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra & cogitationis scrutabitur, quoniam cum essetis ministri regni illius, non iudicatis nec custodistis legem iustitiae, neque secundum voluntatem Dei ambulastis. Horrende & cur apparebit vobis. Quoniam iudicium durissimum his qui praesunt fiet. Exiguus enim conceditur misericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Sed & tu Domine, libera animas nostras de manu tribulantium nos, & qui gloriantur in virtute sua & potestate sibi à Deo concessa, quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster, trahe illos post te, illucesce cordi Turcarum, Moschorum & Hæreticorum & Schismaticorum, ut commissum sibi populum benigne regant, iuste disponant, & iure pietatis modificent, non gloriantes in semeipsum.

§. 135. Propterea quia me tradidit tibi manus peccatum habet. v. 11.

Pergit docere Pilatum, quod peccet si innocentiam condemnet sua potestate, & non liberet: maius tamen habere peccatum, qui tradiderunt se Praefidi innocentem ad crucifigendum ex invidia & avaritia, ut Iudas proditor, & Principes sacerdotum, Scribae, & Pharisei, illi enim origo & fons impietatis fuerant. Pilatus autem ex formidine ministrum Iudæorum se praebat, ergo tam qui tradidit, & proditoris conscij, ac mortis ministri fuerunt primi, quam Pilatus qui accessit, peccarunt, licet multo gravius alijs alij peccaverint.

Audite hunc Doctorem Stoicæ Philosophiæ item hæreticæ sectatores, qui audeatis docere omnia peccata esse æqualia: discrimen illud peccatorum in mortalia & venialia esse fictum. Audite quid Christus dicat, doceatque Pilatum in Prætorio, si ei non vultis credere docenti in templo.

§. 136. Et exinde quarebat Pilatus dimittere eum. v. 12.

Quia pulchre monuit Christus Pilatum, quod peccaret, quamvis maius foret peccatum Iudæorum ex odio immani procedens: & quia suboluit Iesum esse aliquid supra homines alios, & suam sensit repressam præsumptionem in eo, quod dixerat se potestatem habere tam crucifigendi quam dimittendi Praeses animum ad iustitiam reflexit, à qua iam recesserat adeo castigando & dehonorando captivum innocentem, quamvis illa resipiscencia Pilati, nescio quid timiditatis admixtum habeat, in eo quod dicitur, quarebat. Vide interim mi Christiane pulchrum exemplum gentilis, qui à captivo, in conspectu omnium, admonitus officij, monitionem hac de re durissimis verbis affligi non iussit, aut contumeliosis saltem verbis

verbis in eum debachatus est, pro ut alius crudelis magistratus facere potuisset, qui irrogatam sibi contumeliam non tam pugnīs quam evaginatīs gladijs vindicari iussisset? nihil autem tale hic video; sed inventus est tantæ moderationis, ut multo cupidius quam antea occasiones Christum dimittendi perquisierit, omnes quoque vias attentaverit quibus illum liberum dimittere posset. Erubescat igitur quisque crudelis, qui in proximum eo commoveretur, quod ab eo recta agere monetur: sed imitari Pilatum studeat, qui quamvis à Christo captivo esset reprehensus opportunitatem tamen quærebat, ei benefacienti ac dimittendi.

O Quam cito ego irascor ad leve verbum vel bonam & iustam admonitionem! quam longe absum à perfectione hac Pilati Idololatæ!

§ 137. *Iudæi autem clamabant. v. 12.*

Adversus hanc Iudicis æquitatem pertinaciter, non criminum probationibus, sed insanis vociferationibus, flagrant Iudæi, ut crucifigeretur Iesus, & locuti sunt adversus eum lingua dolosa, & sermonibus odij, circumdederunt eum, clamores enim illi quid aliud sonabant, quam odium, de quo, non semel, sed aliquoties planxit Dominus apud David, dicens: *pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: & posuerunt adversum me mala pro bonis & odium pro dilectione mea.* quasi diceret, dilectionem erga me exercere debebant, isti autem tantum odium exercuerunt.

Domine Iesu Rex pie & sapiens Deus meus cum traditus es omnem patientiam præbuiſti, non contendisti, non clamaſti, nec in plateis aliquis te clamantem audit: habeam ergo & ego silentium illud, quietem & pacem, ut vincam minas, & tribulationes omnes in patientia, ne de me habeat occasionem querulandi unquam inimicus meus coram te.

§ 137. *Dicentes: si hunc dimittis non es amicus Cæsaris. v. 12.*

Non ignorabant Pontifices Scribæ & Pharisei multos apud Imperatorem Tiberium atque Augustum Reges, Præsides etiam innocentes accusatos fuisse damnatos, privatos officijs, morte etiam punitos, ideo dicunt ei, ut sibi prospiciat, ne tanquam innocentem hunc Christum, illis autem inimicum, dimittat, ne forte cogantur Præsidem accusare apud Cæsarem, quod magis sit Christi Iesu amicus, quam Cæsaris, forte etiam Pilato perduellionis erimen intentabant, qui regni affectatorem, spe præmiorum, in Provincia Romana Cæsaris fisco addicta tolerasset, imo contra Provinciales accusantes defendisset.

N 3

O dia

O Diabolicum inventum! quo miser Pilatus, carens fide divina, ita est excæcatus, ut iam non inclinaretur, ut ante, sed plane prosterneretur, miser & miserabilis homo, inter tantas angustias deprehensus, & non habens lumen supernaturale, quo adiutus, ex illa naturalium argumentorum violentia emergeret. Non dico Pilato defuisse gratiam, sufficientissimam & necessariam, sed video eum gratiam minorem neglexisse cum qua operatus si fuisset maior nequaquam ei defuisset. Felices Christiani, qui in baptismo nullis suis meritis eo promoventur, quo iste prudens præles huius baptismi in ætate adeo adulta non pervenit.

S. 139. Omnis enim qui se Regem facit contradicit Cæsari. v. 12.

Si astitissem ego in hoc Iudicio, dixissem cum eruditis: Nego suppositum quia Christus non faciebat se Regem, sed natus erat Rex, à patre constitutus ab æterno, cæli & terræ Dominus proclamatus à pueris Hebræorum in die triumphalis ingressus sui in Hierusalem, sed nec si se faceret Regem, eo titulo contradiceret Cæsari terrarum orbis, quia interrogante præside: *Ergo Rex es tu?* respondit Iesus: *regnum meum non est de hoc mundo*, si ergo regnum eius in quo Rex est Christus, non est de mundo quomodo contradicebat Cæsari, seu Romanorum Regi cum ipso tempore Romæ toleraretur & esset Rex sacrorum, ut constat ex historijs Romanorum, etsi enim isto tempore, & secuto per 300. annos, usque ad Constantii Magni baptismum, Imperatores Romanorum se Pontifices maximos vocabant, ut constat ex eorum rescriptis & nummis, tamen Pontifices minores & Reges diversi instituti, veluti Regem mensæ seu convivij &c. pluribus modis tolerabantur. Sed & hanc propositionem non fecerunt Principes Iudeorum amore Cæsaris, quem pessime oderant, & adversus quem frequenter seditiones movebant, sed odio Christi, Cæsaris nomen prætexunt astute, quo libidinem suam in Christo expleant: & hæc tamen ratio comminatoriæ tantæ fuit efficaciz, ut qui nondum viderat gladios aut hastas corrueret Præses.

Vide Christiane, quam imbecillis est virtus hominis tantum civiliter instructi: præmemoratas virtutes secum habere comites Pilatus tam diu potuit, quam diu non audiebatur nomen Cæsaris: statim veto ut audivit, hunc dimittis non es amicus Cæsaris, tantum abest ut hæc virtutes cum eo constiterint, ut cito omnes conciderint. Quid ergo vanius confidente in virtute sua tam modica, ut in illa, sine auxilio Dei quod gratia dicitur ad horum punctum stare non possit. Bene David Domino dicebat: *Non iustificabitur in*

conspetu tuo omnis vivens. Igitur ut valeant virtutes vel infusæ, vel ex frequentatis actibus acquisitæ nobiscum stare, ad Christum omnium bonorum largitorem semper confugiamus, postulantes ab eo, ut merito suæ passionis intercedente in conspectu Dei Patris constemus. Vide etiam Catholice quam sint his Iudæis affines nostri temporis Reformati & omnes eorum collegæ à fide Catholica Apostata, hi zelum præferunt ingentem Cæsaris, Regum, Principumq; crederes esse homines ex cohorte pratoria, seu corporis custodia, scribunt libros & Tomos pro potestate sæculari, contra Papam contra Episcopos, contra sacerdotes, & quorsum hæc omnia? Prætextu illo confodere nituntur Ecclesiasticos, ut illis exolis factis, & sublati, prædicantes in eorum locum exaltentur? quid deinde? Hoc postea Reges & Imperatores & senserunt aliquories, & porro experientur, nisi sibi prospiciunt contra illas Apocal 9. coronatas locustas, quæ ex puteo abyssi per Lutherum aperto emerferunt.

S. 139. Pilatus autem cum audisset hos sermones. v. 13.

Scilicet, si hunc dimittis non es amicus Cæsaris. Trepidavit ubi tamen verè non erat timor: quid enim Imperator Regem hunc curasset, qui solus semper cum duodecim discipulis incedebat, per omnia humilia transiens! Quid Iudæi accusando poterant Pilato nocere! Cum Christus legibus Romanorum non contradixerit, tulerit censum, didrachma solverit, vectigalia non inhibuerit, quæ Dei sunt Deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari reddenda constituerit, paupertatem elegerit, obedientiam suaverit, mansuetudinem prædicarit. Hoc est verè non impugnare Cæsarem sed adiuvare, quo modo etiam nunc & semper Ecclesia Romana Reges & Principes adiuvit & iuvavit. Non ignorabat Pilatus vanissimum esse prætextum illum Iudæorum peritum à Cæsare quia iam informatus erat sufficienter. Attamen quod consensum omnis Pontificij ordinis prospiceret in mortem Iesu mirè propensum, insuper implacabile populi odium, & Iesum esse hominem tam abiectum, ut videretur vermis & non homo, qui etiam sibi ipsi deesse videretur: etiam audierat apud Cæsarem plurimos falso crimine perijisse: ideo putavit quod adversus coniuratos Pontifices & populi Seniores pro tuenda hominis abiecti & verè humiliati innocentia fati resistisset: quare hominibus magis, quam iustitiæ placere cupiens, animum eo flexit, ut odio Pontificum inserviret, metuens ne à Principatu injiceretur.

PRô dolor! Iudæorum & Cæsaris gratiam præposuit iustitiæ, adeoque gratiæ Dei & ecce utramque istinc perdidit Pilatus, & utriusque iram
hic

hinc incurrit, nam & à Deo desertus & à Cæsare relegatus est, ut scribit Orosius. Imo tantis irrogante Caio Cæsare angoribus coarctatus est, ut sua se transverberans manu, malorum compendium mortis celeritate quæsierit. Ita nimirum omnes qui Deo & iusticiæ contempro, mundo placere volunt, & mundum & Deum perdunt. Sit ergo nobis in exemplum Pilatus iste, qui non consideravit, quod impietas hominem è periculis liberare non solet, sed in eadem aut alia graviora præcipitat; ut & exemplo eius iniustitiam non operemur, aut velimus placere, mundo magis quam Deo, ne in eadem vel graviora animæ & corporis pericula incidamus.

§. 140. *Adduxit foras Iesum. v. 13.*

Qui iam dimittendus videbatur ob singularem suam innocentiam teste ipso Iudice Pilato, qui publice sæpe dixerat Pontificibus & populo Iudæorum, nihil in eo se invenire, vel peccati, vel causæ mortis, ad voluntatem modo illorum, qui foris expectabant, tanquam canes rapidi, ad sententiam mortis audiendam adducitur ligatus, fannis & vulneribus undique defœdatus, spinis coronatus, humilis letus per Carpisces præcedente Pontio Pilato Præsidente, impietatis suæ ipsomet teste.

O Arundinem vento agitatâ! Ecce Dominum Deum tuum anima fidelis tam misere procedentem & immanissimis attritum penis. Quælo, imaginem hanc maxime miserabilem, tam alte nostris imprimamus pectoribus, ut nulla unquam oblivione è nostra memoria deleatur, & ne deleatur ex memoria, adiuventus eam imagine oculis conspicua, uti SS. D. N. Alexander VII. suo exemplo monstravit, qui Colonia: vilam olim sacram imaginem hanc Christi sic miserabiliter producti, ab inde An. 1696. Romam ad se mitti voluit, ut quam in sectione calculi habuerat pro solatio, in Pontificatu summo haberet pro incitamento. Sentire etiam hic licet, Christum Iesum (qui spiritum suum nunquam ab orandi agendique studio relaxabat) dum ministri illum foras ad iudicium ad mortis sententiam traherent, humiliter corde, oculis in cælum ad Deum Patrem erectis obtulisse eidem dignissimum sacrificium Passionis suæ ad conciliandum eum humano generi, his vel similibus verbis.

O Pater cœlestis æterne Deus, cœli terræque nec non creaturarum omnium conditor, te oro, te obsecro qui semper me audis, suscipe nunc sacrificium & oblationem unici filij tui, id est accerbissimam Passionem, infontemque mortem meam, quam modo ex amore pro cunctis mundi

scrip

sceleribus & culpis pari desidero: Neque enim venio in conspectum tuum cum sanguine alieno, id est pecorum, sed per proprium sanguinem meum, quem fundo in pretium & satisfactionem pro debitis deperditi hominis. Aspice quæso sancte Pater humiles preces meas, laborem, & dolorem meum, & ipsam hanc durissimam Passionem meam, propitiusque suscipe æmeritam mortem meam, pro cunctorum morte mortalium in Adam promerita. Vertatur obsecro. ira tua in clementiam, & aperi perditio homini portam cæli, quam illius ob culpam tot annorum millibus penitus occlusisti, desque per paternam misericordiam tuam locum in regno tuo sempiterno, ut per eum ruina angelorum instaurentur impleaturque domus tua, & nomen sanctum tuum prædicetur ac benedicatur in omnia sæcula sæculorum, Amen.

§. 141. *Et sedit pro tribunali. v. 13.*

Postquam adductus est letus nova iniuria & maiori cum ignominia per Lictores foras è domo. Pilatus ad iudicium in conspectum omnium occidentium se, solitum ascendit tribunal præses quid acturus? quid pronuntiaturus? anne defensorus Christi nocentiam? an captivum liberaturus? vincitum soluturus & desolatum ab omnibus consolaturus? minime gentium, ne forte per primores Iudæorum dilatione facta periclitetur apud Cæsarem, & suo privetur officio, contra propriam conscientiam, legem naturæ & ius gentium conabatur quidem externe argumentis quibuldam defendere, & liberare se à vitæ periculo; interne vero timore victus & ambitione, morte turpissima condemnare Christum, licet innocentem, in favorem & petitionem Principum Iudæorum. Unde licet magnam de Christo opinionem concepisset, plus tamen apud eum valuerunt sermones de Cæsare, quam illi quos prius audierat de Christo, & propter quos æstimaverat esse filium Dei.

Quam multi eodem modo hodie etiam gratiam hominum curant magis quam Dei; ita ut hac abiecta impietatem committere non vereantur propter gratiam hominis conservandam! Quam multi virtutem abdicant, ut hominum obtineant præteritam! Eia Domine, in quantum peccata mea causant mortem tuam, in tantam da mihi ea in posterum odisse, ut te ita redemem, sicuti me prior amasti, nec tuamoris in perpetuum obliviscar.

§. 142. *In loco qui dicitur lithostrotos, Hebraicè autem Sabbætho. v. 13.*

Hic locus erat locus Iudicij, suggestum lapideo opete instructum, quod

quod etiam pavementum diversorum colorum multum decorabat, more Romano in altum exædificatum, ad commodè iura danda Provincialibus. Hunc locum ita exaggeratum circumstant canes sitientes sanguinem feræ, quæ ex silvâ æternitatis excurrerat in has terras, ignotaque erat terræ canibus, & ideo non æstimata.

O Pilate, vis tu serio hanc insolitam in terris speciem, quæ cæli delitium est, sed terræ abominabilis fera, liberare ab ore & moribus canum istorum, male facis quod eum in conspectum illorum perducas, hoc enim est irritare. Potius debebas occultare, non in suggestum, sed in cryptam oportebat te ipsum demittere, ut invenire non possent: sed tu volens ipse met mutari cum Iudæis in talem canem laceratorem, vel venatorem, talia facis.

O Anima mea aspice tu aliter hanc cœlestem speciem in sublimi loco, non invidia sed divino ardens amore, aspice intima compassione & festu dilectum tuum. Tu per voluptatem peccasti & Christus magnis cruciatibus luit pœnas tuas: tu concupiscentijs carnis & sanguinis oblectatus & Christus carnem & sanguinem suum pro tuis erratis ac sceleribus, tam inhumanis tradidit pœnis afficienda; Clama igitur ad Deum tuum necesses, ut tui misereatur, pœnitenti corde ex nunc & in perpetuum dicens: Domine ne in furore arguas me, neque in ira tua corripas me.

§. 143. *Erat autem parasceve Pascha. v. 14.*

Sexta scilicet dies septimanæ, quæ vocabatur parasceve, hoc est præparatio, nam tunc Iudæi præparabant omnia ea, quæ necessaria erant sive in victu, sive ornatu, pro altera die, quæ erat Sabbatum, quam celebrare solemniter solebant iuxta præceptum Moysis, ab omni opere vacando. Neque solum erat parasceve Sabbati, in Hebdomade tunc currente, sed etiam parasceve Festi annalis & summi, quod dicebatur Pascha, quo olim Iudæi erant liberati ex Ægypto, per immolationem agni in Ægypto immolari, & idcirco erat quasi duplici titulo parasceve, scilicet titulo Sabbati sequentis, & titulo festi in Sabbatum idem incidentis. Quodenim fuerit Parasceve Sabbati seu FERIA VI. constat ex traditione Ecclesiæ, quæ tenet Dominum die veneris esse crucifixum, & Dominica surrexisse; & quod fuerit Parasceve Paschæ, hic in textu clare asseritur. Vnde constat, non in Festo Paschæ, sed pridie Paschæ Dominum esse passum, nempe XIV. die primi mensis Lunaris, quo ipso die agnus typicus immolabatur, & ad vesperam assatus comedendus erat à Sacerdotibus & Iudæis, qui propterea mane nolue-

voluerant ingredi Prætorium quo puri agnum vesperi manducarent, nam xv. dies Festus erat ut constat ex Levitico. Potest hic locus dirimere multas lites Chronologorum, si rectè expendatur, ego verò Iudæorum hypocritis hic mirari non desino, qui se, occidendo agnum verum, non horrent contaminare, & ad typicum tanto studio præparare, seu Parascevem celebrare.

O Deus concede fidelibus tuis, ut quando ad agnum verum Paschalem, te nimirum in S. Eucharistia sumendum, volunt accedere, bonam & solidam & non hypocriticam faciant Parascevem, præparent se eo modo quo Thomas de Kempis libro 4. de imitatione ostendit. Præparent se uti Paulus Apostolus tuus monstravit. præparent se uti multi fideles faciunt in orationibus multis, ieiunio, elemosyna, culpatum deprecatione, confessione, satisfactione, reconciliatione. Hæc est vera & Catholica Parasceve, & corpore & anima se disponere, omni, qui personæ illi moraliter possibilibus est, modo.

§. 144. *Hora quasi sexta. v. 14.*

Iam determinavit S. Ioannes diem anni & mensis & Hebdomadis, in qua passus est agnus Dei, nempe diem Paschatis Parascevem quæ sempererat die xiv. mensis primi & Parascevem Sabbati quæ erat semper feria vi. nunc ergo etiam horam determinat qua magnum de Christo & horribile factum est iudicium, quo vitæ author demnatus est ad mortem, Salvator ad interitum, Deus à creaturis suis cruci addictus & iustitia æterna suspendenda inter latrones est visa. Sed quænam illa Hora sexta? Matutina, an Vespertina? Neutra, sed meridiana hora: quomodo hoc? quia Iudæi solum xii. horas diei habebant. Io. 11. Noctis autem horas 4. seu vigiliis Luc. 12. Marc. 6. & istæ horæ dierum inchoabantur à solis exortu, Matth. 20. & alibi & proinde longis diebus longas horas brevibus breves numerabant, semper tamen sexta in meridiem incidente.

Domine Iesu Christe, fili Dei vivi, qui hora diei sexta pro salute humana ad tribunal Pilati adduci & in iudicio sisti voluisti: Da mihi sæpe tribunal mentis meæ conscendere, & me ipsum de culpis meis conscientia testimonio districtius iudicare. Iudicium quoque tuum in adversis tam patienter subire, ut in iudicio tuo extremo valeam securus astare, Amen.

§. 145. *Et dicit Iudæis: Ecce Rex vester. v. 14.*

Pilatus, ut Iudæos ad commiserationem iterum commoveret, &

demonstraret affectu regni crimen in Iesum non comperere, qui prae ceteris omnibus modesta animi simplicitate pollebat, dicit: *Ecce Rex iudeorum*, quasi diceret: quid est magis miserandum isto homine, tantis afflictio totius amentis & fide confuto, & unde quaque vulnerato? quis hominem tot calamitatibus obrutum crederet in posterum capi posse libidine in alios dominandi? Ecce in ludibrium Regis ornatu indutus, corona spinea in capite verticem perpungit, non pallio regis, sed vili lacerna, purpuratus vulneribus per totum corpus, ita est in doloribus, ut quisque hominum potius eligeret mortem, quam vitam vivere tam acerbam, & si vitam donetis exultitia, quia ego cum innocentem invento, ex concussione & tot vulneribus vivere diu, non potest, quare miseremini eius, qui si peccavit, se Regem nominando, satis superque iam punitus est.

Talia loquebatur Pilatus, ego & fidelis qui vis mecum interim ita cogitemus: Ecce per has tamen irrisiones sibi Christus promeruit exaltationem super omnes Reges: nobis autem veram promeruit sapientiam, & veram immortalitatis, sceptrumque gloriae aeternae gestandum in caelis.

O Pater amantissime, quid est homo, quod sic eum amas, ut tam venerandum, tam bonum, tam dilectum filium pro impio ac damnato peccatore manibus tradideris nocentium? quod propter scelus populi tui tam dire cum percussisti? Et quomodo paternum cor tuum admittere potuit, ut in gratissimum filium tuum, qui nunquam fecit contra voluntatem tuam, peccata & omnia debita plebis tuae imponeres, ut calicem amaritudinis & irae, quem nostra peccata conflaverant, totum simul in ipsum effunderes, ut eum in tanta afflictione relinqueres, ac velut exulem & hostem abjiceres. & nos, qui inimici tui & ipsius eramus, in amicos & adoptionis filios promoveres! quam absorptum, & erga hominem amore quasi ebrium esse cor tuum, ut non attendas quanta patiatur unicus tuus!

§. 146. Illi autem clamabant: Tolle: Tolle, Crucifige eum.

Horresco recogitans solum, non audiens clamorem illum horrendum, quo non humaniter perebant, sed luporum instar rapidissimorum ululabant tolle, tolle, non enim dignus est nostro aspectu, & minus gratiam consequatur, aut vivat. Rex noster non est, usurpare vult regnum nostrum, nos non agnoscimus modo regem amplius, sed Caesarem, (quem tamen odio habemus, sed illius nomen nequitiae nostrae pulchrae praeteximus, ut devinciamus te Praesidem ad sententiam mortis proclamandam,

Nolga

Nolumus hunc regnare super nos, & si forte ipse prober se vere super nos regnare; ecce nos communiter eum deponimus, abdicamus, tibi in manus tradimus, & iubemus te ut ministrum iustitiæ pro nobis auferre eum de terra viventium; perdere, mactare, crucifigere, sub terra sepelire.

O Spectaculum! in cœlis Angeli & Archangeli, throni & dominationes, principatus & potestates Cherubim & Seraphim, virtutesq; cœlorum ipsi serviunt, ipsi proclamant incessanter *Sanctus, Sanctus, Sanctus D. Deus Sabbath, pleni sunt cœli & terra gloria tua; Rex regum & Dominus dominantium;* & homines in terra eidem acclamant, *Tolle, tolle, crucifige, crucifige.* Res ob- stupescenda est nimis.

§. 147. *Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? v. 15.*

Quid horribilins dictu, quid magis repugnat naturæ, vel Dei præcepto, quam superiores suos iudicare & quidem ad supplicium, & tale supplicium! Hoc tamen potuit facere Iudaica invidia, & nuper imitari Calviniana perfidia. Horruit Pilatus, & suis mer auribus audiens sceleratos non credit, sed quasi falsus esset audiendo, interrogat, an bene intellexerit, quid vellent.

O Christiani Catholici, attendite & videte, qui his Iudæis similes sint. Illi qui potestatem contemnunt & blasphemant, an qui etiam dyscolis obediendum esse dicunt, Deus meus oculos meos ad te converto, & in spiritualibus me Pontifici tuo in terris vicario, & Episcopis eius adiutoribus ac sacerdotibus subijcio, & eos honoro. In temporalibus vero Imperatori, Regi ac Principibus ab eo constitutis, nolo eos iudicare, nolo eos taxare, nolo eos inter se concitare. Nemini cupio aliquid derogare & in alterum ut transferatur optare. Da eis Domine sapientiam & iustitiam, quæ populos sub te sibi regant sic ut cum ipsis perveniant ad regnum æternam, quod crucifixus pro nobis promeruisti nobis.

§. 148. *Responderunt Pontifices, non habemus Regem nisi Cæsarem, v. 15.*

Quia populus dictum Pilati, videbatur apprehendere, & moveri ob crudelitatem in talem personam, quam ipsi pridem eligere volebant in Regem; & quem pueri Hæbreorum regem Israel ante paucos dies clamaverant, & cum summa solemnitate, ramis Palmarum, vestibus stratis per plateas introduxerant in urbem; imo ob multitudinem beneficiorum, quibus obstricti erant, & eius magnificentiam considerando fiebant.

O 3

clin-

elinguēs impetum faciebant Pontifices, qui quærebant animam eius, Præ-
sidi acclamantes: *Non habemus Regem sed Cæsarem*, qua voce de cordibus po-
puli de Christo conceptam opinionem proscripserunt, ne Iesum Regem
agnoscerent, alias offenderent gravissime Cæsarem credidit populus Pon-
tificibus, & calce regnum Dei protrivit, & ad principatum Cæsaris trans-
fugit. Quare non iniuria manibus Cæsaris traditus, incoherabilis belli cala-
mitatibus est una cum his consultoribus pessimis involutus. Quia enim
concorditer negaverunt regnum Dei, dimisit eos in suum iudicium inci-
dere, & regno Christi refutato, id quod Cæsaris est, super se ipsos incum-
bere.

Domine, ut video & audio, non est nova res, quod homines suo genio
indulgentes, solum sæcularem Magistratum agnoscant, putabam ego
hactenus, quod hoc esset recens inventum Lutheri & Calvini, qui omnem
iurisdictionem Ecclesiasticam seu papatum abrogaverunt; at nunc video
& audio, quod hoc impij Iudæi prius fecerunt, qui ut regnum spirituale
seu Ecclesiasticum Christo auferrent & à se removerent, contentissime
clamaverunt: *Non habemus Regem nisi Cæsarem*. Veruntamen una adverto,
quod ipsi semetipsos non negent esse reges, sed hoc taceant, donec per præ-
textum Cæsarij nominis & Procuratorem eius Pilatum everterint, Christi
regnum, tunc ipsi bene convenient cum Cæsare, an ipse sit eorum Domi-
nus, uti nunc prætexunt, & præferunt. Videbimus postea rebellionem
ipforum contra Cæsarem, sed & gravem manum eius ipsos obidentis &
compellentis.

§. 149. *Tunc ergo tradidit eis illum. v. 16.*

Magna vis est hoc loco 1. in *Tunc ergo*, refert enim se ad priora acta &
tempora, quasi diceret; antegresso tempore, Pilatus tenebat in Domino
tenorem iustitiæ, & ab uno molimine ad aliud progressus est, ut liberaret
Dominum, sed sensim iniquitati alicui implicatus est, maiori que paulatim
donec involutus est totus toti, involutus est autem toti, quando audit se
non posse esse amicum Cæsaris, nisi damnet Iesum, sive cum ei dilemma
factum est: Aut Cæsaris hostis sis, necesse est, aut hostis Iesu, dediti tibi, tu
iam elige, utrum malis. Ibi frustra est fortitudo eius, quæ potuisset frangere
dilemma, dicendo: Et Cæsaris amicus & Iesu ero amicus. Cæsar enim non
vult, aut saltem nolle debet iniustitiam, quam nec Iesus probat. Sed ut di-
xi, cecidit Pilatus. 2. Magna etiam vis est in Verbo *Tradidit*, quid est tradidit?
Intelligo sic: Pilatus Christum habuit utpote sibi traditum ad iudicium.
Ipse contra eis tradidit ad supplicium tale, quale hostes insensissimi tradito
opta-

operabant. 3. Magna vis est in *eis*, refert enim in memoriam homines, qui antea sic acclamant, qui nocte antegressa fecerunt in eo quæ voluerunt. Denique vis est in vocula demonstrativa *illum*, qui antea sic depictus itabat ut quem vis ad misericordiam flectere posset, si non tigride lævius, aut caute durius pectus haberet.

Hæc cogitans nescio quid amplius cogitem, nisi admirari, & obstupescere, si tamen hoc est aliquid cogitare, inter cogitanda hæsitare.

§. 150. *Vt crucifigeretur. v. 16.*

Iam apparet ad quid Pilatus Iesum tradiderit, nempe ad quod Iudæi tradere per legem suam non potuerunt eo modo quo Pilatus, revera tamen suo modo tradiderunt eodem, sed intentione & clamore. Doctores non spernendi hic autumant quod Christus iterum fuit flagris immanissimè cæsus, quoniam Romanorum leges hominem ultimo supplicio damnatum virgis cædi iubent, tamen si nullus Evangelistarum illud commemoravit. Iple vero inter hos grandinum turbines quemadmodum Iudici impie indicanti sese prius tradiderat, & tanquam agnus coram tondente obmutuit, ita nunc ministris sententiæ ludicis executoribus sese iteram tradidit, non aperiens os suum.

Sed ô mitis Iesu, ô animæ meæ solatium, quis sufficiens ad tollendum te, vel tradendum te fuisset, nisi id infinita tua charitas voluisset? Tua, tua inenarrabilis charitas, tuus immensus amor, fidelitas tua te tradidit magis ut crucifigereris, tua hoc dissimilavit bonitas, voluit humilitas, deitas approbavit tuus animus feralem sententiam excepit, corpus persensit, summa mea necessitas clamoribus obtinuit, & meorum peccatorum tabes causavit. O vitæ fons, ô primogenite mortuorum, & inter mortuos liber? O condemnata salus. Nec satis erat tradidisse te simpliciter in manus inimicorum, sed in eum finem tradidit, ut crucifigereris supplicio illo quod apud Romanos à Tarquinio superbo postremo Romanorum Rege excogitatum est, uti Benavides refert, qui hoc etiam observavit, crucem ex infelicibus arborum stipitibus fabricari solitam. Arbores autem infelices dicebantur qui nullum referebant fructum, idque ad maiorem eorum qui crucis supplicio afficiebantur ignominiam, cum crux non solum grave supplicium reputaretur, sed etiam præter cætera suppliciorum genera summo dedecore emineret, iuxta id, quod in sapientia legimus! *Morte turpissima condemnatus enim, quod de cruce per Hæbreos servatori procuranda solet*

expo-

exponi: quando Christum cruci affigendum in concilio statuerunt. Et hoc mortis genere vilissimo necabantur mancipia, quæ ob flagitia & scelera multari oportebat: publici item latrones ac insigniores piratæ, iam igitur Rex Christe factor omnium redemptor & credentium: placate votis supplicium te laudibus colentium. Cuius benigna gratia crucis per alma vulnera: virtute solvit ardua, primi parentis vincula: qui es creator siderum, tegmen subtili carneum; dignatus hanc vilissimam, pati doloris formam ligatus es, ut solveres mundi ruentis complices: per probra te gens crimina quæ mundus auxit plurima, Cruci redemptor ligetis, terram sed omnem concutis, tradis potentem spiritum nigrescit omne sæculum. Mox in patre gloriæ, victor resplendens culmine: cum spiritus munimine defende nos rex optime Amen.

§. 131. *Snsciperunt autem Iesum.*

Post latam à Pontio Præside diram sententiam, quæ talis refertur fuisse teste Adricomio, qui ex antiquis ut putant descriptam sententiam in descript. Hierosol. 6. 1. 9. his verbis proponit. *Iesum Nazarenum subversorem gentis, contemptorem Cesaris, & falsum Mesiam (ut maiorum sua gentis testimonia probatum est) ducite in communis supplicij locum & cum ludibrio regia Masfiam in medio duorum latronum cruci affigite.*

Considera hic anima Christiana, quomodo pronuntiata hac crudelis sententia è tribunali primum rapiatur hæc præda à canibus cum iubilo & exultatione, ut laceretur, quisquis enim Iudeorum partem ex ea habere voluit in supplicio exequendo, nec ab hæc sententia quieverunt, donec anima à corpore separata fuerit, imo post mortem lancea latus eius aperire voluerunt, ne pars corpus eius intima cor nimirum, illa sa permaneret. O crudelitas, o Christi patientia. Volat fama late sententiæ, sit ex tota urbe concursus ignara plebis ad novum illud & miserandum spectaculum adeo omnibus a visis, ut hora una in annum produci videretur, donec viderent prodeuntem Iesum. O innocentissime Domine tu te reum facis pro me: tu meo loco tanquam non ego. sed tu peccasses solvis pœnas quæ criminibus meis debentur. O charitas inaudita! quis unquam vidit Regem tanto amore servi sui captum, ut ipse se illius loco substitueret, & ad patibulum duci pateretur tanquam suum, non servi esset peccatum. O mea anima noli maioribus oneribus gravare salvatorem & Deum per tua peccata, omnia enim supplicia & cruces tam animorum quam corporum, quæ omnes simul mortales ferre possunt nihil sunt præ iis quæ Dominus tuus ad redimendum te sustinet.

§. 152. Et eduxerunt eum. v. 16.

Posteaquam Christo detraxerant purpuram, & illam una dum veste alba flagellis &c. iuxta eum veluti insignia ludicra portari curaverāt, suamque illi vestem reddiderant, ingenti gaudio perfusi, quod Christum audirent damnatum suæque voluntati transcriptum: ideo in compitis passim gratulabundi concursabant, ac Pilatum ut iustum Iudicem dilaudabant eiusque sententiam latam probabant. Non opus erat ligna vel fabros conquirere, iam enim secreto Iudei omnia paraverant, solum erat maxima cura, ne ex prolixiore mora Pilatum sententiæ pœniteret, nec executio illius procederet aut retraheretur, hinc festinanter educitur Abel in agrum a fratre, ut perimatur: victima ad aram properatur. Agitur Isaac cum lignis a Abraham: aries vepribus hæret: etiam Ioseph cum manipulo somniato & tunica talari sanguine lita. Moyses cum virga & serpente in ligno, botrus in veste portatus. Eiliseus cum ligno ad recuperandam securim, quæ in imo demersa erat, sed renata vit ad lignum. Homo decedit sed per lignum crucis Christi & per baptismum aquæ ad paradysum natavit. Ionas in navi, mox in mari, ventreque ceti.

O Infelix Hierusalem! ô miserabilis Babylon, hodie à te exit Salvator tuus, quem à te expellis. O cæca Hierusalem, non vides quod imperatorium diadema tuum exportet in capite suo, poderemque Sacerdotalem in corpore, illudque imperij sui vexillum humeris suis transferat Romam versus, nempe ad occidentem vrbs tua, in montem Calvariæ, ad gentes se transferens: O quam rite diceremus, quod tu illam rejicias, non quod à te abeat: nam illud mos eius habet, ut non vocatus etiam animam nostram occupet, indeque non nisi violenter expulsus recedat.

§. 153. Et baiulans sibi crucem. v. 17.

Ad longos illos & varios itinerum labores molestasque circumductiones, additum est ingens crucis pondus: erat illa si D. Gregorio Nissen credimus è graviore ligno, scilicet è robore, longa pedes quindecim & decem in alis lata: vel iuxta Bernardum & alios, erat composita ex quadruplici ligno, cupresso, cedro, palma, oliva. cupressus in profundo, cædrus in longo, oliva in alto, palma in lato. Pondus eius adeo immane fuit, ut sub ea fatiscens Salvator sæpe sæpius concidisse credatur. Vnde ne succumberet penitus, quærendus ei fuit Simon aliquis, qui ei succollaret.

Tunc obvia facta est ei Virgo Mater, eo seu amoris, seu doloris sensu, ut D. Bernardo auctore, animi deliquium pati, necesse sit visum. Ipse vero

P

ro duos

ro duobus erat comitatus latronibus tanquam esset illis longe scelestior: solus crucem baiulans, quæ iuxta Prophetarum oracula fuit principatus super humerum eius, quo Sathana superatum ibat.

O Miserabilis Processio in qua præco præcedebat, Carnifex ad crucifigendum cingebat, & ad custodiam armati convocati ambibant! Merito igitur omnes Christiani in sancta Hebdomade Processionem compassionis expediunt, & illa ignominiam Domini utcumque abstergunt, & solari contendunt. Merito se quoque ieiuniis & c. modis affligunt.

Ela Domine largire ut alta mentis contemplatione hæc meditanda faciam, ut, per crucem à Deo Patre tibi impositam, diligenter attendam, ex quanta charitate crux mihi quotidie imponatur. Verum, ô Domine, in tuere meam magnam infirmitatem succurre mihi tanquam Deus creator, nec sinas me tentari super id quod possum. Ego libenter tecum obdian: Patri celesti, sed invenio me fragiliorem, quam ut solus crucem meam portem. Itaque, Domine, adiuva me, & da cum tentatione proveniam, ut sustinere possim, ne charitas in me per tentationes diminuat, sed augmentum sumat, atque ita virtutem Passionis in me experiar. Amen.

§ 154. Exiit in eum qui dicitur Calvaria locum Hebraice autem Golgotha. v. 17.

Locus, quo exiit Dominus noster Iesus Christus crucifigendus, latine mons Calvaria dicitur, Hebraice Golgotha, quod idem est ac nudum hominis cranium: ita porro appellari placuit vel quia in eo multæ spectabantur Calvaria, vel ab Adami Calvaria eo loco sepulta, fuit autem ille mons multis apud antiquos nominibus celebris. Primum in eo victimas, uti creditur, obtulit pius Abel ac deinde à fratris invidia, odioque & ipse in eo victimia cecidit. Tum etiam post tarda sæcula, obscuroque sceleribus soles Noë ab aquarum diluvio sibi, & libero solo redditus, Deo vindici ac servatori holocaustum in eo posuit. Deinde & in eum Pater Abraham, filium suum Isaac eduxit, ut obedientia, Deoque victima offerretur manu Patris, ita iubente cælo, & hinc tum audiit mons *Moria* hoc est *mons visionis*, quod in eo obiecta fuisset Abraham ingens columna ignis veluti celeste ostentum quo moneretur eo ducendum Isaac, ut superis, Deoque immortali immolaretur. Fuit deinde apud veteres multum nominatus ille mons maxime tamen ex eo quod tandem senescente mundo, Christus in eo pendisset infami affixus ligno, vitamque homini liberando per extrema supplicia dedisset. Post hæc factum est ut ille ipse mons, qui prius e-

rat veluti publicum infamiae theatrum, iam locus sit honoris ac veneratio-
nis, & tanquam patens omnibus Christianis templum, in quo Deus homo
cruci quondam affixus colatur, uti prophetaverat futurum Ieremias cap.
31. v. 39. ubi describit quantum amplianda sit Ierusalem post captivitatem
Babylonicam. Ad hunc ergo montem exiit Iesus à Hierusalem, à tribuna-
li, à Phariseis, Principibus Iudaeorum, & Pontificibus non reversurus nisi
cum gloria accepto gravi sanctae crucis ligno libenti & placido animo,
gestans illud ingenti cum desiderio ad Patris sui gloriam pro salute mor-
taliū: nec crucem modo illam ligneam, verum etiam totius mundi in se
peccata omni mole ponderosiora, in se recepit, atque in Calvariam aspor-
tauit, ubi ea cruci affixit, occidit, proprio diluit sanguine & morte sua acer-
bissima expiavit. Hoc est quod Proposita ait *Omnes quasi oves erravimus
unusquisque in viam suam (id est post concupiscentias & oblectationes suas) declinavit
& posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrorum.* Simul autem & perfe-
ctionis quandam nobis Dominus formam re ipsa hic exhibuit, uti ante ver-
bonos instituerat, seipsum funditus abnegans, & resignans, crucemque
suam constanti perseverantia ferens.

Quifquis ergo eius vis esse discipulus tu quoque fac similiter & sequere
Dominum tuum exemplum vides, inspicere & fac secundum illud.

S. 159. Vbi crucifixerunt eum. v. 18.

In loco scilicet Golgotha, Hierosolymae ad occasum solis vergente,
tunc ante portam posito: at quaestio hic oriri videtur quomodo Christus
Dominus sit cruci affixus, an humi stratae an vero erectae affixus? Primum
voluit D. Anselmus, Laurentius Iustinianus, Abulensis & alij &c. quia ea
ratione facilius videtur fuisse Christi crucifixo, & ita communius appensi
sunt, ij qui crucem in paratum locum supplicij detulere. inde factum au-
temant plerique, ut in die veneris sancto cruci humi depositae figamus os-
cula, in memoriam diei illius, quae crucem stratae vidit in nuda humo, ei-
que instratum luxit, genuitque mundi Salvatorem.

Contra tamen existimant alii eum in cruce iam ante erecta fuisse af-
fixum ita S. Bonaventura, Tolerus, Ribera & alii. Et videtur colligi ex reve-
lationibus S. Brigittae, cui faver illud canticorum. *Ascendam in Palmam &
apprehendam fructus eius*, utique crucis, in quam velut in victricem palmam
ascendit servator optimus, ex eaque orbi iam perituro vitae fructus dedit.

Secunda Quaestio, an non etiam funibus Christus ipse cruci fuerit al-
ligatus? fuisse vult S. Hilarius, cuius opinioni astipulatur illud, quod ij fu-
nes

nes Romæ etiamnum ostendantur in templo S. Crucis, cui sententiæ fa-
vet etiam ea ratio quod tota corporis moles vix videatur à manibus pen-
dere aut sustentari potuisse: imo ne sic penderet ac sustentaretur præter
funes etiam ferrea vincula manibus impleta fuisse. Vnde Nonnus Panopo-
litanus paraphrastes, sic enim habet: *Extenderunt Christum astringentes, re-
pletas utrinque manus ferrea vincula, nisi hæc ipsa vincula ferrea, interpre-
tatur esse clavos.*

Tertia Quæstio tresne fuerint an quatuor clavi, ita ut fuerint manibus
singulis sic & pedibus sui infixi sint clavi? Communis opinio tres tantum
numerat: minus vulgata quatuor recenset: sic videtur D. Brigittæ ab ipsa
Virgine Matre quondam revelatum, sic etiam testari videntur impressi D.
Francisco stigmata quæ clavos omnino quatuor exhibent, ut advenit Lu-
cas Tudenis. Cuius porro molis fuerint ij clavi non ita constat, Andreas
Valladier Doctor Theologus & celebris Ecclesiastes asserit singulos fuisse
seisqui pedem longos, ut pater ex eo qui Parisiis in sacello sancto visum &
colitur. Et certe necessum est fuisse inusitatae magnitudinis cum & in car-
pum & ex eo in volam manus, & ex hac in crucem sine adacti. Est carpus
brachij extremitas quæ proxime nequitur manui in eo maxime censeatur
pulsus, seu arteriæ micatio; in eo etiam sunt plurima nervorum contigua
& veluti nemus aliquis, & quod inde consequens, in eo maxime viget sen-
sus tactus, adeoque dum is convellitur ingens dolor. His ita constitutis, il-
lud ad extremum conficio clavos ingenti visui, crebraque contusione ad-
actos fuisse per carpum non directe sed transversum, ita ut per carpum ad-
digerentur in manum, & clavi extremitas in extremam manus superficiem
defineret, illamque affligeret cruci. ita porro affigi placuit, tum ut hæreret
firmius, tum ut maiori afficeretur cruciatus: dum clavi per diffusos in carpo
nervos, arterias & venas adiguntur, easque contundunt. Sed & aliunde
mirum quantum accrevit dolor, scilicet ex distensione pectoris, omnium-
que prope ossium luxatione: cum enim crucem temere cerebrassent pri-
mum illi infixerunt manum unam, at ubi ad dextram ventum est, cum ea
duci non posset ad paratum in cruce foramen alterum, necesse fuit mag-
na vi, ad motisque vinculis eo trahi, distentis nervorum compagibus, di-
stractis artubus, & luxatis ossibus: in ea porro distensione corporis totius
& disunctione ossium, pectoris, distractione & nervorum maior quam in
ullo alio cruciatus perceptus est dolor, cuius ratio petitur à natura, ipsaque
humani corporis compositione: cum enim ossa pectoris sint instar allicuius
valli, & propugnaculi pro corde, si ea plus æquo distrahantur, necesse est
exoriri plane immanem doloris sensum. Et ita experientia propria didici-

esse se testatur Catharina Senensis, si quando à Christo, seu sponso, passio-
nis eius, dolorumque omnium fieret particeps: sentiebat illa longe maxi-
mum cruciatum in distensione & distractione peccatoris non absimili quam
olim servator pertulisset: Et certe quantus sit doloris sensus etiam è suo
meriti quisque potest, qui aliquamdiu extensis brachijs oraverit: maxime
& conatus aliquis, si vis, si temporis diurnitas accesserit, quæ omnia in
Christo fuere summa.

Quæstio quarta, an pependit in cruce omnino nudus, more scilicet
Romano? S. Ambrosius & S. Bonaventura censet servatorem optimū
ita in leculo crucis nudum iacuisse & conspectum esse ut nulla pars nisi
sanguine fuerit tecta. Quod insignis ignominia nota illa animæ, corpo-
rique longe castissimo fuit sane gravissimum. De ea nuditate ita D. Am-
brosius Nudus crucem ascendit, nudum esse video, talis ergo ascendat qui seculum
vivere parat, ut seculi adimenta non quærat: victus est Adam, qui vestimenta qua-
sivit vixit ille qui vestimenta deposuit, & talis ascendit quales nos auctore Deo natura
formavit. Hactenus S. Doctor cui consentit Taulerus, qui primum Adam
secundo sic opponit. Adam ob amissam innocentiam tegere se, & vesti-
bus operire festinavit: Christus vero nudatus est, eo quod integram & il-
lesam servasset innocentia puritatem, nec ullo ei alio tegmine opuserat.
Et ex Christi quamvis timenda nuditas Martyribus animos fecit ut eam
ipsi non inique paterentur, eius vel exemplo vel amore provocati. Ita S.
Flavia virgo nobilissima & Martyr inelyra, sororque S. Placidi Martyris
in suu Mamuchæ Tyranni nuda suspenderetur, hæc ad illam virginea invi-
staque mente Ego non tantum corporis nuditatem sustinere parata sum, sed & gla-
adium & ignem propter eum qui pro me denudari, flagellari, crucifigi voluit.

Ita hoc quo vivimus ævo in Iaponia Matronæ & Virgines, quæ gene-
re, quæ virtute nobiles patiuntur se nudas ad ludibrium exponi & vestes
quam fidem amittere malunt, sunt tamen alij pij qui eo loci ac temporis
consultum volunt, vel spectantium oculis vel pudori Christi, ideoque cen-
sent ex Revel. S. Brigittæ omnino quidem nudatum Christum immitti
barbaraque carnificum manu, at rectum piæ cuiuspiam alterius beneficen-
tia: fuit enim, ut aiunt, ex astantibus unus aliquis, quem eius nuditatis, ac
pudoris (qui iam in Christi vultum ascenderat) miseratio cepit, iniecit ille
lintheolum in Christi manus qui illud sibi circumposuit antequam manus
ligarentur cruci. D. Anselmus officium illud seu beneficentiæ seu pietatis
adscribit virgini Matri, quæ impatiens eiusmodi nuditatis, ac filij misera,
velum sibi è capite detraxit, per confertam militum turbam penetravit,

Deique hominis ac filij pudorem texit, quem scilicet & natura & ratio & infans cuique honestatis amor legi voluit.

Ultimo quæritur; cur scilicet ex variis mortis generibus quæ occurrerant eo tempore, hoc sibi elegerit Servator optimus, neque enim æstimandum, quod illud aut ex necessitate aut ex Iudæorum malevolentia subierit ut alij rei. et si enim ei ab æterno Patre impositum esset præceptum moriendi, adeoque necessitas quædam: at genus & ratio mortis ei penitus libera est relicta, cur igitur hanc sibi servatam voluit? Ratio una est, ut ad vitæ lignum, unde excideramus, per ignominia lignum revocaremur, inquit Nazianzenus, & quia, ut mors per arborem, sic vita per crucem, ut notat diserte S. Ambrosius.

Altera ut dum pender medium cælum inter & terram, cœlites terrenis reconcilientur. Eodem respicit D. Cyprianus, qui asserit Christum in crucem erectum, ut sanctificeret de excelsis plebem, ut elevaret in sublimi & quasi cœlo proximum scalam erigeret in patris occursum, vel ut ait S. Athanasius, ut aerem aperiret, & viam ad cælum nobis inveniret.

Tertiam, addit D. Augustinus, noluit inquit lapidari aut gladio percuti, quia nec lapides nec ferrum, quibus defendamur, semper ferre nobiscum possumus: at crucem qua contra inimici versutias muniamur, semper ferre possumus, exprimitur enim illa levi motu manus.

Quartam asserit D. Anselmus, pessimam mortem Salvator elegit ut omnem mortem occideret. Quod dum oculis animoque legit D. Bernardus amabili stupore plenus exclamat; *O bone Iesu, quid tibi est, mori nos debemus & tu solvis: Nos peccavimus & tu luis, opus sine exemplo, gratia sine merito, charitas sine modo.*

Et hæc & illa tum in morte, tum in ipso morientis testamento eluxit. Solent pii parentes, ut in seros annos ab eorum beneficentia, pietasque testamentum condere & filiis ac propinquis sua bona legare quod & fecit Salvator optimus. *Author pietatis*, inquit S. Ambrosius, *in cruce pendens testamentum condidit, singulis pietatis opera distribuens, Apostolis persecutionem, Iudæis corpus, patri spiritum, Virgini paranympum, latroni Paradisum, peccatori infernum Christianis pœnitentibus crucem.* Nos cum sancta matre Ecclesia inclinato capite supplices dicamus,

Omnipotens sempiterne Deus qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum Salvatorem nostrum carnem sumere, & crucem subire fecisti; Concede propitius, ut & patientiæ ipsius habere documenta, & resurrectionis consortia mereamur, per eundem Christum Dominum nostrum, Amen.

§. 16. *Et cum eo duos alios hinc & hinc, medium autem Iesum. v. 18.*

Vt testes essent veritatis crucis & mortis Domini, vel potius figura eorum pro quibus Passio Domini est impleta. Vnus eorum quibus prodest Christi meritum; alter eorum qui sua culpa illud negligunt. Vtrique enim hominum generi se patiens dedit & salvatis & damnatis, sed hi sibi applicare per se derunt, isti apprehenderunt, idcirco medium eorum pependit, ut neutri esset remotus.

ADoro te Domine Iesu medium inter latrones; non uni te propinquo-rem quam alteri agnosco. Damno hæreses quæ te solummodo pro salvatis passum comminiscuntur, teneo cum Romana Ecclesia pro omnibus esse mortuum, etiam pro omnibus tibi gratias ago.

§. 157. *Scriptit autem & titulum Pilatus. v. 19.*

Quia hominis per hominem exterminatio est adeo horrenda natura, ut ratio agere id ferat, nisi urgentissima adsit causa, moris fuit semper apud veteres titulos apponere supplicia passuris, ut eo modo hi, qui indicio non adfuerunt, summarie cognoscerent, non barbare & tyrannice, sed iustitia exigente reum esse damnatum. Idem igitur in titulo pro Christo scribendo spectavit Pilatus, nam quia ipse reus adeo fuerat celebris, ut mundus post illum curreret, & nullam mortis in eo causam invenerat, non potuit pro se prudentius agere, quam titulum sua sponte ascribere, etiam si illo tempore titulos ascribi exolevisset. Et quidem talem titulum, qualem scripsit, illo enim, uti videbimus neque utiliore, neque simul Christo decentiorem omnis hominum sapientia invenire potuisset.

DEus meus, agnosco quod quicquid agant homines, tu per ipsorum consilia, etiam ipsa scelera tendas & pulchre pervenias ad tua sancta proposita. Disco etiam ex Pilato prudentiam, ut caveam scandala, in insolitis & extraordinariis actibus, & si aliquando insolita agere debeam, ut tunc rationes meas publicare non omitram, ut quies in animis proximorum conservetur. Da igitur Domine tam providam semper a me & cunctis fidelibus adhiberi cautelam.

§. 158. *Et posuit super crucem. v. 19.*

Provide & hoc Pilatus curavit ut titulus ille scriptus poneretur super crucem Domini, & non præferretur in pompa, quomodo apud Iapones fieri accipimus. Cum enim tres ducerentur, quis horum titulo illo insigni-

significetur obscurum mansisset at cruci Domini affixus minime obscurum iudicium fecit cunctis qui legere possent, ad quem pertineret.

O Titulum triumphalem, regium & omnem magnificentiam præcellentem! & librum involutum scriptum intus & foris, nunc in cruce velut expansum in pulpito, toti mundo legibilem! lege, hauri, inebriare nosterque & anima mea: sit instar tituli huius cor meum tali typo conscriptum ad gratitudinem, ad imitationem, ad certæ salutis indicium. Immo lem phare quæ quotidie in tanti beneficii memoriam, tinctoque hyssopi fasciculo in sanguine agni aspergam superliminare, & utrumque postem domus meæ: corpus & animam, ut vitam habeam & abundantius habeam, Amen.

§. 156. *Erat autem scriptum: Iesus Nazarenus Rex Iudeorum, v. 19.*

Iesus tanquam proprium nomen crucifigendi. *Nazarenus* propter patriam quia scilicet in Nazareth conceptus & nutritus fuerat, *Rex Iudeorum* quasi causam mortis ipsi inflicte & iustificationem Actorum Pilati, & consolationem Iudeorum, solatium Christianorum, exaltationem & gloriam Domini, nam quia Pilatus nullam causam mortis in eo invenire potuit, & tamen damnare debuit, impulsu Iudeorum, optime se purgavit apud Politicos & mundum hunc ita scribendo. Quia vi huius tituli, cuilibet rationem damnationis exposcenti, dicere poterat. Rex à populis creatur, & tollitur, cum ergo Iudei Regem suum amplius nollent tolerare, ipsum rogatu ipsum sustuli, & sic in iste egi, etsi ipse nihil aliud deliquerit. Quod ad solatium Christianorum, illud norunt, qui iuxta interpretationem Iudæi nominis consentunt sincere Domino, isti norunt quantum habeant solatium in hoc titulo. Denique gloria Christo ex hoc titulo mira obvenit, quem usque modo dimittere noluit, sed à Iudeis exorsus, regnum ad omnes gentes propagavit, donec omnes ponantur sub scabello pedum suorum.

Et hæc tanta mysteria per tam vile instrumentum, quale Pilatus erat, Deus nobis aperuit, quod & ipsum ostendit mirabile Dei consilium. Sic enim Deus novit etiam impiorum consilia ad suam gloriam convertere. Legamus ergo & nos hunc titulum devota cum meditatione, illumque nostris imprimamus cordibus ut sit nobis scutum contra tentationes omnemque inimici potentiam, simulque sit decus & memoriale nostrum. Agnoscamus verè Iesum, hoc est vere salvatorem, orbisque totius redemptionē. Ideo enim in cruce pender, ideo sanguinem fundit, ut hanc salutem operetur in medio terræ. Agnoscamus & *Nazarenam* hoc est floridum, ornatum

natum, coronarum omni decore, floreque virtutum fulgidum. Ipse de se dicit: *Ego flos campi & lilium convallium*. Ecce flos in campo patenti, ad quem nemini accessus prohibetur. Ecce flos florum qui omnium in se florum perfectionem continet. Flos qui multos flores est producturus, rosas Martyrum, lilia Virginum, violas Confessorum. Ecce flos qui odorem succius refert, & contritus accumulat, nec avulsus amittit, qui & mortuis æternæ vitæ odorem exhalat. Flos ergo iste regius omnia florida facit, omnia complet odore: etiam spinas, etiam crucem ita facit amabilem, ut de ea dixerit sponsa, odore eius attracta, *lectulus noster floridus*. Ipsius etiam odorem iam à longe perferentem Isaac dum dicebat, *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus*. Denique etiam Regem agnoscamus & fateamur. Hoc est Regem Iudæorum & Israelitarum sive credentium & confidentium. Si verè sumus filij Abraham & Israelitæ, ipse est Rex noster: nosque hic regere optat per spiritum gratiæ suæ & dominari in cordibus nostris, tandemque in societatem regni assumere æternam. Fiat, fiat.

§. 160. Hunc ergo titulum multi Iudæorum legerunt, quia prope Civitatem erat: locus ubi crucifixus est Iesus. v. 20.

Cautè dicit sacer scriptor multos titulum legisse, quia non omnes didicerant literas eo tempore, nec omnes aderant, qui legere poterant. Non sic nostri temporis scoli, hi contendunt omnibus debere concedi ut legant Biblia, cum tamen omnes legere nequeant cæci & duces cæcorum.

EGo tibi Domine Deus habeo necesse gratias agere, qui me per parentum meorum curam eo direxisti, ut non solum legere, sed etiam hoc ipsum opus scribere didicerim, magnum est solatium scire legere, magnum etiam scribere nosse. Thesaurus est ingentibus gazis emendus.

§. 161. Et erat scriptum Hebraicè, Græcè & Latinè. v. 20.

Et istud, à Pilato excogitatum felicissime, à spiritu sancto inspiratum est, ut neminem eorum qui ad diem festum Hierosolymis convenerant, mors Christi lateret. Hæ enim tres linguæ, Latina, Græca & Hebræa ubique terrarum usitatæ erant eo tempore, uti communes linguæ. Sancitæ sunt ergo in cruce à Deo istæ tres linguæ, & electæ ut in eis divina fiant per orbem officia. & ideo eas semper magni fecit, facitque Ecclesia Catholica non quasi ipsæ sint Magistræ & reginæ veritatis, sed uti capsulæ quædam & capedunculæ quibus veritas asservari possit. quomodo ergo de capsula tolli potest gaza inclusa & eius loco reponi lapis & lutum, ita de Hebræa &

Græco

Q

Græco & Latino textu potest tolli sensus verus & supponi falsus.

Domine Iesu gratias tibi ago quod Ecclesiæ tuæ dilectæ in cruce ostendisti quibus linguis te, potissimum in sacris, maxime sacrificio seu Liturgia, quæ est Passionis tuæ memoriale, debeat honorare. Laudo etiam te S. Mater Romana Ecclesia, quæ constanter his linguis semper Dominum honorare decrevisti, nec sordes aliarum linguarum permittis induci in sacra. Indies tu his tribus linguis Deum honoras, dicens ex Hebraica Oſanna, ex Græca Kyrieleyson, ex Latina cætera fere omnia.

§. 162. Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudeorum; noli scribere, Rex Iudeorum. v. 21.

Magna apparet in his Iudæis audacia, arrogantia & impudentia, qui uti ante dictaverunt Pilato quomodo deberet Dominum damare, nunc etiam volunt dictare quomodo debeat scribere.

O Filij hominum nolite vos obsecro dare Passionibus vestris, quia vete vos proturbant in extremas miseras, quid non isti Iudæi moliantur? quid non tentant? quomodo laborant, & quid effecerunt? Quod Iosephi fratres, hi cum super se regnare noluerunt, & ideo in Ægyptum venderunt, & hoc fuit medium quo super eos regnaret potentius & terribilius, quam si eum in sua patria quietum vivere permisissent. Ita plane, omnia quæ Iudæi adhibuerunt, ut Domino nocerent, gradus fuerunt quibus Dominum erexerunt.

§. 163. Sed quia ipse dixit: Rex sum Iudeorum. v. 21.

Modo dictaverunt Iudæi quid scribi non deberet, iam dicant quid ipsis scribi placeat. Sed quam prudenter videamus. quomodo ergo Iesus Nazarenus, quia ipse dixit Rex sum Iudeorum. quid hoc est ne ideo Iesus Nazarenus quia ipse dixit, Rex sum Iudeorum. Nequaquam. Iesus est, quia ita vocatus est ab Angelo & in circumcisione ei id nomen impositum est. Nazarenus autem quia natus est in Nazareth, & etymologiam nominis eiusdem implet. Si vos Pilatus audiret certe ipsa scriptura eius falsificationem proderet incongrua cohaesione phrasos.

Habent hoc omnes falsarii & mendaces, quod nequeant ita fabre mentiri, ut in ipsorum verbis & scriptis mendacium & falsitas non possit non deprehendi. In concilium eorum non veniat anima mea.

§. 164. Respondit Pilatus: quod scripsi scripsi. v. 22.

Quia Pilatus notabat Hæbreos Pontifices & Principes, ut suam ma-

gis perfidiam atque acerbiter proderent, Christi mortem maiori ignominia notare velle quippe qui in titulo scripto illud admisceri ad laborarent & peterent, quod ipsi optabant & erat contra veritatem: nihil immutari voluit præles prudens: sed respondit illis, *quod scripsi scripsi*, non vultis vos ut quod scripsi sit scriptum; volo ego ut quem damnavi non sit damnatus. Divina ergo providentia rexit Pilatum scribentem, quia re vera erat Rex Iudæorum, incipiens à Iudæis regnare in omnes gentes.

Et hoc pro instructione nostra, ne & nos facile mutemus proposita bona, vota præsertim emissa & quæ ad iustitiam & religionem promovendam decreta & promulgata sunt. Peius igitur gentili Pilato agunt Apostata, qui fidem vel religionem deserunt, cui nomina sua dedere: Nos ab his cavebimus per Dei gratiam & quæ semel in corde nostro scriptimus ac decrevimus ad Dei gloriam, nunquam oblitterabimus, sed cum Pilato tentatori respondebimus Dæmoni & carni & mundo. *quod scripsi scripsi*: quod dixi, dixi.

§. 165. *Milites ergo, cum crucifixissent eum, acceperunt vestimenta eius. v. 23.*

Duo audio officia vel usurpationes militum hoc loco recenseri, nempe crucifigere Dominum prius, & deinde eius vestimenta accipere. An hoc solenne sit ei vitæ generi, non habeo cur hoc loco affirmem, sed neque cur negem. Quoniam de solis his ago qui tunc erant Ierosolymæ, cum ista fiebant, & non de omnibus istis, sed quibus negotium datum est, vel qui id sibi poposcerant. Isti ista duo fecerunt, alij quid agant ipsi viderint, nolo me eorum constituere iudicem gratis cum periculo, quoniam arma portant, quæ non porto, & tamen vereor. Duo ergo fecerunt, crucifixerunt & acceperunt. Videamus ne & hoc contingat in alijs hominum institutis. Fuerunt Iudices qui occiderunt homines & eorum substantiam traxerunt ad se, ita fecit Achab & Iezabel uxor eius apud Israelitas. Faciunt hoc etiam Christiani? Nolo eos accusare ipsi se iudicent qui ista audiunt vel legunt, timeo non sine causa ne etiam quorundam ex nobis sensus corrumpantur, ad stuporem dulcis vel suavis est odor lucri, & suavissimus si accedat necessitas.

O Bsecto Domine custodi ab hoc laqueo animam meam, ne crucifigam & accipiam, pauca dico, sed tu cordium scrutator nosti sensum.

§. 166. *Et fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem. v. 23.*

Indicatur hic fuisse 4. milites crucifixores, prout etiam num moris est

Q 2

in orig.

in oriente, ubi crucifixio adhuc supplicij loco viger. Hi igitur, veluti operæ suæ pretium, Christi vestimenta acceperunt pro mercede. nam etsi Christus exactissimam spiritus paupertatem ab ipsa nativitate tenuit, nuditatem tamen non probavit, nec omni domino vel usu carere intendit, sed tantum Domini & usus servavit, quantum ad propositum sibi finem redemptionis humanæ & boni exempli pro Ecclesia sua condendi, utile & necessarium indicavit. Neque sane continuo illa paupertas est melior, quæ est omnium rerum, & solatiorum egentior (hac enim ratione egentissimum esse Satanam est in proverbio) sed quæ est ad finem vel huius hominis vel istius ordinis consequendum aptior. Habuit ergo vestimenta Dominus & quidem plura in Passione quam alias, quoniam & albam tunicam meruerat ab Herode rege, & in domo Pilati purpureum vestimentum, & alibi funes & catenas acceperat, quæ illusionis maioris gratia crucifigendo uti Regii erant & ante & à latere portata in pompam. Ex his igitur & quibus ante Passionem suam usus erat, facile quatuor confectæ fuerint putres. Cum igitur iam eo deductus esset Dominus ut non amplius inter homines conversaretur visibilis, sed gloriæ veste esset induendus, omnino despoliari se terrena veste permisit, & sibi ne quidem recularum suarum testamentum legendarum potestatem indulgit. O quanta cum exultatione illa vestimenta exceperunt amici eius, & hi qui funebrium vestimentorum eius fimbriam tangendo fuerant sanati, sed tunc nemo illa ambire audebat. Et forte milites insolenti aviditate hæc vestimenta ambiverunt, uti apparet, quod scirent se ingentes divitias ab amicis Christi posse impetrare, si eas venales offerrent. Imo per se ipsum valde curiosum erat, etiam composita sanctitate Domini, habere vestem quæ fuisset Regis in Iudæa crucifixi.

O Christiane considera hic Salvatoris tui liberalitatem, qui in ipsa crucis quam vis latus & fractus doloribus mortis, tamen oblivisci non potest beneficentiæ suæ. Cum se totum, vitam & sanguinem saluti mundi condonasset, ne quid restaret quod in beneficium peccatorum non cessasset, vocavit lictores ad divisionem vestium suarum. Rursum vide ut improbi illi Carnifices, tanto indigni beneficio, accipiant quasi per iocum pauperes vestes atque ante oculos ipsius Christi, ut crescat contemptus. Vide ut avide mittant super eas sortem in Christi paupertatem iocos iaciendo. Cogita Christi dolorem cum videret quanto contemptu tractarent & iriderent vestimenta sua. Item matris ipsius cum videret sortem mitti, & prædam fieri vilissimorum Carnificum vestem, quam cum tanto amore & devotione ipsius ipsa confecerat manibus, neque facere potuit, quin ad filium

Hum lacrymosos oculos vertens diceret. Heu tibi cor meum, quid iam dabis matri tua, qua suis te uberibus educavit? quando Carnificibus qui te crucifigunt dissipaveris vestimenta! Potes etiam Christiane cogitare, quod Dominus voluerit sua vestimenta in quatuor partes dividi, ut ostenderet meritum suae Passionis in quatuor orbis plagas iam iam propagandum esse. Sic enim omnes populi per fidem Christi participes facti sunt Passionis eius, quemadmodum sole vestitur & ornatur orbis universus. At inconsutilem togam, quae figura est Ecclesiae noluit dividi, ut significaret unitatem eiusdem Ecclesiae quae per omnes mundi plagas in omnibus nationibus & populis una & indivisa futura esset, sicut est *unum Baptisma & unus Deus*, ab omnibus adorandus. Voluisti etiam, dulcis Iesu, quemadmodum tua vestis divisa est, ita quatuor facere partes amoris. Primam tribuisti Angelis, quorum instanti ruinas. Alteram amicis, quos tuo sanguine redemisti, tertiam Iudaeis pro quibus apud Patrem deprecatus es excusans peccatum eorum. Postremam Gentibus quae te crucifixerunt, quas vestibus tuis induisti. O summa bonitas! ô profunda charitas!

§. 167. Et tunicam, erat autem tunica inconsutilis de super contexta per totum. v. 23.

Tunica erat illa inconsutilis, quam à B. Virgine Matre Iesu contextam tradit Euthymius, quae & simul cum Christo crevisse creditur, non secus accreverunt cum Israelitis vestes quadraginta annis, quibus duxit eos Dominus per desertum, quae etiam attrita non fuerunt. In sensu autem mystico inconsutilis haec vestis, ad quam nunquam admota est acus, significat ex SS. PP. sententia, sanctam & benedictam Christi filij Dei Ecclesiam, quam nunquam scindere potuerunt Gentiles persequendo, Iudaei insidiando, Turcae excindendo, Haeretici seducendo. Tentarunt illud quidem schismatici, i. volendo tot esse Ecclesias diversas Christi, quot sunt Parochiae, vel classes seu dioceses. 2. tot introducendo Ecclesias, quot sunt Imperia vel Regna. 3. Volendo persuadere duo esse capita Ecclesiae Petrum & Paulum, sed nihil effecerunt, se ab Ecclesia Christi quidem absciderunt, ipsam nunquam in duas Ecclesias Christi redigere potuerunt.

ETiam, amantissime Domine, adiuva sponsam tuam Ecclesiam, quae contristata supra modum etiam passim multam affligitur. Quot sunt qui seipsum ab ea segregantes, quantum in illis est, sibi dividunt tua vestimenta? Hos nos pati oportet, quamdiu tibi placuerit.

Q 3

Verum

Verum ò Pater misericordiarum integra maneat benedicta tunica tuæ
inconfutis, quo unitas Ecclesiæ inviolabiliter seruetur, ne charitas
vera qua tu & Ecclesia uti sponsus & sponsa unum vultis, nunquam labeta-
retur. Stet semper in conspectu tuo, ut non tradatur oblivioni, ambulet
coram te ad tuam sanctissimam voluntatem semper adimplendam, admi-
te illam quotidie in thalamum tuum ad perfectam ibidem semper hauri-
endam doctrinam, qua proles suas in dies instruat. Amen.

§. 168. *Dixerunt ergo ad invicem non scindamus eam. 4. 24.*

1. Timentes, ne facta scissione vestis, ipsa ex toto periret, iudicant
esse multo conducibilis non scindere eam, sed sortem mittere ad deter-
minandum cuius foret integra.

2. Ob mysterium quia uti dixi, signabat Ecclesiam Christi, quam non
vult scindi Dominus siquidem ut Luc. 11. c. dixit: *Omne regnum in seipsum di-
visum desolabitur.* Ecclesiam autem suam voluit inexpugnabilem, unde gra-
vissimo scelere se obstringit qui vel se vel alios ab Ecclesia Christi subtrahit
quemadmodum ipse Christus S. Petro Alexandrino veste lacera appa-
rens, conquestus est de Arrio Diacono Alexandrino hæreseos authore, di-
cens. *Arrius vestem meam, quæ est Ecclesia, dilaceravit.*

3. Ad documentum nostrum, ne videlicet nos in ipsa Ecclesia fideles
scindamus mutuam charitatem per quam in Christo coniuncti sumus,
quæque Christum ornat, instar vestimenti, uti ipse insinuat Ioannis 13. *In
hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis si dilectionem habueritis ad invicem.*

O Quam displicentem Deo rem agunt, qui ordines sacros, qui clericos,
qui Catholicos reges & Principes inter se susurris, oblatione commo-
dorum, spe honorum, honorum & similibus nugis inter se concitant, ut
in amaras cavillationes, oblocutiones & scriptiones irruant, etiam arma
contra se arripiant, & quid tandem hi concitati & belligerantes lucrantur?
vestimentum quod comeditur à tineâ. Si tamen vel id ipsum consequan-
tur, & non fiat eis, quod cani Æsopico, qui umbram carnis sectans, & car-
nem & umbram hiando amisit. O quam male etiam faciunt, qui redditus
Ecclesiæ, ad ministrorum eius necessitates donatos, alio vertunt militibus
sine autoritate vicarii Christi concedunt, imo qui eos convasant sibi, &
distribuenda cum aliis soli usurpant, & sic Dei cultum deficientibus mini-
stris extinguunt!

§. 169.

§. 169. Sed sortiamur de illa cuius sit.

Bene antea dixerunt, non scindamus, & bene fecerunt, quod non sciderunt, quia nulli prodesse poterat illa toga, si scinderetur: sed male nunc, quod dicunt sortiamur de illa cuius sit, supponunt enim verba ista, non esse Christi, sed alicuius ipsorum, quem nondum sciant, sed forte deprehendere possint. Videntur igitur isti 4. milites esse 4. authores malorum quorundam quæ adhuc in mundo vigent. 1. *Aleatorum*, qui sæpe blasphemant, mentiuntur & dolum struunt, pecunias utilioribus subtrahunt. Væ illis quia ponunt fortunæ mensuram, & librant super eam. 2. *Prædestinantium* qui absoluto fato quodam omnem libertatem Dei & hominum & angelorum sepeliunt, ut Stoici. 3. *Gomaristarum* Antelapsariorum, qui etsi libertatem Deo tribuunt, tamen irrationalem constituunt, qui sine causa quosdam æternis pœnis iratissimus adiudicat, alios æternis bonis. 4. *Postlapsariorum*, qui etsi ante lapsum. Adæ libertatem hominibus concedant, postea tamen dicunt partem aliquam irrefragabiliter electam salvari aliam irremediabiliter damnari mentiuntur.

Bene tamen aliquando super aliqua re cognoscenda fors missa fuit, quando sortilegio de re aliqua instituto, non persona sortientis attenditur neque eius merita, cuius causa instituitur: sed ad hoc ut quod determinare homines per se nolunt, aliunde eis dicatur, paratis acquiescere determinationi cuiusque, & hoc sub divina directione. Vnde etiam tali modo aliquo ipsa gratiæ divinæ adeptio respectu nostri fors aliquando dicitur, quia eam non nostris prævijs meritis, sed ab extra determinatione vel præparatione Dei eam accipimus. Atque ita mihi loqui videtur Apostolus dicens: In Christo Iesu sorte nos esse vocatos, nimirum, quod in Ecclesiam pertracti sumus, atque ad Catholicam fidem vocati, hoc non suæ quisquæ prudentiæ attribuire potest neque industriæ, sed solum debet gratiæ Dei misericordiæ assignare, & nemo interrogare potest iure: *Quare sic fecisti*, cui conformiter proposito dicit idem Apostolus ad Coloss. 1. Gratias agentes Deo & Patri qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Ac si diceret: O fratres mei, gratias agite cœlesti & æterno patri quod capaces, dignos, idoneos ad aliquam hæreditatem luminis ac gloriæ eius obtinendam vos fecerit. Quid enim, oro per partem sortis seu hæreditatis intelligitur aliud, quam gratuita Dei gratia. De hac gratia tamen omnes accipiunt. Accede ergo, Domine Iesu, tuaque meliore sorte ac hæreditate gratiam contribue, ut tibi servire queam.

O mi-

O Mnis Iesu, ô animæ meæ solatium, quid animæ meæ fiet, nisi à tua divina providentia aliqua mihi hæreditatis aut sortis pars fuisset destinata? Nunc autem divitem me fecisti in omnibus bonis Ecclesiæ tuæ sanctæ in doctrina, in regimine, in sacramentis. Benedicam igitur tibi omni tempore, semper laus tua in ore meo.

§. 170. *Vt scriptura impleatur, dicens: partiti sunt vestimenta mea sibi & in vestem meam miserunt sortem. v. 24.*

Quomodo intelligendum sit illud, *ut scriptura impleatur*, alias dicitur, non quod scriptura Deo dominaretur, & iste, tanquam Iupiter stygiæ paludis formidini, esset obnoxius literis, nequaquam. Sed, ita ut Iudæus habens scripturam, & illa gloriari volens videat implerum esse, quod ipsa dicit, & iam non possit negare implerum esse, quod mallet expectare. Quod igitur gentibus scripturam non habentibus signi datur; unde credant aliud sane genus, nimirum signa autem eos qui crederint hæc sequenturum nomine meo dæmonia ejicient, linguis loquentur novis, serpentes tolerant, &c.

G Ratias ago tibi Domine Iesu, quod te omnibus aptas, sed unicuique secundum suam capacitatem, Iudæo per scripturam Gentibus per miracula. Sed quid facies Hæreticis nostris, qui se gloriantur habere scripturas & in ipsis vitam æternam? quomodo illos iuvabis ut inter se tam dissensienter unam tractantes scripturam revertantur ad tuam Ecclesiam? credo quod eis præparasti sensum suæ scissuræ tanquam optimum condimentum salutis. Sane illud qui gustarunt omnes ad tuam Ecclesiam postliminio redierunt, qui autem ad illam suorum scissuram oculos clauferunt mirum non est si foris manserunt, & manent. Tu eis dedisti cognitionem, quâ, si vellent, possent fugere à facie arcus.

§. 171. *Et milites quidem hæc fecerunt. v. 24.*

Omnia crudelia & horrenda in Christum, quæ usque huc in passionem eius enarrata fuere, capiendo eum, ligando, illudendo, verberando, alapas dando, flagellando, spinis coronando, cruci clavibus affigendo, super vestibus sortem mittendo, ista sententia concludit S. Ioannes, quasi vellet dicere non tamen impune & multo minus impune sacerdotes, Pharisei, Scribæ, Seniores, Pilatus & Herodes, verum tamen horum iudicium citate transmittit ad tribunal Dei, & se mox convertit ad ea quæ Christus & eius amici egerint narranda, quæ tamen ipsa Passionis gravis experientia Domini

Domine Iesu Christe ego pro parte mea, tibi gratias ago pro omnibus quæ hæcenus in Passione tua consideravi; & quæ ego non adverti, & ingratiarum actionem, offeram tibi indies sacrificium missæ, in quo agitur memoria huius Passionis, quæ omnium gratiarum tibi est gratissima, dicente te, Hoc facite in mei commemorationem.

6. 172. *Stabat autem iuxta crucem Iesu mater eius. v. 25.*

Hic S. Ioannes digreditur ab inimicis ad Christi amicos, qui tanquam testes & Christo fideles eum secuti sunt, lamentantes & condolentes, ad crucem, & à matre Iesu initium facit, dicenti *Stabat autem iuxta crucem mater eius*: Stabat quia nunquam illa cecidit, nunquam defecit, nunquam nutavit; sed tanquam columna immobilis semper stetit, & inter turbines volentissimos & torrentes dolorum imperterrita fuit, nec vacillavit, corde ruminans continuo dolores filij, parata pro ipso crucem ferre & omnia tormenta sustinere, imo & mortem. Stabat ergo corpore, stabat mente, stabat cordis erectione, stabat fidei integritate, spei celsitudine, charitatis perfectione, stabat virtutum omnium culmine: Non eius fidem aut spem aquæ multæ inundantis tribulationis potuerunt extinguere, nec charitatis fervorem flumina obruere, Amicis deserentibus, discipulis fugientibus, qui debebant tanquam viri robusti in prælio stare, pane cœlesti antea confirmati, Ecclesiæ columnæ futuri, ipsa sola vere mulier fortis fortiter stat, & societatem exhibet filio pendenti in cruce, brachiis extensis orbem dimerenti, & pavidos ac fugientes ad societatem prælij & triumphi revocanti, ac reversuros excipienti. Stabat tanta in cordis amaritudine in tanto dolorum torrente, tot in corde vulneribus sauciata, quot per corpus filij erant sparsa, & toties secundum animam Simeonis gladio transfixa, quot in eum impia resonabant verba. Intelligit hoc qui maternum in proles novit affectum, sed dolor iste quoque valde adhuc cumulat, quod nullum valetet auxilium & mæsto præstare. Cernit vulnera, nec potest oleo fovere aut panniculis colligare, uti in circumcissione; cernit cum lacrymis fluentem undique cruorem è carne rubricata, nec linteo valet extergere, aut in sinum suum colligere, ne in terram decidat uti unctrix Maria balsamum: Cernit nuditatem ignominiosam, nec potest vel capitis velo vel fasciolis tegere, ut olim in Bethleem. Audit sumentem, nec potest potare. Audit derelictum & conquerentem nec solatio potest illi esse. Videt caput pendulum nec potest sustentare. Audit blasphemias voces, nec eas potest sedare. Videt expirantem nec datur ei commori. Interim inter hæc omnia stat, toris quidem maternis visceribus liquata in flumen lacrymarum, se

R

maxi-

maxima tamen cum fortitudine & constantia. Impetus Passionis Domini tantus fuit ut quasi torrens ipsum patientem dolore impleteret: sed ipse impleto iam in matrem defluebat pleno cursu; ut & ipsam impleteret. Denique & ab ipsa iam impleta rursus refluebat in filium. Sic ubi erat reciprocatio amoris reperiēbatur & reciprocatio doloris, quia ab utriusque corde in cor utriusque vicissim refundebatur amor & dolor inexplicabilis, amor mutue charitatis & dolor mutue compassionis.

O Languores Domini Iesu! ô profundam dolorum matris abyssum! Eia mater fons amoris, me sentire vim doloris fac ut tecum lugeam: Eia mater istud agat crucifixi fige plāgas, cordi meo valide: fac me vere tecum flere, crucifixo condolere quoadulque vixero: Iuxta crucem tecum stare, te libenter sociare in planctu desidero.

§. 173. Et soror matris eius Maria Cleopha, & Maria Magdalena. v. 25.

Adducit hic Evangelista & alios tanquam ferventiores in Christi amore, Mariam scilicet, Cleopha uxorem & matrem S. Apostoli Iacobi Minoris, cognatam B. Mariæ Virginis vel. affinem denique Mariam Magdalenam, individuum comitem Virg. Mariæ quæ fuit ex Magdalo arce, & de qua 7. Dæmonia eiecerat Iesus. Hæ sicuti in vita ei continuo adfuerant & adhæserant, ita in morte eum non deseruerunt. Præstantes officium veræ amicitie, quæ non deserit: amicum hyemali adversitatis tempore, sicuti hirundines & aliæ aves multæ transmigrantes, pro sua opportunitate. Hæ vident amicum Iesum, benefactorem suum in Calvarie monte, inter spurcicias & fœtores cadaverum, ceu in sterquilinio pendentem, exulceratum, confixum ac velut leprosum à vertice ad calcem percussum adstant ei, & cum aliter non possint, lacrymis vulnera eius ungunt, in silentio confiderant tanti viri miseras, qui tamen divinitatis & maiestatis fulgore ac potentia omnem à se propulsare valebat caliginem calamitosam, sed tunc ei nostræ salutis causa totus involvebatur.

O Qualis fuit iste aspectus! qualis iuxta statio viri & mulierum! credo quod illis purgatus sit ille nefandus aspectus, quo se solent venereo intuitu aspicere filii huius sæculi. Credo quod illa statione purgatæ sint stationes illæ infandæ, quæ per orbem fiunt inter viros & fœminas luxuriam sedantes. O quam caro steterunt tibi Domine Iesu illæ carnalium hominum nudæ conversationes, & in plāeis, & angulis, & templis consistentiæ, & confabulationes! quæ tam acerbè in hac assistentia mulierum piarum iuxta te nudum, & silentem purgabantur;

§. 174.

§. 174. Cum vidisset ergo Iesus matrem & discipulum stantem. v. 26.

Pergit Evangelista in materia pulcherrima, quanquam dolentissima & mirando encomio celebrat D. Virginem, quam ostendit iuxta crucem ex una parte, dolentissimam, ex altera divinæ ordinationi subiectissimam, unigenitum suum, ut olim Abraham in figura, Deo patri immolantem & pro salute mundi offerentem non longe sed prope, & corde suo cordi unitam crucifixi. Vidit Iesus matrem. Habuerat hactenus laudem sexus virilis, quod fuisset in serie viror qui filium suum unigenitum, & quidem promissionis tantæ, quod in eo essent omnes gentes benedicendæ, paratus fuerit offerre, at illa die eam laudem amisit superatus, à fœmineo sexu tanto excellentius, quanto maternum pectus tenerius virili amat prolem. Accedit, quod Abraham sola destinatione obtulit Mariæ ipsa fecit. Abraham obtulit iam dignum morte, Maria ipsam vitam æternam. Ille hominem purum ex Adam peccatorem, illa Deum hominem mundi, & ipsius Abraham redemptorem. Olim Agar in solitudine videns filium Ismaelem præsit & æstu ac fame morti vicinum, reliquit puerum, subiter unam laborem & abiit, & sedit è regione procul quantum potest arcus iacere, dicens: *Non videbo puerum morientem, & sedens contra levavit vocem suam & fleuit.* Amabat enim filium suum Agar, sed non erat tanti animi, tantæque constantiæ ut eum morientem valeret intueri: sufficiebat ei, quod recessu & lacrymis affectum suum maternum levaret: foret enim ei intolerabile videre & audire extremum morientis filij singultum. Non sic Maria, quæ tamen longe magis filium suum amat, quam Agar suum, sed plena amoris plenæque constantia, non relinquit filium sub arbore, sed in arbore, & non sedens sed stans iuxta, non oculos avertens, sed adversans.

Quis ò mater pijsissima immensos animi tui angores internamque afflictionem tuam effari aut mente concipere digne queat! quem enim sine dolore, cæa mater benedicta, genuisti expers maledictionis Eux primæ parentis, & quem pro molestissimi laboris angustiis spiritus iubilo divino petfusa profudisti inter recreationem suavissimamque melodiam Angelorum laudantium filium tuum, eum nunc tanta crudelitate & tyrannide tuis in oculis occidi conspexisti, ut iam dolor ille quem tunc feliciter evasisti, multipliciter sit compensatus. Sed quid mirum! quia iam posterius genitos filios tuos enitebaris, nimirum omnes erudituros & salvandos per filium tuum, quorum iuxta crucem stans facta es mater spiritualis. Transeat igitur, quod sit magnus dolor parientium filium vel gemellos etiam in te, ò virgo divina necessario fuit tantus dolor quantum requirebat

R 2

paucis

paucis horis totius mundi fideles eniti. O mater misericordie, quod me quoque tunc enixa sis spiritu, & facta sis mihi mater suavitatis cui ego sum filius doloris, benedico te, & indies tibi merito dico: Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. & benedictus fructus ventris tui Iesus. Fac obsecro ut ego fructus cordis tui dolentissimi sum tecum & cum filio tuo benedictus.

§. 175. Et discipulum quem diligebat, v. 26.

D. discipulus ille erat Ioannes Evangelista, qui scripsit Evangelium hoc, & testimonium verum perhibuit passionis huius, & rerum in egestatibus pro salute mundi, humilis discipulus, humilis magistri, non querens gloriam & iactantiam alias nomen suum hic magnifice depinxisset, filius Patris Zebedæi, & Salomes matris, qui & ipse cruci vicinus astabat matri Iesu, adeoque Christum secutus ad crucem usque, qui & materiam dedit erga Christum dilectione, quam cæteri discipuli dum pericula contempserunt, in qua iuxta crucem poterat incidere, ideoque eidem maiorem exhibuit Dominus dilectionis prærogativam, qua dilectissimam sibi matrem ei commendavit & ipsum matri. Sed quare iste Ioannes, exprimens nomina aliorum adstantium, suum nomen etiam non expressit, & utique non absque ratione & mysterio. quoniam ipse eo tempore non suum solum sed magis aliorum absentium agebat personam, nimirum omnium Christi fidelium, iisque ad consummationem sæculi imo eorum etiam qui iam decesserant in gratia Dei. Pro his quippe se ille pie & devote supposuit, dicens in corde suo: sane hic omnes homines adesse deberent, & Passionis Dominicæ fructum sibi rapere. Quod igitur illi modo nesciunt & non possunt, ego volo supplere, Domine Iesu dilectissime cordis mei, ego hic loco & vice omnium assisto & compareo, de tua Passione mensuram singulis necessarium depono & accepto. Tu me omnium nomine postulante, legatum admittes, & dimitte ditatum. Hæc erat causa genuina propter quam suum nomen omisit proprium, & commune ex officio posuit.

O S. Ioannes Dei Apostole & prærogativa quadam dilecte, ego tibi & gratias debeo & laudem. Laudem propter tuam excellentiam, gratias propter tuam in me peccatorem Adæ filium beneficentiam, quod te pro me sub cruce substitueris, meam personam egisti. Merito igitur nomen tuum nescio quid dulce omnibus fidelibus sapit, quia post Christum & B. V. matrem eius, aliquid singulare tibi omnes debent. Tua castitas laudatur & videtur ex imitatio merito, sed tua eminentia mihi sapit caritas in omnes & in Deum

in Deum fac obsecro ut nunquam à teredamando deficiam, imiter in caritate, sed adhuc magis in caritate, donec occurrā tibi in plenitudine lucis & dilectionis æternæ. Amen.

§ 176. Dicit Matri suæ mulier, Ecce filius tuus. v. 27.

Cum staret mater Iesu iuxta crucem corpore & animo, facie ad faciem filij conversa, uti luna ad solem & eius dolores in se exprimens magis eligens vel portare dolores vel cum ipso mori quā post eius mortem ulterius vivere pulchre, filius eam novis filiis beavit; nam S. Ioannem, qui se iuxta crucem omnium fidelium, maxime caste viventium nomine constituerat matri commendavit & in filium delegavit, & sic in eo omnes homines B. V. dedit in filios doloris sui.

Quid hic facies ista recogitans anima mea? vis tibi gaudere? sed plus est, quod omnes homines tecum ceperunt tantum boni, ut herent sub cruce B. M. V. filij secundo geniti, fratris primogeniti Christi, in S. Ioanne virgine virgini Mariæ commendati. Vis gratulari omnibus hominibus quod talis matris sint facti filij, communicantes in S. Eucharistia sanguini & carni de B. M. V. assumptis? sed urget magis gratiarum actio ad D. N. Iesum Christum qui hoc mirandum opus fecit, ut heremus filij virginis Mariæ, & ipsa esset nostra mater. Sed & urget gratiarum actio & honor debitus V. Matri, quod tam abiectos homunciones ipsa non fastidierit assumere in filios. O quanta mysteria nobis S. Ioannes prout prout in suo sermone! Deficimus omnia explanare nequimus. Bonum est hoc nobis redundare in nobis pietatem Dei.

§ 177. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. v. 27.

Quia condebat de cruce testamentum Christus & matrem moriens desolutam non reliquit, sed non amici sui Ioannis & cognati est oblitus, iuxta matrem & discipulam dividebat pietatis officia, quo ad ipsorum personas, sed si mysterium huius dispositionis testamentariæ profundius inspicimus grandius quid sonant ista Christi verba. Nam uti B. V. in persona S. Ioannis dedit omnes homines in filios spirituales; ita ob eam I. oram necessariam coherentium, nos omnes in S. Ioannis persona voluit B. V. assumere in matrem. Tibi igitur & mihi, ô Christiane, in cruce dixit Dominus, de B. V. intelligendo: *Ecce mater tua*. Quid hoc verbo amœnius inter epulatum lætitiā nobis dici potuisset & quid utilius?

R 3

O Deus

O Deus, o dulcissime Iesu, unde mihi tantum bonum, ut matrem tuam facias etiam meam! excedit hoc donum, captum meum, da mihi igitur spiritum veri eius filij, ut ita vivam & agam, sicut talis mater desiderat & meretur. O mater sanctissima, cum sim certus a deo te filio tuo esse obedi- entem, ut statim officium matris acceptaris, *Monstra re esse matrem*, sed mul- to magis ora pro me semper ut me filium tuum opere verbo & cogitatio- ne esse demonstrem.

§. 178. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. v. 27.

Hora scilicet prima post meridiem qua commendavit Ioanni Ma- trem Christus à cruce, & ipse hora tertia post mortuus est, accepit Ioannes matrem Iesu in suam protectionem, curam, & officia, ut nihil illi deesse- rit sive in victu, potu administratione, obsequio, aliisque necessariis vitæ, & piæ conversationis & consolationis, usque ad ultimum vitæ spiritum & gloriosum eius sepulchrum ab anno ætatis circiter 48. usque 63. Verum quid opus erat uti tam sedula commendatione, cum Christus esset in pro- ximo (scilicet tertia die resurrekturus, & ad suos rediturus, pro ut tum revi- xit, tum se vivum in multis argumentis exhibuit per dies quadraginta ap- parens eis. Circa hoc igitur nota, quod, pro carnis conditione, non erat in- ter discipulos & familiares commoraturus, sed per temporum intervalla sui conspiciendi copiam facturus loquens illis de regno Dei, ideo ne vide- retur aliquid imprudenter omittere, moriens omne pietatis officium in matrem perfecit: Accepit ergo Ioannes eam in sua officia, tanquam esset Mariæ filius omnium obsequentissimus, merentem solabatur, & quid- quid excogitare potuit esse illi ad vitæ consuetudinem commodum, sub- ministravit, qui plus tamen erat à Deo para accepturus quam ei dare posset. Idcirco præstantissimum & nequaquam pœnitendū hoc legatum ilico & cum gaudio accepit. Sed quare omisit S. Ioannes dicere, quid B. V. fe- cerit, an illa Ioannem filium & in illo omnes nos acceptaverit, & magis hoc de se, quam de illa dicere curavit? Utique propterea quod de B. M. V. parte dubitari non poterat, quin dilectissimi filii tui voluntati & postula- to, maxime in illa hora, amantissime obsequeretur, ut omnem impossibi- le fuisset, matri illi non esse misericordem, quæ & gratia plena est, & in qua ipsa pietas novem mensibus corporaliter habitavit. Quia igitur ex parte nostri magis erat dubium, an teneret contractus legati mutui factus, ecce Ioannes pro sua persona primus præisse notatur, ut quisque nostrum ani- mole sequatur.

Domini

Domine Iesu Christe, qui diligentibus te bona invisibilia præparasti, corda tibi matricque tuæ famulantium ad bravium supernæ remunerationis accende, & pectoribus illapsus, gratiam, qua in tuo & sanctissimæ matris tuæ semper virginis servitio perseveremus, infunde, quo protectionis tantæ muniti præsidii quod te Domine donante concepimus, exequamur, & ad promissa in bono constantibus præmia aliquando pertingamus. Et, *ô Domina mea sancta Maria, me in tuam benedictam fidem ac singularem custodiam & in sinum misericordie tuæ hodie & quotidie & in hora exitus mei animam meam & corpus meum tibi commendo, omnem spem & consolationem, omnes angustias & miseras meas, vitam & finem vitæ meæ tibi committo, ut per tuam intercessionem & per tua merita, & omnia mea dirigantur & disponantur secundum tuam cuique filii voluntatem, & meam necessitatem. Amen.* Vel uti Sodales B. M. V. apud Societatis Iesu Patres profiteri solent. *S. Maria mater Dñi & virgo Ego N. te hodie in Dominam, Patronam & advocatam eligo firmiterque statuo ac propono, me nunquam te derelicturum neque contra te unquam aliquid dicturum, aut facturum, aut permissurum ut à meis subditis aliquid contra tuum honorem unquam agatur. Obsecro te igitur suscipe me in servum perpetuum, ad sis mihi in actionibus omnibus meis, nec me deferas in hora mortis. Amen.*

§. 179. *Postea sciens Iesus quia omnia consummata. v. 28.*

Nimirum, quæ ab ipso consummari debebant vel actu antequam moreretur, vel virtute aliqua iam posita, undè postea suo tempore effectus: actu proditurus esset, pervidens Iesus iam esse bene disposita, & paucissima actu, antequam moreretur, consummandâ restare ad illâ se accinxit, ut fortis, absolvenda, uti videbimus. Quæ vero illa essent quæ iam consummata erant pene infinitum esset dicere, vel enumerare ut potè tanta quantitate S. Ioanne in omnibus libris mundi scribi non possent, & idè ea enumerare de beo super sedere. Consilium tamen dō posteritati, ut si quis velit, utiliter possit ex una parte ponere prophetias omnes & figuras de Christi Domini rebus, & ex altera parte res ipsius, nempe acta, & dicta, in quo genere iam quidam, uti Bæza Soc. Iesu sacerdos, prævit, qui de Christo figurato in veteri Testamento, Tomos sex in lucem emisit. Ego interim moneo Lectorem, ne Christum D. autmet Scripturæ alligatum fuisse, sed ipsi Scripturam, idè enim de eo scriptum erat, quia ipse sic facturus erat, & Iudæis habentibus scripturam istam, cum nimium adhererent scripturæ (ita fieri solet in rebus humanis, ut ægrè medium teneatur, sed ad unum extremorum à medio pronissime deflectatur) ipsa scriptura identidem ab
Domi--

Domino & ab Apostolis obiecta est, ut qui oculos clausissent ad alia luminaria, per hanc saltem, ad eum sibi pertinaciter dilectum, viderent ipsum quem persequerentur esse Messiam, verè à Deo missum mundi Salvatorem. Quando vero cum gentilibus erat agendum, nequaquam scriptura agebat Dominus vel Apostoli (hoc enim ridiculum fuisset, ex ignoto principio ipsis probare ignotum, & ex non admissio, ad admitendum, id quod negaret, inducere) sed agebant ex luminis naturæ principis à Gentilitate tota admissis, item miraculis supra naturam parratis. Et hoc est quod S. Paulus insinuat dicens, Iudæum ex lege ipsi scripta Gentilem sine lege ea indicandum esse, non tamen sine omni lege quia lex naturalis rationis in omnibus est impressa. Patet igitur quam ridicule agant hæretici, qui nihil volunt credendum esse vel agendum nisi sit in sacra Scriptura, Bibliorum scilicet textu, descriptum. Si namque hæc regula, si ita ab ipsis, ex scriptura nusquam monstrata, esset vera maiores eorum gentiles, nunquam ad fidem pervenissent. Sed mittamus cæcos hos.

TU Christiane Catholice, memor esto, quod iam recepta scriptura per tuam fidem, ut Dei verbo, sic omnia in ea scripta, ut non consummata hæcenus, porro de te sint consummanda, sicuti de Christo & Ecclesia sua omnia fuerunt consummata, ita ut nec apex nec iota unum omittatur. usque ad hodiernam diem, inquit S. Aug. omnia cœverunt, sic & quæ restant evertura sunt, timeamus diem iudicii, venturus est Dominus: qui venit humilis venit, excelsus. Et quidem nos maiora habemus argumenta ad credendum ea, quæ in scripturis eius natura prædicuntur, quam veteris legis homines. Videmus enim iam plurima fuisse adimplera sicut prædicebantur. Diluvium v.g. generale quia illi nullam adhuc viderant, non facile credebant, aliquid futurum. Nos vero qui scimus impletum esse: quomodo non credemus futurum etiam aliquando diluvium (ut sic dicam) ignis in novissimis siquidem id expressissime nobis prædixit Dominus Matt. 24. Sicut in diebus Noe, ita erit adventus filii hominis, sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes &c. ita erit & adventus filii hominis. Si revera Iudæorum excidium contigit, sicut à Christo eis prædictum est. Quomodo non credemus quod idem nobis prædixit, de omni verbo otioso reddendam esse rationem Deo. Matth. 12. Et si de otioso verbo, quid fiet de pernicioso? quid fiet de blasphemo? Et si hoc de verbis quid fiet de factis? An forte impleri debuerunt quæ scripta sunt, de tormentis filij, & non implebuntur quæ scripta sunt de condemnatione servi! Absit. Itaque sumus inexcusabiles, respectu eorum qui præcesserunt Christum, Neque existime-

mus satis esse si credamus esse ventura quæ ventura prædicuntur: nisi eadem fugiamus, si mala sunt, & faciamus, si bona. Quid enim prodest credere Architecto ruituram domum nisi inde te propicias? credere medico non bibendum vinum? si interim non abstineas.

O Quam certa erit dies iudicii à Sophonia prædicta! dies omnium mortalium oculis spectanda & ab impijs certo certius expectanda, dies omnium pene prophetarum oraculis prænuntiata, ut nullo sæculo à memoria & mente fidelium posset excidere, dies illa in noua Lege rursus Evangelicis & Apostolicis scriptis multoties inculcata, dies illa in officijs Ecclesiæ sanctæ continuo representata & decantata, dies illa quæ continet omnes dies præcedentium sæculorum quandoquidem de illis tunc ratio sit reddenda, dies illa ad quam omnes dies tendunt & in qua finientur omnia tempora, & omnes dies: dies illa quæ tot præcedentibus angustijs parturit & tandem parit æternitatem dierum nunquam finiendam, dies illa quam exspectat omnis Creatura ingemiscens ut liberetur à seruitute & corruptione, quia vanitati subiecta est non volens, hoc est mutabilitati variæ obnoxia, peccatoribus, & peccatis quasi inuita seruiens: dies illa quam Ioannes Baptista præco Christi in deserto forti voce & zelo in clamabat: dies, inquam, in qua veniet ille, cuius ventilabrum in manu eius ut purget aream suam: dies illa quam Angelus Apocalypsis volans per medium cælum & habens Euangelium æternum annuntiat sedentibus super terram, insonans. *Time te dominum, time te Dominum quia venit hora iudicii eius*: dies illa quæ per excellentiam sacris in codicibus appellatur, *Dies Domini*, quia tunc Dominus suam ostendit potentiam, iustitiam, dominium vindictamque erga impios. O diem magnum & amarum valde.

§. 180. *Ut consummaretur scriptura dicit sitio. vi28.*

Cum immediate dixisset Euangelista, Christum Dominum in passione sua impleuisse omnes prophetias, figuras, mysteria, scripturas, sacrificia, atque promissa quæ de ipso scripta dictaque essent, superaddit, quasi adhuc pauca complenda nimirum sitim Christi & ipsammet mortem de quibus etiam propheta prædixerant. De qua siti non est mirum si credamus fuisse in Cruce immanem quippe ex tanta emissionem sanguinis, & vi tormentorum, ex longa & lenta morte corpus Domini exhaustum erat & exinanitum. *Aruit aiebat David tanquam testa virtus mea & lingua mea adhaesit faucibus meis*; Christus in cruce voce miserabili exclamauit, *sitio*, nullus tamen misertus est ei, & hoc cor Virgineum haud dubie nouo dolore trans-

S

uer-

erberauit, cum ipsa in Crucem non posset ascendere, quod veller, vñ
saltem fluentibus lacrymis linguam aridam vel tantillum refocillaret.

O Sitis Domini Iesu in Cruce intemperantem in me appetitum bibendi
mortifica: Tu linguā proprii doloris & tormenti haec usque fere expe-
tem amarius, quam Fulvia Antonij linguam Ciceronis aciculis confixisti
cum tam patiens clamauit de te, *Sitis*. **O** Consummatio tormentorum,
nobis ingens causa gaudiorum in æternum. *Potest tamen adhuc alia causa*
cogitari cur ita dixerit Dominus, nempe supernaturalis & vehementer at-
tens in ipso zelus, quo sitiebat gloriam patris & ad voluntatis eius imple-
tionem: anhelabat, vti enim aiebat, meus vobis est vt faciam voluntatem
eius, qui misit me, ita & potius eius erat dicere ea quæ Patri placerent. Hinc
vt Cervus ad fontes aquarum, sic anima Iesu à primo instanti anhelabat ad
Crucem: baptismo, inquebat, habeo baptizari & quomodo Coardior vsquam
perficiatur, Sitiebat & nostram salutem, lacrymas pœnitentium, & conuer-
sionem animarum. Cur enim, vt explicat D. Bernardus, oblarum pocula
noluit bibere, nisi quia aliam aquam bibere cupiebat, sicut offerentibus
cibos discipulis, alium inquit habeo cibum manducare. O Domine Ie-
su excita obsecro in me lacrymas compunctionis, quibus cor tuum subu-
lum refrigerem, antequam in morte lingua mea marcescat.

§. 181. *Vas autem erat positum aceto plenum, v. 29.*

Tantam inimicitiam, quantam in Christum Iudæi conceperant, ne-
mo vnquam vel credere potest vel exercere. Statutum erat vt damnati a-
romatico ac dulci potu reficerentur, quo suas obliuioni pœnas darent,
sed isti sceleratissimi vinum hoc bonum biberunt, & Christo acerbissimā
confecere potionem ex aceto & felle mixtam quam virulento suo corde
excogitarant, & illam potionem sponte sua posuerant & secum portarant
in tormentum maius Christi, casu quo peteret haustrum ad sitim leuan-
dam in mortis hora. non ignorantes ardentem eius sitim futuram ex diu-
turna inedia, nam à Cœna nihil gustarat & per se ex raptatione conti-
nua, ad diuersa loca & tribunalia, ex corporis exhausti vitium agitatio-
ne & excarnificatione, ex sanguinis effusione copiosa in Oliuarum hortu,
ad columnam flagellatione, coronatione spinea, gestatione crucis, Cru-
cifixione. In huius ergo maligni vas & pessimi potus consideratione S.
Augustinus super Ioannem ait, quod purum, quod mundum, quod iuni-
pidum in Synagoga erat, iam defecerat & in fœces acetumque commuta-
tum erat: atque ideo nihil aliud Christo nisi fel acetumque ad bibendum

Syna.

Synagoga parauit: ostendens non solum se dare quod in se haberet, sed etiam quod ipsa esset. Quid enim erat Synagoga aliud, quam amarum acetum & letale fel? Certe non sine peculiari mysterio hæc parata sunt Christo: ut enim fel pessimum est, & vilissimum in animalibus, ita quoque tum temporis, in ultimo nimirum articulo vitæ suæ, nihil aliud Synagoga, quam fel malitiæ & acetum inuidiæ fuit.

Vnde tantum mali vobis, ô Iudæi, obuēnit? quare vestrum bonum vinum in amarum acetum commutatum est? quare mel vestrum in fel transiit, & vinum vestrum in acetum? Haud dubie cum Redemptorem vestrum Christum, non suscepistis; tunc mel vestrum in fel degenerauit, cū doctrinam quidem eius audiistis, & nihilominus vitam illi ademistis. Sane valde misereor Synagoga, quod cum olim holocausta & sacrificia acceptissima Deo immolasset, nunc tandem fel amarumque acetum adoleat: illo enim supremo suo sacrificio Creatori vitam ademit, & seipsam omnino extinxit: sed quid queror? Non in cruce tantum à Iudæis Dominus Iesus huiusmodi acerba potione cruciatus est, sed indies adhuc æquē felle & aceto affligitur ab illis, qui eum peccatis & sceleribus suis exasperare non verentur. Præcipue vero à Christianis omnibus qui veritatis quidem iter ac Dei voluntatem exploratam habent, nec tamen faciunt quod deberent. De his queritur ipse, dicens. Ego plantavi te vineam electam, & sepivi te fidei muro: & edificavi curram sublimis contemplationis meæ in medio tui, & lapides elegi ex te, id est, Martyres, sanctos, atque doctores qui in Ecclesia fundamento sunt collocati, quique viam vitæ & veritatis te verbis & factis docuerunt, & quid est quod ultra debui facere tibi vinea mea & non feci tibi? quomodo ergo conuersa es in amaritudinem, in qua excolenda tantum opera & studij posui: quam tam excellētis mihi pretio comparavi, expectaui ut faceret vnas dulces feruentis amoris, fructus bonorum operum, & tu mihi proferis fel & acetum, spinas & tribulos: bonus homo de bono thesauro cordis sui proferit bonum, & malus homo de malo thesauro proferit malum. Igitur Christo instar Iudæorum vinum præbent felle mixtum peccatores illi, quibus adhuc voluntas adiacet male agendi, qui tamen si bona faciant opera, sunt tamen felle amarissimo infecta omnia, & corrupti ac vitiosi trahunt vasis saporem, tali felle abundabat Simon Magus cum ei diceret Simon Petrus: In felle amaritudinis video te esse, & cor tuum non est rectum coram Deo.

Domine Iesu, qui peccatorum nostrorum amaritudinem in passionis tuæ acerbitate gustasti, sed reatus eorum culpam non bibisti, quia peccatorum non fecisti: da nobis amaræ tuæ mortis antidoto & à peccatorum

gustatu desistere, & pro commissis libenter pati & satisfacere.

§. 182. *Isti autem spongiam plenam aceto, hyssopo circumponentes obtulerunt ori eius, v. 29.*

Esurienti in deserto dæmon obtulit lapides. redienti de Bethania siculnea nihil. Samaritana sitiienti pro haustu aquæ disputationem. in Cruce extremam suam patienti acetum propinatur, & Hi sunt deprauati actus malignantium Iudæorum, hæc eorum crudelitas & ingratitude omnium maxima qua in supremum benefactorem vsi sunt. Sed quid egistis cum hyssopo, spongia & aceto Iudæi, siue Iudæorum administri, profani milites. Euangelista testatur, quod cum Dominus clamasset *Heli, Heli, Deus Deus meus*: quidam de circumstantibus audientes & non intelligentes vel irridentes dixerint, Eliam vocat iste; sed quid sibi vult, quod vnus ex vobis acceptam spongiam impleuit aceto, & imposuit arundini & dabat ei bibere: cæteri vero dicebant; sine, videamus, an veniat Elias liberans eum! An timentes ne Elias eum liberaret, mortem eius aceto porrecto accelerandam putastis! an vero expectandum & videndum, maioris irrisu gratia, an Elias veniret, quem aduocatum existimatis?

Heu, Heu? nos in Iesum diriores, si pænitentia, si Compassionis, si amoris, si bonorum operum potionem ei fide offerimus. Nos potamus eum aceto & felle ingratitude & obliuionis, ille offert Christo intellectum suum aceto permixtum, qui in aliud quidpiam, & non in Deum suas cogitationes transfert. Ille Domino Iesu memoriam suam myrrha permixtam offert, qui eo solum suam conuertit memoriam, vt vitam sensualitati quietam possit ducere: ille voluntatem felle adulteratam offert qui Creatorem suum à se sum mouet, & temporalibus rebus per amorem affigitur: ille cor hyssopo temperatum Deo offert, qui quidem libenter Deo interuire vult, & nihilominus voluptuarie viuere decernit: ille opus bonum offert in arundine qui illud ipsum ex mera vana gloria facit: ille vitam suam Christo offert in spongia, qui instabilis est & fluxus, ita vt in tempore tentationis etiam levis statim bonam vitam & opera perdat. denique dico illum Christo amaram potionem offerre, qui fide Christianum se exhibet, operibus vero gentilem. Qui vero Christo Iesu purissimum atque suauissimum præbent vinum, hi sunt homines bene mortificati ac resignati, qui in cunctis suis operibus solum Dei spectant honorem, nec vltimam seipsos quærunt. Isti veri sunt filij Dei, qui naturalis suæ generatio-

nis obliti sunt, quo Deum patrem habere mereantur; acceperuntque spiritum Dei clamantem Abba pater, quod nemo utique ex spiritus testimonio & sententia dicere potest, nisi sit filius Dei, hi nec mortem verentur nec infernum nec hostem nec homines, neque lucra neque damna. Totos namque se Deo dediderunt ac funditus resignarunt, & gratum est eis quidquid illis facere velit Deus, & in tempore & in æternitate, quandoquidem omnem iam timorem servilem & mercenarium amorem devicerunt, in præclaram spiritus assumpti atque translati libertatem. Hi quæcunque infra Deum sunt omnia, ut stercora, spreverunt, quo Christum lucrifaciant, qui iam vixit in eis & cuncta eorum opera operatur in ipsis. Ipse fodit, plantat, rigat, euellit, dat incrementum: & ipsi velut bonum ac subditum instrumentum & ager obtemperans, Deum suum intra se, atque secum operari sinunt: Itaque sunt velut hortus irriguus, & ager plenus cui benedixit Dominus: feruntque vinum longe suavissimum, lactificans cor Iesu Christi. Etenim à naturali sua ac infœcunda radice abscissi, atque præclaræ illi vineæ, quæ de corde Patris procedit, atque ex illius pectore sumit alimoniam, insiti sunt. Denique hi Christum adeo inebriant, cælesti nectare, ut quidquid velint facile impetrent ab eo, ita ut ipse fateatur: *filius sum quasi vir ebrius & quasi homo madidus à vino.*

§. 183. Cum ergo accepisset Iesus acetum dixit. v. 30.

Quæstio. cur illud fel & acetum gustare voluit Christus: nisi ut quemadmodum nulla pars corporis in peccatoribus est libera à peccato, similiter nulla esset sui corporis particula quæ non tormentis & doloribus attrita foret, prius per totum corpus erat iniurias passus, in capite per spinæ diadema: in facie per ludæorum sputa: in genis per alapas: in manibus pedibusque per clauos: reliquis corporis habitus erat percussio: verberum unde quaque saucius: & super dolorem eorum vulnerum hoc etiam addiderunt ut lingua pro cruciatu fel acetumque gustaret.

Gustasti Domine: sed postquam gustasses noluisti bibere, ne tibi ipsi mortem accelerares. Absinthij, fellis & aceti tuæ passionis, nos esse memores æquum est, atque etiam tecum aliquid pati: sed peccata, pro quibus hæc passus es auerfari nos hac tua aversione docuisti: Quis enim gustabit prudens, quod gustatum adfert mortem? si mundi peccatique amaritudinem, peccatoribus & mundo labenti succurrendo, sic degustasse sufficiat, nihil inde voluptatis admittendo, neque malos peccatorum humores & mores imbibendo vel incorporando.

§ 3

§. 185.

Iam ad extremum Iesus passus fuerat, iam totum fuderat sanguinem, iam exsaturata inferni rabies, iam patris iustitiæ in rigore satisfactum, iam omnia hominum peccata in mari rubro passionis submersa erant, iam propitiatio totius mundi pene in Cruce peracta, quid igitur supererat, nisi ut extremam manum operi redemptionis imponeret. & hoc verbo clauderet. *Consummatum est.* Multiplex sane fuit consummatio à Christo Domino peracta, omnium Dei promissionum Prophetiarum & figurarum totius legis antiquæ, cuius umbræ dissipatæ sunt adueniente sole veritatis, hoc erat mysterium ad quod lex tota anhelabat, hoc sacrificium quod innocens Abel occisus, quod Noe mundum in arca saluens, Isaac immolatus, Ioseph à fratribus venditus, agnus paschalis manducatus, & alie figuræ representauerant: iam omnia sunt impleta, iam exclamar: consummatum est. 2. fuit consummatio æterni decreti & omnium Deipatris voluntatum super singula momenta vitæ, & passionis Christi: inde in cæna suprema sua dicebat, *Opus consummaui quod dedisti mihi facere* & nunc dicit consummatum est, quasi dicat, O Pater æterne, feci omnem voluntatem tuam, nunquam mandatum tuum præterui, consummaui omnia de me dicta, scripta & prædefinita in consilio tuo, obediens tibi usque ad mortem. Ecce totum consummatum est.

Verum præter has consummationes animaduerti adhuc aliquod aliud mysterium consummationis nomine indicari. Quia v. 25. ait S. Ioannes, *sciens Iesus quia omnia consummata sunt, ut consummaretur scriptura, dixit: sitio.* Quid enim est hoc, omnia consummata esse, & adhuc ut consummaretur quiddam agi? Dicam quod sapio. Consummata erant omnia quæ quoad Ecclesiam suam agenda erant ante mortem Domini. Sed quoad Synagogam non erant omnia consummata, quare non? quia ipsa debebat reprobari ut intraret Ecclesia. quomodo igitur reprobata est? præbendo acetum, tunc enim demonstrauit se degenerasse & interitu dignam, cum acetum pro vino & sicera dedit. Hoc ex parte Synagogæ consummandum erat, ut ipsa desineret, cum iam Ecclesia in B. V. M. & Ioanne esset inchoata.

O Iesu consummator nostræ salutis, adoramus te, Deo Patri Iesus spiritum redditurus contestatur hoc verbo consummatum est, ad omnes Creaturas quod ipse ad salutem hominum omnia consummauerit, & ad ultimum terminum perduxerit, & nihil esse quod ultra facere posuisset. *Quid*

Quid est enim, ait per prophetam, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci, igitur ab ipso vnico salus, & perditio à nobis.

§: 186. *Et inclinato capite tradidit spiritum, v. 30.*

Cum Saluator iam in cruce pendens Ecclesiam suam, quantum ante mortem suam opus erat constituisset, & cunctos fideles in S. Ioannis persona Virgini Matri, & ipsam in eiusdem persona omnibus fidelibus commendasset, quasi pro ultimo complemento Ecclesiæ suæ necessario & utilissimo, & Ioanne accipiente ipsam in sua, consummata iam omnia sciret, etiam Synagogæ, dicendo verbum *Sic ito*, dedisset occasionem se ipsam cum sua scriptura consummandi & accipiendi finem: dum dando ei acetum, ipsa de se testata est, quod ipsa iam ex bono vino degenerasset in acetum, & ideo corruptioni propinquasset, tunc demum utraque consummatione perspecta Dominus *caput suum inclinans tradidit spiritum*, siue ut Matthæus scribit *emisit*. Quæ verba non inuitè morientem vel coactè debilitatum iudicant, sed voluntarie se sacrificantem important, imo amorem insignem spirant, nam inclinatione illâ capitis mihi videtur offerre osculum omnibus, maxime suæ ecclesiæ in paucis personis ibi collectæ nisi quod vicarius eius futurus deerat. Adhæc ista inclinatio indicat mihi hætenus monstratam animo & corpore fortitudinem. In aliis morientibus vultus pallorem, os liuorem, oculi languorem induunt, cor tremores per arterias & nervos contremiscentes inuirit, ita ut modo oculos claudant, modo aperiant, caput modo huc, modo aliorum moueant & reclinent, donec deficientes alicubi situm relinquunt. Non sic in Domino nostro moriente apparet, iste hætenus tribus horis pendens sanguine modico & aqua circa cor remanente alias pene ex succus erecto vultu permansit, in mortis puncto moderatè inclinavit.

O Deum morientem! O vitam sub morte latentem & solem Ecclipsim patientem. Sed quanti hoc instans separationis animæ Iesu à corpore putabimus fuisse apud Deum momenti & pretij? ò instans quod est instar centri omnium sæculorum & æternitatis. O quor' mirabilia facta in eo, & completa ò consummationem totius operis nostræ redemptionis & finem laborum & dolorum Iesu! ò mortem Iesu faciem æterni Patris nobis perfecte placantem! ò Iesu vsque ad mortem obediens! ò leueram hic iustitiam, quæ à filio non voluntatem solum & præparationem animi, ut quondam in Abrahamo filium immolante, sed actualem immolationem,
macta-

maculationem & destructionem huius hostiæ sanctæ & victimæ totius mundi exegit, salve igitur salve tremendum cunctis potestatibus caput Domini Iesu Christi Saluatoris nostri, pro nobis spinis coronatum & arundine percussum. Salve speciosissima Saluatoris nostri Iesu Christi facies, pro nobis sputis & alapis cæsa, Saluete benignissimi Domini Iesu Christi Saluatoris nostri oculi, pro nobis lacrymis perfusi, salve mellissimum os, gutturque suavissimum Domini nostri Iesu Christi pro nobis felle & aceto potarum, saluete aures nobilissimæ Dom. Iesu Christi Saluatoris nostri, pro nobis contumelijs & opprobrijs affectæ, saluete collum humile Iesu Christi, pro nobis colaphizatum, dorsumque sanctissimum pro nobis flagellatum, saluete venerabiles Domini nostri Iesu Christi manus & brachia pro nobis in cruce extenta, Salve pectus mitissimum Domini Iesu Christi Saluatoris nostri pro nobis in passione conturbatum, saluete gloriosissimum Domini nostri Iesu Christi, pro nobis lancea militis perforatum, saluete Domini Iesu Christi Saluatoris nostri sacræ misericordiæ genua, pro nobis in oratione flexa, saluete Domini Iesu Christi Saluatoris nostri pedes adorandi, pro nobis clavis affixi, salve totum Corpus Iesu Christi pro nobis in Cruce suspensum, vulneratum, mortuum & sepultum, salve Sanguis pretiosissime de Corpore Domini Iesu Christi Saluatoris nostri, pro nobis effuse, salve sanctissima Domini Iesu Christi anima, in Cruce pro nobis in manus Patris commendata. In eadem cōmendatione tibi commendo hodie & quotidie animam meam, vitam meam cor & corpus meum, omnes sensus & actus meos, omnes amicos, benefactores, & consanguineos meos: animas parentum, fratrum, sororum & omnium amicorum ac inimicorum meorum, ut nos protegere, liberare & defendere digneris ab omnibus insidijs inimicorum nostrorum visibilium & invisibilium nunc & in perpetuum, Amen.

§. 187. *Iudæi ergo (quoniam Parasceue erat) ut non remaneret in Cruce Sabbatho v. 31.*

Quo mortuus est die Christus erat Parasceue, id est vigilia magnæ festiuitatis, nempe & sabbati & Paschatis, & Iudæi solliciti de corpore Christi habendo, ut & post mortem in honorarent, ignominiose sepelirent, vel postmodum igne concremere possent, ne maneret memoria illius; sub prætextu religionis, accesserunt Pilatum, & rogarunt, ut tolleretur de crucibus suspensi, tam Christus quam latrones.

Ecce

Ecce ita colatores isti culicum corpora mortua facere non horrebant, sed in cruce manere detestabantur sabbato, crimina & mortem animæ suæ manere in sabbato non curant, corpora mortua tolli vehementer procurant anxij & curiosi: Christum occidere non dubitarunt in petalceus sabbati, & occisa manere ante oculos in ipso sabbato horrescunt.

Authorem legis interemerant & legem seruare fingebant, honorant magnum illius sabbathi diem qui magni diei Dominum crucifixerant; sic hi legem illam quæ tantummodo ciuitatis & humanitatis erat summo studio obseruant, interim totam legem prauaricantes. verum sic solet hypocritis suos palliare impietate. Istorum gloria magna est Domine in Religionibus, in quibus obseruantia viget ubi pro Regula obseruanda parati sunt displicere omnibus satrapis mundi & perferre quæcunque mala Eleazarus seruus ille tuus fortissimus, qui maluit mori quam vesci carnibus illicitis, simulando se manducare illicitas, isti sunt viri magni & fortiores leonibus & velociores aquilis superantes omnia impedimenta terrarum, per inuiolatam custodiam legum festinant ad optatissimam requiem tuam, sed tales non fuere hi principes Iudæorum, qui non tam sabbatum curabant, quam Christi mortem & ignominiam: vnde illi merito sequuntur re legislatorem in vitam æternam, & hi seductorem legis diabolum in mortem æternam. dirigere ergo & conseruare dignare Domine Iesu hodie & quotidie corda & corpora nostra, sensus quoque & sermones, & omnes actus nostros in via & in lege mandatorum tuorum, vt placere possimus tibi & tecum ingredi in vitam æternam, Amen.

§. 188. *Erat enim magnus dies ille Sabbati. v. 31.*

Magnus dies, qui mysteriis magnis magnus, veri paschatis dies primus. phate hoc vere transitus dicebatur tunc enim à statu peccati ad gratiam, à statu mortis ad vitam tracti sumus. Hic enim erat ille dies quam vt videret exultauit Abraham, diem hunc expectabāt patres in limbo magnus dies fuit is quem prædixit Daniel, eius dicens septuaginta Hebdomadæ à breuiatæ sunt &c.

Magnus dies, quia fuit finis legis scriptæ & principum legis Evangelij & magnus dies toti orbi memorabilis, sic nimirum dies est natalitius regenerati mundi dies: in quo totus regeneratus est orbis. Memorabilem diem seruauerunt Iudæi in qua Holofernes occisus est, & hac die Lucifer communis hostis deletus est.

§. 189. *Rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura. v. 31.*

Crura frangi petebant, non Christo, ut pote iam mortuo, sed latronibus qui adhuc vivebant, ut magnitudine dolorum, qui iam in extremis erant, citius morerentur. Quod si Iudaei idem intenderint fieri in Christo signum est, eos sibi timuisse ob varia hominum iudicia de Christo & miraculis eius, ob quae fortasse timebant ne illuderentur & spe frustrarentur post mortem sui maximi inimici, & vineam illam occisi haeredis non retinerent sibi.

O Iudaei, quam bene de vobis dixit iste quem occidistis nunc, quod suis sepulchra dealbata foris, intus plena spurcitia! certe id vel nunc probatisse verum. Sed & non minus verum est, quod de vobis dixit S. Iohannes nempe vos esse genimina viperarum, hoc enim etiam probatis verum fuisse, O caeci odio & invidia & ambitione, quo usque peruenistis!

§. 190. *Et tollerentur. v. 31.*

Cum viveret liber Dominus, non quieverunt Iudaei, donec eum in cruce viderent, cum in cruce pendebat vivens adhuc eum opprobrijs saturauerunt, super titulo crucis querelas posuerunt inquieti. Mortuus demum est in cruce, nec tamen adhuc quieverunt sed etiam tolleretur rogauerunt. Cum hoc etiam impetrassent nondum quieverunt, sed custodiam sepulchro apposuerunt, sed cum hoc fecissent magis inquieti facti sunt, quia cum militibus annuntiantibus resurrectionem eius pecunia pacisci debuerunt, & post pentecosten adhuc magis inquieti facti sunt per Apostolorum Christi miracula.

O Miseros, & valde miseros mortales, quando se passionibus suis tradunt vel permittunt, in quandam Iliadem malorum tunc deuoluuntur! & quid tandem profecerunt omnibus curis suis Iudaei? nihil nisi quod dolorem & metum assidue merebant, quamdiu in passionibus suis seminare pergebant, ponamus ergo horum fortunam ob oculos ut abstinemus à talibus procedendi modis, & potius sequamur modos à Christo praescriptos, isti afferunt laticiam & vitam quietam.

§. 191. *Venerunt ergo milites & primi quidem frangerunt crura, & alterius qui crucifixus est cum eo. v. 32.*

Impetrata per Iudaeos venia tollendi de crucibus corpora suspensorum.

rum, Iudæorum obsequentes voluntati milites duorum latronum, qui cum Christo crucifixi fuerunt, ut morti citius traderent crura fregerunt, adhuc viventibus, non enim tot & tanta passi fuerunt quanta Iesus, & in hoc voluntatem suam assecuti sunt Iudæi, sed non in Christo, de quo aliter Deus ordinauerat, ut videbimus. Cur autem crurifragium istud rogauerint Iudæi, variaz causæ assignari possunt. Vna mihi inter alias complacet. Nempe experientia docet, teste Augustino, si vulnus in carne ipsa sit, non esse moriendi periculum; sed commoditatem curandi magnam facilemque. Verum si caro cum ipsis ossibus sauciata est, ac collisa, tum immedicabile vulnus est & dolor intolerabilis: ideo ut Iudæi, nulla alia de causa peterent Christo crura frangi quo non modo maximis cum doloribus in cruce moreretur sed in eadem rabiosus exspiraret.

O Iudæi, quænam oro est ista vestra hypocrisis, quod loco sanctificationis ad festum per lacrymas per orationes, per ieiunia vos fratrum vestrorum ossi fragium præparatis; petitis tolli deligno cadavera & antiqua peccata in vestro obstinato pectore retinetis. O quot discipulos, quot sectatores in hoc casu reliquerunt nobis Iudæi, qui ad simplices intrant, & coram eis talia agunt dicuntque qualia amici, solum illo fine quo inimicis suis ossa frangant & tranquillitatem illis vitæ famamque boni nominis suffurentur. Vere satanici sunt tales homines qui suis locis notique ossa frangunt cum omnimodis nituntur illis bonam existimationem, honoremque abscindere ac commaculare, & in alterius casu ac interitu suum decus prosperitatemque ponunt. Horror imprimis moneoque omnes famulos famulasque Dei, ut non secus atque pestilentiam, conuersationem cum eiusmodi hominibus fugiant, nisi proximi honorem sepeliant. Tam tum temporis immanes Iudæi erant quam modo sunt inuidi: quippe Iudæi non uisi ossa fregerunt latronibus, verum hi frangant proximo violantque honorem ac bonam famam. Etenim genero us animus ac pudicus multo acrius sentit si quisquam illi adimat honorem quam crura frangat.

§. 192. *Ad Iesum autem cum venissent & viderunt eum iam mortuum: v. 33.*

Quod isti cruri fragii executores, primum ad latera Domini crucifixos impetuerint, & non processerint ordine suspensionis, mihi multas ingērit cogitationes de malitia Iudæorum, quorum intentum videtur fuisse, ut si adhuc viueret diutius cæteris cruciaretur & terreretur viso aliorum diro crurifragio.

T 2

O ma-

O Malitiam supinam cordis humani quando semel illud occupare cepit, quomodo non propagatur reuera vti zizania, & vti venenum viperarum. Custodi nos obsecro Domine à consilio, à via, & à cathedra peccatorum.

§. 193. *Non frugerunt eius crura, v. 33.*

Circa hoc considerandum quidem est, quod hominum cogitationes nunquam praevalent contra cogitationes Dei, qui non voluit crura Christi Domini frangi, vt postea videbimus, hic tamen magis expendo, quatione ducti ministri publici, sint licet, literarum mandati sibi positi, non obtemperarint. Centurionem possumus arbitrari in causa fuisse, quia ordinaverit, sciens Iesum esse mortuum, & ideo ratione mandati deficiente, etiam mandatum indicauit cessare. Possumus suspicari piam Matrem Domini ita rogauisse, ne mortuum contumelia otiosa afficerent, quomodocumque autem factum fuerit. Ex utroque habeo veritatem non leuem, quia disco ex centurione legum interpretationem debere esse rationabilem, non secundum literam legum, sed spiritum legislatoris, cuius menti si obsequar, legem bene seruo et si litera mentiretur, contranient non obsecundo. In altero casu si D. M. V. deprecatione factum sit, quod crura Domino non sunt confecta, pietatem in mortuos exhibendam disco, ne immerita mortuis oppropria finam irrogari, sed quantum potero defendam, quia se amplius defendere non possunt.

O Deus da obsecro semper fidelibus tuis, vt leges & mandata non negligoso & occidente, sed viuificante spiritu intelligant, & impleant, ne summum ius summa sit iniuria. Deinde etiam pietatem istam concede omnibus, vt in mortuos velint esse clementes & misericordes.

§. 193. *sed vnus militum lancea latus eius aperint, v. 34.*

Vnus, nomine Longinus vti tradunt quidam scriptores, qui referunt eundem illuminatum postea Christianam fidem recepisse & inter SS. ad scriptum esse. Itaque aperiendo latus saluatoris, non tantum veniam Inuenit sed & Episcopatus honorem & Martyrij Coronam postea promeruit Idem etiam esse creditur centurio ille, qui visis ostentis in morte Domini exclamauit. Vere filius Dei erat iste. dices mihi Christiane, si miles hic cognouit, quod Christus erat filius Dei, quomodo ergo ausus fuit tam horrendo vul-

do vulnere Christi latus fodere. Respondeo primo hoc ipsum fecisse, ut grauiorem à Christo arceret iniuriam, ne eius Crura confringerentur. 2. voluntatem Dei fuisse, ut vulnus illud infligeretur tum ad certiores nos de eius morte faciendos, tum ut inde efflueret sanguis & aqua & cum ipsis salus ac redemptionis nostræ mysteria.

Mirabilis sane Deus in operibus suis, de quo iure merito canit Ecclesia, Deus cuius providentia in sui dispositione non fallitur; ita enim cum optimus sit, melius iudicauit ex malis bona elicere quam mala nulla permittere: nisi Crucifixorum permississet impietatem, mundi salutem operatus non esset: nisi impiorum persecutorum rabiem tolerasset, nec floureret inuicta Martyrum patientia, nec eorum insignis gloria coruscaret: nisi ictu lanceæ Christus latus suum transuerberari permississet, non effluxisset sanguis & aqua ex vulnere, nec Ecclesiæ decus, nec sacratissima sacramenta inde emanassent: vult bona voluntate Deus, quod impius male exequitur: Impius Caiphas malo animo prophetauit, *Expedi ut vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*: at vero doctrinam hanc Deus Caiphas, eo quod pontifex erat, bona voluntate permiserat. Malo quoque animo à Pharisæis seductus Iudæorum populus contra Christum clamaue-
rat, Crucifigatur, Crucifigatur; sed Deus eos ita clamare bona voluntate permiserat quare quidam vir celebris hoc ipsum considerans dicebat. Si Deus pater interrogatus fuisset de filio, dixisset *Crucifigatur*, si Angeli interrogati fuissent, respondissent *Crucifigatur* si patres in limbo interrogati fuissent, dixissent, *Crucifigatur*: si mater Christi interrogata fuisset respondisset, *Crucifigatur*: si Christus ipse interrogatus fuisset, respondisset, *crucifigatur* verum tamen eidem voci longe diuersa mens & spiritus fuisset subiectus.

O mirabile atque ineffabile diuinæ providentiæ Sacramentum! Christi enim latus aperiri voluit, ut inde nobis plurima bona profluerent. Iam enim vere immiserat Dominus soporem mortis in Adam secundum, & ex latere dormientis nouam Euam (Ecclesiam) ædificabat. Vide ergo anima mea quam efficaci verbo Euangelista sit usus, ut non diceret, latus eius percussit, aut vulnerauit, sed *aperuit*; ut innuat, quod ibi quodammodo ostium vitæ apertum sit, quia inde vis Ecclesiæ & Sacramentorum emanant sine quibus ad veram vitam non intratur. Hoc quoque prænuntiavit factum. Noë qui in latere arcæ ostium facere iussus est, per quod intrarent & exirent animalia, quæ non erant diluuii peritura. Verum ô dulcissime Iesu, amor animæ meæ cruci affixe, vbi tunc erat, quando tali lancea

sic ostium tui cordis pulsabatur, vt aperiretur? scio mi Domine, vulnus illud non sentiebas, quia sensus omnis cum vita recesserat, cum spiritum commisisses: audiebas tamen pullantem & aperuisti ei. Quidnamque faceres, cum antea tanto cum affectu dixisses, *pulsate & aperietur vobis*: attamen credo quoque vere quod senseris, non in illo corde tuo, quod vulnerabatur, *sed in illo corde tuo quod in corde matris dolentis sauciabatur.*

Desideras vero nunc, O anima mea, cognoscere quonam modo in quoque cum dilecto tuo Crucifixa queas vulnerari, & in eius vulneribus habitare, ad quod etiam ipsemet te inuitat. Statue ex gratia illius tibi tabernacula & habitationes construere, non quidem in monte Thabor sed in monte Caluarie: tabernaculum vnum erit tibi in sacratissimorum pedum eius vulneribus, vt occupans te in meditatione gressuum eius & mirandae lenitatis scias qua via sit tibi incendendum, vt ad aeternam vitam peruenias. Alterum erit tabernaculum in manuum eius vulneribus, vbi opera eius & beneficentiam erga omnes, stimulas te ad bonorum operum executionem. Tertium tabernaculum, illudque ceteris amplius, erit in vulnere lateris eius, in quo contempleris continuo insatiabilem illam Charitatem, qua te diligens & nasci voluerit, & ad tolerandum quidquid pro tuo remedio necessarium esset, se promptissime obtulit: in his tabernaculis habita die ac nocte, hic dormi, hic corpus refice, & animam. Hic lege, negotia tracta & ora, sed dices! non sunt mihi alae quibus ad ea volare possim! deprecare Iesum dilectum tuum dicens, *da mihi alas sicut Columba*, cogitationes scilicet & affectiones puras, quibus instar columbae mediter ac gemam, ob tuos dolores, & ob mea peccata. Gemam quoque & suspirem, vt tibi perfecti amoris vnitione coniungar.

Quis enim te sic amantem non redamet? quis sic vulneratum non diligat? nolo sine vulnere viuere, quia te video vulneratum, quocunque enim me verto, quocunque aspicio, te Iesum meum in Cruce pendentem video saucium & mortificatum. Rogo ergo te benignissime Domine, per haec tua salutifera vulnera, vulnera quoque hanc animam meam peccatricem, pro qua etiam in Cruce orare, & mori dignatus es. Vulnera eam igneo & potentissimo telo potentissimae charitatis. Confige cor meum iaculo amoris, vt dicat tibi anima mea, Charitate tua vulnerata sum, ita vtex ipso amoris tui vulnere, vberimae fluant lacrimae die ac nocte. Percute obsecro Domine hanc durissimam mentem meam valida cuspe pietatis dilectionis, vt altius ad interiora penetret virtute potenti, ne ibi vlla amplius haereat virtus inimici.

S. 194 Et continuo exiit sanguis & aqua. v. 34.

Quid admirabilius audiri potest quam quod à mortuo corpore lanceato scaturiant ex eodem riuulo duo fontes diuersi generis scilicet sanguinis & aquæ! Non tamen in vanum profiliunt, sed in maximum nostræ fidei robur, quoniam ex illis duo præcipua nostræ religionis Sacramenta Christus instituit, sicut enim per aquam baptismi regeneramur, ita sumpto sanguine Christi meus nostra impletur gaudio, & digne sumentibus gloriæ pignus datur, vt constanter facti aduersa omnia tolerabiles sustineant, & iam apertam regni celestis ianuam, quæ ante Christi mortem nemini patebat, facilius ingredi valeamus: sanguine namque qui est pretium redemptionis nostræ abluimur à peccatis: & aqua quæ est figura baptismi nostri, ab vniuersis originalis peccati maculis expurgamur: quemadmodum per Ezechielem Dominus ait, effundam super vos aquam mundam, & mandabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Est etiam apertum Christi latus haud procul à corde, vt nobis accessum aditumque ad cor suum patefaceret, vnde S. Augustinus ait. *Aspice osium in arca latere, per quod ingreditur omnes Creature, quæ à diluuió seruantur. Contuere originem tuam, patrem tuum qui te genuit ad vitam, sicut enim ex latere Ada dormientis formata est Eua mater nostra, ita ex Christi, in Cruce morientis, Ecclesia sumpsit exordium: denique apertum est Christi latus & continuo inde sacramenta fluxerunt.* Patet hinc amor erga nos Christi incomprehensibilis, dum se totum pro nobis impendit, nihil abscondit in corde suo, sed totum nobis contulit. Quid vltra nobis facere potuit atque fecit? Ipsum nobis cor suum tanquam secretissimum cubiculum suum reuerat, vt nos in illud seu electam sponsam suam, introducat. Sunt namque delitiæ eius esse nobiscum, & in silenti tranquillitate ac tranquillo silentio apud nos quiescere. Dedit, inquam, nobis cor suum dire vulneratum, vt in eo commoremur donec penitus expurgati & mundi, suoque cordi conformes, idonei ac digni simus vna cum ipso in patris æterni cor diuinum adduci. Dat plene nobis cor suum, vt sit nostra habitatio: vicissimque repetit nostrum cor vt sit habitaculum suum præbet inquam nobis cor suum ceu lectulum purpureo sanguine suo coloratū, quasi rubentibus ornatum rosis: repositque cor nostrum lectulum sibi candidis mundorum operum lilijs decoratum. Quis hæc iam negare audeat, quod tam profusa nobis liberalitate contulit! Ecce inuitat nos in melliflua vulnera, atque amabile, & patulum latus suum, ceu vberem cellam vinariam, delitiis omnibus afflu-

entem!

entem dicens in cantico: *Vene soror mea, columba mea in foraminibus Petre*, id est facris vulneribus meis factura amoenissimum nidum, Accedamus ea propter scribendo desiderio & affectu, ad fontem viuum, quandoquidem aquam nobis vitæ dabit, & quidem gratis ac sine pretio, vel vlla commutatione. En quam paterne nos inuitat dicens, *qui sitit, veniat, & qui vult bibat aquam vitæ gratis*: video hic fontem purissimum in medio Paradisi scaturientem, quo irrigatur omnis terra. Agedum cum anima amante, in quibuslibet vitæ huius tentationibus, miserijs & afflictionibus, ad foranima Petre confugiamus, cuius, inquis, Petre Iesu Christi Domini nostri. Hic est Petra, quæ à Moysse, id est Iudaico populo virga crucis, percussa deducit, quas largissimas, ita vt non aquam modo, veram etiam (scriptura testis) oleum è saxo durissimo sugere liceat. Relinquamus igitur, docente Hieremia, ciuitates id est populares stripitus ac perturbationes, & habitemus in hac petra & simus quasi columba nidificans in summo ore foraminis, id est patulo latere Christi.

Ave Iesu qui sacratum cor das nobis, dilatarum, fontem pendens gratia, aqua lauet, sanguis ornet, & nos duplex amor formet nescios inuidæ, sanguine in super tuo & aqua è latere tuo munantibus. Christe Iesu à peccatis omnibus laua me & concede vt anima mea, cum è corpore migraverit, ante tribunal tuum appareat munda. O bone Iesu ne deferas me in ultimis angustijs illis, in suprema mortis lucta, à qua tota pendet æternitas. O mi redemptor, si tunc impotens forte fuero in manus tua iam commendando spiritum meum: tua, ô Iesu, sanctissima voluntas in me semper fiat & in æternum, Amen.

S. 195. Et qui vidit testimonium perhibuit & verum est testimonium eius. v. 35.

Quis ille anonymus testis? Multi, scilicet vnusquisque qui vidit in seipsum vocatur. Etiam centurio, qui ex spiritualiter cæco id est infideli, videns id est fidelis, est factus, inter quos oculos testes, etiam est ipse Sanctus Ioannes, qui hanc Domini passionem scripsit, & vidit in omnibus præsens fere potissimum, quæ Christus Dominus passus est ab initio vsque ad finem, quomodo egressus à cæna cum discipulis ad hortum Getsemani, ibi cum fletu genibus flexis Patrem deprecatus est, anxietate naturali mortis futuræ & passionis sanguineas guttas sudauit &c. Omnia quæ hæctenus recensita fuerunt, & pius lector ruminare potest. Iste igitur Ioannes testimonium perhibuit scribendo, cum paucis Evangelistis & quibusdam

busdam Apostolorum, sed incredibiliter plures testimonium perhibuerunt verbo, & prædicando. Vnde disco, me, si velim sincerum, de aliqua re gesta per hominem habere testimonium, non debere tam spectare, qui dicant, sed inquirere in talem qui viderit, qui ad fuerit. Illi sanè fidi potest, cæteris, qui solum audierunt, tantum credi potest, quod audierint, quam verò sæpe male intelligatur, quod auditur, hoc norunt, qui sciunt, quantam verba loquentium (vt pote signa ex instituto, quæ maximas habent obscuritates & noctes) soleant habere ambiguitatem & fraudis opportunitatem, quibus malis sæpe accedit, tam loquentis quam audientis summa in vi verborum imperitia.

O Deus, da obsecro fidelibus tuis recta sapere, & inter tot narrationes & relaciones quæ in dies audiantur non desipere, sed hoc semper prudenti distamine sectari, vt in auroptis, seu rei ipsius spectatores inquirant, & quid illi retulerint intelligant. Facit hoc tua ô Deus Ecclesia Catholica diligentissime si in sanctorum catalogum aliquis referendus postuletur, Examen diligentissimum sit & inquisitio ex ijs qui viderunt. Si de alijs sit processus habendus, in isto discutiantur oculati testes. Imitemur nos pusille sapientes istam prudentiam matris nostræ, quam ei inculcauit S. Ioannes, allegando testimonium eius qui vidit,

§. 196. Et ille scit, quia vera dicit, vt & vos credatis, v. 35.

Iam dixi de præstantia testimonij quod oculati testes dicunt, inter tales testes passionis Domini erat Ioannes qui scripsit hoc Euangelium talis scit melius quam is qui solum fando audiuit, non igitur est attendendus Marcion, non Manes & quicunque alius, qui non interfuit, & S. Ioannis testimonio contradicit. Huic non est credendum. Si tamen fuerit aliquis, qui de passione Domini aliquid dixerit, quod S. Ioannes non testatur, quidem, veruntamen neque negat, istud credi, ipse non vetat. non enim ipse solus omnia dixit, sicuti in fine sui Euangelij prudentissime annexuit, dicens mundum non posse capere omnes libros qui essent scribendi, si omnia quæ Christus Dominus egit & dixit, cum suis circumstantijs & modis essent conscribenda. Credi igitur potest tunc S. Matthæo, S. Marco S. Lucæ S. Petro S. Paulo de eadem re scribentibus, quia S. Ioannis testimonio non contradicunt, sed ab eo omissa subinde narrantur vel cum eadem narrant quæ ipse alijs verbis breuius copiosiusve exponunt. Hanc igitur ex Christi Domini suggestione Regulam veri discernendi tenet Ecclesia. Qui cum Christo non est, contra ipsum est. 2. qui non est contra

Y

Apo

Apostolos & Euangelistas pro ipsis est. cum igitur Marcion, & Manes & Arius, & Nestorius & Wiclef, & Huls, & sequaces eorum sint contra Apostolorum aliquem vel Euangelistam, eos Ecclesia non recipit. recipi Doctores, qui contra Apostolos & Euangelistas non sunt, etsi aliquid dicant, quid Apostoli vel Euangelistae non scripserunt quia iidem multa verbo tenus docuerunt quae discipuli eorum scripserunt. Haec est viarugia, in qua caecus non errat.

Domine Iesu gratias ago tibi, quod me in hac doctrina & praxi ecclesiae tuae a iuventute mea erudiri & educari dedisti. Conserua obsecro in me beneficium tuum, & illud etiam ad alios potenti tua dextra extende & propaga.

§. 197. Facta sunt enim haec ut scriptura impleteretur. v. 36.

Iterum Iudaeos convenit S. Ioannes, postquam gentes erudit de passione testimonio oculatorum, dicens omnia in Christo impleta fuisse quae de vero Messia a prophetis praenuntiata ipsis Iudaeis fuerant, & scriptis tradita erant, cum enim Iudaei in scriptura triumpharent, eodem ex principio Apostoli & ipse Dominus eos assidue ad credendum compellebant: non quasi alia non esset via probandi veritatem, quam scriptura istica; sed quod ipsi Iudaei sibi posuissent Regulam illam nihil nisi scripturam seu Legem suam scriptam tenere, alias nec oculis suis nec rationi consentire seu fidere. Hinc ut Paulus Athenienses ex suomet principio, quod sibi posuerant de Ignoto Deo, prudenter convenit, ita Apostoli & Dominus Iudaeos, ex suo proprio principio fatigabant, donec concederent in fidem, veleandem persequi inceperant. Hinc patet quam fauae Haeretici nostri, temporis in Iudaeorum principium se immerferint: in quo tamen ipso revincuntur, dum Catholici ex ipsa scriptura quam iactant Catholicismum pulchre ostendunt, haeresin ipsorum damnatam esse remonstrant, quod cum fieri perspicue vident, ad novas explicationes contra ipsa lexica recurrunt, ne vincantur. Non itaque sensus est S. Ioanni quod ideo facta sint illa in Christo, quae audimus, solummodo ut scripturae satisfaceret.

Quis igitur crederet sanguinarios milites omnis eruditionis expertes, scripturarum in scios omnia perulanti insolentia molientes, a Christi crucifragio abstinuisse, ut scriptura impleteretur. Quomodo enim hoc agerent, ut scriptura impleteretur, cum non solum hoc in scripturis nunquam legissent, sed ne scripturas ynquam scirent esse. Ita etiam cum supra

audis

audis milites cum vestium Christi partes fecissent de tunica tamen incon-
 futili dixisse, *Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit.* Quis credat
 milites auaritiæ, ac commodi legibus cuncta metientes, de scripturarum,
 quas penitus ignorabant, veritate ita fuisse sollicitos, vt inconsutilem tuni-
 cam conscindendam non duxerint, vt scriptura impleteretur. Delirat, qui
 talia de militibus vigil somniat, sed vt dixi, Apostoli scripturam toties al-
 legando, Iudæos biblizantes ex suo principio confundunt, & simul Dei
 prouidentiam, qui ista futura præviderit, & veracitatem, qui ista prædicta
 tam accurrate impleuerit commendant Creator ineffabilis qui de thesau-
 ris tuæ sapientiam hominum condidisti, & eam in animas hominum di-
 stribuisti, atque elegantissime vniuersi partes disposuisti, tu i uquam qui
 verus fons luminis ac sapientiæ diceris atque supereminens, infundere di-
 gneris super intellectus mei tenebras tuæ radii claritatis, duplices à me
 remouens tenebras, peccatum scilicet & ignorantiam: Tu qui linguas in-
 fantum facis esse disertas. Linguam meam erudias atque in labiis meis
 gratiam tuæ benedictionis infundas, da mihi intelligendi acumen,
 addiscendi facilitatem, retinendi capacitatem interpretandi subtilitatem
 eloquendi gratiam copiosam; ingressum instruas, progressum dirigas egres-
 sum compleas, ne in scripturis sacris vt Iudæi, putem me habere vitam æ-
 ternam sed in Christo Iesu filio tuo, verbo viuo & æterno. Non etiam
 vt ut scriptura, vt Hæretici, qui de ea sinistre sentiunt, & cum male eam
 collocauerunt pessime abutuntur explicando vt volunt.

§. 198. *Os non comminuetis ex eo. v. 36.*

Ex hac citatione manifeste patet Ioannem non tantum historiam vo-
 luisse recensere, sed monere ad quid prodesset hæc historia; nempe ad
 credendum quod hic Iesus verum pascha fuit per agnum legalem signifi-
 catus; dum non casu Christi crura in fracta remanserunt, sed magno My-
 sterio nimirum, facta hæc vt scriptura impleteretur dicens: *non comminue-
 tis ex eo.* Videns igitur Iudæus tam multa in Christo facta, & legens tam
 congruentia in scriptura sua oracula, quæ nulli hominum sic, vt Christo,
 aptari possunt, quid aliud facere poterit, quam iudicare reuera euidenter
 credibile est. Istum esse in Lege & prophetis & psalmis prædictum. Vel si
 hoc iudicare nolit, proprio iudicio euidenter se conuincat esse damna-
 tum, qui lumen tam clarum noluerit sequi. Nolo hic facere allegoricos
 vel similes sensus de ossibus significantibus Christi diuinitatem, contra
 Theopaschitas, nec quod ossa eadem significabant Apostolos Christi, qui

V 2

post

post hæc fortes in fide steterunt, dispersi quidem in passione, non tamen
Comminuti, vel ut est apud S. Hilarium: quod Ecclesia in Ena figurata,
fuit ex Christi ossibus formata iuxta illud: *Hoc nunc os ex ossibus meis Ecclesia*
tam sit fortis ut aduersus eam ne quidem portæ inferi præualeant. Vel se-
cundum Hieronymum quod ossa significant fortitudinem & alias virtutes
cœlestis nobis datas, quæ à carne, mundo & inferno in pluribus sanctis,
quasi sine sensu patientibus, non sunt comminutæ. Nolo inquam puncta-
les sensus adducere, ut ad finem decurrente historia, commentarius non
 fiat prolixior.

Domine Iesu saluator quod milites semel in Corpore Christi egerint,
eadem nostræ fidei hostes in sponsam tuam non raro agere præsumunt.
Cuius carnem quasi lancea confodunt, sed ossa eius non confringunt,
quando vel potestatem vel virtutem regiminiis Ecclesiæ variis inimicorum
iaculis quotidie concutiunt sed ipsam non conterunt. Potestas siquidem
tenebrarum scire potest in id quod infirmum est Christi nempe particu-
lares personas; at Ecclesiam totam frangere non potest. Sciant itaque
impij, quantumlibet volunt, tamen Ecclesiam Romanam non conterent
nulla vis tanta erit, quam fides Petri non superet, uti & huc usque gloriose
deuicit omnes tyrannos.

Quid autem hoc! O magne Deus Israel, quid hoc tu sollicitè con-
seruas ossa, quæ nos proijcimus, quæ arrodunt carnes, neque adeo curas
carnem, quam nos sollicitè seruamus. In veritate das nobis clare intelligi
discrimen magnum inter tuum nostrumque sensum, & tuam nostramque
voluntatem, siquidem tu contemnis, quod nos eligimus, & eligis quod nos
contemnimus. Mundus carnem ex ossibus cupit, Deus vero magis ossa ser-
uat; mundus delicata amat, Deus aspera validaque deligit, mundus Carni-
bus vesci vult, Deus vero delectatur ossibus. Mundus res eiusmodi, quæ
inflecti possunt, petit, Deus vero eiusmodi, quæ neque diuidi, neque se
facile sinant: Isti sunt homines fide & virtute constantes non molles, &
effeminati. Quare, vis scire, o anima mea, quas diuitias Deus in thesauris
suis habeat, vide prophetam dicentem. *Custodit Dominus omnia ossa eorum.*
O quantum solatium probo est, teste Bernardo, quando recogitat se quo-
que in numero ossium Christi esse, quæ in suis thesauris Christus ac custo-
dia habeat, quæ tantum abest, ut abijciat, ut neque conteri permittat.

O anima mea, O cor meum, sis tu quoque os aridum, quantum ad
castitatem attinet, sis durum os quantum ad fortitudinem, sis durable
os, quantum ad perseverantiam. Etenim cum Deus gloriatur quod tuus
Cor-

conseruator fir & custos, quomodo est possibile tibi posse male quidquam euenire! Caue ergo tibi o anima mea, caue tibi ne in neruis adhaereas auaritiæ, neque sanguini superbiæ infigaris, neque carni luxuriæ, quæ mundum redoleat, scire enim debes o anima mea, quod Deus nullum os in cælum suscipiat, quod non ab omni carne ac vitiis prorsus separatum sit. Diligam ergo te Domine fortitudo mea, amem te Deus meus, refugium meum & liberator meus: ad hanc tibi, o spes mea suavis, in omni tribulatione mea; amplectar te, o æternum bonum, sine quo nihil est bonum & feri penetralia aurium meorum, o verbum penetrabilius gladio ancipiti, vt intus audiam vocem tuam & ea audita in te viuam ac gaudeam, Amen.

Visita derelictum, consolare merentem mi Iesu, exhibe misero viscera misericordiæ tuæ, largire gratiam, quæ me totam Crucifixum sæculo, liquesfaciat in amore tui. Perstringe oculos meos lux incomprehensibilis, perstringe eos radijs claritatis tuæ vt non videant vanitatem: suauis fulgore diuinitatis tuæ percutere eos & præsta, vt ego per intimas lacrymas te requiram die ac nocte. Tribue visum Domine Deus meus, qui vultum tuum amabilem vt cunque videat; largire auditum, qui vocem tuam dulcissimam percipiat. Ordia olfactum qui odorem vnguentorum tuorum hauriat: palatum sana, quo gustem abundantiam suauitatis tuæ; da cor, quod te timeat, memoriam quæ te recolat, voluntatem quæ tibi summo bono indissolubiler adhæreat. Totus spiritus meus à te solo possideatur, & in te solo conquiescat.

O vita cui omnia viuunt: vita perquam vivo, sine qua morior, vita perquam uiuo, sine qua moror: vita dulcis & amabilis ubi te inueniam mi Iesu, vt in me deficiens, in te solo subsistam; te quero, te suspiro, præ desiderio tui langueo. Veni precor ad me qui sine te nihil sum & pereco. Mactera cor meum tua potenti vnctione, largire vt per ardorem dulcissimi amoris tui, omni tempore, hostia viva coram te efficiar. Abducatur quæso mentem meam ab omnibus, quæ sub Cælo sunt ingens vis dilectionis tuæ. Da Domine vt totus ardeam charitate perfecta, quam aqua multa non possint exanguere. Effice, vt penitus obliuiscar rerum transeuntium, præ magnitudine amoris tui: adeo vt propter illas neque intempestiue doleam neque inepte gaudeam, sed in te solo stabilior & quiescam. Deficiant Domine vitiose cordis mei affectiones, emoriantur carnis meæ concupiscentiæ, vt vitas tu in me, & igniti carbones sanctorum desideriorum iugiter flagrent in medullis præcordiorum meorum. Vulnera Domine, vulnera peccatricem animam meam acutissimo telo perfectæ charitatis; con-

fige me iaculis perfectissimi amoris, ut feliciter à te percussus, in te veluti expirem. Eia iucundissima abyssus inestimabilium voluptatum absorbe in te Spiritum meum, Amen.

§. 199. Iterum alia scriptura dicit, videbunt in quem transfixerunt, v. 37.

Hæc scriptura ad tria tempora referri potest primo ad tempus passionis Christi, tunc enim iuxta illam Zachariæ Prophetiam c. 2. Effudit Deus super domum David & super habitatores Hierusalem spiritum gratiæ & precum (seu ut alij legunt) misericordiæ seu miserationis, quando eorum cordibus iniecit hunc timorem & gratiam, ut prodigijs commoti percuterent pectora sua & resolverentur in lacrymas, Christo compatiētes & precantes, nobis ignosceretur, & tunc factum est istud quod subdit propheta: *aspiciet me quem confixerunt & plangenteum*, Aspiciet, inquam, non iam odii & inuidiæ sed timoris & commiserationis oculis. Quo etiam modo aspexit eum centurio & qui cum eo erant, quando eum iustum & filium Dei professus est. Impletum tunc est mysterium serpentis aëni, in aere suspensum Moysen, quem qui aspexerunt sanati sunt. num. 21.

2. Ad tempus Excidij Hierosolymitani, quo tempore, (saltem aliqui, agnoscētes quod ipsi vel parentes eorum Christum crucifixerunt, indeque angustia obfisionis profluere, ad Christum conuersi sunt atque ita ad eum aspexerunt Crucifixum: tunc haud dubie dixerunt quod Iosephi fratres, cum in angustias redigerentur; *En sanguis eius exquiritur*.

3. Ad tempus iudicii extremi quando Iudæi alique impij, qui hunc Christum noluerunt agnoscere, & oculo fidei vix aspicere, inuiti agnoscunt & aspiciunt ad suam perditionem, cum videbunt, quem transfixerunt & peccatis suis vulnerarunt. Hoc sensu accipit & exponit eum locum S. Ioannes in Apocalypsi cum ait: *Ecce venit cum nubibus & videbit eum omnis oculus & qui eum papugerunt & plangent se super eum omnes tribus terræ, plangent se id est, propriam mortem & damnationem*.

His tribus 4. tempus addere possumus, quod inter euerfionem Hierosolymæ & vltimum iudicium intercedit, & sic nos omnes concernit, qui intuentes peccata sua, quæ Christi passioni causam dedere; suam ingrati tudinem, quæ passionem illam inutilem & frustaneam fecimus: suam dimentiam, quæ nobis ipsis perniciem paramus plangimus super eum, quod eius Cruciatu & dolores, Crucem & mortem tam parui faciamus quod immensum eius amorem quo ea omnia in se suscepit, nunquam satis expendimus. Quare ne tunc sero nimis Christum aspiciamus, & cum impijs planga-

plangamus aspiciamus eum nunc. & plangamus cum pijs & pœnitentibus
ne postea cum impijs per sterilem dolorem plangere cogamur.

O Pie Iesu Domine cum aridi simus & exsucci, cumque nobis defint la-
crymæ pietatis ad præueniendam lacrymosam illam diem iudicii ter-
ribilis. Tu supplex digneris eas intima pietate tua & inexhausta bonitate
offerre pro nobis patri lacrymas, quas in hac cõual' e'fudisti, siue in infantia
& præsepio siue super Lazarum in monumento siue super ciuitatem in
triumpho tuo, siue in Passione & Crucis patibulo. Effice vt nobis non sit
lacrymosa dies illa nec inueniamur rei in illa. Fateor, ô clemens & mise-
ricors Domine, quod plurimum peccauerim & conscientia mea damna-
tionem mereatur, pœnitentia autem mea non sufficit ad satisfactionem
sed tua misericordia superat offensionem. Noli quæso piissime Domine,
scribere aduersum me amaritudines meas, vt intres in iudicium cum seruo
tuo: sed secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem
meam. Væ mihi misero cum venerit dies iudicii, & aperti fuerint libri
conscientiarum cum dicetur de me *Ecce homo & opera eius*. Quid faciam
tunc Domine Deus meus, cum Cœli reuelabunt iniquitatem meam &
aduersum me terra confurget. Nihil respondere potero sed demisso ca-
pite pæ' confusione coram te stabo trepidus & confusus. Tu ergo mise-
rere nunc ne desperem tunc, etsi ego commisi, vnde me damna re potes, tu
non amisisti vnde saluare soles & potes. Tu enim Domine non vis mor-
tem peccatorum, nec letaris in perditione morientium. Imo vt mortui
viuerent tu mortuus es & mors tua peccatorum mortem occidit. Mittere
manum de alto, & libera me de manu inimicorum meorum ne super gau-
deant mihi & insultent miseriis meis & dicant. Age iam deuorabimus eum.
Quis vnquam optime Iesu de tua misericordia diffidat, qui cum inimici
tui essemus, redemisti nos in sanguine tuo & reconciliaisti nos Deo. Ecce
sub tuæ misericordiæ umbra protectus ad thronum gloriæ tuæ veniam po-
stulans curro, nec clamare & pulsare desinam, donec tu miserearis mei. Si
enim adueniam nos vocasti veniam non quærentes, quanto magis veniam
impetrabimus postulantes & eam toto corde expetentes. Itaque oro te
misissime Iesu, sis propitius & misericors ei ga me peccatorem, cum ad iu-
dicium venies: fac vt in fine vitæ meæ & extremo die meritum tuæ pretiosæ
mortis mihi subueniat meque saluet, vt in regno tuo te in omne ævum ce-
lebrare possim tibi que gratias agam sempiternas, Amen.

§. 200. *Post hec autem rogabat Pilatum Ioseph ab Arimathea, eo quod esset discipulus Iesu. v. 38.*

Abolutis omnibus, quæ in Christo impij facere potuerunt & voluerunt, iterum reddit se Dominus discipulis suis. Initium fecerunt Ioseph & Nicodemus à corpore Iesu. Ille illud postulavit sibi dari à Pilato, hic de Cruce posuit & inuoluit, utrumque secuti sunt alij. Vnde satis apparet quæ etiam nobiles habuerit discipulos Dominus, & quæ hi à morte eius sensum facti sint generosi, audentes prodere post mortem, quod profiteri non audebant ipso viuente,

O Passio Domini N. quam tu admirabile & potens es instrumentum à mouenda corda & roborandas manus pusillanimum & infirmorum hominum! Deficit me sermo, nec cogitare sufficio. Iosephum istum facilius possum laudare, & eum cum altero Iosepho, qui nutritus fuit Domini eiusdem comparare, quorum vnus initia vitæ Christi curauit, alter exitum: vterque sanctus, vterque iustus, Deo gratus, hominibus amabilis, & merite valdè colendus, vnus nobis excepit nascentem, alter recuperavit morientem. Crescat Domine Iesu laus & gloria horum duorum tibi dilectorum, iam per Carmelitanum ordinem tuus ille Nutritus valde honoratur, honoretur etiam paulatim plurimum alter tui corporis recuperator. Tu enim glorificantes te solos glorificare & honorantes honorare potes.

§. 201. *Discipulus Iesu occultus propter metum Iudeorum. v. 38.*

Magna certe debuit fuisse Iudeorum violentia, quæ tantum virum, nempe iustum, & centurionem Romanis militantem & ideo valde potentem, potuit terrere, ut occultus esse cogeretur Christianus, pauca quæ ab Evangelistis descripta tenemus vestigia violentiæ Iudaicæ ostendunt, quid præsumere nos oporteat de his quæ latent. Huic tamen mari vel oceano furienti se Dominus noster obiecit & contra se & in se grassari permisit.

O Ioseph nobilis centurio bene tui nominis omen impleuisti. Tu enim sonas Accrescens, ecce iam accrescis dum ex occulto discipulo factus es manifestus, dum præ exemplo magnanimitatis his qui pauido sunt corde, mihi quoque Domine indigno seruo tuo secundum multitudinem miseratio-

lexatio;

serationum tuarum miserearis & concessa in presenti scelerum venia, ne me finas in futuro saeculo cruciari cum impijs: sed aliquam portiunculam dones cum sanctis tuis in Coelis, qui in tua membra coaptati & in te vnum corpus effecti, gratias ob tuum pro se effusum pretiosum sanguinem (quo illos lauisti) rependentes, pro te & fratribus tuis gloriosum sanguinem fundere non dubitauerunt, qui te in vita sua amauerunt, vti hic S. Iosephus eleemosynis & pijs operibus, & in morte te sunt imitati, & ideo coronas triumphales meruerunt, quorum melicet imparem meritis participem tamen fac misericordia tua succurrentibus eorum meritis & precibus, Amen.

§. 202. *Vt tolleretur Corpus Iesu. v. 38.*

Magnanimitas certe huius S. Iosephi claret ex eo quod audacter introiit ad Pilatum & Iudæis crucifragium postulanti bus ipsum corpus Iesu petijt sibi dari, nam odium & inimicitia adeo magna erant vt non modo nemo auderet eius procurare sepulturam sed nec ore quidem Christi nomen usurpare nemo in eius fauorem vllum verbum loqui, sed magis dicere oportebat quod legitime eum Iudæi occidissent, imo quod hic seductor populi mille alias mortes meritis fuisset. Hinc est quod dicit Evangelista Iosephum corpus Christi à Pilato audacter petiuisse. Laudatur per hoc Ioseph, quod ille, & nemo alius illi se periculo exposuerit. Cæterum hanc charitatem cito ei remuneratus est Christus si S. Gregorio Turonensi credimus qui l. i. hist. c. 21. scribit propterea apprehensum à sacerdotibus Iosephum & in carcere inclusum fuisse: sed resurgente Domino noctu parietes custodiæ in sublimi suspensos, liberam ei ad egrediendum viam fecisse, posteaque rursum parietes in pristinum locum restitutos, hic S. vir postmodum ab Apostolis missus est ad prædicandum Evangelium Iudæis, vbi multas pro Christo persecutiones tulit, ac inter cætera idem venenum pro Christi fide bibere compulsus est, sed nihil ex eo tristerulit, ac tandem eximijs virtutibus ornatus glorioso fine quieuit, eius dies festus in Romano Martyrologio celebratur 17. die mensis Martij.

ORa igitur pro nobis sancte Ioseph, vt digni efficiamur promissionibus Christi. Et tu Domine Deus, qui animæ famuli tui S. Iosephi ab Arimathæa æternæ beatitudinis præmia contulisti, concede propitius, vt cuius memoriam religiose colimus, eius quoque viuendi exemplum imitemur & precibus eiusdem ac meritis æternitatis gloriam consequamur, Amen.

X

§. 203.

§. 203. Et permisit Pilatus. v. 38.

Vt tolleretur e Cruce corpus Iesu, tum propter viri præstantiam, nobilitatem, auctoritatem in ciuitate & seruitia: tum propter rationes quas afferebat prægnantes ne maneret scilicet tanti viri innocentis, & præclari Prophetæ, tot iam ante prodigiorum authoris corpus in Cruce ad mortem gentilium, & vel putresceret, vel volueribus Cæli in prædam daretur, sed sepeliretur honorifice: tum ne Mater eius præ dolore moreretur, Mater innocens & sancta sanctissimi filij miraculis & prodigijs recentibus admirandi.

Domine Deus, iste Ioseph non fuit Sacerdos nec Leuita veteris legis qui præterierunt seminiuum: sed Samaritanus qui viso vulnerato non præterijt, sed curandum petijt & curauit. O Iesu mansuetudine tange cor meum vi tuæ inspirationis vt humano timore reiecto inuicto pectore aggrediar quidquid diuinitus est obsequij. Concede mihi etiam, Domine Iesu, quæ tibi placita sunt diligenter & ardenter concupiscere, prudenter inuestigare, veraciter agnoscere & perfecte adimplere ad laudem & gloriam nominis tui, ordina statum meum, & quod à me requiris vt faciam, tribue vt si iam, possim & velim, & da exequi, vt oportet, & expediat saluti animæ meæ. Via mihi ad te qua sit tuta recta & consummata, non deficiens inter prospera & aduersa, vt in illis non extollar & in istis non deprimar vt in prosperis gratias tibi regeram & in aduersis seruem patientiam: de nullo gaudeam vel doleam nisi quod promoueat ad te vel quod abducatur à te: nulli placere appeteram vel displicere timeam nisi tibi. Omnia cum hoc Iosepho in charitate da facere & quod ad cultum tuum non pertinet quasi mortuum reputare: actiones meas da peragere non ex inuoluntate, sed ad te referre cum deuotione. Vilecant mihi omnia transitoria propter te & chara sint mihi omnia tua & tu Deus meus plusquam omnia: tædeat me gaudij quod est sine te, nec cupiam aliquid, quod est extraneum: delectet me omnis labor qui est pro te. & tardiosa sit mihi omnis quies quæ non est in te. opera misericordiæ tam spiritualia quam corporalia da peragere in charitate non ficta, vt te semper laudare & benedicere possim proximo succurrere in omni sua necessitate, tam viuo quam defuncto, ad nominis tui gloriam & ad meam salutem, Amen.

§. 204. *Venit ergo & tulit corpus Iesu. v. 38.*

Cum Maria Mater Iesu, S. Ioannes & cæteræ Mulieres manerent circa Crucem Domini nescientes, & tristes quid facere debeant, ut corpus Domini de Cruce de poneretur non habentes neque licentiam, neque vires, neque instrumenta, nec recedere ausi de monte, & inclinabantur iam sol ad vespertinam, atque ideo diutius ibi manere non valentes, undique eos premebant angustia, & ecce vident globum propere venientium ab urbe Hierusalem, quem quantum primo timebant, ne iterum aliquid insolens fieret cum corpore Christi, tantum ceperunt gaudere cum id vident tam reuerenter deponi.

O Beate Ioseph congrue etiam nomen à deponendo accepisti. Tu enim corpus Domini primus deponere meruisti, qua depositione nulla fuit ferè vnquam honorabilior. Ego cum hoc Iosepho mallem esse baiulus & vespillo, quam loco Tiberij vel Augusti esse imperator. Conserua in me istam deuotionem ea quo donata est omnis deuotio.

§. 205. *Venit autem & Nicodemus qui venerat ad Iesum nocte. v. 39.*

Posteaquam iam Iosephus ab Arimathæa veniam petierat, & obtinuerat sepeliendi corpus Iesu eandem Nicodemo communicarat, qui etiam occultus discipulus Christi erat, illa vtrique intentione, quod modo verum tempus esset fidei atque amoris, quem erga hunc magnum Prophetam gerebant palam profiteri, duo isti viri accesserunt omnibus necessarijs instructi, quo defunctus Dominus Iesus ciuitate sepeliretur, sciebant enim apprime horum nihil Matrem habere, nedum ad emenda ea pecuniam: & cum inter se hæc officia sumptusque diuisissent, Iosepho obtingit, ut ipse linteum coemeret, quo Christo inuolucrum mortuarium faceret: Nicodemo vero obtingit, ut myrrham thus vnguentaque compararet, quibus diuina persona deliniri posset. Et hæc omnia cum bona voluntate faciebant, multo tamen maiore cum liberalitate: certe de nullo legimus qui Iosephum aut Nicodemum rogauerit ut Christum sepelirent, neque à quoquam persuasi sunt ut Christum à Cruce tollerent: aut vnguenta ad vnguendum eum coemerent, sed ex seipsis instinctu proprio ac motu fecerunt, nempe ex mera bonitate ac amore. Ostendentes vtrique nobis tanto opera nostra Deo gratiora esse quanto minus aliorum precibus vel minis sunt

nis sunt extortæ. Quæret quis quare non vnus ex duodecim discipulis accessit ad Pilatum, & petijt corpus Iesu dico propter metum Iudæorum delituisse discipulos, excepto Ioanne, nec ausos fuisse prodire: Iosephum autem quia bene nobilis & Pilato notus excussisset timorem, existimando iam extinctam esse Iudæorum iram & quod aduersarius illis Crucifixus & mortuus esset, sumptuosam tamen ei velle facere sepulturam cum Nicodemo, quem conuenerat Iesus de nocte ad instruendum in fide. Atque hic Nicodemus post exhibitum Christi corpori pietatis officium, à Iudæis raptus, carcerique mancipatus, horribiles ab ipsis persecutiones passus est, testatur Voragineus in eius inuentione, Nicodemum non solum ab eius principatu exclusum, sed bonis etiam spoliatum, verberibusque ad necem disiectum. Hic post Christi resurrectionem linthea anima & reliqua Passionis Christi instrumenta summa cum diligentia collegit, sacramque sindonem apud se seruauit, eius dies festus seruatur 25. Martij, inuentione autem eius corporis miraculosa die 3. Augusti.

Gratulor tibi, ô Nicodeme, pro generoso hoc tuo facinore, gratulor, inquam, & conglorior. Tu sensisti, quam efficax esset vis Christi, quæ ne tantillum remisit in mortuo. Iam ipsa mors eius operabatur; te tuique similes ad prætatis officia realeque fidei professionem trahendo: ut quem prius occulti tantum ob metum Iudæorum, colebas viuum, nunc intrepide coram omnibus profitearis occisum. Te precor humiliter & deuote, sancte Nicodeme, intercedere digneris pro me apud eum quem viuum honorasti, mortuum visitasti & sepelisti, ut eum tecum semper honorare valeam & laudare in sæcula sæculorum, Amen.

§. 206. Ferens mixturam myrrhæ & aloës quasi libras centum. v. 39.

Posteaquam viri sancti necessaria ad sepulturam Christi emisissent, & omnia quæ facerent clam fieri debuerint, ne maledictus illos populus impediuiſſet, seniores illi viam in Caluariæ montem corripiant (& quod sine commiseratione dicere nequeo) forte scalas gestant humeris, neque torum lacrymis humectant.

Eleuare, ô cor meum, nam hodie exequiæ viri honestissimi peragentur quibus te oportet adesse. Omnes enim illi, qui in ijs apparent, admittentur ad cælos, & qui plorant remunerationem accipient, & vide quo pacto in superiore parte Crucis fleat Nicodemus, & Iosephus in inferiore pia procumbat Mater in doloribus & fletu amarissimo, quomodo languinolenta

volenta sit crux, quo pacto fleat tota cognatio, quo pacto in sinu matris depositus sit mitis Dominus Iesus, & eius pectori applicetur. O quantum lamentum, dum filij miserabile corpus tam dire dilaniatum percussum, & humilitatum atque ita distractum, matris occuparet gremium totum, & adhuc corona spinea coronatum, materni oculi contemplabantur: ô quā tristis supra modum fuit illa benedicta, videns filium ita miserabilem & abiectum tanquam vermem, qui pedibus conculcatur: imo contristata fuit usque ad mortem nisi vnico illo gaudio aliquo modo perfusa fuisset quod digna esset in sinu suo materno eum recipere, licet mortuum, sanguine tinctum & miserabiliter vulneratum. Quare oppido gauisa filium recuperatum quem ambabus vlnis amplexata est, cordi ac pectori suo apposuit, ore suo virgineo oscula incessanter impressit, & omnia obsequia humanitatis exhibuit saluatori mundi. Verum hoc gaudium summum mœrorem coniunctum habebat dum consideraret primum *Quis esset* videlicet filius Dei viuentis, sapientia patris, gloria cœlorum, & corona sanctorum omnium: deinde *Quid perpeffus esset*, qui factus fuerat tanquam vermis & non homo opprobrium hominum, & abiectio plebis. deinde *pro quibus* passus esset, nempe pro nobis miseris & fœtidissimis peccatoribus hominibus ingratissimis, qui diram eius passionem parui facimus, vulneribus sacris ac morte amarissima tam impie abutimur, ridentes ea & subannantes tanquam res lusorias: cum tamen sine intermissione, sustinendo abstinendo & operando, gratia nobis pro ijs agendæ essent. His consideratis benedicta Virgo Maria Mater eius lætitiā cum tristitia coniunctam habens filium cum summa reuerentia in sinum Virgineum atque Maternum identidem recepit.

O Clementissime Deus ac Domine, da vt ego miserrimus peccator dignus efficiar te recipere in venerabili sacramento, assumam te tanto cum gaudio, quanto te de Cruce depositum benedicta virgo & mater tua recepit. Tu enim es Dominus meus & Deus meus, qui vniuersa quæ sunt in cœlo & in terra exhibeas: tu es vita animæ meæ, per quam habeo omnia: tu es mihi auxilium in tribulatione, fortitudo in infirmitate, virtus mea vnica, perfectio omnium bonorum operum: tu sis solus in quo conquiescam qui cor & sensus meos satiare potes: lætabor ne igitur in aduentu tuo, cum mihi appropinquas per Venerabile Sacramentum? merito sane lætor & exulto nam quando tu ad me venis, habeo quasi cœlum in terris, vt in omni tribulatione & dolore, in omni tristitia & afflictione sum quasi tecum in cœlo. Nam tu mederis omnibus vulneribus, tu consolaris in omni af-

fictione tu confortas in pusillanimitate, tu in nobis tentationes vincis. Merito igitur exulto in tuo aduentu per venerabile sacramentum, nam tecum pariter ad me intrat omne bonum, siue hoc intelligam siue non penetrem. Verum hæc lætitia iuste mœrorem admixtum habebit: nam dum animaduerto quid tu sis, & quid ego, quanta beneficia mihi exhibueris tu & quam ingratus sim pro his ego; quanta passus sis pro me & quam parum hæc recogitentur à me; merito mœrore tabesco. Quid enim sum ego miser vermiculus terræ, spurcissimus peccator, fœtidissimum lutum, ut mihi aliquid arrogem, qui dum me bene considero etiam nihilo sum minus. Quid igitur sum ut tu Dominus meus & Deus meus Creator cœli & terræ, magister omnium, lumen cœli, gloria Angelorum & sanctorum omnium, ad me terræ vermiculum (si adhuc nomen vermiculi merear) intres?

S. 207. *Acceperunt ergo Corpus Iesu, & ligauerunt illud lintheis cum aromatibus sicut mos est Iudaos sepelire. v. 40.*

Morem suæ gentis non malum Christus in se seruari permisit, etsi hic in scriptura sacra non esset præceptum ut sciamus huiusmodi officii honorem fidelium corpori emortuo exhiberi posse. 2. ut non sola scripturæ mensura cuncta velimus mensurare, sed cum ea quæ rationabilia sunt, nos posse seruare, imo debere. ad quid enim ratio nobis data vel innata est, si eam sequi vel usurpare sit nefas sed quare non dicuntur vixisse corpus sed lintheis & aromatibus inuoluisse? Vtique quod ungere esset tenue, ipsis aromatibus infodere & immergere liberale. & corpus adeo lacerum, ut vix alius esset modus illud tractandi, imo occasus solis imminens, & festus dies inchoare cum solis occasu gestiens ita vegetet festinari. Factum est igitur in Christi Domini corpore quod Aegyptij in suis Mumijs procurasse cernuntur, de quibus doctissime scripsit Athanasius Kircherus in suo Oedipo recens Romæ excusso, ut gentilem & Iudaicum morem si cum ratione consentit sciamus non esse abominandum.

O Vos mei digiti; ô calame scriptor iustum æquumque est ut adeo miserabili rei interficis, vnctionique huius demortui: sustinete modicum quo sic mei oculi sese non nihil ad lacrimandum disponant. Aequum est, ô cor meum, ut gemas & æquum est, oculi mei, ut ploretis, quippe cum singuli hic & gemant & plorent, & qui maxime illum diligit, maxime etiam lacrimis illum prosequatur, vos non decet feriari & esse otiosos

tiolos O cor meum, non desine lacrymari, & vos mei oculi ne intermittite lacrimarum rivos educere. Nam apud exequias has pompamque funebrem Dei mei, oportet vos tantundem lacrimarum promere ad laudandum, atque vnguenti ad condiendum dederunt alij. pretiosas igitur lacrymas educite oculi mei. non viles. pretiosæ lacrymæ sunt quæ eliciuntur super peccatis, super afflictione ecclesiæ super Dei dehonoratione, seductione hominum & corruptela morum. Has si datis, iam plus datis quam centum imo mille libras aromatum. Illas lacrymas in penitente Dominus amavit vivens & laudavit multum, & mortuus nobis commendare, non defuit. Nunquam, ô anima mea, tibi defuit excellentissima hæc vinctio, tum in usus proprios: tum, si quid potes, in proximorum auxilium: quæ, si sapias, nunquam alios vinctiois huius misericordiæ indigos adiuuare detrectabis. Curte igitur, festina, propera, amica mea species tibi aromaticas ex Christi passione atque vberere gratia sollicite collige; easque in vasculo pectoris tui pistillo crebræ meditationis contusas igne sancti desiderij simul decoctas, oleoque lætitiæ impinguatas ad usum iam dictos applica. Et quod ad te attinet, dic: *Dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur, & quo ad proximum, clama præ zeli feruore, quis infirmatur & ego non infirmor? quotidie morior propter vestram gloriam & salutem.*

§. 208. *Erat autem in loco, vbi crucifixus est, hortus. v. 41.*

Spectans ad virum nobilissimum ciuitatis, Ioseph ab Arimathia virque amænus, secundus floridus, variis arborum, florum, vinearum varietate ornatus, & odoriferus, bene oclusus muris qui more Iudæorum sepulchrum ibi suum construi fecerat, in petra viua, quia voluit sepulchrum suum immobile esse, nec unquam aboleri, sed exstare perpetuum suæ vitæ monumentum, in hoc ergo poni poluit Christum Iesum, ex mera erga ipsum reuerentia & amore, nec sine mysterio. Quoniam primus parens in horro occubuit à Sathana seductus, ideo Christus voluit contra satanam in horto sepultus resurgere & mortuos viuificare.

E Sto igitur hortus conclusus, ô anima mea, nec sus luxuriæ, nec canis inuidiæ, nec vulpes fraudulentæ, neque venenatarum cogitationum serpentes ingressum in eum inueniant: sed solus ipse, qui dominus eius solus esse debet, Christus sponsus, dilectus, & frater tuus. Colat & custodiat illum, ut deliciarum suarum ac voluptatis diuinæ paradisum, dic anima mea, dic dilecta dilecto, dic cum sponsa lætanter: *surge Aquilo veni auster: perfla*

perfla hortum meum & fluant aromata illius. Procul abscede diabolica suggestio. Veni sancte spiritus, cor meum & carnem meam perfla, reple uorum etiam corda fidelium, & tui amoris in eis ignem accende; fluant aromata piarum cogitationum, verborum ædificantium, & suauolentia opera virtutum, fluant inquam præ ueritate de cordis abundantia & plenitudine gratiæ tuæ; sic tamen ô Domine ad tui nominis laudem, proximique salutem fluant, ut non penitus efflaant. Ita uerbis & factis hortuli mei proximorum indigentia per charitatem subseruiam, ut tamen propriæ salutis non desim: quia quid proderit homini si uniuersum mundum lucretur, animæ uero suæ detrimentum patiatur?

§. 209. *Et in horto monumentum nouum in quo nondum quisquam positus fuerat. v. 41.*

Bene nouum, bene in quo nondum quisquam positus fuerat, ut non calumniatur Iudæus resurrectionem, quod alius resurrexerit, & non Dominus Iesus aliud quoque eadem nouitas importat mysterium, nimirum corda & animas nostras per nouitatem uitæ debere præparari, ut in eis condigne corpus & sanguis Domini recondatur. Ideo autem Christus, inquit S. Augustinus, in aliena sepultura ponitur, quia pro aliorum moriebat saluæ, ut quid ergo in proprio sepeliretur? qui in se propriam causam mortis non habebat, quid illi tumulus in terris? cuius sedes manebat in cælis? ad quid illi sepultura propria? qui tridui tantum temporis spatio in sepulchro, non tam mortuus iacuit, quam uelut in lectulo conquieuit. Sepulchrum autem est mortis habitaculum. Necessarium ergo non erat mortis habitaculum Christo qui uita est, nec opus habebat semper uiuens habitaculo defunctorum: in monumento uero exciso in petra conditus est, dicit S. Hieronymus, ne si ex multis lapidibus ædificatum fuisset suffolius tumuli fundamentis ablatus furto diceretur: si etiam sepulchrum fuisset in terra dicere poterant; suffoderunt terram & furati sunt eum, si fuisset lapis paruulus superpositus dicere poterant, dormientibus nobis tulerunt eum. Saxum enim magnum appositum ostendit non absque auxilio plurimorum sepulchrum potuisse referari.

O Anima mea, labora diligenter, curre instanter, ne te tædeat laboris, patienter sustine quasuis tribulationes, & dolores, quamdiu altissimo placuerit; exerce te in ieiunio & oratione & alijs quibusuis misericordiarum operibus: clama post Deum patrem omnipotentem usque dum ad unigeni-

genitum eius filium tractus fueris. Vbi vero eum obtinueris, velut pupillam oculi in te reconde, & charitatis brachijs amplexare. vt autem hunc thesaurum! ô Deus totius consolationis, diligenter custodiam, da gratiam vt abdicatis prius voluptatibus emam mundissimam sindonem, hoc est, puram conscientiam ab omni peccati voluntarij labe deterfam, vt ei dominum meum inuoluam: Da quoque vt præparem aromata hoc est, diuersarum odoramenta virtutum, quibus condiam corpus domini mei: si non verum omni die, saltem mysticum, hoc est Ecclesiæ illius membrum iungam, iuuando, consolando, instruendoque prouocem, quocum Apostolo, tuo Christe bonus odor sis in omni loco Amen.

§. 210. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum: quia iuxta erat monumentum posuerunt Iesum. v. 42.

Isti, id est in horto Iosephi, caluarie monti proximo, distante à loco defixæ crucis spatio centum octo pedum, versus meridiem, in quo erat monumentum excisum, quod sibi Ioseph parauerat: Non sine mysterio singulari factum est, vt in propinquo esset monumentum, vt & discipuli possent adesse & spectatores & testes fieri factorum, & milites facilius, mitti ad custodiam vt cessaret propter locum furti suspicio, quæ non abesset, si procul fuisset: nec facile alio aut longius potuissent corpus demortuum portare propter finem seu exitum parasceues Iudæorum: Volente itaque ad eum modum Deo, portauerunt Corpus Iesu, suscipientes id cum magna reuerentia vti docebat sanctum sanctorum.

NON terrearis hic ô anima mea, non terrearis eo quod Dei filius inferatur sepulchro, colligatus, mortuus, vnctus, confusus: in oculis quidem eum gestant vt mortuum, nihilominus in corde gestant viuum. O insignem processionem ô peregrinationem felicem in qua filius Dei inambulatur mortuus, mater semimortua comitatur, portat examinatus Nicodemus, tenet stupefactus Ioseph, plorat vir Ioannes, queritur Magdalena, plena solatijs, hæret sollicita tora cognatio. Tibi ô anima mea præcipio, & te ô cor meum adiuro, vt iuues deferri Dei filium & iuues in lacrymando matrem, sunt enim pauci qui tantum thesaurum ferunt & sex solummodo qui illum defleant: ô benignissime Deus, quales pompas nos miseri nostris cadaveribus paramus, Tu Sanctus Sanctorum tam parua processione
Y honora-

honoraris. verissime, aut mundus fallitur aut Tu sapientia Dei quia valde diuersa eligitis. Iste immanes multitudines populorum, Tu paucas & electas personas funeri tuo adhibendas censuisti.

Domine Deus quid faciam funeri meo? quem sequar modum? imitabor te, Tu tuis amicis id negotium permisisti, & ego id permittam executoribus Testamenti mei. vel si id non comparuerit tuæ sanctissimæ dispositioni, & humanæ voluntati sic te vtrumque imitabor. Animam tamē meam semper in manus tuas, Domine, commendatam esse volo.

CONCLUSIO.



Memento anima mea, hic siste sanguine Christi sponsum tuum redemptum. Ecce iam ad stationem, emensoque mari rubro ad portum, per Passionum eius decursus, venisti: sede nunc tecum, & paulisper quiesce, & tecum, quæ vidisti, audisti, & sensisti reperere pretium redemptionis tuæ triginta denariorum in cordis tui thesaurum absconde, quia pretium sanguinis est & salutis animarum: horror eius in horto peccati horrorem incuriat, humiliter procidendo iam ad pedes Crucifixi Dei tui implora eius misericordiam, ac dic: Ignosce mihi obsecro, o mare misericordiarum & salua me propter nomen sanctum tuum. Credo enim nulla delicta tam graua & enormia esse, quæ meritis sanctissimæ Passionis tuæ expiari non possint. Dulcis Iesu, Ego in remissionem omnium peccatorum meorum offero tibi stupendam illam charitatem, qua tu Deus æternæ Maiestatis, homo passibilis pro nobis fieri & plusquam triginta tres annos, inter multiplices labores, ærumnas atque persecutiones fatigari non dedignatus es. Offero illum mœrorem, illum sanguineum sudorem, illas angustias, quibus in horto afflictus fuisti, quando Patrem fixis in terra genibus orabas. Offero summum illud patiendi desiderium quo flagrabas quando te ipsum inimicis tuis ultro obtulisti captiuum. Offero vincula, verbera impropria,

conui-

conuitia, blasphemias, alapas, colaphos, sputa, atque alia genera iniuriarum quas in domo Annæ & Caiphæ per totam noctem passus fuisti. Hæc tibi offero gratias agens rogansque immensam pietatem tuam, ut horum meritis animam meam plene purifices & ad vitam æternam perducas. Dulcis Iesu Ego pro vniuersis iniquitatibus meis, offero tibi inauditam illam ignominiam, quam sustinuisti quando cæsus, ac vinctus mane ducebaris ad Pilatum: deinde a Pilato ad Herodem, rursumque ab Herode ad Pilatum es traductus offero illud sanctum silentium, quo humiliter tacuisti ad illatas conrumelias & iniurias, Offero contemptum tui & ridiculæ vestis probrium, quo ab Herode affectus fuisti. Offero acerbissimam illam afflictionem, quam perpeßus es, quando ad columnam religatus dirè flagellabaris. Offero ipsorum flagrorum insultus & purpurei sanguinis riuulos, è sanctissimis membris tuis undique profluentes. Hæc & cuncta alia à me in his 4. Aulis Passionis cogitata & scripta item ab alijs Doctoribus & SS. meditata, tibi offero & gratias ago, rogoque immensam pietatem tuam, ut horum omnium meritis animam meam plene purifices & ad vitam æternam perducas. Maxime vero offeroribi ineffabilem illam humilitatem ac patientiam quam exhibuisti; quando veste coccinea ad maius ludibrium indutus spinis coronabaris, ironice salutabaris, impie conspuebaris alapis & arundine ladebaris, ante tribunal statuebaris, iniuste damnabaris, demumque ad Caluariæ locum, Crucem propriam baiulans, ignominiose protrahebaris. Offero tristem illam sanctissimi corporis tui fatigationem, atque humerorum tuorum grauissimam pressuram. Offero sudores, sitim, & cætera omnia, quæ mitissimo, promptissimoque corde mei causa tunc pertulisti. Hæc tibi offero gratias agens rogansque immensam pietatem tuam, ut horum meritis animam meam plene purifices & ad vitam æternam perducas. Dulcis Iesu Ego pro vniuersis sceleribus meis offero tibi atrocissimos illos dolores quos

quos passus es, quando sanctissimi corporis tui vulnera vestimentorum detractioe innouabantur, quando manus & pedes Cruci affigebantur, quando membrorum tuorum compages soluebantur, quando pretiosus sanguis tuus è vulneribus sacris, velut è fontibus, largiter profluens, fundebatur in remissionem seu ablutionem omnium peccatorum offero singulas rosei illius sanguinis guttas, offero inexplicabilem mansuetudinem atque benignitatem tuam, qua iniquorum tibi insultantium proteruiam patientissime tolerasti, tamen mitissime pro eis Patrem orasti: Hæc tibi offero gratias agens, rogoque immensam pietatem tuam, ut per hæc animam meam plene purifices & ad vitam æternam perducas.

FINIS PASS. DOMINI SECUNDUM IOANNEM
sive Aulæ IV.



PASSIO

D. N. IESV CHRISTI
SECUNDVM QVATVOR EVAN-

GELISTAS DESCRIPTA ET COMMENTARIO QUA-
druplici in 4. aulis Illustrata per mille ac cen-
tum discursus Intellectus ac totidem

Collegij Socⁱ cordis affectus.

Dono

AUTHORE.

*IESV Paderborna
eiusdem. ope 1683.*

Admodum Reverendo Domino

GEORGIO AB EYSCHEN

SS. Theol. Licentiato quondam ad S. Ioannis

in Vinculis Coloniae Pastore, nunc eiusdem Metropolitanae

Ecclesiae Canonico presbytero Capitulari

ac Seniore.

NOTABIT LECTOR INCLUSA

signo () esse variantem phrasin alterius E-
vangelistae de ea re scribentis, & quae Curcifo

Charactere impressa sunt esse aliquam ne-

cessariam glossam, quae non cuilibet le-

genti passionem Domini occurreret,

utilissime tamen sciatur.



I. INDEX HISTORICVS.
PASSIO D. N. IESV
CHRISTI

Ex 4. Evangelistis in ordinem unum redacta.
Allegatis

SS. & numeris sub quibus singula particula ex-
plicatur in IV. Aulis seu commentarijs.

I. Pars Acta preliminaris in Bethania & Ierosolyma,

In illo tempore dixit Iesus Discipulis suis:



Citis quia post bidu-
um pascha fiet, & fi-
lius hominis tradetur,
ut crucifigatur, Mat. 1.
Appropinquabat autē
dies festus Azymorum, qui dicitur
pascha, Luc. 2. Erat autem pascha
& Azyma post biduum, Marc. 1.
& quærebant summi sacerdotes
(principes sacerdotum) & scribæ
quomodo Iesum dolo texerent, &
occiderent (interficerent) Mar. 2.
Luc. 2. Timebant vero plebem.
Luc. 3. Tunc congregati sunt prin-
cipes sacerdotum, & seniores po-
puli in atrium principis sacerdo-
tis, qui dicebatur Caiphas, & con-
siliū fecerunt, ut Iesum dolo tene-
rent & occiderent. Matt. 2. Dice-

bant autem non in die festo, ne
forte tumultus fieret in populo.
Matt. 3. Mar. 2. cum autem Iesus
esset in Bethania, in domo Simonis
Leprosi. Matt. 4. Mar. 4. & recum-
beret, Mar. 5. venit mulier habens
alabastrum unguenti nardi spicati
pretiosi. Mar. 6. & accessit ad eum
mulier habens alabastrum unguē-
ti pretiosi Matt. 5. Et fracto alaba-
stro effudit super caput eius. Mar.
7. Matt. 5. Videntes autem discipuli
indignati sunt. Matt. 6. Erant autem
quidam indigne ferentes intra te-
meniplos. Mar. 8. & quidam dicen-
tes: ut quid perditio ista unguenti
facta est? Marc. 9. Matt. 7. poterat
enim unguentum istud venundari
(multo) plusquam trecentis dena-
rijs,

I. INDEX HISTORICVS

rijs, & dari pauperibus. Mar. 10. Matt. 8. & fremebant in eam. Mar. 11. sciens autem Iesus ait: illis *intra semetipso indigne ferentibus*. Quid molesti estis huic mulieri? opus enim bonum operata est in me. Matt. 9. Iesus autem *palam locutis* dixit: finite eam. Mar. 12. quid illi molesti estis? Mar. 13. boni unum opus operata est in me. Mar. 14. nam semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper. Mar. 15. Matt. 10. Et cum volueritis, potestis illis benefacere: Mar. 16. me autem nos semper habetis. Mar. 17. quod habuit hæc fecit. Mar. 18. prævenit ungere corpus meum in sepulturam. Mar. 19. mittens enim hæc unguentum hoc in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Matt. 11. Amen dico vobis, ubique prædicatum fuerit hoc Evangelium, in toto mundo dicetur, & quod hæc fecit in memoriam eius. Matt. 12. Marci 20. 21. 22. Intrauit autem Sathanas in Iedā, qui cognominabatur Iscariotes unum de duodecim. Luc. 4. Tunc abiit vnus de XII. qui dicebatur Iudas Iscariotes ad principes sacerdotum. Matt. 13. Marci 23. & 24. vt proderet eum illis. Mar. 25. & abiit & locutus est cum principibus sacerdotum, & magistratibus, quem admodum traderet illum. Luc. 5. qui audientes gauisi sunt. Mar. 26. & promiserunt ei se pecunias duros. Mar. 17. & ait illis. quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam

Matt. 14. vt illi constituerunt ei xxx. argenteos, Matt. 15. & pacti sunt pecuniam *dictam* illi dare. Luc. 7. & spondit. Luc. 8. & exinde quærebat opportunitatem, vt eum (opportune) traderet sine turbis, Matt. 16. Mar. 28. Luc. 9. *Hactenus acta Feria IV. Hebdomadis sanctæ.*

II. Pars. Acta & dicta Feria. V. eiusdem hebdomadis, ante vltimam Domini carnem.

Venit autem *Græcè ὁ ἄβελος* 2. non præteritum, sed in desinitum tempus ad significans, quasi dicas: prope erat dies azymorum, in qua necesse erat occidi pascha; Luc. 10. & Primo die Azymorum, quando pascha immolabant. Marc. 29. id est, sacerdotes Leuitici agnos paschales Iudeorum ad aliquot millia, vt docet Iosephus, altari applicando, in eos spargendo farinam & salem sacrificabant, deinde populo, qui adduxerat, restituebant occidendos & edendos in seq. diem. S. Iohannes vocat ante diem festum. cap. 13. v. 1. & ideo Herpyrtus bene in chronol. Nova, docuit accipiendum esse saepe, primum, pro ante vnum, quod ante ordinem plurimum præcedit. c. 241. potest etiam & planius dici, primo die Azymorum Christianorum, non Iudaicorum, vere enim ista die, nempe Feria V. primum Azymum panem D. N. Iesu Christi corpus comederunt apostoli. Prima autem die Azymorum accesserunt Discipuli ad Iesum, dicentes, vbi vis paremus tibi comedere pascha? Matt. 17. quous eamvis & paremus tibi vt induces pascha?

A 2

Mar.

I. INDEX HISTORICVS

Mar. 30. & mittit duos ex discipulis
suis Mar. 31. & misit Petrum & Io-
annem dicente euntes, parate nobis
pascha, vt manducemus. Luc. 11. at
illi dixerunt: Vbiuis, paremus? Luc.
12. at Iesus dixit: Ite in ciuitatem
ad quendam, & dicite ei. Magister
dicit: quia tempus meum prope
est, apud te facio pascha cum disci-
pulis meis. Matt. 18. & 19. & dicit
eis: Ite in ciuitatem, Mar. 32. &
dixit ad eos: Ecce introeuntibus vo-
bis in ciuitatem, occurret vobis ho-
mo quidam amphoram (lagenam)
aquæ portans (baiulans) Luc. 13.
Mar. 33. sequimini eum in domum,
in quam intrat. Luc. 14. Mar. 34. &
quoecunque introierit. Mar. 35. Et
dicetis patrifamilias (Domino do-
mus) Luc. 15. Mar. 36. Dicit tibi
Magister. Luc. 16. vbi est diuerso-
rium? Luc. 17. vbi est refectio mea?
Mar. 37. vbi pascha cum discipulis
meis manducemus? Mar. 38. Luc. 18.
& ipse demonstrabit vobis cœna-
culum grande (magnum) stratum.
mar. 39. Luc. 19. & illic (ibi) parate
nobis mar. 39. Luc. 20. & abierunt
discipuli eius, & venerunt in ciuita-
tem. mar. 40. Euntes autem invene-
runt, sicut dixit (dixerat) illis. Luc.
21. mar. 54. & fecerunt discipuli, si-
cut constituit illis Iesus, Matt. 20.
Et parauerunt pascha. matt. 20.
mar. 42. Luc. 22.

III. PARS. Acta in cœna vsque ad
pedum Lauationem.
Vespere autem facto venit cum

duodecim. mar. 43. Et cum facta
esset hora *Vespera* discubuit. Luc. 23.
cum XII. discipulis suis. Matt. 21. &
discumbentibus eis & manducan-
tibus. (edentibus illis) Mar. 44.
matt. 22. At Iesus (dixit) Amen di-
co vobis, quia vnus vestrum (ex vo-
bis) me traditurus est; (tradet) mar.
45. Matth. 22. at illi cœperunt con-
turbati. mar. 46. & contristati valde
cœperunt singuli dicere: nunquid
ego sum, Domine? matt. 23. & di-
cebat ei singillatim. Nunquid ego?
marc. 47. At ipse respondens ait v-
nus ex XII. qui intingit manum me-
cum in cœuius (in paropside) hic me
tradet. matt. 24. mar. 48. & filius
quidem hominis vadit, sicut scrip-
tum est de illo, (eo) Matt. 25. Marc. 49.
Vt autem homini illi per quem
filius hominis tradetur. Mar. 50.
bonum erat ei, si natus non fuisset
(non esset) homo ille. Matt. 26. mar.
51. Respondens autem Iudas, qui
tradidit eum, nunquid ego sum,
Rabbi? matt. 27. At illi respondit.
matt. 18. quasi diceret, tu contempsisti, di-
uinaisti, tu habes es qerathen. Et ait
desiderio desiderasti, hoc pascha
manducare vobiscum antequam
patiar. Luc. 25. & 26. dico enim vo-
bis, quia ex hoc non manducabo
illud, donec impleatur in regno
Dei Luc. 27. & accepto calice gra-
tias egit, & dixit accipite & dividi-
te inter vos honorifice *valefaciendo seu*
terminando legem veterem figurantem
Luc. 28. dico enim vobis, non bibā
de

I. INDEX HISTORICVS.

de generatione vitis, donec regnum Dei veniat, Luc. 29.

IV. PARS, Pedum lautio in vltima cœna.

Ante diem festum paschæ sciens Iesus, quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad patrem; cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos Ioan. cap. 11. v. 1. & cœna facta nondum tamen absoluta. vt patet ex seqq. cum Diabolus iam misisset in cor (die precedenti in Bethania, in mensa domus Simonis leprosi) vt traderet eum Iudas Simonis Icariorthæ: sciens, quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à Deo exiit, & ad Deum vadit, surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & cum accepisset linteam, præcinxit se: deinde mittit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum & extergere linteo quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dixit illi Petrus: Domine, tu nihil lauas pedes? Respondit Iesus, & dixit ei: quod ego facio tu nescis modo: ciens autem postea. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus, si non laueris te: non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non tantum pedes, meos, sed & manus, & caput. Dixit ei Iesus: qui lotus est nempe sacra lauatione per me in baptismo meo Christiano non indiget Lauatione noua totali, qua est propria Baptismi, in qua lauitur totus homo, vel saltem principalis

pars, uti caput, pro toto homine, nisi ut pedes lauet, nempe penitentiali lauatione affectuum, quibus anima uti pedibus incedit & operatur, teste Augustino. qui locus utilis est contra Anabaptistas, sed est mundus totus & vos mundi estis, sed non omnes sciebat enim quisnam esset, qui traderet eum: propterea dixit: Non estis mundi omnes. postquam ergo lauit pedes eorum & accepit vestimenta sua, eum recubuisse iterum, dixit eis: scitis quid fecerim vobis? vos vocatis me Magister & Domine: & bene dicitis: sum etenim. Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus & Magister: & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedit vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.

V. PARS: Institutio, consecratio S. Eucharistiæ & sacerdotum Nouæ legis:

Cœnantiibus autem eis, (& manducantibus illis) accepit Iesus panem, matt. 19 mar. 52. gratias egit. Luc. 31. & accepit pane. Luc. 30. benedixit ac fregit. matt. 19. ac benedicens fregit. mar. 53. Luc. 33. & dedit eis (discipulis suis matt. 19.) mar. 54. Luc. 34. & ait illis. mar. 55. matt. 19. accipite attingite manibus; utpote materiam ordinationis qua ordinabimini modo, in sacerdotes secundum ordinem Melchisedech, & si hodie dum sit in ordinatione sacerdotum Catholicorum vt patet in Quatuor temporibus. & comedite (sumite) mar. 12. id quo-

A 3

que

I. INDEX HISTORICVS

que hodie dum fit in ordinatione sacerdotum, in qua qui tetigere materiam eandem post consecrationem communicant. dicens: Hoc est corpus meum. Luc. 35. marc. 56. matt. 19. quod pro vobis datur, in presenti inueniente offertur. Luc. 36. & 1. Corinth. 11. hoc facite in meam commemorationem. Luc. 37. & 1. cor. 11. in hoc verbo ordinati sunt sacerdotes nova legis. similiter & calicem postquam cœnauit. Luc. 38. & accipiens calicem gratias egit. matt. 30. & accepto calice. mar. 39. gratias agens, mar. 23. dedit illis. mar. 59. matt. 31. ut attingerent erat quippe materia super qua conficienda ordinabuntur, uti hodie dum obseruatur in Ecclesia Catholica, dum ordinantur sacerdotes. Dicens, bibite ex hoc omnes, matt. 31. & biberunt ex eo omnes. mar. 60. & ait illis, mar. 61. dicens, hic est calix novum testamentum in sanguine meo Luc. 39. varie exponi potest, de calice nondum consecrato sic: Hic calix est expressum indicium signum seu nota voluntatis mee de eo, quod post mortem meam violentam, effusione nimirum sanguinis mei, fieri & teneri volo. quid autem post eam fieri volo? tunc docebo. ante confirmationem testamenti mei per mortem, certe nolo: ut bibatis sanguinem vel consecratum calicem, sed laicum postea autem ut bibatis volo, recepto deinde calice, ex quo omnes biberant, Dominus pergit dicere & facere, Hic est enim Sanguis meus Noui testamenti. mar. 31. mar. 61. qui pro multis effundetur. mar. 62. Hoc manifeste

verificatur de consecrato calice, versitamque manus tradentis me, mecum est in mensa Luc. 41. Et quidem filius hominis, secundum quod definitum est, vadit Luc. 42. veruntamen vix homini illi per quem tradetur Luc. 43. & ipsi ceperunt querere inter se, quis esset ex eis, qui hoc facturus esset. Luc. 44.

VI. PARS. Plenior Dispositio circa sacerdotalem ordinem, post ordinationem.

Facta est autem & contentio inter illos, quis eorum videtur esse maior. Luc. 45. dixit autem eis. Reges Gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Luc. 46. vos autem non sic Luc. 47. sed qui maior est inter vos, fiat minor, Luc. 48. & qui præcessor est sicut ministrator. Luc. 49. ordo ecclesiasticus institutus videtur oppositus seculari, in quo maiores præcedunt. Vti in Ecclesiastico, sequuntur in Regali autem digniores sunt in medio. Quis maior est? qui recumbit? an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Luc. 50. Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat Luc. 51. & ego dispono vobis, sicut disposuit in hi pater regnum. Luc. 52. ut edatis & bibatis super mentem meam. Luc. 53. & sedeat super thronos. Luc. 54. iudicantes XII. tribus Israel. Luc. 55. Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret, sicut triticum. Luc. 56. & 57. Ego autem

100

I. INDEX HISTORICVS

rogauit pro te, vt non deficiat fides tua Luc. 58. & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos ecce confirmandi sacramentum principi Episcopo- rum datum. Luc. 59.

Qui dixit ei Domine, tecum paratus sum & in carcerem & in mortem ire, Luc. 60. At ille dixit: dico tibi Petre, non cantabit hodie gal- lus, donec iter abneges nosse in domo Anna me. Luc. 61. & dixit eis, quan- do misit vos sine sacculo & pera, nunquid aliquid de fuit vobis? Luc. 62. At illi dixerunt, nihil. Luc. 63. dixit ergo eis: sed nunc qui habet sacculum tollat, similiter & peram induit. suadendo iuda, vt avaritiam de- ponat Luc. 64. & qui non habet ven- datur tunicam suam, & emat gladiū. Luc. 65. Dico enim vobis quoniam adhuc quod scriptum est, oportet impleri in me, Luc. 66. & cum ini- quis deputatus est, Luc. 67. Etenim ea quæ sunt de me austerius scripta fi- nem habent, Luc. 68. quæ autem de se iuda, finem non habent utpote æter- na. At illi dixerunt: Domine, ecce duo gladij hic Luc. 69. at ille dixit. satis est, Luc. 70. satis iam iudas pote- rat duobus gladijs terreri si vellet molliri. Amen, Amen dico vobis: non est seruius maior suo Domino, neque Apostolus maior est eo qui misit il- lum, si hæc sciatis, beati eritis, si fe- ceritis ea. Non de omnibus vobis dico, ego scio quos elegerim, sed ut adimpleatur scriptura; qui manduca- carum panem leuabit contra me

calcaneum suum. A modo dico vo- bis, vt cum factum fuerit credatis, quia ego sum. Amen dico vobis, qui accipit, si quem misero, me ac- cipit. Qui autem me accipit, acci- pit eum qui me misit. Cum hæc dixisset Iesus turbatus est spiritu & protestatus est, & dixit. Amen, A- men dico vobis. quia vnus ex vo- bis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli hæsitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus; inuit ergo huic Si- mon Petrus, & dixit ei. Domine quis est? Respondit Iesus, ille est, cui ego intrinsecum panem porrexero præsfigurante vtraque ista. & cum in- trinxisset panem, dedit iudæ Simo- nis Iscariothæ. Et post buccellam intrauit in eum satanas gradualiter nova malitia & dixit ei Iesus, quod fa- cis, fac citius, hoc autem nemo sci- vit di cum benedictum, ad quid dixeris ei, quidam enim putabant, quia lo- culos, habet at Iudas, quod dixisset ei Iesus. Eme ea quæ opus sunt no- bis ad diem festum, aut egenis vt aliquid daret, vides quomodo in ultima- cana nondum f. Iesus dies Pascha fuerit, sed parasieue pascha & sabbathi futuri. Cum ergo accepisset ille buccellū, exiit continuo. Erat autem nox cum ergo exisset, dixit Iesus Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo & cōtinuo clarificabit eum. & Deus cla- rificabit eum in semetipso, Filij autem adhuc

I. INDEX HISTORICVS

adhuc modicū vobiscum sum &c.

PARS VII. SERMO Domini Post Institutionem sacerdotum.

Hoc loco legendus est ex Ioannis cap. 3. à versu 33. per cap. XIV. XV. XVI. XVII.

PARS VIII. Conclusio Actorum in cenaculo.

Satis est. Luc. 71. Amen. dico vobis, quod iam non bibam de gemine vitis vsque in diem illum cum illud bibā novū in regno Dei. mar. 63. matt. 32. hæc cum dixisset Iesus. Ioan. 18. surrexerunt indubia & hymnorum trium puerorum dicto. mar. 64. matt. 33. exierunt in montem Oliuarum. mar. 64. mat. 33.

PARS IX. Egressio in hortum Gethsemani.

Egressus est Iesus cum Discipulis suis. Ioan. 1. trans torrentem cedron Ioan. 2. tunc dicit illis Iesus omnes vos scandalum patiemini in me, in ista nocte matt. 34. mar. 66. scriptū est enim, percutiam Pastorem, & dispergentur oves gregis. matt. 35. mar. 67. sed postquam surrexero, præcedam vos in Galilæam. mar. 68. matt. 36. Respondens autem Petrus ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Matt. 37. mar. 69. & ait illi Iesus. Amen dico tibi, quia tu hodie, in nocte hac priusquam gallus vocem bis dederit, ter me es negaturus. mar. 70. matt. 38. in domo Caipha. at ille amplius loquebatur. mar. 71. & ait illi Petrus, etiamsi oportuerit me

mori tecum (simul commori tibi) non te negabo. matt. 39. mar. 72. similiter, & omnes discipuli dixerunt. matt. 39. mar. 73. & egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum. Luc. 72. 73. 74. secuti sunt autem illi & discipuli. Luc. 75. Tunc venit Iesus cum illis in villam (prædium) quæ dicitur Gethsemani. Mar. 40. mar. 74. ubi erat hortus Ioan. 3. in quem introiit ipse & discipuli eius. Ioan. 4. & dixit discipulis suis in horti introitu sedete hic donec vadā illuc & orem. matt. 77. & assumpto Petro & duobus Filijs Zebedæ, matt. 42. ulterius progressus cepit tristari, & moestus esse. mar. 43. & cepit cadere & pavere. mar. 78. tunc ait illis, tristis est anima mea vsque ad mortem. matt. 44. mar. 79. Iustinet hic & vigilate. mar. 80. Et cum pervenissent ad (electum à Domino) locum Luc. 76. dixit illis, orate ne intretis in tentationē. Luc. 77.

PARS X. Oratio Domini in Horto.

Etiple avulsus est ab eis quantū iactus lapidis Luc. 78. & positus genibus orabat, Luc. 79. & cum processisset paululum, procidit super terram mar. 81. & 82. & progressus pusillum procidit in faciem suam. matt. 45. (magna signa reuerentia in patrem.) orans & dicens: pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. matt. 46. veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. matt. 47. & ora-

I. INDEX HISTORICVS

orabat, vt si fieri posset, transfiret ab eo hora. mar. 83. & dixit: Abba, pater, omnia tibi possibilia sunt, transfer calicem hunc à me. mar. 87. sed non quod ego volo, sed quod tu. mar. 86. Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes, matt. 48 mar. 87. & 88. & dicit Petro: sic non potuisti vna hora vigilare mecum? matt. 49. & ait Petro, Simon dormis? mar. 89. & 90. non potuisti vna hora vigilare mecum? mar. 91. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem, mar. 92. spiritus quidē promptus est, caro autem infirma, matt. 51. mar. 93. Et iterum abiens orauit eundem sermonem, dicens, mar. 94. matt. 52. pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua, matt. 53. & venit, & iterum inuenit eos dormientes, matt. 54. mar. 95. Erant enim oculi eorum gravati, mar. 96. matt. 55. & ignorabant quid responderent ei, mar. 97. & relictis illis, iterum abiit, & orauit tertio eundē sermonem, dicens, matt. 56. Pater, si vis, transfer calicem istum à me, Luc. 80. Verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat, Luc. 81. Apparuit autem illi Angelus de cœlo confortans eum, Luc. 82. & factus in agonia prolixius orabat, Luc. 83. & 84. & factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrētis in terram, Luc. 85. & cum surrexisset ab oratione Luc. 86. Tunc venit ad discipulos suos, matt. 57. tertio, mar. 98. &

(cum) venisset ad discipulos suos Luc. 87. inuenit eos dormientes præ tristitia Luc. 88. Et dicit illis: dormire iam, & requie scite, matt. 58. mar. 99.

Pars XI. Proditio Iudæ in Horto.

Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum locum Ioan. 5. quia Iesus frequenter conuenerat illuc cum discipulis suis. Ioan. 6. Iudas ergo cum accepisset cohortem. Ioan. 7. & à pontificibus & phariseis ministros. Ioan. 8. Venit illuc cum lateribus, facibus & armis Ioan. 9. Iesus itaque sciens omnia, quæ ventura erant super eum, Ioan. 10. dixit dormientibus sufficit. venit hora mar. 109. & ait illis, quid? dormitis? surgite, orate, ne intretis in tentationem, Luc. 89. 90. 91. Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. matt. 59. mar. 101. surgite eamus, mar. 102. matt. 60. Ecce appropinquauit, qui me tradet, matt. 61. Ecce qui me tradet prope est, mar. 103. Et adhuc eo loquente, ecce, venit Iudas Iscariotes vnus de XII. mar. 62. mar. 104. & cum eo turba multa (plurima) cum gladijs & lignis (& fustibus) mar. 105. matt. 62. & 63. missi à Principibus sacerdotum (summis sacerdotibus) & senioribus populi, matt. 63. mar. 106. & scribis. mar. 106. Iesus itaque sciens omnia processit, Ioan. 11. & dixit eis, quem queritis? Ioan. 12. Responderunt ei

I. INDEX HISTORICVS

ei: Iesum Nazarenum, Ioan. 11. Dicit eis Iesus, Ego sum, Ioan. 14. Stabat autem & Iudas qui tradebat eum cum ipsis Ioan. 15. vt ergo dixit Iesus, Ego sum. Ioan. 16. abierunt retrorsum & ceciderunt in terram Ioan. 17 iterum ergo interrogauit eos: quem queritis? Ioan. 18. & 19. illi autem dixerunt: Iesum Nazarenum, Ioan. 20. Respondit Iesus, dixi vobis, quia Ego sum Ioan. 21 si ergo me queritis, sinite hos abire, Ioan. 22 vt impleretur sermo quem dixit, quia quos dedisti mihi, non perdidisti, ex eis quemquam. Ioan. 23. dederat autem eis traditor signum: dicens, Mar. 107. matt. 64 quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenere eum, mar. 108. & 109. matt. 64. & ducite eum, mar. 110. Adhuc eo loquente: Ecce turba, & qui vocabatur Iudas, Luc. 92 vnus de XII. antecederat eos, Luc. 93 & appropinquabat Iesu, vt oscularetur eum Luc. 94. & cum venisset, mar. 111. (statim) confestim accedens ad Iesum, dixit: Aue Rabbi. matt. 65. mar. 111. & 112. & osculatus est eum matt. 66. mar. 113. Iesus autem dixit illi: Iuda osculo filium hominis tradis! Luc. 95. dixitque illi Iesus amice, ad quid venisti? matt. 67.

PARS XII. Captiuatio Domini in horto.

At illi, Mar. 114 Tunc accesserunt, matt. 68. & manus iniecerunt in Iesum, matt. 68. mar. 114. & tenuerunt, matt. 68. mar. 115. videntes au-

tem hi, qui circa ipsum erant, quod futurum erat: dixerunt: Domine, si percutimus in gladio? Luc. 96. Et ecce vnus ex his, qui erant cum Iesu, matt. 70 Simon Petrus habens gladium, Ioan. 24 eduxit eum, Ioan. 25 extendens manum exemit gladium, matt. 70 & percussit pontificis seruum, Ioan. 26 & percussit principis sacerdotum (summi sacerdotis) matt. 71 mar. 117. amputauit (abscidit) illi auriculam eius dexteram, matt. 72 mar. 118. Ioan. 72 erat autem seruo nomen Malchus Rex, Ioan. 28 Respondens autem Iesus ait eis, discipulus ad q. Domine si percutimus? sinite Luc. 16. & si multo tenentibus sese, vt posset sanare Malchum vsque huc quasi diceret: & auricula abscissa & abscisse, accide huc. Luc. 99 & cum tetigisset auriculam eius, sanauit eum, Luc. 100. Tunc ait illi Petro percussori Iesus: Conuerte gladium tuum in locum suum, matt. 73. omnes enim qui gladium acceperint gladio peribunt, matt. 74. An putas, quia non possum rogare Patrem meum? & exhibebit mihi plusquam XII. legiones Angelorum, matt. 75. quomodo ergo implebuntur scripturae? matt. 76. quia sic oportet fieri, matt. 77. Cohors autem & tribuni & ministri Iudeorum comprehenderunt Iesum. Ioan. 31 & ligauerunt eum Ioan. 32. & respondens Iesus ait illis duplici hominum generi. Missus, qui praesentes erant, & principalibus missorum, qui

I. INDEX HISTORICVS

erant absentes mar. 119. quid missis dixerit Docet Matthaeus sic in illa hora dixit turbis, matt. 78. De principalibus missorum docet Lucas dicens sic: Ad eos, qui venerant ad se in hisce suis missis Principes sacerdotum & magistratus templi & Seniores, Luc. 101. tanquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me, matt. 79. mar. 120. Luc. 101. quotidie eram apud vos, mar. 120. quotidie apud vos sedebam in templo docens, & non me tenuistis matt. 80. mar. 121. sed hæc est hora vestra & potestas tenebrarum. Luc. 105. cum quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendistis manus in me, Luc. 103. 104. hoc autem totum factum est, ut ad impleretur scripturæ prophetarum. matt. 81. mar. 121. Tunc discipuliculus, cum relinquentes omnes, relicto eo, fugerunt, mar. 122. matt. 82.

PARS XIII. Abductio Domini & Acta apud Annam Pontificem.

At illi matt. 83. Cohors & Tribunus & ministri Iudæorum Comprehenderunt Iesum. Ioan. 31. & comprehendentes ligauerunt eum. Ioan. 32. Luc. 106. & tenentes, Iesum duxerunt eum ad domum Principis sacerdotum. Luc. 107. ad summum sacerdotem, marc. 126. hanc generaliter nominatam domum Principis sacerdotum à Luca, & summum sacerdotem à Marco, Ioannes & Matthaeus distincte exprimunt: ille domum Anna, hic Caipha, sed, an in hoc contrarietur

nequaquam Ioannes exprimit principem Annam, ad quem primum proxime & immediate duxerunt captivum, Matthaeus exprimit Principem Caipham ad quem remote mediate & finaliter duxerunt captivum. Sed iterum quæro: an ergo plures erant summi sacerdotes, & plures principes sacerdotum? Respondetur autem mihi ab Ecclesia Catholica practice, ita fuisse olim plures summos sacerdotes, & principes sacerdotum, quomodo nunc in orbe sunt multi Pontifices seu Episcopi & quomodo nihilo minus inter omnes hos eminet vnus Romanus Oecumenicus: sic tunc inter eos eminuisse Caipham; & ante eum quartus olim eminuerat ipse Annas, degradatus à Romanis, qui duplici causa tunc poterat dici princeps sacerdotum; & quod fuerat eminentissimus inter omnes, & adhuc erat eminens inter minores, et si nunc esset minor Caipha sibi pralato. absoluta est difficultas. pergamus. Et adduxerunt eum ad Annam primum. Ioan. 33. erat enim socer Caiphæ, Ioan. 34. ad quem finaliter ibant. Sed bonæ ratio erat: Est socer Caipha, ergo prius illi captivum adducimus? non quaratur bona ratio in ijs, qui malo agebant, Ioannes rationem meliorem non scripsit, quam ducentes habebant, & ab illa mala ratione, etiam sapientia Dei Christus torquebatur. Hoc Ioanni indicasse erat propositum. Sequitur maior difficultas in verbis: qui erat Pontifex anni illius. Ioan. 34. sic, ut illo solum anno esset pontifex: id est non ante eum annum, nec post ipsum annum: an alternatiue cum alio vel alijs,

*ut consulatus fasces habebat? simpliciter
me dicitur si dicatur Caiphani iilius
anni dici pontificem, quia ille isto
anno esse desijt, quod erat, succedente me-
liore pontificatu S. Petri, erat ergo ponti-
fex initio anni istius Caiphas, sed & ipse
& eius pontificatus abrogatus est in foro
poli, etsi visus sit manere in foro fori.*

Adolescens autem quidam se-
quebatur eum amictus syndone su-
per nudo. Mar. 122. & tenuerunt
eum; at ille relicta syndone nudus
profugit ab eis mar. 124 & 125. Erat
autem Caiphas, qui consilium de-
reerat Iudæis, Ioan. 35. quia expedit
vnum hominem mori pro populo;
Ioan. 36. sequebatur autem Iesum
Simon Petrus, Ioan. 37 & alius disci-
pulus Ioan. 38. Discipulus autem
ille erat notus pontifici Ioan. 39 &
adduxerunt Iesum ad summum sa-
cerdotem mar. 126 (nempe Annam vt
supra declaratum est) paulo post ad Ca-
iphani, vt etiam fuit declaratum quid
igitur apud Annam factum sit. sequitur.
Et (discipulus ille notus pontifici)
introiuit cum Iesu in atrium ponti-
ficis, Ioan. 40. petrus autem stabat
ad ostium foris, Ioan. 41. exiit ergo
discipulus alius, qui erat notus pon-
tifici, Ioan. 42 & dixit ostiariæ & in-
trodixit Petrum. Ioan. 43 dixit er-
go Petro ancilla ostiaria. Nunquid
& tu ex discipulis es hominis isti-
us? Ioan. 44 & 45 dixit illi. Non
sum, Ioan. 46. stabant autem serui
ad prunas, quia frigus erat & cale-
faciebant se, Ioan. 47 & 48. Erat

autem cum eis & Petrus stans & cale-
faciens se, Ioan. 49 & 50 Et con-
uenerunt, nempe ad Caiphani domum,
audito quod Dominus esset captus, interea-
dum apud Annam agitur, Omnes sa-
cerdotes & scribæ & seniores, mar.
127. pontifex ergo interrogauit eum
de discipulis suis, Ioan. 51 & de do-
ctrina eius. Ioan. 52. Respondit ei
Iesus. Ego palam locutus sum mun-
do. Ioan. 53. & 54. Ego docui semper
in synagoga, Ioan. 55. & in templo,
quo omnes Iudæi conveniunt. Ioan.
56. & in occulto locutus sum nihil,
Ioan. 57. quid me interrogas? inter-
roga eos, qui audierunt, quid locu-
tus sum ipsis. Ioan. 58. & 59. Ecce
hi sciunt, quid dixerim Ego. Ioan.
60 Hoc autem cum dixisset, vnus
assistens ministrorum dedit alapam
Iesu. Ioan. 61. Resdit ei Iesus: si male
locutus sum, testimonium perhibe
de malo. Ioan. 63. si autem bene,
quid me cædis? Ioan. 64. & misit
eum Annas ligatum ad Caiphani
pontificem Ioan. 65. sed quid Petro in
eadem aula Anna factum sit, antequam
veniret & Dominus & Petrus ad Caip-
hani, audiamus ex eodem Ioanne. Erat
autem Petrus stans & cale faciens
se (Nota hic stantem in Anna Atrio Pe-
trum 1 postea in Caiphani atrio contem-
plebamus sedentem) Ioan. 66. nem-
pe cum seruus, vt idem Ioan. supra 47.
asseruerat dixerunt ergo ei serui isti,
secum stantes vt ibidem dixit Ioannes
nunquid & tu ex discipulis eius
Ioan. 67 & 68 Negauit ille, & di-
xit;

I. INDEX HISTORICVS

xit: Non sum Ioan. 69 Dicit ei vnus ex seruis Pontificis, cognatus eius, cui abscidit auriculam. Non ego te vidi in horto cum illo: Ioan. 70 Iterum ergo negauit Petrus. Ioan. 71. & statim gallus contauit. Ioan. 72. & sic impleta prior prophetia Domini de trina negatione Petri, antequam gallus cantaret vel semel.

XIV. PARS. Prima Acta in domo Caiphæ.

Comprehendentes autem eum, duxerunt ad domum principis sacerdotum, Luc. 107. & adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem. mar. 126. tenentes Iesum duxerunt eum ad Caipham Principem sacerdotum, vbilibet & seniores conuenerant, Matt. 83. interea dum apud annam aliquanta mora extracta fuerat. Petrus autem à longè secutus est eum. Mar. 128. vsque in atrium summi sacerdotis, Marc. 129 principis sacerdotum. mar. 84. & ingressus intro sedebat cum ministris ad ignem. matt. 85. mar. 130. vt videret finem. matt. 86. & calefaciebat se. marc. 131. Lector obseruet hoc loco Petrum sedentem, quem in Anna domo vidimus stantem cum ingressus est Dominus in consilium malignantium: maligne ei dixerunt. Benedictus qui venit in nomine Domini, ita enim ipsos locuturos in hoc casu prädixerat Dominus Feria III. superiore cum finiebat in templo sermones suos. matt. 23 capite: in fine, ipse autem subito procul tacuit, satis habens, quod

eum, vel ex hoc futurorum tam contingentium, præscire sentire possent. Pergamus. summi vero sacerdotes, & omne consilium quærebant aduersus Iesum testimonium, mar. 132. & quia verum nullum præcedenti tempore omni conatu suo & testamentis potuerat invenire testimonium, uti constat ex Evangelistarum testibus, ideo prepes sacerdotum falsum quærebant testimonium contra Iesum, matt. 87. vt eum morti traderent, matt. 87. mar. 132. Nec inueniebant, mar. 133 multi autem falsum testimonium dicebant aduersus eum, mar. 134 & convenientia testimonia non erant, mar. 135 tum quia secum ipsis pugnabant, tum quia ad mortem inferendam non sufficiebant. Et non invenerunt cum multi falsi testes accessissent, matt. 89 Novissime autem venerunt duo falsi testes, matt. 90 & quidam surgentes scilicet ex concilio ipso & iudicibus, falsum testimonium ferebant aduersus eum, mar. 136 & dixerunt (nempe duo intro missi seu aduocati) Hic dirit: Possum destruere templum Dei & post triduum reedificare illud, matt. 91. alteri autem qui surrexerant in iudicio dicentes: quoniam nos audiuimus eum dicentem: Ego dissoluam templum hoc manu factum & post triduum aliud non manu factum ædificabo. mar. 137. & sic turpissime & pariter utraque inter se discordabant de vno eodemque verbo, & singula partes adhuc secum ipsa confligebant, uti patet examinanti vero

I. INDEX HISTORICVS

hæc, ætæ, dictaque Christi de hac materia ante triennium prolata. Ioan. 2. 23. Et non erat conveniens testimonium illorum, mar. 138. & exurgens summus sacerdos (princeps sacerdotum) in medium, nota passionem mar. 139. matt. 92. ait illi: nil respondes ad ea quæ isti adversum te testificantur? matt. 93. & interrogavit Iesum, non respondes quicquam ad ea quæ tibi obijciuntur, ab his? mar. 140. & 141. Iesus autem tacebat, matt. 94. & nihil respondit. mar. 142. rursum summus sacerdos interrogabat eum & dixit. tu es Christus filius Dei Benedicti? mar. 143. & 144. ad cuius emulationem te nuper benedictum cum palmis proclamari permisisti, & antea in concilium veniens saluari sustinueris, nihil contradicendo. Tacente etiam Domino, ad ista iratus est. & princeps sacerdotum ait illi. Adiuto te per viuum, ut dicas Nobis, si tu es Christus filius Dei. matt. 95. & 96. Iesus autem dixit illi. Tu dixisti: Ego sum. matt. 97. mar. 145. Veruntamen dico vobis, à modo videbitis filium hominis sedentem à dexteris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli, mar. 98. mar. 146. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemavit, matt. 99. & 100. summus autem sacerdos scindens vestimenta sua noto diutius operantem in scindendo passionem, ait: quid ad huc egemus testibus? matt. 101. Audistis blasphemiam, quid vobis videtur? marci.

149. noto hic quod in isto actu scindendi disruptus est pontificatus Leviticus & mortuus vii paulo post & templum dirumpi videbimus, & consequenter sacrificia, & legem Mosaicam, in quantum figurantia erant per caeremonias, desinere quia revelata erat tunc in publico iudicio veritas, & res per figuras promissa, ut patet ex confessione Christi: & opportune aderat, Petrus, qui ad pontificatum ex hoc labentem suscipiendum se qualificavit poenitendo, quem Caiphas amisit peccando, & pontificatum destruendo. Qui omnes condemnaverunt, eum esse reum mortis mar. 150. at illi respondentes dixerunt, Reus est mortis, matt. 103. Et ceperunt quidam conspuere eum. mar. 151. & velare faciem eius, mar. 152. Tunc expuerunt in faciem eius nempe & ceteri audentiores exemplo quorundam facti. Et colaphis cadere, mar. 153. & colaphis eum reliqui prius timidiores sequentes aliorum exemplum ceciderunt, matt. 105. & dicere ei, prophetiza, mar. 154. Alij autem palmas in faciem eius dederunt, matt. 106. istas palmas dando haud dubie plura ex nupero triumpho in die palmarum habito, scandala ei interrogauerint, alludendo ad ea quæ tunc dicta erant & facta, sarcasms. dicentes: propheiza nobis Christe, quis te percussit, matt. 107. non prophetiza nobis de civitate hac, qui eam sit percussurus, ut non maneat lapis super lapide &c. sed de te oportebat prophetare & providere, ne hæc, quæ nunc patere, incurreres. Hactenus Iudices consumelius

cunq

I. INDEX HISTORICVS

eum affecerunt admissi sunt mox alij, nam, & ministri alapis eum cædebant mar. 155. Tunc antequam permitteretur lictoribus cæteris & lictis in atrio ipso vexandus, terminata fuit Petri negatio, & fletus capit. Vnde & matt. & Mar. & Lucas ante vltiorem vexationem Christo irrogatam hic Negationes eius narrant, & coronide fletus consummant.

PARS. XV. Petri Negationes in Atrio Caiphæ factæ, Et Conversio.

Aecenso autem igne in atrio Luc. 109. & circum sedentibus illis (ministri) petrus erat in medio eorum, Luc. 110. & 111. Petrus vero sedebat foris in atrio. matt. 108. Et cum esset petrus in atrio deorsum mar. 156. & venit vna ex ancillis summi sacerdotis, mar. 157. & accessit ad eum vna Ancilla, matt. 109 quem cum vidisset ancilla quædam sedentem ad lumen, Luc. 112. Et cum vidisset Petrum calefacientem se, mar. 158. Eteum fuisset intuita, Luc. 113. dixit: Et hic cum illo erat, Luc. 114. noto multas gesticulationes & verborum in ista ancilla. At ille negavit coram omnibus dicens matt. 111. Luc. 115. Mulier non novi illum. Luc. 116.

Et aspiciens illum ait, mar. 158. Ertu cum Iesu Nazareno eras, mar. 160. dicens: & tu cum Iesu Galilæo eras. matt. 110. at ille negavit, dicens: neque scio neque novi quod dicas. Marci 14. cap. v. 68. cito caput,

& versum Marci, quia in commentaria isle. Textus excidit. & exijt foras ante atrium, mar. 162. & Gallus cantauit, mar. 163. Exeunte autem illo ianuam, viditeum alia ancilla, matt. 113. & ait his qui erant ibi. matt. 114. Et hic erat cum Iesu Nazareno, matt. 115. At ille iterum negavit, mar. 165. & post pusillum (non ab huius secunda ancilla garritum computando, sed à Prima ancilla infestatione, quia quasi simul cum 2. ancilla locutione euenit hoc quod sequitur, nempe) alius eum videns, dixit: Et tu de illis es. Luc. 117. & 118. Petrus vero ait: ô homo non sum, Luc. 119. & iterum negavit, matt. 116. cum iuramento, matt. 117. quia non novi hominem. matt. 118. Et intervallo facto quasi horæ unius, alius quidam affirmabat, dicens: vere & hic cum illo erat. Nam & Galilæus est. Luc. 120. & 121. & ait Petrus: ô homo nescio quid dicis Luc. 122. & post pusillum accesserunt qui stabant (& audierunt præmissa dicentem) & dixerunt Petro: vere ex illis es, nam & Galilæus es. matt. 119. 120. mar. 166. & 167. & loquela te manifestum facit, matt. 121. Ille autem (tunc) cepit anathematizare (detestari) & iurare, quia nescio hominem istum, quem dicitis, mar. 168. 169. matt. 122. & continuo adhuc eo loquente gallus cantauit, Luc. 123. & statim. (continuo) gallus iterum cantauit, mar. 170. matt. 123. per iterum intelligo hic alterum Cantum galli in secundo galli-

I. INDEX HISTORICVS

gallicinio, nam primum gallicinium in domo Anna fuit factum, supra, & sic impletum est verbum Domini ad Petrum altera vice dictum, quo prädixerat futurum, vt Petrus se ter negaret, antequam gallus bis vocem daret. Vide supra, Mar. 70. & matt. 28. posita. Et conversus Dominus respexit Petrum Luc. 124. an corporaliter? an spiritualiter? credo vtrumque, de spirituali satis pater. De corporali probo. quia Dominus iam erat traditus ministris vexandus: in a-
trio, dum intus magistratus consulta-
rent, vt supra caput dicit, & iam am-
plius ex dicendis patebit. & recor-
datus est Petrus verbi Iesu, quod dixerat illi, matt. 124. Iesus prius-
quam Gallus cantat, ter me negabis
matt. 125. & recordatus est Petrus
verbi, quod dixerat ei Iesus. Prius-
quam gallus cantet bis, ter me ne-
gabis, mar. 171. & 172. & recorda-
tus est Petrus verbi Domini, sicut
dixerat, Luc. 125. nimirum, primo ne-
gaturum ter, antequam gallus cantet.
quod evenit in domo Anna supra gallici-
nio primo deinde negaturum ter, ante-
quam bis cantaret gallus, in gallicinio
secundo vti euenit apud Caiphā ista
tam exacta futurorum predictio & im-
pletio impleverunt confusione salutari
Petri animam, & cepit flere mar.
173. & egressus flevit amare, matt.
126. & 127. Luc. 127. & 128. & dispo-
suit se ad vacante Pontificatum no-
rum, quum veterem modo Caiphā per-
didisset peccando & lacerando.

PARS. XVI. Posteriora Acta

cum Christo in domo Caiphæ.

Et viri qui tenebant eum (Lictor-
es) &c. sax. cui iam extraditus erat
Dominus, illudebant ei, cadentes,
Luc. 129. & 130. & velaverunt eum
& percutiebant faciem eius, Luc.
131. & 132. & interrogabant eum
dicentes: prophetiza, quis est, qui
te percussit, Luc. 133. & 134. & 135.
& alia multa blasphemantes dice-
bant in eum, Luc. 136. mane autem
facto matt. 128. & ut factus est dies,
Luc. 137. convenerunt Seniores
plebis, & principes sacerdotum &
scribæ, Luc. 138. & consilium inie-
runt omnes Principes sacerdotum,
& seniores populi adversus Iesum,
vt eum morti traderent. [matt. 129.
130. & duxerunt illum in concilium
suum, dicentes: si tu es Christus die
nobis, Luc. 139. 140. & ait illis. si vo-
bis dixerō non credetis mihi; si autē
& interrogavero, non respondebi-
tis mihi, Luc. 141. & 142. neque de-
mitteris, Luc. 143. Ex hoc autem
erat filius hominis sedens a dextris
virtutis Dei, Luc. 144. Dixerunt au-
tem omnes ei. Tu ergo es filius
Dei? Luc. 143. qui ait, vos dicitis,
quia ego sum, Luc. 146. At illi dixe-
runt, quid adhuc desideramus tes-
timonium? ipsi enim audivimus de
ore eius, Luc. 147. 148. Et confestim
mane consilium facientes summi
sacerdotes cum senioribus & scri-
bis, & universo concilio, mar. 174.
(nempe iam non amplius causam mortis
querentes, quam iam tenebant, sed de ex-
ecutione

I. INDEX HISTORICVS

reutione consultantes. qua etiam illis
occurrit ut ita consequatur. nam) vin-
centes Iesum, mar. 175. (eum & se
ipso ad executionem disposuerunt) &
surgens omnis multitudo eorum,
duxerunt eum ad Pilatum, Luc. 149
adducunt ergo Iesum a Caipha in
prætorium, Ioan. 73. & vinculum ad-
dixerunt eum, matt. 131. & tradide-
runt Pontio Pilato præfidi, Matth.
132.

PARS XVII. Acta circa Iudam
proditorem.

Tunc videns Iudas quod dam-
natus esset, retulit xxx. argenteos
principibus sacerdotum, & senio-
ribus dicens: peccavi tradens san-
guinem iustum, matt. 133. 134. 136.
At illi dixerunt, quid ad nos? tu vi-
deris, matt. 137. 138. & proiectis ar-
genteis in templo istic enim videtur
eos conuenisse, vel saltem prope, recessit
& laqueo se suspendit. matt. 139.
140. 141. Principes autem sacerdo-
tum acceptis argenteis, dixerunt,
non licet eos mittere in corbonam.
quia pretium sanguinis est. matt.
143. & consilio inito emerunt ex
illis agrum figuli in sepulturam pe-
regri norum, matt. 144. propter
quod vocatus est ager ille hacelda-
ma, hoc est, ager sanguinis, matt.
145. Tunc impletum est quod di-
ctum est per Ieremiam prophetam
dicentem, & acceperunt xxx. argen-
teos, pretium appretiati, quem ap-
pretauerunt a filiis Israel, & dede-
runt eos in agrum figuli, sicut con-

stituit mihi Dominus, matt. 146.

PARS XVIII. Acta priora apud
Pilatum.

Erant autem mane & ipsi non in-
troiere in Prætorium, ut non conta-
minarentur; sed ut manducarent
pascha, Ioan. 74. 75. 76. 77. exiit
ergo Pilatus ad eos foras & dixit,
quam accusationem affertis adver-
sus hominem hunc. Responderunt
& dixerunt ei, si non esset hic male
factor, non tibi tradidisset eum.
Ioan. 78. 79. 80. 81. Dixit ergo eis
Pilatus. accipite eum vos & secun-
dum legem vestram iudicare eum,
Ioan. 82. & 83. Dixerunt ergo ei lu-
dæi. Nobis non licet interficere
quenquam. Ioan. 84. ut sermo Iesu
impleretur quem dixit: significans
qua morte esset moriturus, Ioan.
85. Pilatus ingreditur prætorium, accito
ad se Iesu, quem interrogat, & eo audi-
to iterum egreditur, & postulat capita
accusationis edici ludæi colligitur hoc ita
factum esse ex sequenti vocula, Iterum
introiit, quæ nequit verificari nisi
præcesserit introitus prior. Evangelista
enim breuissimi esse laborant, sine detri-
mento veritatis necessaria. quid autem
tunc interrogauerit Pilatus ex Domino,
conijci potest, non fuisse aliud quam:
quid fecisti? & quare te tradunt mihi
Iudæi: similiter tonjci potest, Domini
respondisse prudenter: Eorum qui me
tradiderunt est dicere, quare me tradunt.
ego nihil mali illis vel ulli alteri homi-
num feci, sed potius bona multa ostendi
& ex tribui eis, uti est notum vniuersis.

E

cum

I. INDEX HISTORICVS

Cum ergo sic intus interrogatus Dominus respondisset, Praeses foras egressus Iudaeos compellasset caeperunt autem illum accusare (cum viderent non habere pondus apud Pilatum suam genericam accusationem; sperando multitudine seu coactione efficere, quod pondere singulorum non valerent) dicentes: Hunc invenimus subvertentem Gentem nostram, & prohibentem tributa dare Caesari & dicentem se Christum Regem esse Luc. 150. 151. 152. 153. Introiit ergo iterum in praetorium Pilatus, & vocavit Iesum, Ioan. 86. Iesus autem stetit ante praesidem, Matt. 147. & interrogavit eum Pilatus Praeses, & dixit: Tu es Rex Iudaeorum? matt. 148. 149. mar. 178. 179. Luc. 154. 155. Ioan. 86. Respondit Iesus; a temetipso hoc dicis? an alij tibi dixerunt de me? Ioan. 87. 88. Respondit Pilatus, Nunquid ego Iudaeus sum? Ioan. 89. Gens tua & pontifices tui tradiderunt te mihi, quid fecisti? Ioan. 90. Respondit Iesus: Regnum meum non de hoc mundo, Ioan. 91. 92. si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderet Iudaeis, Ioan. 93. Nunc autem regnum meum non est hinc, Ioan. 94. dixit ei Pilatus: Ergo rex es tu? Ioan. 95. at ille respondens ait: Tu dicis, quia Rex sum ego. Luc. 156. Ioan. 96. 97. Ego in hoc natus sum & ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati, Ioan. 98. 99. 100. omnis qui ex veritate

audit vocem meam Ioan. 101. Dixit ei Pilatus: quid est veritas? Ioan. 102. & cum hoc dixisset, iterum exiit ad Iudaeos, Ioan. 103. & una foras duxit Iesum, ut ex sequenti eius coram Iudaeis silentio patet. & dixit: Ego nullam in eo inuenio causam, Ioan. 104. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis, mar. 181. & cum accusaretur a principibus sacerdotum & senioribus nihil respondit, matt. 151. Tunc dicit illi Pilatus: non audis quanta aduersum te dicunt testimonia? matt. 152. & non respondit ei ad vllum verbum, matt. 153. Pilatus autem rursus interrogavit eum dicens: non respondes quicquam? vide in quantis te accusant! mar. 182. 183. 184. Iesus autem amplius nihil respondit, mar. 185. ita ut miraretur praeses Pilatus vehementer, matt. 153. 186. nunquam enim sic factum viderat in contentione iudiciorum, nec putauerat fieri posse. Ait autem Pilatus ad Principes sacerdotum, & turbas: nihil inuenio causae in homine, Luc. 157. 158. At illi invalescebant: dicentes: commouet populum, docens per vniuersam Iudaeam, incipiens a Galilaea usque huc, Luc. 159. 160.

PARS XIX. Acta apud Herodem Regem Galilaeae.

Pilatus autem audiens Galilaeam, interrogavit si Galilaeus esset? Luc. 161. ex quo id interrogatum sit, & quomodo responsum sit transiere Euangelista. & ut cognovit, quia de Herodis

I. INDEX HISTORICVS

potestate erat remisit eum ad Herodem, Luc. 162. qui & ipse Hierosolymis erat istis diebus, Luc. 163. Herodes autem viso Iesu gauisus est valde, Luc. 164. erat enim audax, ex multo tempore, videre eum, Luc. 165. eo quod audierat multa de eo, Luc. 166. & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri, Luc. 167. interrogabat autem eum multis sermonibus, at ipse nihil illi respondebat, Luc. 186. 169. stabant autem Principes sacerdotum & scribæ, constanter accusantes eum, Luc. 170. 171. spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, Luc. 172. & illi induit vestem albam, Luc. 174. & remisit ad Pilatum, Luc. 175. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus ipsa die, nam antea erant inimici ad invicem, 176. cur inimici fuerint facile coniici potest, propter inuersionem. 2. ex eo quod Pilatus superiore anno Galileos inter sacrificandum complures occiderat, ut in narratur, Luc. cap. 13. imo quod collimitæque Rectores populorum facile incidunt in lites.

PARS XX. Acta posteriora apud Pilatum.

Pilatus autem convocatis Principibus sacerdotum & magistratibus & plebe, dixit ad illos: obtulisti mihi hunc hominem, quasi avertentem populum & ecce coram vobis interrogans, nullam causam inueni in homine isto, ex his, in quibus eum accusatis: sed neque Herodes, nam remisit vos ad illum,

& ecce nihil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam, Luc. 177. ad 185. Emendationem istam verbo propositam, an adhibuerit Pilatus in textu expresse non affirmatur, sed neque negatur, quia tamen sequitur disiunctiva particula Autem, apud tres Evangelistas priores, ex ea, vii patebit, omisam fuisse emendatione vti satis liquet & dilata tantisper, dum aliud medium liberandi, in speciem mitius, Pilato occurrebat, nempe, via paschalis missionis captivorum, qua cum postea non successisset Pilato, tunc demum ad emendationis viam progressum esse Pilatum, docebit quartus Evangelistarum dicendo Tunc ergo apprehendit Iesum Pilatus & flagellavit, uti Paulo post videbitur. Audiamus igitur consilium Pilati. Per diem autem solennem consueuerat præses populo demittere unum vinctum, quem voluisset, matt. 154. siue ut Marcus ait: per diem autem festum solebat demittere illis unum, ex vinctis, quemcunque petissent, mar. 187. siue ut Lucas ait. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum, Luc. 186. Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium, marc. 188. Habebat autem (Pilatus) tunc vinctum insignem qui dicebatur Barabbas, matt. 155. (erronee 153. leges ibi pag. 97.) congregatis ergo illis (scilicet qui hæcenus apud se & apud Herodem egerant de Christo, potiorque pars civitatis

I. INDEX HISTORICVS

erant) dixit eis Pilatus: quem vultis demittam vobis, Barabbam an Iesum, qui dicitur Christus: matt. 156 & 157. (his posito numero eodem pro diverso) quid responderint tunc Pontifices & seniores & affecla eorum, non exprimit vllus Evangelista, quoniam ipse Pilatus irritavit responsionem illam, vt invalidam. Sciebat enim quod per inuidiam tradidisset eum, matt. 157. & ideo videat serius, quod non debuisset eos solos interrogare: ergo missis praconibus, curauit euocari ciuitatem, interea sedebat ipse pro tribunali expectans concursum populi praconia voce excitati ad praetorium. Vt colligitur clare, ex sequentibus. Nam otiose expectando, sedente illo pro tribunali misit ad eum vxor eius dicens: Nihil tibi, & Iusto illi, multa enim passa sum hodie per visum, propter eum, matt. 158. 159. 160. 161. Deinde ex eo quod sequitur etiam apparet populum fuisse excitum. & cum ascendisset turba, cepit rogare (turba scilicet) sicut semper faciebat illis (subaudi, vt faceret etiam nunc praeses) mar. 189. Pilatus autem respondit eis & dixit, Marc. 190. & aliqua praefatione vel salutatione dicta. Est autem consuetudo vobis, vt vnum demittam vobis (non pontificibus solis vel senioribus potentibus, vt factum antea) in pascha. Ioan. 105. vultis ergo demittam vobis Regem Iudaeorum, Ioan. 106. mar. 190. Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes Marc. 191. male, imo pessime fecit hic

Pilatus, quod permiserit tam patenter suspectas & potentes apud plebem conuocatam remanere & non segregarit corruptos ab integri iudicii petitoribus, & id pessime cessit & Pilato & populo & iustitiae: eo qui sequitur modo; nam Pilatus apud conuocatam turbam, solum vnius iusti liberationem proposuit: Principes autem sacerdotum & seniores persuaferunt populis, vt Peteret Barabbam, Iesum vero perderent, matt. 162. dum igitur mora sit suadendo longior, nec statim respondet populus, cui tantum vnus vinculus erat suggestus a Pilato, nempe Rex Iudaeorum, & eo ipso tacite quasi subtrahita libertas quo ad alios vinculos, perplexum quid audiuit a populo dici, aliquibus Barabbam, aliis Iesum petentibus. Respondens autem praeses ait illis: quem vultis vobis de duobus dimittere? matt. 165. at illi dixerunt (nempe iam persuasi plenius, consentienterque) Barabbam. matt. 166. hoc responsum dissimulauit Pilatus, quasi non satis audacter, sed dubie satis expressum suffragium. Pontifices autem concitauerunt turbam, vt magis Barabbam dimitteret ei, Marc. 192. Exclamauit autem simul vniuersa turba dicens. Tolle hunc, & dimitte nobis Barabbam, qui erat Propter seditionem quandam factam in civitate, & homicidium, missus in carcerem, Luc. 187. 188. 189. 190. & quia Pilatus vtrumque volebat dimittere, forte pauculis clamantibus Iesum dimittendum. Clamauerunt ergo rursus omnes dicentes, non hunc,

I. INDEX HISTORICVS

hunc. sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro, Ioan. 107. 108. 109 dicit illis Pilatus: quid igitur faciam de Iesu, qui dicitur Christus? matt. 167. dicunt omnes. Crucifigatur. matt. 168. Pilatus autem iterum respondens ait illis: quid ergo vultis faciam Regi Iudæorum: at illi iterum Clamauerunt: Crucifige eum, mar. 193. 194. 195 iterum autem locutus est ad eos volens dimittere Iesum: at illi succlamabant dicentes: Crucifige. Crucifige eum. Luc. 191. 192. 193. ille autem tertio dixit ad illos: quid enim mali fecit ille. Luc. 194. 195. 196. mar. 196. matt. 169. nullam causam mortis inuenio in eo. Luc. 196. corripiam ergo illum & dimittam. Luc. 197. 198. Tunc Ergo apprehendit Pilatus Iesum & flagellauit. Ioan. 110. & 111. & milites placentes coronam de spinis, impulerunt capiti eius & veste purpurea circumdederunt eum, & veniebant ad eum & dicebant. Ave Rex Iudæorum & dabant ei alapas, Ioan. 112. vsque ad 117. Exiuit ergo iterum Pilatus foras & dicit eis: Ecce adduco eum foras, ut cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam, Ioan. 118. 119. Exiuit ergo Iesus portans coronam spinam, & purpureum vestimentum, & dicit eis: Ecce Homo, Ioan. 120. 121. cum ergo viderent eum Pontifices & ministri clamabant dicentes. Crucifige, Crucifige eum. Ioan. 122. 123. dicit eis Pilatus: accipite eum vos & cru-

cifigite, Ioan. 124. Ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi. Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Ioan. 125. 126. cum ergo Pilatus audisset hunc sermonem, magis timuit & ingressus est prætorium iterum, & dixit ad Iesum. Vnde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei, Ioan. 127. 128. 129. 130. dicit ergo ei Pilatus: mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo Crucifigere te? & potestatem habeo dimittere te? Ioan. 131. 132. 133. Redit Iesus: non haberes potestatem aduersum me ullam, nisi tibi datum esset de super. Propterea qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Ioan. 134. 135. & exinde quærebat Pilatus dimittere eum, Ioan. 136. Iudæi autem clamabant dicentes: si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris, Ioan. 137. 138. 139. tradidit Cæsari. Ioan. 137. 138. 139. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum, & sedit prætribunali in loco qui dicitur, Lithostrotos, Hebraicè autem Gabbata, Ioan. 139. 140. 141. 142. Erat autem parasceue pascha hora quasi sexta, Ioan. 143. 144. & dicit Iudæis. Ecce Rex vestri. Ioan. 145. Illi autem clamabant. Tolle, tolle, crucifige eum. Ioan. 146. Tactus Pilatus: at illi manes clamabant dicentes Crucifigatur, matt. 170. Crucifige eum, mar. 197. sedebat Pilatus quasi attenti-

I. INDEX HISTORICVS

etiam; at illi instabant vocibus magnis postulantes, vt crucifigeretur & inualeſcebant voces eorum, Luc. 199. & 200. dicit (demum) eis Pilatus, Regem vestrum crucifigam? Ioan. 147. Responderunt pontifices, non habemus Regem, nisi Cæsarem, Ioan. 148. videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepta aqua lauit manus coram populo: dicens: Innocens Ego sum à sanguine iusti huius: vos videritis, Et Respondens vniversus populus dixit sanguis eius super nos & super filios nostros, matt. 171. ad 176. Pilatus vero volens populo satisfacere, mar. 198. Tunc dimisit illis Barabbam, matt. 177. marc. 198. & Pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum, dimisit autem illum eis, qui propter homicidium & seditionem fuerat missus in carcerem Luc. 201. 202. Iesum autem flagellatum tradidit voluntati eorum (eis) vt crucifigeretur, matt. 178. 179. marc. 199. Luc. 203. Ioan. 149. 150.

PARS XXI. Acta militum post sententiam à Pilato præfide latam.

Milites autem duxerunt eum in atrium Prætorij, Marc. 199. & conuocant eum totam cohortem, mar. 200. quasi totum exercitum, cum eo deliberaturi de novo Rege sibi creando. Qua iam presente & ludere se gerente vt fieri solebat in faciendo novo Imperatore aut Rege aliquo, actionem vel spectaculum iucundum dabant iniunctis

Christi, velut Comediam ipsi vero vehementer triste, quasi tragediam. Et induunt eum purpura, mar. 201. nempe declamatione consona electum. Tunc milites præfidis suscipientes Iesum, Matt. 180. Romani Historici posteriores solent leuandi voce vt, in sublime enim attollebant & portabant super Clypeis suis electum, vt Pontificibus Romanus etiam fieri solet, & processione facta. in prætorium congregauerunt ad eum vniuersam Cohortem. Matt. 181. & exuentes eum Matth. 182. nam in atrio quasi tumultuario ei superiniecitant purpuram, more consueta in militari electione Imperatorum; nunc in ipso prætorij quasi sede Regni, accuratius ornaturi suum electum exuto suis vestibus quas in priuata fortuna habuerat, Chlamydem coccineam circumdederunt ei, matt. 183. instar pallij late diffuentis forma, vt intra id populos sibi creditos concluderet assumptione fidei & caritatis ad ipsos. & plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius, matt. 184. & 185. nempe altius tenendo ad ostentationem, donec cohors acclamaret, dignum ea redimiri. & imponunt ei plectentes spineam coronam, mar. 202. & arundinem in dextra eius matt. 184. pag. 121. tanquam sceptrum regale, seu Virgam rectoricem. & cæperunt salutare eum, Marc. 203. nempe omnes simul clamando generaliter Viuat rex, deinde specialiter magis & genuflexo ante eum illudebant ei Matt. 185. dicentes: Aug Rex Iudæorum, matt. 186.

marc.

INDEX HISTORICVS

Marc. 203. deinde congiarium, & donaria & promotiones postulabant, cumq; his nihil afflictus responderet, irati & expuentes in eum, acceperunt arundinem & percutiebant caput eius arundine. Matt. 187. 188. marc. 204. alij munera se novo regi asseresimulant es. Conspuebant eum, & ponentes genua adorabant eum. mar. 205. 206. &c. quæ ioculari militum petulantia adlubescebant, & daemones suggeriebant, inimici emebant. Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum (eum) matt. 189. marc. 207. 208. purpura, marc. Chlamyde matt. & induerunt eum vestimentis suis (eius) matt. 190. marc. 209. & educunt illum marc. 210. & duxerunt eum ut Crucifigerent eum Matt. 191. marc. 210. susceperunt autem Iesum & eduxerunt eum, Ioan. 151. 152. nempe certi ad id constituti.

PARS XXII. Educatio Christi in montem Caluariæ.

Et baiulans sibi crucem exiit in eum, qui dicitur Caluariæ, locum. Hebraice autem Golgotha, Ioan. 153. 154. Et cum ducerent eum exeuntes inuenerunt hominem Cyrenæum (Cyrenensem) nomine Simonem Patrem Alexandri & Rufi, venientem de villa eum apprehenderunt & angariarunt prætereuntem, ut tolleret crucem eius, portare post Iesum. Luc. 204. 205. 206. Matt. 192. 193. 194. Marc. 211. 212. 213. Sequebatur autem illum turba multa populi, & Mulierum, quæ

plangebant & lamentabantur eum. Luc. 207. 208. 209. Convertus autem ad illas Iesus, dixit: Filiae Ierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros, Luc. 210. 211. 212. 113. 214. Quoniam ecce, venient dies: in quibus dicent: Beatae Steriles & venter quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus; Cadite super nos: & collibus; operite nos. Luc. 215. 216. 217. 218. quia si in viridiligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Luc. 219. Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo ut interficerentur Luc. 220. 221. Et perducunt illum in Golgothæ locum, quod est interpretatum Caluariæ locus, Marc. 214.

PARS XXIII. Acta priora in Monte Caluariæ.

Et venerunt in Locum qui dicitur Golgotha, quod est Caluariæ locus Matt. 195. deposuerunt Cruces humi, ut per se patet, & dabant ei bibere myrrhatum vinum & non accepit, Marc. 215. 116. & dederunt ei vinum cum felle mixtum, & cum gustasset noluit bibere, matt. 296. 297. & postquam venerunt in Locum, qui vocatur Calvariæ, Luc. 222. ibi Crucifixerunt eum Luc. 223. Ioan. 155. & cum eo duos latrones, vnum hinc à dextris & alium inde à sinistris, medium autem Iesum. Ioan. 156. Luc. 124. Iesus autem dicebat: Pater ignosce illis, non enim

I. INDEX HISTORICVS

nam sciunt quid faciunt. Luc. 225.
226. Scripsit autem & Titulum Pi-
latus & posuit super Crucem, erat
autem scriptum I. N. R. I. Ioan. 157
158. 159. Hanc ergo titulum multi
Iudæorum legerunt, quia prope
ciuitatem erat locus ubi crucifixus
est Iesus, & erat scriptum Hebraice
Græce & Latine, Ioan. 160. 161. Di-
cebat ergo Pilato Pontifices Iu-
dæorum: Noli scribere. Rex Iudæ-
orum, sed, quia ipse dixit Rex sum
Iudæorum, Ioan. 162. 163. Respon-
dit Pilatus, quod scripsi scripsi, Ioan.
164.

Postquam autem crucifixerunt
eum, Matt. 198. (*nempe strata super
humo Cruce*) Milites ergo cum cru-
cifixerent eum acceperunt vesti-
menta eius, Ioan. 165. & fecerunt
quatuor partes, unicuique militi
partem, Ioan. 166. & tunicam, *ibid.*
*scorsim posuerunt, non inter partes illas
quatuor. causam huius dat Euangelista
istam* Erat autem tunica inconsutilis
de super contexta per totum, Ioan.
167. Dixerunt ergo ad inuicem: non
scindamus eum sed sortiamur de il-
la cuius sit Ioan. 168. 169. ut scrip-
tura impleteretur, dicens: partiti sunt
vestimenta mea, & super vestem
meam miserunt sortem, Ioan. 170.
Et crucifigentes Marci 217. diuise-
runt vestimenta eius. Matt. 199.
Marc. 218. diuidentes vero vesti-
menta miserunt sortes Luc. 227.
228. *quoad tunicam vero inconsutilem,
mittentes sortem matt. 200. ut im-*

pleretur quod dictum est per pro-
phetam dicentem, diuiserunt sibi
vestimenta mea, & super vestem
meam miserunt sortem, matt. 201.
mittentes sortem super eis, quis
quid tolleretur mar. 219. & erat
Tit. causæ eius inscriptus Rex
Iudæorum, mar. 222. & 223. & se-
dentes seruabant eum, Matt.
202. *donec protestati Rex Iudæorum.
In festo negotio contra scripturam Tituli
principes Iudæorum redirent à Pilato, illis
denum reuersis, & imposuerunt super
caput eius causam ipsius. Scriptam:
Hic est Iesus Nazarenus Rex Iu-
dæorum, Matt. 203. & 204. nempe
semel impositum, physice, moraliter im-
posuerunt iterum Confirmando posicio-
nem eius. Et cum eo Crucifigunt
duos latrones vnum à dextris & v-
num à Sinistris. Marc. 224. 225.
Tunc Crucifixi sunt cum eo duo
latrones vnus à dextris & vnus à si-
nistris. Matt. 209. 206. & impleta
est scriptura quæ dicit. Et cum ini-
quis reputatus est, Marc. 226. Et mi-
lites quidem hæc fecerunt. Ioan.
171.*

PARS XXIV. Acta post Cruci-
fixionem Domini vsque ad mor-
tem Crucis.

Stabant autem iuxta crucem. Ie-
su, Mater eius & soror Matris eius
Maria Cleophae & Maria Magda-
lena. Ioan. 172. 173. cum vidisset
ergo Iesus matrem & discipulum
stantem, quem diligebat. Dicit ma-
tri suæ, *Mulier ecce filius tuus. De-
inde*

I. INDEX HISTORICVS

inde dicit discipulo ecce mater tua. Ioan. 174. 175. 176. 177. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Ioan. 178. Stabat autem populus spectans: & deridebant eum Principes cum eis, dicentes: Alios saluos fecit, se saluum faciat, si hic est Christus Dei electus. Luc. 229. 230. 231. 232. 233. Illudebant autem ei & milites accedentes & acetum offerentes ei, *quasi in deliquium incidisset, dum taceret.* & dicentes: si tu es Rex Iudæorum saluum te fac. Luc. 234. 235. 236. Prætereuntes autem blasphemabant eum mouentes capita sua *variis & sarcasticis modis,* & dicentes: Vah qui destruis templum Dei, & in triduo (tribus diebus) reedificas. Salua (saluum fac) temetipsum, descendens de cruce. matt. 207. 208. 209. 210. marc. 227. 228. 229. si filius Dei es, descende de Cruce. Matth. 230. similiter & principes sacerdotum (summi sacerdotes) illudentes ad alterutrum cum scribis & senioribus dicebant: Alios saluos fecit, se ipsum non potest saluum facere. matt. 212. 213. 214. marc. 230. 231. *sic omnia præterita vita eius acta dictaque contraponendo eum exagitabant.* Erat autem & superscriptio scripta super eum literis Græcis, & Latinis & Hebraicis: Hic est Rex Iudæorum. Luc. 237. *inde iam ante milites exagitauerant eum, ut supra relatum est.* Securi sunt eos Iudæorum principes, alii ei acclamantibus: Christus Rex Israel descendat nunc de cru-

ce, ut videamus & credamus, Marci 232. 233 *alii autem inter se garrulib.* Si Rex Israel est descendat de cruce & credimusei. Confidit in Deo liberet nunc: si vult eum. dixit enim quia filius Dei sum. Matt. 215. 216. 217. 218. 219. 220. Id ipsum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo improperebant ei Matth. 221. Et qui crucifixi cum eo erant conuitiabantur. marci 234. vnde autem de his qui pendebant latronibus, blasphemabat eum dicens: si tu es Christus saluum fac temetipsum & nos. Luc. 239. 240. Respondens autem alter increpabat eum dicens: Neque tum times Deum, quod in eadem damnatione es. Et nos quidem iuste. nam digna factis recipimus, hic vero nihil mali gessit, Luc. 241. ad 246. Et dicebat ad Iesum Domine memento mei, cum veneris in Regnum tuum. Luc. 247. 248. Et dixit illi Iesus: Amen, dico tibi, Hodie mecum eris in paradiso, Luc. 249. 250. Erat autem fere hora sexta, Luc. 251. & facta hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram. Marc. 235. Luc. 252. 253. & sol obscuratus est Luc. 254. à sexta autem hora factæ sunt tenebræ per vniuersam terram vsque in horam nonam. Matt. 222. 223. Et circa horam nonam (hora nona Marcus) exclamauit Iesus voce magna dicens: Eloi Eloi lamma sabactani. matt. 224. marc. 236. 237. hoc est (quod est) interpretatum: Deus meu

D

meu

meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? matt. 224. marc. 237. Et quidam de circumstantibus illic stantes & audientes dicebant. Ecce Eliam vocat iste, matt. 225. marc. 238. Et continuo currens vnus ex eis acceptam spongiam impleuit aceto. & (circumponens calamo) imposuit arundini, & dabat ei bibere (porum) matt. 226. 227. marc. 239. cæteri autem dicebant, sine, videamus an veniat Elias ad liberandum eum, matt. 228. ille vero, qui spongiam impleuerat & potum offerebat, alio sine idem dicebat si nite (permittite) me refocillando extrahere ei vitam, vt videamus an veniat Elias ad deponendum eum. Marc. 240. Postea sciens Iesus quia omnia consummata sunt (nempe ante mortem suam consummata, & solum super esse vnum ante præstandum, nempe vt plerissime testaretur vltimo actu Synagoga, se ipsam iam degenerasse in acetum & corruptionem morum finalem) vt consummaretur scriptura dixit: SIT IO. Ioan. 179. 180. Vas ergo erat positum aceto plenum illi autem spongiam plenam hysopo circumponentes obtulerunt ori eius. Ioan. cum ergo accepisset Iesus acetum dixit: Consummatum est, Ioan. Et Velum templi scissum est medium. Luc. 255. Iesus autem iterum clamans voce magna. matt. 529. Luc. 257. ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, Luc. 257. Et hæc dicens, Luc. 258. Iesus emissâ voce

magna mar. 241. & inclinato capite emisit spiritum. Ioan. matt. 230. (expirauit Luc. 258. marc. 241.)

PARS XXV. Acta post mortem Domini.

Et ecce velum templi, quod antea, cum Dominus dicebat consummatum est, scissum erat medium duntaxat, scissum est in duas partes (marcus in duo) à summo vique deorsum. nempe totum disruptum est. matt. 231. marc. 242. Et terra mota est. matt. 232. & Petra scissæ sunt. matt. 234. & monumenta aperta sunt. matt. 235. & multa corpora SS. Qui dormierant surrexerunt. matt. 236. id est virificata sunt corpora eorum & gloriosa facta in sepulchris, in signum redemptionis consummata, & mortis atq; inferni deuictorum. & exeuntes se monumentis post resurrectionem (Domini N. I. Christi post triduum) venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Mat. 237. 238. Videns autem Centurio qui ex aduerso stabat, marc. 243. quod factum fuerat. quia sic clamans expirasset, marc. 243. glorificauit Deum dicens. Vere hic homo iustus erat. Luc. vere hic homo filius Dei erat. Marc. 244. & qui cum eo erant, custodientes Iesum, viso terræ motu & his quæ fiebant timuerunt valde dicentes; vere filius Dei erat iste. matt. 239. 240. 241. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud & videbant, quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebantur. Luc.

I. INDEX HISTORICVS

261. atque hæc quidem visibiliter accide-
bant audiebanturque secundum corpus
Iesu: secundum animam vero idem de-
scendit ad inferos. *Symbola Fides* siue
vt Apostolus ad Ephes. 4. 6. ait Descen-
dit in inferiōres partes terræ. imple-
uitq; illud Ecclesiast. 24. 45. penetrabo
omnes inferiores partes terræ &
inspiciam omnes dormientes & il-
luminabo omnes sperantes in Do-
mino, & illud psalmi 76. 6. operatus
est salutem in medio terræ. in quo
(vt ait Petrus 1. 3. his qui in carcere
erant spiritibus, veniens prædica-
uit, qui mereduli fuerant aliquan-
do, quando expectabat Dei patien-
tia in diebus Noæ, cum fabricare-
tur arca. 1. Pet. 3. quanto autem tempo-
re ibi manserit Dominus secundum ani-
mam ipse edixit, dicens matt. 12. 40.
sicut fuit Ionas in ventræ ceti 3.
diebus & 3. noctibus: sic erit filius
homini in corde terræ tribus die-
bus & 3. noctibus matt. 12. 40. Et a-
nima Christi quidem sic se habebat, cor-
pus autem eiuralij. Erant autem ibi
(marcus) mulieres multæ à longè,
quæ secutæ erant Iesum à Galilæa
ministrantes ei. matt. 242. 243. de
longe aspicientes. marc. 245. Inter
quas erat Maria Magdalene (diuer-
sa ab ea quæ cum matre Iesu & Ioanne
prope crucem supra stabat nimirum
Naimitis sine peccatrix olim) & Maria
Jacobi Minoris & Ioseph mater,
Salome, mater FF. Zebedæi. matt.
244. marc. 246. & cum esset in Ga-
lilæa sequebantur eum & ministra-

bant ei, & aliæ multæ, quæ simul
cum eo ascenderant Ierosolymam.
marc. 247. 248. 249. stabant autem
omnes noti eius à longè & mulieres
quæ secutæ eum erant à Galilæa
hæc videntes. Luc. 262. 263.

PARS XXVI. De sepultura Do-
mini.

Iudæi ergo quoniam parasceue
erat, vt non remanerent in cruce
corpora sabbato. Erant enim mag-
nus ille dies sabbati, vt pote sabbatum
Hebdomadis & sabbatum anni totius,
seu Festum Festorum omnium, rogaue-
runt Pilatum vt frangerentur eorū
crura, & tollerentur, Ioan. 187. 188.
189. 190. Venerunt ergo milites, &
primi quidem fregerunt crura &
alterius qui Crucifixus est cum eo.
Ioan. 191. Ad Iesum autem cum
venissent & viderunt eum iam mor-
tuum, non fregerunt eius cum, sed
vnus militum lancea latus eius ape-
ruit & continuo exiit sanguis & a-
qua. Ioan. 192. 193. 194. Et qui vidit
testimonium perhibuit, & verum
est testimonium eius & ille scit quia
vera dicit vt & vos credatis. Ioan.
195. 196. Facta sunt euim hæc vt
scriptura impleretur: os non com-
munetis ex eo, & iterū alia à scrip-
tura dicit: videbunt in quem trans-
fixerunt. Ioan. 197. 198. 199 post
hæc autem, Ioan. 200. cum iam sero
factum esset marth. 245. marc. 250.
quia erat parasceue ante sabbatum
marc. 251. & ecce. Luc. 263. Venit
quidam homodiues ab Arimathæa

D 2

matt.

I. INDEX HISTORICVS

matt. 245. ciuitate Iudææ. Luc. 265.
 Nomine Ioseph ab Arimathea.
 matt. 245. marc. 252. Nobilis decu-
 rio. marc. 252. 252. qui erat decurio
 Luc. 263. Vir bonus & iustus. Luc.
 263. qui & ipse erat discipulus Iesu.
 Mart. Ioan. 200. occultus tamen
 propter metum Iudæorum. Ioan.
 201. qui & ipse erat expectans
 Regnū Dei (expectabat) Marc. 253.
 Luc. qui non consenserat consilio
 & actibus eorum. Luc. 264. Hic ac-
 cessit ad Pilatum. Luc. 266. matt.
 246. & audacter introiuit ad Pila-
 tum. marc. 254. rogauit Pilatum, vt
 tolleretur Corpus Iesu. Ioan. 202. &
 petijt Corpus Iesu. matt. 245. marc.
 255. Luc. 267. Et permisit Pilatus
 (nempe telli,) Ioan. Pilatus autem
 mirabatur, si iam obijisset. marc.
 256. & accersito centurione Inter-
 rogauit eum, si iam mortuus esset.
 marc. 257. & cum cognouisset à
 centurione, donauit corpus Ioseph
 marc. 258. Tunc Pilatus iussit reddi
 corpus. matt. 248. Venit ergo
 Ioan. & mercatus sindonem & de-
 ponense eum. marc. 259. 260. tulit
 Corpus. Iesu. Ioan. Venit ante &
 Nicodemus, qui venerat ad Iesum
 nocte primum ferens mixturam
 myrrhæ & aloes, quasi libras cen-
 tum. Ioan. acceperunt ergo Corpus
 Iesu & ligauerunt illud linteis cum
 aromatibus sicut mos est Iudæis se-
 pelire. Ioan. & accepto cor-
 pore, Ioseph. matt. 249. depositum
 involuit in sindone munda, matt.

250. marc. 261. Luc. 268. 269. Era-
 autem in loco vbi Crucifixus est
 hortus, Ioan. & in horto monumē-
 tum novum. Ioan. in quo nondam
 quisquam positus erat. Ioan. ibi er-
 go propter parasceuen Iudæorum,
 quia iuxta erat Monumentum.
 Ioan. posuit illum in monumento
 suo nouo. matt. 251. quod erat exci-
 tum de petra. marc. 262. Luc. 270.
 & 271. quod exciderat de Petra.
 matt. 251. nempe Ioseph. in quo non-
 dum quisquam positus fuerat. Luc.
 272. & aduoluit lapidem (saxum
 magnum) ad ostium mommenti.
 matt. 252. marc. 263. & abiit. matt.
 253.

Et dies erat parasceues & sabbat-
 um illucescebat Luc. 273. 274. sub-
 secuta autem mulieres quæ cum eo
 venerunt de Galilæa, viderunt mo-
 numentum, & quemadmodum po-
 situs erat corpus eius. Luc. 275. 276.
 277. Erat autem ibi Maria Magda-
 lena (de qua VII. demonia) & altera.
 Maria (nempe Mater Iesu) sedentes
 contra sepulchrum. matt. 254. 255.
 (de quibus idem seq. Capite plura agit &
 plane discernit à Maria altera Magdale-
 nâ de qua S. Marcus & Lucas agit) Ma-
 ria autem Magdalena & Maria Ioseph
 aspiciebant ubi poneretur.
 marc. 164. & reuertētes paraauerunt
 aromata & unguenta. Luc. 278.

PARS. XXVII. De gestis die
 sabbati, in ipso solenni die paschæ.
 Altera autem die quæ est post Pa-
 rasceuen (ipso eodem sabbato & qui-
 busdam

I. INDEX HISTORICVS

dem solennissimo die pasche Iudeorum.
convenirent principes sacerdotum
& Pharisei Pilatum matt. 256. 257.
dicentes: Domine, recordati sumus
quod seductor ille dixit post tres
dies resurgam. matt. 258. 259. Iube
ergo custodiri sepulchrum matt.
260. Ne forte veniant discipuli e-
ius & furent eum. & dicant ple-
bi surrexit a mortuis. matt. 261.

262. & erit novissimus error: peior
priore, matt. 263. Ait illis Pilatus:
Habetis custodiam, ite & custodite
sicut scitis. matt. 264. Illi autem a-
beuntes munierunt sepulchrum
signantes lapidem cum cu-
stodibus 265.
266.

Sequitur Resurrectio Domini.

II. INDEX MORALIS, VEL TROPOLO- GICUS.

AFFECTVS IN 4. AVLIS SEV
commentarijs super 4. Evangelistarum
passionem Dominicam comprehendens.



Rejectionis sui. Vide
Mortificationis affe-
ctus. & Ioan. 1. 11.

Admirationis su-
per Dei attributis vel

factis eximijis. Matt. 29. 31. 46. 47.
58. 62. 67. 68. 75. 77. 100. 104. 131.
152. 164. 166. 173. 178. 181. 188. 191.
199. 213. 217. 240. marc. 25. 27. 29.
49. 55. 75. 99. 170. Luc. 62. 64. 72.
100. 143. 148. 175. 178. 202. 235. 240.
272. Ioan. 10. 22. 31. 39. 98. 99. 145.
146. 149. 151. 193. 200.

Affabilitatis. matt. 1. 4. Luc. 52.
Ioan. 18.

Agnitionis sui. Vide penitentia:
Humilitas. Diffidentia de se & seq.
loca. matt. 37. 89. 102. 106. 114. 124.
127. 130. 153. 172. 174. 180. marc. 91.
138. 16. 157. 158. 162. 163. 166. 169.
170. 188. Luc. 74. 99. 115. 120. 132.
Ioan. 44. 70. 71. 104. 110. 138. 139.

Amoris divini. Vide Devotio &
seqq. matt. 69. 99. 100. 131. 156. Quæ
vultis &c. 167. 181. 192. 198. 219. 221.
239. 254. 260. 265. 266. marc. 4. 18.
110. 115. 199. 201. 225. Luc. 25. 66.
78. 97. 150. 165. 189. 277. Ioan. 32.
48. 111. 193.

D 3

Amo-

II. INDEX AFFECTVVM.

- Amoris proprii, mali. matt. 102. 103. marc. 203. Luc. 129. 209. 210. 229. 256. Ioan. 140. 151.
- Auaritiæ damnatæ. matt. 14. 15. 16. 134. marc. 27. 28. Luc. 5. 8.
- Beneficentiæ. matt. 88. 226. 247. marc. 14. 16. Luc. 162. 241. Vide caritas.
- Benevolentia. matt. 90. 107. 137. marc. 19. Ioan. 18. 46. Vide Caritas.
- Bonorum morum. vide Urbanitas, item Ecclesiastica obseruantia. obsequi. Affabilitas &c.
- Candoris. matt. 144. 155. 158. Luc. 111. 157. Ioan. 14. 54. 57.
- Caritatis in Deum. matt. 30. marc. 14. 31. Luc. 246. vide Amoris diuin.
- Caritatis fraternæ siue cõdentis ad proximum. matt. 170. marc. 11. 14. 31. 110. Luc. 10. 176. 242. Ioan. 38. 46. 62. vide Beneficentia, & benevolentia.
- Castimoniæ. matt. 182. marc. 247. 249. Luc. 312. 113. 114. 208. 217.
- Collectionis animi. marc. 37.
- Comitatis. vide Affabilitatis.
- Communione sanctæ vide Eucharistiæ.
- Compassionis ad Christum & membra eius. matt. 44. 99. 100. 104. 178. 184. posuerunt super caput 190. 199. 20. 212. 213. 218. 249. marc. 19. 126. 151. 153. 155. 175. 199. 205. 242. 243. 256. Luc. 16. 44. 59. 85. 102. 133. 187. 190. 192. 204. 205. 207. 153. 167. 172. 173. 174. 212. 230. 234. 339. Ioan. 33. 111. 112. 113. 115. 121.
- Compunctionis. matt. 105. marc. 105. marc. 203. Luc. 129. 209. 210. 229. 256. Ioan. 140. 151.
- Conscientiæ lancinantis. Ioan. 128. 180.
- Consolationis. matt. 36. marc. 9. 41. 42. 44. 82. 92. 155. 175. 246. 251. Luc. 52. 137. 147. 214.
- Constantiæ. matt. 52. 60. 111. 211. 216. 248. 252. marc. 120. 207. 211. Ioan. 164.
- Contemptus mundi. matt. 14. 60. 155. 164. 177. 179. 184. plectentes coronam &c. 201. 223. 262. marc. 10. 254. Luc. 49. 69. 117. 149. 166. 168. 227. 262. Ioan. 66. 77. 86. 94. 105. 106. 114. 138. 139.
- Correctionis fraternæ. vide zelus contra peccata & passiones, item zelus animarum & Mar. 713. Luc. 185. 188. 191. 196. 198. Ioan. 20. 38. 45. 63. 75. 80. 82. 102. 103. 112. 112. 135. 141. 142. 148. 152. 168. 186. 189. 191.
- Deprecationis. Ioan. 140.
- Desolationis. Ioan. 65.
- Deuotionis siue bonæ affectionis ad res spirituales. matt. 21. 32. 76. 131. 154. 167. 183. 184. & arundinem. 190. 202. marci 22. 30. 32. 39. 90. 122. 123. 126. 152. 206. 206. 207. 257. & seqq. §§. Luc. 10. 15. 16. 17. 23. 25. 27. 37. 86. 90. 165. 279. Ioan. 7. 17. 92. 97. 101. 111. 117. 119. 120. 153. 158. 159. 178. 186. 194. 204. 207.
- Diffidentia de se. matt. 118. marc. 91. 95. 163. 171. Luc. 89. 91. 113. 115.
- Discretionis spirituum. Luc. 6. 18. 42. 55. 65. 245. 263. Ioan. 13. 35. 55. 77. 78. Di

II. INDEX AFFECTVVM.

- Diligentiæ, seu studiosi conatus. matt. 5. 30. 48. 49. 51. 55. 56. 60. 81. 182. 260. Luc. 90. 279. Ioan. 9.
- Ecclesiasticæ obseruantię & rituum. marc. 240. 251. 262. Luc. 13. 19. 20. 32. 70. 107. 132. 163. 251. specialiter in reliquiis sacris. matt. 150. 261. marc. 208. 258. 261. in diebus festis seruandis. matt. 156. marc. 1. Luc. 200. 274. 279. in sacrar. linguarum vsu pro cultu Dei. marc. 84. Ioan. 161. in audienda missa. marc. 222. 237. Luc. 121. in consuetudinibus receptis. marc. 107. Ioan. 3. in honore S. Crucis Luc. 223. 236. in vsu imaginum piarum. Luc. 269. in sepulchris. Luc. 270. 271. in prælatorum regimine. Ioan. 24. 29. 35. 36. 61. 147. in cura iurisdictionis. Ioan. 56. In stationibus & processionibus piis. Ioan. 73. in facultate bona terrena possidendi. Ioan. 94. in vsu rationis cum sacra scriptura retinendo. marc. 187. Ioan. 90.
- Eucharisticæ communionis. marc. 52. 53. 54. 58. 62. 93. 255. Luc. 41. 263. & ecce vir Ioan. 143. 206.
- Expostulatorius affectus. marc. 85. 40. Ioan. 32. vide Corruptio.
- Exanimis conscientię. Luc. 276. Ioan. 144.
- Fidei matt. 12. 200. 204. 206. 212. 215. 216. 217. 225. 231. 236. 243. 261. 263. marc. 21. 56. 84. 145. 177. 187. 192. 210. 229. 230. 233. 244. 247. 248. 251. 253. Luc. 1. 24. 28. 34. 35. 36. 39. 53. 58. 61. 62. 73. 141. 145. 146. 179. 180. 261. Ioan. 19. 28. 35. 36. 72. 81. 191. 100. 116. 126. 156. 170. 179. 196. 198.
- Fidelitatis. Luc. 95. 96. 152. Ioan. 14. 16.
- Fortitudinis. matt. 82. marc. 102. 106. 120. 231. Luc. 69. Ioan. 81.
- Gaudii spiritualis. Luc. 56. 58. 62. 63. 184. 203. 231. 233. Ioan. 19. 28. 32. 59. 105. 119. 176. 277. 188.
- Gratitudinis. matt. 33. 128. 180. 181. 183. 210. 214. 219. 222. 228. 230. 233. 242. 253. 242. 253. marc. 27. 18. 44. 54. 57. 58. 61. 103. 155. 204. 219. 221. 235. 237. 242. 244. Luc. 32. 55. 58. 62. 77. 80. 87. 126. 207. 222. 255. Ioan. 54. 60. 72. 73. 160. 169. 170. 171. 176.
- Gloriositatis solidæ. marc. 22. Luc. 237.
- Hospitalitatis. matt. 18. 19. 167.
- Vide Caritas.
- Humilitatis. matt. 38. 40. 45. 97. 98. 112. 147. 208. 219. 229. Marci. 59. 111. 112. 169. 171. 172. 175. 193. 200. 252. 254. Luc. 4. 38. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 53. 67. 75. 171. 221. 268. 271. Ioan. 69. 83. 89.
- Imitationis Christi & SS. matt. 42. & passim marc. 223. 224. Luc. 10. 226. 260. Ioan. 159.
- Ingratitudinis. matt. 13. 227.
- Inuidiæ. matt. 8. 9. 83. 157. Luc. 53.
- Iustitiæ. matt. 22. 64. quemcunque &c. 65. 70. 72. 83. 87. 129. 136. 148. 156. congregatis &c. 158. 169. 171. 172. 203. marc. 3. 103. 106. 117. 141. 150. 167. 178. 182. 184. 191. 195. 238. 257. Luc. 138. 144. 152. 154. 177. 264.

II. INDEX AFFECTVVM.

264. 265. Ioan. 79. 80. 81. 88. 124.
193.

Laudis diuinæ. matt. 159. 160.
165. 188. 204. 206. 211. 215. 219. 220.
229. 241. 254. marc. 79. 85. 99. 101.
112. sed ut impleantur. 135. 138. 140.
145. 146. 111. 154. 163. 164. 214. 216.
223. 224. 227. 228. 249. 250. 257.
Luc. 1. 16. 25. 30. 38. 40. 54. 55. 60. 63.
64. 99. 125. 125. 128. 131. 140. 162. 193.
205. 220. 225. 238. 247. 254. Ioan. 2.
27. 31. 32. 34. 39. 43. 52. 55. 68. 93. 150.
184. 186.

Laudis SS. marc. 226. 245. 247.
255. 260. 262. 263. 264. Luc. 21. 47.
60. 62. 98. 244. 260. 266. 267. 270.
275. Ioan. 5. 25. 26. 42. 175. 200. 201.
202. 203. 204.

Liberalitatis matt. 11. marc. 7.

Longanimitatis vide Mansue-
tudo.

Mansuetudinis. matt. 27. 92. 93.
151. Marc. 45. 89. 94. 121. quotidie
eram &c. 183. 184. 256. Luc. 9. 211.
Ioan. 78.

Magnanimitatis matt. 6. 61. 63.
marc. 254. 210. Ioan. 12. 58.

Magnanimitatis pro Deo vel a-
liis. matt. 71. 172. 201. Luc. 47. 199.

Magnificentia. Luc. 19. 20. 22.

Miseri cordia. marc. 234. 256.

Modestia. matt. 165. marc. 142.
359. 238. Ioan. 87.

Mortificandi se matt. 53. 57. 153.
184. plectentes coronam &c. 193.

194. marc. 6. 163. Luc. 104. 132.

Obedientia ad Deum & supe-

riores. matt. 3. 20. 258. marc. 35. 36.
40. 42. 60. 84. Luc. 14. 21. 51. Ioan.
62.

Observantia ad maiores. matt.
17. 131. Marc. 69. 72. Luc. 11.
61. 75. Ioan. 25. 29. 83. 96.
147.

Observantia Ecclesiastica quo
ad horas & distributionem tempo-
ris. Ioan. 6.

Odij boni. Vide zelus contra
peccata & passiones.

Officij sui bene explendi Vide
fatagendi.

Operum supererogatorum.
religiositas liberalis.

Orandi affectus marc. 76. 82. 83.
92. 127. Luc. 79. 92.

Pacis. Ioan. 4. 30. 62.

Penitentia. matt. 7. 23. 24.
25. 34. 43. 51. 59. 60. 66. 80.
84. 85. & ingressus. 86. 116.
122. 123. 124. 125. 126. 127. 135.
136. 141. 142. 145. 187. 189. 195.
209. 223. 230. 253. Marc. 24. 38.
47. 65. 68. 96. 98. 114. 125.
151. 166. 173. 195. 202. 215. 220.
225. 246. Luc. 69. 76. 108. 121.
127. 152. 158. 188. 197. 205.
234. 243. 252. 278. Ioan. 50. 74.
124. 125. 142. 181.

Patientia. matt. 73. 92. 151.
163. 205. 224. Marc. 2. 25. 137.
150. 198. 206. 151. 171. 181. 182.
183. 190. 206. Ioan. 21. 25. 63. 64. 85.
123. 136. 137. 155.

Paupertatis Evangelica. matt
201.

II. INDEX AFFECTVVM,

201. Marc. 15. 28. 36.
 Pietatis in Deum Vide religio-
 fitas.
 Pietatis erga homines. Vide ze-
 lus animarum, Caritas.
 Prudentiæ. matt. 2. 78. 79.
 148. Marc. 8. 48. 127. 131. 137.
 154. 185. 189. 237. Luc. 12. 110. 118.
 142. 155. 161. 169. 263. Ioan. 15. 40.
 49. 85. 137. 195.
 Querelæ piæ, Vide expostu-
 latorius affectus. Correptio fra-
 terna. item zelus contra passiones
 & peccata.
 Religiofitatis debitæ. matt. 96.
 97. 98. 100. 149. 154. 176. 183. 185.
 186. 204. Marc. 139. 223. 258. Luc.
 4. 7. 28. 141. Ioan. 51. 95. 115. 116. 127.
 129. 186.
 Religiofitatis liberalis. huc per-
 tinent affectus Castitatis, paupertatis
 & obedientiæ, mortificationis,
 Ecclesiasticæ obseruantia.
 Resignationis. Luc. 81. Ioan.
 210.
 Satagendi affectus. marc. 92. 95.
 96. 97.
 Sinceritatis. Vide Candor.
 Contra Simoniam affectus.
 Marc. 27.
 Sobrietatis Vide Temperan-
 tiæ.
 Societatis periculose vel malæ.
 Matt. 109. 110. 113. Marc. 157. & seq.
 §§. ad 162.
 Solitudinis salutaris Matt. 41. 85.
 vsque in atrium, 108. 113. 117. 119.
 120.
 Spei. matt. 50. 139. 140. 191.
 195. 206. 213. 223. 235. 236. 236.
 237. 245. 255. Marc. 8. 43. 78.
 80. 88. 101. 118. 157. 169. 221.
 226. 229. 236. Luc. 124. 130. 136. 146.
 224. 248. 254. 258. 259. Ioan. 67.
 199.
 Taciturnitatis bonæ. Matt. 94.
 115. 152. 207. Marc. 64. 71. 109. 119.
 131. 168. 180. 2. 2. 238. Luc. 135. Ioan.
 45. 130. 131.
 Temperantiæ. matt. 197. 227.
 Marc. 65. 100. 215.
 Timoris sancti. Matt. 10. 26.
 143. 240. Marc. 23. 46. 47. 50.
 51. 73. 128. 131. Luc. 2. 3. 43.
 84. 106. 120. 123. 145. 195. 213.
 215. 216. 218. 219. 252. Ioan. 15. 20.
 41. 79. 84. 108. 112. 127. 133. 134. 179.
 190.
 Tristitiæ bonæ. Vide penitentia
 & Marc. 26.
 Tristitiæ malæ marc. 155.
 Veracitatis. Matt. 28. 91. 121. 142.
 156. Congregatis &c. Marci 134.
 144. Ioan. 53.
 Virtutum. Matt. 42. 54. 53.
 101. 112. 120. 132. 133. 144. 159. 160.
 161. 171. 220. Marc. 12. 36. 86.
 89. 133. 138. 139. 143. 154. 186.
 22. 218. 253. 259. Luc. 173. 186.
 221. 249. Ioan. 68. 87. 121.
 166. 182. 197. 198. 203. 208.
 209.
 Vnionis cum Deo. Marci 87.
 Vide Deuotio. Amor diuinus.
 Vnionis in Ecclesia Dei. Luc. 29.
 33.

E

Vrba

II. INDEX AFFECTV.

Virginitatis. Luc. 24.
 Zeli animarum. Matt. 34. 95.
 162. 175. 177. 221. 238. 244.
 248. 251. Marc. 14. 33. 66. 67.
 70. 77. 89. 124. 127. 129. 130.
 132. 163. 190. 193. 197. 213. 217. 230.
 233. 259. Luc. 10. 37. 43. 52. 59. 88.
 109. 119. 154. 185. 194. 228. Ioan.
 23. 26. 27. 29. 30. 49. 56. 59. 83.
 133.
 Zeli honoris diuini. Matt. 96.
 138. 213. 248. 253. Marc. 14. 125. 186.
 200. 235. 239. 241. Luc. 103.
 Zeli aduersus peccata & passio-
 nes Matt. 63. 67. 74. 105. 117. 138.
 164. 168. 209. 234. 257. 259. Marc.
 5. 20. 81. 104. 105. 108. 113. Contra
 detractiones. 116. 130. 132. 136. 141.
 147. 148. 149. 151. 174. 176. 181. 189.
 191. 196. 198. & tradidit &c. 227. 239.
 Luc. 2. 5. 7. Luc. 41. 45. 61. 93. 94. 101.
 107. 122. 139. 151. 159. 160. 164.
 167. 170. 174. 201. 213. Ioan. 32. 36.
 47. 161. 63. 75. 76. 80. 84. 104.
 107. 112. 110. 118. 121. 133. 139. 146.
 148. 151. 162. 163. 165.
 168. 190.
 192.



INDVSTRIA ET PRAXIS
PIETATIS EXERCENDÆ

PER
PASSIONEM
D. N. I. CHRISTI
IN

IV. Aulis explicatam.

AMICE LECTOR.



Erissima est S. Augustini serm. 32. ad Frat. in Eremo sententia dicentis: Nihil tam salutiferum nobis esse, quam quotidie cogitare, quanta pro nobis pertulit Deus & homo. & S. Bernardi serm. 62. in Cant. scribentis: Quid tam efficax ad curanda conscientia vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quam frequens ac sedula Christi vulnerum meditatio? Pulchrè proinde huius exercitij vim ac modum exposuit Alphonsus Rodericus è Soc. Iesu, sacerdos, in 2. parte Exercitij Virtutum, Tractatu 7. & ego in 4. Aulis tuius ostendi, quantum intelligentiæ lumen, & quam varij affectus ex hoc negotio vasto exerceri possint. Sitamen ista copiosius cuiuspiam perlegere non sit animus

vel otium, paucis aduertat, praxin breuem occupatissimo dabo.

I. Si Intellectum tuum vis illuminari, obsecrote lege Indicem primum, in quo Passio Domini, quàm accuratissimè ex 4. Euangelistis & paucis scripturæ locis, additis alicunde, est explicata. si ita feceris, scio quod illuminaberis multum.

II. Si uis voluntatem tuam ad aliquem affectum singularius stimulare, aut in eo perficere, vide in Indice secundo, notata Affectuum loca, & eadem in 4. aulis sub assignatis §§. numeris require. Ibi incallescet procul dubio cor suum. Alias antea laudatus Rodericus solos septem Affectus ex passione Domini eliciendos declarauit, nimirum
1. Compassionis 2. Doloris de peccatis,

catis, ac Detestationis eorum. 3. A-
moris in Deum directi. 4. Graritu-
dinis. 5. Admirationis. 6. Spei & fi-
ducia in Dei misericordia. 7. Imit-
rationis Domini Nostri. Ego vero
multo, latius exspatiatus sum, quan-
quam omnes affectus, quos dedi,
ille suorum paucorum Affectuum
numero inclusos voluit. Vere igitur
hac opella mea donec eâ melior a-
licunde tibi suggeratur. Clarus &

brevis esse intendi, Si id affectus
sum Deum mecum honora: si mi-
nus homini delictum impura, &
conabor in Germanice concepta
Medulla seruire his, qui eandem
passionem amant, & fructum co-
piosorem haurire desiderant,
tuis precibus & fauore
bono sufful-
tus.

F I N I S.











v. A adm. D.
Georgij ab Eysche
pulsio P. M.
1752

Th

2584